

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Katedra Pomocných věd historických a archivního studia

Diplomová práce

Tereza Pruchová

Vývoj divadelnictví v Příbrami.
Od ochotnických snah k profesionální scéně.

The progress of play-acting in Příbram.
From amateur endeavours to professional scene.

Založeno 2013

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce Doc. PhDr. Jiřímu Šoušovi, CSc. za cenné rady a připomínky, dále paní Ivance Habrové a Mgr. Kateřině Jobekové Habrové za jazykovou korekturu textu, ředitele Státního okresního archivu v Příbrami PhDr. Věře Smolové a všem jeho zaměstnancům za pomoc a podporu.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Zalužanech dne 26. července 2013

podpis: Tereza Pruchová

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na proces přechodu od ochotnického divadla ke stálému profesionálnímu souboru ve městě Příbram. Mapuje hlavně období od vzniku oficiálních ochotnických spolků po roce 1867. První část práce se zabývá ochotnickými spolky, které působily na území dnešního města Příbram. Přejít mezi částí o ochotnickém a profesionálním divadle tvoří kapitola o Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami. Druhá část práce se zajímá o vznik a další osudy profesionálního divadla v Příbrami. Pro vykreslení jasnější představy o situaci příbramských divadelníků je pro porovnání nastíněn i obecný vývoj ochotnického a profesionálního divadla. Přílohy v práci pak pomáhají lépe si představit atmosféru a podmínky rozvoje divadelnictví v Příbrami v období od druhé poloviny 19. století do současnosti.

Annotation

The diploma work deals with the transformation process of amateur theatre into the regular professional company in Příbram. The main interest is given to the period beginning with the foundation of official amateur societies after 1867. The first part of the work deals with amateur societies acting in the area of Příbram. A sort of transition from amateur to professional theatre is described in the chapter about the Society for Building the Town Theatre at Příbram. The second part of the work covers the beginning and later destiny of the professional scene in Příbram. For a better idea on the situation of Příbram theatre groups a general development of both the amateur and the professional theatre is drawn up for comparison. Appendix to the work helps the reader to gain a better image of the atmosphere and circumstances of the development of play-acting in Příbram from the second half of the 19th century till today.

Obsah

ÚVOD	- 7 -
Rozbor použitých pramenů a literatury	- 10 -
1. PŘÍBRAM A JEJÍ OKOLÍ	- 16 -
1. 1 Náhled do historie města Příbrami	- 16 -
1. 2 Profesní struktura obyvatel Příbrami	- 19 -
1. 3 Náčrt vývoje příbramského školství	- 22 -
1. 4 Demografický náhled	- 23 -
1. 5 Nástin správního vývoje Příbrami	- 24 -
2. ZROD A VÝVOJ OCHOTNICKÉHO DIVADLA	- 28 -
2. 1 Ochotnické divadlo v 19. a 20. století	- 28 -
2. 2 Ochotnické divadlo na Příbramsku.....	- 33 -
3. OCHOTNICKÉ SPOLKY PŮSOBÍCÍ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ PŘÍBRAMI	- 39 -
3. 1 Měšťanská beseda Příbram.....	- 39 -
3. 2 Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Vlastimil.....	- 44 -
3. 3 Spolek vzájemně se podporujících ochotníků Miláček na Drmlově Poli.....	- 47 -
3. 4 Jednota vzájemně se podporujících ochotníků v Podlesí	- 53 -
3. 5 Čtenářsko–zábavní beseda Slovan na Březových Horách	- 57 -
3. 6 Čtenářsko–zábavní a podpůrný spolek „Kosové“ na Březových Horách	- 61 -
4. SPOLEK PRO ZBUDOVÁNÍ MĚSTSKÉHO DIVADLA V PŘÍBRAMI	- 68 -
4. 1 Jednání a přípravy na stavbu Městského divadla v Příbrami	- 75 -
4. 2 Významné osobnosti Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami	- 77 -
5. POČÁTKY A ROZVOJ PROFESIONÁLNÍHO DIVADLA.....	- 82 -
6. ZAVRŠENÍ SNAH. DIVADLO ANTONÍNA DVOŘÁKA PŘÍBRAM	- 88 -
6. 1 Osobnosti hereckého souboru.....	- 102 -
7. BUDOVA, KDE SÍDLÍ DIVADLO. KULTURNÍ DŮM JAKO ARCHITEK TONICKÝ PRVEK.....	- 110 -
8. SONDA DO PÍSEMNOSTÍ SPOLKOVÝCH ARCHIVŮ.....	- 114 -
8. 1 Úřední knihy	- 116 -
8. 1. 1 Kroniky, pamětní knihy	- 116 -
8. 1. 2 Knihy evidence členů, členských příspěvků, spolkového majetku	- 116 -

8. 1. 3	Knihy zápisů z valných hromad, výborových schůzí, schůzí představenstva	- 118 -
8. 2	Spisový materiál	- 118 -
8. 2. 1	Registraturní pomůcky	- 118 -
8. 2. 2	Spisy	- 119 -
8. 3	Účetní materiál	- 120 -
8. 3. 1	Účetní knihy	- 120 -
8. 3. 2	Účetní spisy	- 121 -
8. 4	Plány	- 121 -
8. 5	Fotografické, zvukové a kinematografické dokumenty	- 121 -
8. 6	Tisková dokumentace	- 122 -
8. 7	Materiály a předměty ikonografické povahy	- 122 -
ZÁVĚR		- 123 -
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY		- 129 -
SEZNAM ZKRATEK		- 135 -
SEZNAM PŘÍLOH		- 136 -

ÚVOD

V roce 2009 oslavilo Divadlo Antonína Dvořáka Příbram padesát let od svého založení. Po celou dobu je kulturním centrem města i širokého okolí. Do Příbrami se sjíždí lidé z Prahy, Písku, Rakovníka a dalších míst. Jaká byla cesta ke vzniku příbramského divadla? Kdo vyslovil první návrh, že by město mělo mít svou stálou profesionální scénu? Kdo zajišťoval divadelní představení pro obecnost před vznikem tohoto kulturního stánku? Na tyto otázky se pokusím najít odpovědi ve své diplomové práci.

Cílem mé práce je výzkum jedné z etap kulturních dějin města Příbram, který tvoří vývoj divadelnictví se zaměřením na přechod od ochotnického divadla k divadlu profesionálnímu. Příbram v tomto směru navazuje na tradice, které mají své kořeny již v 17. století. Pro svou práci jsem zvolila období od druhé poloviny 19. století, v té době se začínají objevovat ochotnické spolky. V padesátých letech 20. století docházelo k likvidaci menších spolků, které se nezačlenily do masových organizací, působících v jejich okolí. O likvidaci rozhodovali členové spolku na valných hromadách. Výzkum divadelnictví v Příbrami však pokračuje až do současnosti, protože profesionální Divadlo Antonína Dvořáka Příbram existuje dodnes.

Téma mě zaujalo hlavně proto, že vývoj příbramského divadelnictví souvisí i s neobvyklým rozvojem, kterým město prošlo hned dvakrát za sebou. Až do 18. století byla Příbram dá se říci průměrným venkovským městem s trvalým provozováním hornictví, které muselo být stále udržováno, aby Příbram nepřišla o své královské privilegium horního města. Od konce 18. a v 19. století však došlo k výraznému rozkvětu těžby stříbra. Do té doby však byly kejklíři a komedianti tvrdě potíráni. Začalo sem přicházet velké množství horníků i horních podnikatelů, kteří hledali uplatnění a usazovali se tu. V roce 1850 žilo v Příbrami přes 7000 obyvatel a do roku 1900 se jejich počet zvýšil téměř dvojnásobně. V souvislosti s tímto nárůstem začaly ve městě vznikat i nové školy. Pro výchovu nových pracovníků bylo v roce 1849 založeno montánní učiliště, ze kterého se roku 1904 stala Vysoká škola báňská. Od roku 1874 zde sídlil Státní učitelský ústav, tehdy sedmý v Čechách, který dával možnost vzdělání i méně majetným obyvatelům. Nově příchozí studenti se však chtěli bavit, proto často vstupovali do spolků, které v měšťanském prostředí vznikaly. Na území dnešní Příbrami působily kromě zkoumaných divadelních spolků také spolky osvětové a sportovní. Spolková činnost se řadila k nejoblíbenějším činnostem pro volný čas. Zapojit se mohli představitelé všech společenských vrstev a profesí bez rozdílu pohlaví. V letech 1860–1913 existovalo v Příbrami 75 spolků. V období první republiky bylo členství ve spolku také prestižní záležitostí. Běžně se stávalo, že měšťané z nejvyšších společenských vrstev byli členy hned několika sdružení. Často zastávali i vedoucí funkce ve spolku.

Druhá světová válka tvrdě zasáhla nejen město, ale především spolky, které v něm působily. V roce 1941 nařídila protektorátní vláda zastavení jejich činnosti. Zastavena zůstala celé čtyři roky a většina spolků přišla i o svůj majetek. K obnově kulturní činnosti došlo až po roce 1945. V této době byla Příbram téměř vylidněna. Doly byly stále v provozu, ale těžba klesala. Havíři proto odcházely za prací na Mostecko a Kladensko. S úbytkem pracovních příležitostí se snižoval i počet obyvatel města, který po válce nedosahoval ani 10 000. Vyhlídku na lepší časy přinesla obnovená těžba ve 40. letech, tentokrát se do popředí zájmu dostala uranová ruda. Vidina velkého výdělku přivedla do města nové pracovníky. Mnozí z nich se v Příbrami usadili natrvalo. Do roku 1961 stoupl počet obyvatel Příbrami na 23 406 osob, tedy téměř trojnásobně. V souvislosti s tímto nárůstem začala probíhat rozsáhlá výstavba, protože bylo potřeba vybudovat nové bytové jednotky. Vznikla celá nová čtvrť s obchody, zdravotním střediskem a školami. Součástí výstavby se stala i budova Kulturního domu s hotelem a kavárnou. Dobré hospodářské podmínky Příbrami a vyhovující budova Kulturního domu pak vedly k záměru vytvořit ve městě stálý profesionální soubor. Novému divadlu musely ustoupit profesionální hořovická a benešovská scéna, které už svému účelu nevyhovovaly. Po jejich zrušení přešla část jejich členstva do příbramského souboru.

Vývoj divadelnictví v Příbrami jsem se rozhodla probádat formou sondy do existence šesti již zaniklých ochotnických spolků a profesionálního divadla, které v Příbrami sídlí dodnes. Měšťanská beseda Příbram, Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Čtenářsko–zábavní beseda Slovan na Březových Horách a Čtenářsko–zábavní spolek Kosové na Březových Horách vznikly ještě v období habsburské monarchie. V období první republiky byl založen Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami, který se stal předstupněm k vytvoření stálé profesionální scény. Všechny tyto spolky si kladly za svůj cíl povznést kulturní a společenský život v místě svého působení. Kromě divadelních představení pořádaly i plesy, zábavy, výlety a další akce. Na základě studia písemností spolkových archivů došlo k vytvoření dějin jednotlivých spolků a zároveň k poznání typů písemností, které spolky vytvářely. Pro studium typologie písemností jsem využila induktivní metodu. Stejný postup byl použit i v případě profesionálního Divadla Antonína Dvořáka Příbram.

Podle obsahu kapitol lze práci rozdělit do tří částí. První část má podat základní informace o městu Příbram, o jeho historii, povolání obyvatel a správním vývoji. Druhá část se zabývá zejména snahou o charakteristiku podmínek ochotnického divadla obecně a vytváření ochotnických spolků. Na ni navazuje kapitola o konkrétních spolcích, které působily na území dnešní Příbrami. Třetí část práce se zabývá divadlem profesionálním. Opět obsahuje kapitolu

o vzniku a vývoji profesionálního divadla na území Čech obecně. Závěrečnou kapitolou práce je vyličení vzniku a dalších osudů Divadla Antonína Dvořáka Příbram. Jakýsi předěl mezi druhou a třetí částí práce tvoří kapitola o Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami, který vznikl jen proto, aby shromáždil dostatečné finanční prostředky na stavbu divadelní budovy, a velmi výrazně se podílel na akcích k zahájení jednání o stavbě. Pro lepší pochopení a orientaci v písemnostech spolků byl vypracován stručný přehled hlavních typů písemností, které spolkové archivy obsahují. Textová část je doplněna přílohami, které mají pomoci dotvořit představu o podmínkách divadelníků v Příbrami ve zkoumané době od druhé poloviny 19. století do současnosti.

Rozbor použitých pramenů a literatury

Archivní prameny

Mnoho pramenných materiálů pro diplomovou práci bylo získáno ve Státním oblastním archivu–Státním okresním archivu Příbram, kde jsou uloženy fondy zkoumaných ochotnických spolků i fond Divadla Antonína Dvořáka Příbram.

Spolky Měšťanská beseda Příbram, Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Čtenářsko–zábavní beseda Slovan na Březových Horách a Čtenářsko–zábavní spolek Kosové na Březových Horách mají ve Státním okresním archivu v Příbrami uloženy fondy, které obsahují knihy zápisů ze schůzí, účetní knihy a soupisy knih spolkové knihovny. U Spolku divadelních ochotníků Jednota Podlesí a Spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole se dochovaly i jejich kroniky. Cenným pramenem je fond Měšťanská beseda Příbram, který obsahuje materiály k agendě nejstaršího příbramského spolku. Kromě knih zápisů ze schůzí a účetních knih obsahuje také jeden karton spisového materiálu, kde jsou uloženy stanovy spolku a zápisy ze schůzí likvidačního výboru. Fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami obsahuje i 4 kartony účetních materiálů a korespondence svých představitelů s ostatními organizacemi příbramskými i přespolními. Dochovala se i korespondence s předními členy herecké elity té doby. Cennou součástí fondu je rozsáhlá sbírka fotografií z divadelních představení a kreslené návrhy pro úpravu scény.

Fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram obsahuje řadu divadelních programů z let 1959–2011, ze kterých je možné získat přehled o skladbě repertoáru a bližší informace o formách předplatného a jednotlivých hrách. K historii profesionálního divadla se zachovalo velmi málo materiálu, protože úřední písemnosti byly nenávratně zničeny z rozhodnutí bývalého ředitele divadla. Z materiálů Divadla Antonína Dvořáka byly v roce 2012 předány do péče archivu divadelní programy z let 1959–2011, plakáty k divadelním inscenacím z období 2006–2010 a soubor fotografií z let 1959–2010. Zároveň došlo i k předání stavební dokumentace divadla z období 1985–1988.

Pro informace o spolkové činnosti ve zkoumaném období jsou archivními prameny fondy Českého místodržitelství a Zemského úřadu Praha uložené v Národním archivu. Pro hledání v těchto fondech se používají původní pomůcky. Ve fondu Zemského úřadu se podle elenchů pro spolkovou agendu dají dohledat kmenová čísla a podle nich jednotlivé složky ke konkrétním spolkům. Tento fond však není kompletně dochován a některé složky chybí. Fond Českého místodržitelství má inventář uspořádaný podle jednotlivých inventárních

čísel a signatur. Oba fondy poskytují informace zejména ke stanovám spolků, které byly místodržitelství a zemským úřadům předkládány ke schvalování. Ze žádostí o povolení spolků můžeme zjistit jména iniciátorů jejich vzniku a někdy i jejich povolání. České místodržitelství a Zemský úřad Praha schvalovaly i všechny změny, které nastaly ve spolkových stanovách.

Pro obecné informace o příbramském divadelnictví je významným pramenem fond Archiv města Příbrami z let 1850–1945, který obsahuje nařízení o ustanovení komise pro kontrolu budov, ve kterých se provozuje divadlo. Lze z něj získat i informace o divadelních společnostech, které do města zajížděly, a dokumenty o přípravách na stavbu divadelní budovy. Dalšími fondy, které poskytují informace o spolkových záležitostech, jsou Okresní zastupitelstvo Příbram z let 1865–1928 a Okresní úřad Příbram pro období 1850–1948. V obou fondech lze najít podobné informace, tj. stanovy spolků, hlášení o konání spolkových schůzí a divadelních představení nebo žádosti o podporu jednotlivých spolků. Ve fondu Okresní úřad Příbram najdeme i přehledné výkazy s údaji o založení spolku, jeho představitelích a výši základního kapitálu při vzniku. Okresní úřad vedl také spolkové rejstříky. Pro dobu po roce 1945 je velmi důležitým fondem Okresní národní výbor Příbram. Okresní národní výbory vydávaly závazná stanoviska k návrhům na umístění investic u služeb a staveb místního významu. Kromě jiného řídily také školská a kulturní zařízení. Fond ONV Příbram poskytuje informace k likvidaci benešovské a hořovické scény, které se vznikem příbramského divadla zanikly. Obsahuje korespondenci mezi zástupci divadla a ONV. Součástí fondu jsou také dokumenty ke stavbě kulturního domu, kde divadlo sídlí.

Kroniky

Důležitým pramenem k historii divadelnictví byly hlavně kroniky ochotnických spolků. Kronika Spolku divadelních ochotníků Jednota Podlesí je psána na základě informací se sbíraných z ostatních spolkových knih, převážně z knih pokladních, ale velmi dobře popisuje vznik a následné přetváření spolku ve spolek podpůrný. Bohužel končí rokem 1901, proto se nepodařilo získat informace o další historii spolku a jeho zániku. Ve fondu Spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole jsou uloženy dvě kroniky, které zachycují období od vytvoření spolku v roce 1889 až po jeho rozpuštění v roce 1951. Kronikářské zápisy obsahují informace o volbách činovníků spolku, přehled odehraných představení a události, které byly pro spolek významné, především oslavy jeho výročí, zakoupení divadelních potřeb nebo přijímání nových členů.

Prostudovány byly i kroniky města Příbram, uložené ve Státním okresním archivu Příbram. Kroniky z let 1959–1972 podávají dosti zevrubné informace o vzniku a další činnosti městského divadla v Příbrami, zejména o odehraných inscenacích, divadelních festivalech

a dalších aktivitách divadla. Od roku 1972 se kronikář zmiňuje pouze o odehraných představeních nebo o událostech zásadních. Informace k divadlu bylo proto třeba hledat v přílohách kronik. Záleželo však i na přístupu kronikáře. Po roce 1988 byly zápisy opět obsírnější a častější.

Dobový tisk

Důležitým pramenem pro mě byl soudobý týdeník Nové Příbramsko z let 1959–1966. Týdeník vydávaly OV KSČ a rada ONV v Příbrami. Podával zprávy hlavně z oblasti okresu Příbram. Kultura je pravidelnou rubrikou, ve které se objevovaly informace o premiérách her, divadelních festivalech, i krátké životopisy jednotlivých herců.

Informace ke spolkovému životu od druhé poloviny 19. století přinášel časopis Horymír, který zaznamenával informace z valných hromad spolků a o premiérách her. Vycházel pro období let 1871–1941. Jako další zdroj posloužil vlastivědný časopis mládeže Příbramska a Dobříšska Od stříbrných hor. Jeho redaktorem byl okresní školní inspektor František Teska. Časopis obsahoval básně, povídky a poučné články z dějin regionu. Vycházel v letech 1929–1951.

Dalším příbramským periodikem, které vycházelo ve sledovaném období, byl Příbramský zpravodaj. Vydávala ho ideologická komise místního výboru KSČ a kulturní komise MNV. Vycházel jednou za měsíc a přinášel informace o kulturním životě v Příbrami. Přináší zprávy o plánovaných premiérách divadla, návštěvách významných herců a akcích konaných v budově Kulturního domu.

Základní právní normy a sbírky nálezů upravující spolkovou činnost

Patent císařský ze dne 26. listopadu 1852 č. 253/1852 ř. z., jímž se vydávají nová ustanovení o spolcích (spolkový zákon).

Zákon ze dne 15. listopadu 1867 č. 314/1867 ř. z., o právě spolčovacím.

Zákon ze dne 29. února 1920 č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky, hlava 5.

Vládní nařízení ze dne 27. ledna 1939 č. 13/1939 Sb., jímž se mění a doplňuje zákon ze dne 15. listopadu 1867 č. 134 ř. z., o právu spolčovacím, a stanoví tresty za neoprávněné sdružování.

Vládní nařízení ze dne 27. ledna 1939 č. 30/1939 Sb., o tvoření zvláštních sdružení, nepodléhajících platných předpisům o sdružování, a o dozoru na ně.

Vládní nařízení ze dne 31. března 1939 č. 97/1939 Sb., jímž se mění zákon ze dne 15. listopadu 1867 č. 134 ř. z., o právu spolčovacím, a činí některá opatření týkající se spolků.

Dekret presidenta republiky ze dne 25. září 1945 č. 81/1945 S., o některých opatřeních v oboru spolkovém.

Zákon ze dne 12. července 1951 č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Vyhláška ministerstva vnitra ze dne 20. září 1951 č. 320/1951 Ú. 1. I. o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Literatura

Dějiny města Příbrami byly zpracovány hlavně v sérii článků otištěných ve Vlastivědném sborníku Podbrdsko, který vydává Státní okresní archiv Příbram. Dějinami města se nejvíce zabýval archivář a ředitel archivu PhDr. Stanislav Polák.¹ Ve svých pracích se věnoval správnímu vývoji města, jeho dějinám, které popsal od počátků až do své současnosti. Zabýval se také spory mezi měšťany a zástavními vrchnostmi města. Po roce 1990 vycházely k dějinám města obrazové publikace PaedDr. Josefa Velfla, který se zabývá hlavně obdobím druhé světové války. Jeho díla přinášejí informace o významných budovách města, mezi které samozřejmě patří i kulturní dům, kde divadlo sídlí.² V současné době probíhá příprava vydání souhrnné monografie dějin města Příbrami.

Problematicke vývoje spolků se věnovala zejména Eva Drašarová ve svých pracích, které se zaměřují na období habsburské monarchie.³ Zabývá se okolnostmi vzniku spolků a jejich kategorizaci na základě jejich účelu a zaměření. Podle spolkového zákona z roku 1852 dělí spolky do 18 kategorií a přináší základní charakteristiky těchto skupin. Přibližuje proces vzniku spolku a jeho schvalování úřady zemské politické správy na základě právních norem. Dalším autorem, který se věnoval spolkové problematice, je Jan Janák.⁴ Ve svých pracích věnoval pozornost vytváření prvních politických organizací na Moravě, a to jak měšťanstva, tak i dělnictva, zakládání a funkci kulturních spolků na teritoriu Moravy od počátku 60. let 19. století a diferenciaci českého měšťanstva na Moravě. Zpracováním písemností spolkových archivů se zabývali Raisa Machatková a Jiří Křest'an. Ve své studii se věnovali vytvoření ná-

¹ Stanislav POLÁK, Přehled dějin města Příbramě, in: Vlastivědný sborník Podbrdsko č. 1, Příbram 1966, s. 7–34; Stanislav POLÁK, Vývoj právního postavení a správy města Příbramě do roku 1945, in: Vlastivědný sborník Podbrdsko č. 11–12, Příbram 1977, str. 43–54; Stanislav POLÁK, Spory města Příbramě se zástavními vrchnostmi v 16. století, in: Vlastivědný sborník Podbrdsko 3, Příbram 1969, s. 43–61.

² Josef VELFL, Památky Příbrami v obrazech, Příbram 2008; Josef VELFL, Příbramsko za heydrichiády, Příbram 1989.

³ Eva DRAŠAROVÁ, Soupis právních předpisů a dokumentů ke spolkovému právu z fondů Státního ústředního archivu v Praze od poloviny 18. století do roku 1918, in: Sborník archivních prací, č. 2, roč. 40, Praha 1990, s. 297–343; Eva DRAŠAROVÁ, Možnosti použití typologické metody při zpracování spolkové problematiky, in: XXII. Mikulovské sympozium 1992, Brno 1993, s. 117–121; Eva DRAŠAROVÁ, Společenský život v Čechách v období neoabsolutismu - spolky padesátých let 19. století, in: Paginae historiae, roč. 0, Praha 1992, s. 128–169; Eva DRAŠAROVÁ, Stát, spolek a spolčování, in: Paginae historiae, roč. 1, Praha 1993, s. 152–176.

⁴ Jan JANÁK, Spolky v českých zemích do roku 1951, in: XXII. Mikulovské sympozium 1992, Brno 1993, s. 59–93.

vrhu pořádacího schématu, který by zahrnoval všechny typy písemností obsažených ve fondech spolkových archivů. Velmi dobře vysvětlili určování časového rozsahu spolkových fondů, který se má opírat o data úředního rozhodnutí o povolení vzniku spolku a prvního shromáždění spolku. Rušivě však působí hledání analogie agendy spolkové v agendě jednotných zemědělských družstev, která se řadí spíše do podnikové sféry.⁵ Ze zahraničních autorů se spolkovou problematikou zabývala Elena Vranová. Zaměřila se na období po roce 1945 a pro vytvoření kategorizace spolků využila spolkové katastry slovenského ministerstva vnitra. Ve své práci popisuje okolnosti vzniku spolku a způsob schvalování jejich stanov. Stejně jako Eva Drašarová se věnovala charakteristikám jednotlivých skupin spolků.⁶ Spolčováním a předpisy, které ho upravovaly, se zabývali L'udovít Černo a Čeněk Sýkora.⁷ Ve své práci se zaměřili zejména na spolky hasičské. Hlavním přínosem jejich díla je výčet právních předpisů, které upravují spolkovou činnost a spolčování. Všechny předpisy jsou doplněny vysvětlujícím výkladem. Podobně jsou koncipována i díla Ludwiga Spiegela⁸ nebo Friedricha Teznera⁹, které stejně jako u Černa a Dusila obsahují vysvětlení k jednotlivým předpisům. Všichni zmiňovaní autoři prošli právním vzděláním. Informace k právu spolkovému v českém prostředí podávají díla Karla Malého¹⁰ a Václava Dusila.¹¹ Práce Karla Malého podává základní přehled o vývoji spolkového práva a nejdůležitějších právních předpisech. Václav Dusil se zabýval hlavně politickými stranami, ale ve svém díle vydal v plném znění spolkové zákony z roku 1852 a 1867 s vysvětlením jednotlivých paragrafů. Věnoval se i zákonu č. 121/1920, který se v hlavě V zabývá spolkovým právem.

Z literatury k dějinám divadelnictví mi byly zdrojem hlavně čtyřdílné Dějiny českého divadla od kolektivu autorů, které začaly vycházet v roce 1968. Podávají informace o vývoji ochotnického i profesionálního divadla a umožňují získat základní orientaci v problematice vývoje divadelnictví. Pro informace o ochotnickém divadle jsem použila hlavně práci Cesty českého amatérského divadla autorů Jana Císaře a Vítězslavy Šrámkové.¹² Tato práce obsahuje výklad o dějinách ochotnického divadla od jeho počátku až po období po roce 1997.

⁵ Raisa MACHATKOVÁ, Jiří KŘEŠŤAN, Pořádání spolkových archivů, in: Archivní časopis, roč. 55, č. 1, Praha 2005, s. 1-25.

⁶ Elena VRANOVÁ, Spolky na Slovensku v rokoch 1945-1951, in: Slovenská archivistika, roč. XV, č. 1, Bratislava 1980, s. 63-96; Elena VRANOVÁ, Znaky spolkov, in: Slovenská archivistika, roč. 21, č. 1, Bratislava 1986, s. 82-108.

⁷ L'udovít ČERNO, Čeněk SÝKORA, Spolčovanie a shromažďovanie na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, vlastním nákladem, Turčianský Svätý Martin, 1928.

⁸ Ludwig SPIEGEL, Entstehung und Endigung der Vereine, Wien, Manz 1899.

⁹ Friedrich TEZNER, Vereinsrecht, in: Österreichisches Staatswörterbuch, sv. 4, Wien, Alfred Hölder 1909, s. 712-722.

¹⁰ Karel MALÝ, Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Praha 1997; Karel MALÝ, Florian SIVÁK, Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918, Praha 1988.

¹¹ Václav DUSIL, Spolky, shromáždění a politické strany, Praha 1936; Václav DUSIL, Československé právo spolkové, Praha 1924.

¹² Jan CÍSAŘ - Vítězslava ŠRÁMKOVÁ, Cesty českého amatérského divadla. Vývojové tendence, Praha 1998.

Umožňuje získat poučení o organizaci ochotnických spolků, jejich sdružování do Ústřední matice divadelních ochotníků československých, pořádání kurzů herectví pro ochotníky a semináře k režii, které probíhaly pod záštitou Matice. Pro informace o historii profesionálního divadla v období první republiky a za německé okupace je důležitým pramenem dílo významného českého teatrologa Prof. PhDr. Františka Černého, DrSc. Kapitoly z dějin českého divadla.¹³ Velmi přínosné byly kapitoly o divadelnictví za německé okupace, ve kterých popisuje přístup dramaturgů ke klasickým německým dílům, ze kterých se jejich prací stávaly protiněmecké manifestace. Pro pochopení změn v systému divadelnictví po roce 1945 vznikla práce Jindřicha Černého *Osudy českého divadla po druhé světové válce. Divadlo a společnost 1945–1955*. Popisuje dobu, kdy se pečlivě zvažovalo, kde by měla vznikat profesionální divadla. Bral se ohled na to, aby lokalita měla pro provoz divadla správné podmínky, tj. vyhovující budovu a dostatečný počet sedadel.¹⁴

Literatura k divadelnictví v Příbrami není příliš obsáhlá. Ochotnickými spolky, které působily na území okresu Příbram, se zabývá Věra Velemanová ve svém článku *Ochotnické divadlo na Příbramsku (malý místopis)* ve sborníku *Podbrdsko*.¹⁵ Tento článek obsahuje základní informace o době vzniku, spolkových místnostech a okolnostech zániku spolků. Výčet spolků, které provozovaly divadelní představení, je obsažen v díle Františka Poláka *Kulturní poměry Příbramska*,¹⁶ v kapitole *Spolkový život*. Stručnou historii divadelnictví v Příbrami podává příbramský lékárník František Žid v sérii článků *Divadelní Příbram*, které vycházely v *Příbramském zpravodaji*.¹⁷ Tyto články obsahují i informace o předprodejních místech, ubytování herců, kteří zavítali do Příbrami, a o jejich vazbách k městu. Velmi zajímavé jsou autorovy vzpomínky na přátelské vztahy mezi herci a měšťany.

K dějinám Divadla Antonína Dvořáka Příbram byla v roce 2009 vydána reprezentativní obrazová publikace Mgr. Václava Trantiny *50 let příbramského divadla*,¹⁸ která obsahuje stručný výklad o stavbě Kulturního domu, kde sídlí divadlo, a vzniku hereckého souboru. Zaměřuje se převážně na výčet premiér divadla z let 1959–2009 a fotografie z představení. Hodnotu díla snižují také chyby ve jménech herců, kteří v divadle působili. K dvacetiletému výročí založení divadla vznikl almanach s názvem *20 let Krajské divadlo Příbram 1959–1979*. Přínosný je hlavně výkladem o provedených inscenacích.

¹³ František ČERNÝ, *Kapitoly z dějin českého divadla*, Praha 2000.

¹⁴ Jindřich ČERNÝ, *Osudy českého divadla po druhé světové válce. Divadlo a společnost 1945–1955*, Praha 2007.

¹⁵ Věra VELEMANOVÁ, *Divadlo na Příbramsku (malý místopis)*, in: *Vlastivědný sborník Podbrdsko* č. 6, Příbram 1999, s. 51–90.

¹⁶ František POLÁK, *Kulturní poměry Příbramska*, Příbram 1914.

¹⁷ František ŽID, *Divadelní Příbram*, *Příbramský zpravodaj* 1965, č. 7–14.

¹⁸ Václav TRANTINA, *50 let příbramského divadla*, Příbram 2009.

1. PŘÍBRAM A JEJÍ OKOLÍ

Okres Příbram leží v jihozápadním cípu Středočeského kraje, který hraničí s Plzeňským a Jihočeským krajem. Jeho správní obvod je tvořen 75 obcemi, pět má statut města (Příbram, Březnice, Rožmitál pod Třemšínem, Sedlčany, Dobříš) a jedna statut městys (Jince). Skládá se ze spádového území tří pověřených obecních úřadů (Příbram, Březnice, Rožmitál p. T.) a území se speciálním režimem – vojenský újezd (VÚ) Brdy. Rozlohou 925,07 km² je největším okresem ve Středočeském kraji. Příbram sousedí s městy Hořovice, Dobříš a Sedlčany. Od Prahy je vzdálena asi 60 km.¹⁹ Město se skládá ze čtyř částí: ze samotné Příbrami, z Březových Hor, Zdaboře a Nové Hospody. Březové Hory byly od roku 1897 královským horním městem, které se sloučilo s Příbramí 1. ledna 1953. Zdaboř existovala od roku 1864 jako osada obce Žežice. Od ní se v roce 1928 oddělila jako samostatná obec, kterou zůstala až do 1. července 1960. Tehdy byla připojena k Příbramí jako její VIII. městská čtvrť. Nová Hospoda byla osadou obce Dubno do 1. ledna 1961, kdy se stala IX. čtvrtí města Příbramě.²⁰

Povrch Příbramska je velmi členitý. Téměř 50% plochy pokrývají lesy. Do regionu zasahují dva geomorfologické celky, Středočeská pahorkatina a Brdská vrchovina. Je zde poměrně hustá říční síť. Nejdelší řekou je Vltava s vodními nádržemi Kamýk a Orlík. Samotné město leží mezi dvěma přírodními překážkami, které formují jeho prostor. Příbram leží na hraně nejvyšší části Brdského pohoří, které tvoří jednu z hranic. Druhou hranicí je řeka Vltava.²¹

1. 1 Náhled do historie města Příbrami

První historická zmínka o Příbramí pochází z roku 1216, kdy pražský biskup Ondřej koupil statek Příbram od premonstrátského kláštera v Teplé. Kolem tohoto dvora poté začal budovat své panství (příloha č. 1). Nejpozději v polovině 13. století lze o Příbramí hovořit jako o městečku s tržním právem a s farním kostelem sv. Jakuba. V roce 1289 srovnali biskupovi nepřátelé Příbram takřka se zemí, takže o rok později musel biskup městečko a pět vsí znovu vysadit emfyteutickým právem. K velkému rozvoji panství i města došlo zvláště za Arnošta z Pardubic (1343–1364), který nechal zakládat rybníky a dal postavit kamennou tvrz. Dochovala se také zmínka, že vystavěl špitál svatého Jana Evangelisty.

¹⁹ Jiří VÁGNER, Analýza cestovního ruchu na Příbramsku. Praha 2007, s. 6.

²⁰ Miloš MARHOUL, Nástin sociálně ekonomického vývoje města Příbramí v letech 1869-1970, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 14, Příbram 1978, s. 110.

²¹ Alena JAVORSKÁ, Příbram, semestrální práce, Technická univerzita Liberec, Fakulta umění a architektury, vlastním nákladem 2008, nestr.

V roce 1406 udělil arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hasenburka Příbrami právo Starého Města pražského. Od této chvíle mohla Příbram užívat vlastní pečeť a vést městské knihy.²²

Na počátku husitského hnutí se Příbram postavila na stranu podobojí a zřejmě se jako jedno z prvních měst obrátila na pražskou univerzitu s dotazem, jestli smí přijímat z kalicha. Dostala kladnou odpověď.

Po uprázdnění arcibiskupského stolce²³ se Příbram stala majetkem krále. Panovník ji nespravoval přímo, ale dával ji do zástavy svým věřitelům, kteří se často měnili. Mezi majiteli se vystřídal Jindřich Berka z Dubé, Hanuš z Kolovrat, Vracka z Velhartic a jiní. Obnova pražského arcibiskupství v roce 1561 znovu otevřela otázku vlastnictví příbramského panství, protože formálně byla stále církevním statkem. Tehdejším zástavním držitelem Příbrami byl Ladislav ze Šternberka. Aby nepřišel o svůj majetek, pokusil se příbramské panství převést do dědičného držení. Po jeho smrti pokračovala v těchto snahách vdova Kateřina Šternberková z Lokšan, znovu provdaná Lobkovicová. Svým jednáním však vzbudila takovou nevoli zdejších měšťanů, že vše skončilo jednáním před císařem Rudolfem II. Ten nakonec povýšil Příbram v roce 1579 na královské horní město. Měšťané se tak stali osobně svobodnými. V této době prožívalo město období klidu a prosperity, kterou zajišťovala úspěšná těžba stříbra.²⁴

Přelom přinesla třicetiletá válka v letech 1618–1648. Město několikrát vydrancovaly armády obou soupeřících stran. Více než polovina domů (97 ze 168) zpusťla a obyvatelé byli ožebračeni. S procesem rekatolizace přišli do Příbrami jezuité. Roku 1647 jim byla svěřena kaple Panny Marie na Svaté Hoře. Pořádáním velkolepých slavností, kázání a biblických her z ní brzy učinili nejznámější poutní místo v Čechách. Roku 1658 zahájili rozsáhlou přestavbu kaple v rozlehlý a výstavný kostel. Proslulost nově vybudovaného kostela vyvrcholila v roce 1732, slavnou korunovací mariánské sošky. Pro německy mluvící obyvatelstvo zavedli na Svaté Hoře německá kázání.²⁵

Velkou ránou pro město byl velký požár v roce 1825, při kterém shořelo mnoho dřevěných domů. Nešťastná byla také okolnost, že se město vzdalo skoro všech podílů na doložení. I přesto však ze zbývajících kuksů získávalo značné finanční prostředky a dokázalo se znovu hospodářsky vzchopit. V roce 1784 byl zrušen starý hřbitov kolem kostela a postaven nový za městem. Došlo k rozšiřování úzkých ulic, nerovné náměstí bylo vydlážděno, osázeno

²² Stanislav POLÁK, Přehled dějin města Příbramě, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 1, Příbram 1966, s. 7

²³ V dubnu 1421 přestoupil pražský arcibiskup Konrád z Vechty k husitství. Protože husité byli označeni za kacíře, bylo pražské arcibiskupství z hlediska katolíků neobsazené. Konrád z Vechty i nadále užíval titulu a oprávnění pražského biskupa, ale ve prospěch husitů.

²⁴ Stanislav POLÁK, Spory města Příbramě se zástavními vrchnostmi v 16. století, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 3, Příbram 1969, s. 52-53, 55-56.

²⁵ Josef KOPEČEK, Svatá Hora, Kostelní Vydří 2006, s. 17-18, 30-31.

stromy a opatřeno lucernami. Místo vyhořelých dřevěných domů byly postaveny nové, kamenné. 19. století přineslo obrovský technický rozvoj. Roku 1867 bylo město napojeno na telegrafní síť a po dokončení rakovnicko–protivínské dráhy v roce 1875 i na síť železniční. Ve městě byla rovněž sklárna, továrna na provazy, dvě strojírny, které vyráběly železniční vozy, a dvě knihtiskárny. Roku 1881 byla postavena okresní nemocnice. V roce 1900 došlo k vybudování městského vodovodu a o rok později i plynárny, která zajišťovala osvětlení ulic.²⁶

První světová válka na město těžce dolehla. Už od října 1914 přicházeli uprchlíci a nemocnice brzy nestačily pojmout raněné. Proto došlo k postupnému zabírání budov škol i sirotčince pro zřízení vojenského lazaretu. Od roku 1915 trpělo město velkým nedostatkem zboží. Před obchody vznikaly fronty. Válka se však rychle blížila ke konci. Po vyhlášení samostatného československého státu procházely městem davy lidí a odstraňovaly odznaky rakouské monarchie. Tento převrat znamenal opětné počestění města. Čeština se znovu stala úředním jazykem.²⁷ Po válce měla Příbram 10 000 obyvatel. Přitom však město vynikalo velkým počtem škol a množstvím kulturních a sportovních spolků. Velké oblibě se těšila hlavně ochotnická představení. Těžba byla na ústupu a město se snažilo najít za ni náhradu. Po bezvýsledných pokusech o zřízení dělostřelecké školy a vojenského letiště došlo v roce 1935 k vybudování kasáren a dva roky na to se Příbram stala sídlem dělostřeleckého pluku. Vybudování kasáren souviselo se zvýšeným zájmem státu o obranu v zostřující se mezinárodní situaci.

Dne 15. března 1939 došlo k obsazení města německými vojsky. Brzy nato začaly vznikat fašistické organizace jako Národní jednota, Vlajka nebo Národní souručenství. I v této době probíhal ve městě kulturní život. Spolky pokračovaly ve svých činnostech. Výtvarníci utvořili sdružení, které pořádalo výstavy obrazů a plastik. Volnější doba skončila v roce 1942. Za schvalování atentátu na Heydricha bylo 5. června popraveno osm příbramských občanů. V průběhu roku 1942 bylo židovské obyvatelstvo odváženo do koncentračních táborů. Počet zavražděných se pohyboval okolo 500. Všechny nacistům nepohodlné spolky byly rozpuštěny a místní tisk byl zastaven.²⁸

Téměř současně s příchodem okupantů se začaly vytvářet odbojové skupiny. Vznikly dvě organizace důstojníků, Obrana národa a Oliver. Vznikla učitelská a sokolská skupina, která shromažďovala zprávy o okupačním vojsku, sledovala kolaboranty a zrádce, podporovala rodiny popravených a zatčených, rozšiřovala ilegální tisk a prováděla mnoho dalších akcí.

²⁶ Stanislav POLÁK, Přehled dějin města Příbramě, s. 16.

²⁷ Tamtéž, s. 20.

²⁸ Josef VELFL, Příbramsko za heydrichiády, Příbram 1989, s. 56-57, 119-120.

V roce 1944 použili okupanti budovy Vysoké školy báňské a sirotčince k účelům válečného průmyslu. Fronta se však blížila k městu. V březnu 1945 byli do města nastěhováni němečtí uprchlíci. Dne 5. května začali občané odstraňovat z budov německé nápisy a vyvěšovat československé vlajky. Revoluční výbor se sešel na radnici a převzal moc od okresního hejtmána. Na radnici byli přiváděni první zajištění zrádci. Dne 11. května dorazila do města sovětská armáda. Večer začal boj s německou armádou, který druhou světovou válku ukončil. Po jejím skončení se konal mimořádný lidový soud s kolaboranty a odsoudil dva z nich k trestu smrti.

Příbram sice nebyla bombardována, ale ztratila mnoho svých obyvatel na popravištích, v koncentračních táborech i na bojištích. Život ve městě se začal postupně obnovovat, spolky zahájily opět svou činnost. Jáchymovské doly, založené roku 1946, zahájily těžbu uranové rudy. Možnost vysokého výdělku přivedla do města velký počet nových pracovníků, kteří se ve městě začali usazovat natrvalo. Vzdávající počet obyvatel dal podnět k rozsáhlé výstavbě. Vznikla nová čtvrť s obchody, zdravotním střediskem a školami. Součástí výstavby se stala i budova Kulturního domu, ve které sídlí divadlo a kino. Hlavní doménou města však i nadále zůstalo školství a kulturní činnost.

1. 2 Profesní struktura obyvatel Příbrami

Obyvatelé Příbramska se od raných dob věnovali hlavně zemědělské výrobě. Postupně se přidávala další drobná řemesla, která měla zajistit potřeby běžného života. Ve středověku byla v Příbrami zastoupena řemesla: švec, pekař, krejčí, kovář, kolář, bečvář, smolař, koželuh, kotlár a soukeník. Soukenictví bylo tradičním řemeslem, které se rozvinulo hlavně v 16. století. Ve druhé polovině 16. století se řemeslníci začali sdružovat do cechů. K nejstarším cechům patřil cech řeznický, v pramenech doložený k roku 1575, a pekařský, založený v roce 1574. Před rokem 1582 přibyl cech bečvářský, 1591 mlynářský, 1607 ševcovský, 1608 soukenický a před rokem 1618 cech krejčovský. Cechovní organizace měly za úkol chránit řemeslníky před konkurencí. Kvůli pozdnímu vzniku nevytvářely vlastní ustanovení a předpisy, ale přejímaly je z jiných měst, nejčastěji z blízkého krajského města Berouna. Zástupy poutníků, které mířily na Svatou Horu, zajišťovaly velký odbyt zboží a umožnily vznik nových řemesel. Měšťané se zapojili do prodeje poutního zboží, které se prodávalo nejen ve městě, ale i přímo v blízkosti poutního místa. Pro tyto účely zde byly vybudovány dřevěné boudy, přestavěné ve 20. století v kamenné krámky. Jedním z nových řemesel bylo tzv. rozárnictví – výroba růženců a dalšího zboží. V roce 1774 vytvořili rozárníci i vlastní cech. Proslulou se stala výroba olověných prstýnků, která byla postupně rozšiřována na výrobu dalších předmětů. Roku 1705 vzniklo i první knihtiskařství. Na přelomu 18. a 19. století se místní řezbáři začali zabývat výrobou dřevěných hraček. Typickými motivy byly permoníci, koníčky, horníci nebo husaři.

Rozmach průmyslové výroby ve druhé polovině 19. století tento způsob výroby hraček zcela zlikvidoval. Řezbářská tradice se poté přenesla na výrobu betlémových figurek, která se na Příbramsku provozuje dodnes.²⁹

Na přelomu 19. a 20. století se v Příbrami rozvíjel hlavně firemní život. Řemeslnou výrobu poutního zboží začala v 19. století nahrazovat parostrojní tovární výroba. V roce 1889 byla otevřena továrna firmy Reichner a Weil, která zaměstnávala asi 100 dělníků. Šlo o první českou parostrojní továrnu. Své výrobky vyvážela do mnoha zemí světa. Velmi dobře prosperovala městská sklárna, založená v roce 1867. Nejdříve vyráběla pouze skleněné korále na pohřební věnce, poutní zboží a ozdoby. Postupně byla výroba rozšířena o odlévání tabulového skla. Provoz však zanikl v roce 1930 smrtí majitele.³⁰ Příznivé období hospodářského rozvoje bylo přetrženo nástupem nacistické okupace a následným vypuknutím druhé světové války. Po jejím skončení se Československo dostalo do přímého vlivu Sovětského svazu. To znamenalo hlavně likvidaci soukromého podnikání a převedení soukromého vlastnictví na družstevní nebo státní.

Jednou z nejvýznamnějších firem, které se po druhé světové válce usídlily ve městě, bylo Hamiro, které vyrábělo hračky. Tento podnik vznikl k 1. lednu 1950. Své jméno dostal po přičleněném pobočném závodu v Rokycanech. Vyráběly se tu textilní hračky, panenky, výkladové figuríny, aranžérské doplňky, dětský dřevěný nábytek a dřevěné hračky. Většina výrobků byla určena k exportu. Státní podnik Hamiro zanikl v roce 1997, kdy byl vymazán z obchodního rejstříku.³¹

V 60. letech se v Příbrami rozvinul také potravinářský průmysl. Do provozu byla v roce 1960 uvedena mlékárna, která denně zpracovala 40 000 litrů mléka za jednu směnu. Její výrobky zásobovaly okres Příbram a okres Beroun. O 17 let později zahájil provoz maso-kombinát. Vyráběl 45 druhů masných výrobků. Ročně se zde zpracovalo 4 200 tun výsekového masa a 3 300 tun masných výrobků.³²

Nejrozšířenějším povoláním bylo hornictví a hutnictví. Město Příbram bylo postaveno na největším stříbrorudném ložisku v Čechách a na jednom z největších žilných uranových ložisek světa. Hornická činnost je zde doložena poprvé k 21. dubnu 1311, kdy pražský měšťan Konrád z Příbramě se syny Jindřichem a Mikulášem darovali pražskému biskupství hut', kterou vlastním nákladem zřídili na biskupském panství příbramském. Zároveň s hutí musely

²⁹ Daniel DOLEŽAL, Řemesla v době cechovní organizace výroby, in: Historie a současnost podnikání na Příbramsku, Příbram 2003, s. 15, 17, 23.

³⁰ Jana BAREŠOVÁ, Vývoj příbramského průmyslu od konce 19. století a v průběhu 20. století, in: Historie a současnost podnikání na Příbramsku, Příbram 2003, s. 47-48.

³¹ Viktor JOHN, Dvacet pět let národního podniku Hamiro v Příbrami, in: Vlastivědný sborník Podbrdsko č. 14, Příbram 1978, s. 113-115.

³² Jana BAREŠOVÁ, Hospodářský vývoj po druhé světové válce, in: Historie a současnost podnikání na Příbramsku, Příbram 2003, s. 62.

být zajištěny také energetické zdroje pro její provoz. Tak vznikl prostor pro tzv. uhlířinu, tj. výrobu dřevěného uhlí.³³ Roku 1525 byl Příbrami udělen jáchymovský horní řád a v roce 1534 vydáno i narovnání o kovy uzavřené mezi stavy a králem. V 16. století se působnost příbramského horního obvodu vztahovala na doly v Příbrami i v jejím okolí na Květné, na Svaté Hoře, na Březových Horách, v Milíně, Bohutíně, Slivici, Žežicích, Zdaboři, Kozičíně, TřebSKU, Hluboši, Narysově a Dušníkách. V roce 1670 byly k příbramskému obvodu připojeny knínské doly. Pod pravomoc příbramského horního úřadu spadaly i dobříšské doly, knínský a jílovský důlní obvod a Kašperské Hory. Tento rozsah zůstal zachován i v 18. století.³⁴

Období rozvinuté těžby přerušila třicetiletá válka, která přinesla městu velké ztráty. Po jejím skončení se projevil značný úpadek dolování. K novému rozvoji těžby stříbra a olova došlo v roce 1775 s nástupem nového horního úřadu Jana Antonína Alise. Z jeho popudu se 11. října 1779 začala hloubit jáma Vojtěch na Březových Horách. Tento důl dosáhl jako první na světě hloubky 1000 metrů. Postupně byly zaraženy a hloubeny další jámy: roku 1789 šachta Anna, 1799 šachta Strachenská, 1813 šachta František Josef (po vzniku Československa přejmenovaná na Ševčínský důl), 1820 šachta Ferdinandova, 1822 šachta Marie a 1832 šachta Prokop. V roce 1827 byla v Bohutíně založena šachta Arcivévodů Štěpána, 1842 šachta Božího požehnání a 1857 v Příbrami Lillův důl.³⁵

Příbramské hornictví má i jedno smutné prvenství. Dne 31. května 1892 došlo k jednomu z největších důlních neštěstí na světě. Požár, který vypukl na dole Marie a v podzemí se rozšířil do dalších chodeb, si vyžádal 319 obětí.³⁶

Koncem 19. stol. se začíná projevovat vyčerpávání žil stříbra. Muselo se začít s těžbou ve větších hloubkách, která byla mnohem nákladnější. I když se těžila nejkvalitnější ruda, výnosy nestačily pokrýt náklady. Ve 20. století dochází k opětovnému rozvoji těžebního průmyslu a na první místo se dostala těžba uranové rudy. Od roku 1960 byla Příbram sídlem generálního ředitelství Československého uranového průmyslu. Od roku 1980 se hornictví opět dostávalo do nepříznivé situace. Z hospodářských důvodů ukončily v roce 1991 těžební činnosti i Uranové doly Příbram. Rozhodnutím místopředsedy vlády ČR a ministra průmyslu a obchodu doc. ing. Miroslava Grégra, č. j. 178/2001 z 29. 10. 2001 byl ke dni 31. 10. 2001 zrušen státní podnik Rudné doly Příbram sloučením se státním podnikem DIAMO a stal se součástí Správy uranových ložisek, o. z. Příbram. Pokračovatelem hornických a hutnických

³³ Vladimír VALENTA, Vliv hornické činnosti na demografický rozvoj města Příbrami, vlastním nákladem, s. 2.

³⁴ Ludmila KUBÁTOVÁ, Příspěvek k příbramské horní správě, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 5, Příbram 1971, s. 81, 104.

³⁵ Josef VELFL, Z historie hornictví a hutnictví na Příbramsku, in: Historie a současnost podnikání na Příbramsku, Příbram 2003, s.31-33.

³⁶ Jiří SCHENK, Požár na příbramských dolech 1892, in: Symposium, Hornická Příbram ve vědě a technice, Příbram 1972, s.

tradic se stala akciová společnost Kovohutě Příbram, vzniklá z původních stříbrných hutí při zdejším báňském závodu.³⁷

1. 3 Náčrt vývoje příbramského školství

Významnou složkou příbramského života se stalo školství. Díky velkému množství škol si město získalo označení „Podbrdské Athény“. První doklad o existenci partikulární školy pochází z roku 1379. V 16. století byli žáci příbramské partikulární utrakvistické školy zřejmě velmi dobře připravováni, protože jejich značný počet vstupoval potom na pražské vysoké učení. Školské reformy Marie Terezie umožnily po roce 1774 vznik dvojtřídní farní triviální školy. Byla založena při příbramském farním kostele a měly ji navštěvovat děti od 6 do 12 let. V 19. století byla v Příbrami založena také soukromá židovská škola s německým vyučovacím jazykem.³⁸

Významnou událostí se v roce 1849 stalo založení montánního učiliště, tzv. horní akademie. Studium obsahovalo dva kurzy, hornický a hutnický. Zájemci o studium museli doložit svá vysvědčení z matematiky, deskriptivní a praktické geometrie, mechaniky, stavitelství, fyziky, všeobecné a analytické chemie a dalších předmětů na polytechnických ústavech ve Vídni, Praze nebo Lvově. Kromě toho museli předkládat ještě vysvědčení z lesnictví a účetnictví. V roce 1865 udělil císař František Josef I. této škole titul báňská akademie. Roku 1894 získala statut vysoké školy a o deset let později prošla novými statutárními a organizačními změnami. Její název se změnil na **Vysokou školu báňskou v Příbrami (VŠB)**. V Příbrami existovala až do roku 1946. Prvním ředitelem báňské akademie se stal František Xaver Zippe.³⁹ Dne 1. listopadu 1851 byla otevřena státní horní škola v Příbrami, která vzdělávala horníky na báňské dozorce. Zpočátku spadala pod ředitelství báňské akademie. V roce 1874 se stala definitivní školou, na základě císařského rozhodnutí. Roku 1908 byla připojena ke Státnímu báňskému závodu v Příbrami. K jejímu osamostatnění došlo o 10 let později. V roce 1949 byla přejmenována na vyšší průmyslovou školu horní.⁴⁰

Pokles cen stříbra na světových trzích a následky první světové války vedly k chudnutí města a k jeho částečnému vylidnění. I přesto se školský život v Příbrami nezastavil. Na popud 1. obchodního grémia byla v roce 1920 otevřena veřejná obchodní škola, o rok později k ní byla připojena pokračovací škola kupecká, kde se žáci připravovali na své budoucí povolání dva roky. Postupem doby měnila své názvy, až se z ní roku 1989 stala Obchodní akade-

³⁷ Josef VELFL, Z historie hornictví a hutnictví na Příbramsku, s. 41, 44-45.

³⁸ Stanislav POLÁK, Okresní archiv v Příbrami - průvodce po fondech a sbírkách - I, Vlastivědný sborník Podbrdská č. 20, Příbram 1981, s. 255-256

³⁹ Josef THEURER, Památník Vysoké školy báňské v Příbrami za leta od 1899 do 1924, k 75letému jubileu trvání Vysoké školy báňské, Příbram 1924, s. 1-3.

⁴⁰ Stanislav POLÁK, Okresní archiv v Příbrami - průvodce po fondech a sbírkách - I, s. 259.

mie v Příbrami a dodnes sídlí v budově Na Příkopech č. p. 104. V roce 1941 byla založena i odborná škola pro ženská povolání, předchůdkyně dnešní zdravotnické školy.⁴¹

1. 4 Demografický náhled

Lidnatost Příbrami byla, dá se říci, přímo úměrná rozvoji a úpadku těžby. Dají se rozlišit 3 migrační vlny přistěhovalců, kteří přicházeli do Příbrami kvůli pracovním příležitostem. První proběhla v první třetině 16. století. Šlo o přistěhovalé horníky z Krušných Hor, kterým bylo uděleno jáchymovské horní právo a vyčleněny pozemky na Březových Horách. Postupný nárůst počtu obyvatel znázorňují tabulky číslo 1, 2, 3.

tab. č. 1, 2, 3: Přehled počtu obyvatel domů v jednotlivých částech města

PŘÍBRAM		
Rok	Počet domů	Počet obyvatel
1850		7 820
1869	666	9 455
1880	699	11 171
1890	856	13 412
1900	940	13 576
1910	1 018	13 321
1921	1 104	11 810
1930	1 199	10 469
1950	1 485	9 945
1961		23 406
1970	2 418	28 716

ZDABOŘ		
Rok	Počet domů	Počet obyvatel
1850		83
1869	16	145
1880	17	176
1890	20	207
1900	30	302
1910	39	342
1921	41	281
1930	42	227
1950	43	178
1961		190
1970	54	223

BŘEZOVÉ HORY		
Rok	Počet domů	Počet obyvatel
1869	258	2 787
1880	301	3 710
1890	358	5 124
1900	407	5 543
1910	428	5 104
1921	418	3 857
1930	431	3 160
1950	436	2 322
1961		2 091

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970, díl 1, svazek I., Brno 1978, s. 180–181.

Druhá přistěhovalecká vlna začíná rokem 1789. Do Příbrami přicházejí horníci z Kutné Hory, Jílového a Jáchymova. Tento příliv trval až do roku 1892, do doby důlního neštěstí na dole Marie. Do třetí migrační vlny se dají zahrnout chovanci, vězni a brigádníci, tedy osoby bez trvalého bydliště v Příbrami.⁴²

V letech 1853–1940 se v Příbrami usazovali také Židé. Do té doby měli zakázán pobyt v horních městech. Jejich počet se pohyboval pouze kolem 400, ale svou podnikavostí si brzy vybudovali významné postavení. Ve městě vzniklo celkem 30 židovských firem a obchodů. Po obsazení města nacistickými vojáky bylo židovské obyvatelstvo dne 31. srpna 1942 odvezeno do koncentračního tábora v Terezíně. Téměř všichni zahynuli.

⁴¹ Jana BAREŠOVÁ, Příbram v průběhu 20. století z dějin podnikání, in: Historie a současnost podnikání na Příbramsku, Příbram 2003, s. 45-47.

⁴² Vladimír VALENTA, Vliv hornické činnosti na demografický rozvoj města Příbrami, vlastním nákladem, s. 5, 7.

Kulturní život v Příbrami byl od počátků velmi bohatý. Dokazuje to hlavně spolková činnost. V letech 1860–1913 bylo ve městě založeno zhruba 75 spolků. Všechny tyto spolky lze rozdělit do kategorií uvedených v tabulce č. 4.

tab. č. 4: Kategorie příbramských spolků

KATEGORIE SPOLKU	POČET
Národně obranné	3
Odborné	16
Podpůrné	19
Politické	5
Různé	7
Studentské	6
Tělovýchovné a sportovní	5
Učitelské	3
Úřednické	4
Vzdělávací	8

František Polák, Kulturní poměry Příbramska, Příbram 1914, s. 88–98.

Mezi spolky vzdělávací se zahrnovaly i spolky ochotnické. Téměř všechny spolky pořádaly přednášky a různé zábavy. Postupem času se hlavním cílem ochotnických spolků stalo vybudování stálé profesionální scény ve městě. Tento sen se vyplnil v roce 1959, kdy bylo slavnostně otevřeno příbramské divadlo.⁴³

1. 5 Nástin správního vývoje Příbrami

Příbram byla od počátku městem poddanským. Již před zpusťšením měla tržní právo. Před rokem 1393 získala obec právo vést městské knihy a používat vlastní pečeť. Vlastní dohled nad její správou měl sudí arcibiskupského dvora později arcibiskupský podkomoří. Pro běžnou správu obce dosazoval podkomoří rychtáře. V jeho činnosti mu zřejmě pomáhal dvanačtičlenný konšelský sbor.⁴⁴

V letech 1420–1579 měla Příbram velmi zvláštní postavení. Byla současně městem královským i poddanským. Jako církevní zboží připadla králi, ale ten ji neustále zastavoval. Zástavní držitelé neměli zájem o zavedení pevného řádu do městské správy, protože jim šlo pouze o co největší zisk, proto se Příbram obracela na Staré Město pražské, jehož městské právo používala. Od roku 1548 se odvolací instancí z příbramského městského soudu stal nově zřízený apelační soud. Rychtář se stává pouhým policejním úředníkem. Veškeré kompetence k řízení města a soudní správu převzala městská rada. Příbram měla tu zvláštnost, že se městská rada neobnovovala jednou ročně jako v jiných městech, ale dvakrát ročně z poloviny.

⁴³ František POLÁK, Kulturní poměry Příbramska, Příbram 1914, s. 88-98.

⁴⁴ Stanislav POLÁK, Vývoj právního postavení a správy města Příbramě do roku 1945, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 11-12, Příbram 1977, s. 53-54.

Při zahájení pololetního soudu odstoupilo 6 konšelů a místo nich bylo tzv. „přisazeno“ 6 nových. Tito noví konšelé se v následujícím pololetí střídali v úřadu purkmistra. Zbylých 6 konšelů bylo vyměněno při následujícím soudu. Každý konšel tak zůstal v radě jeden rok. Po obnově konšelů se pololetních soudů účastnilo vždy 18 konšelů, protože odstupující polovina zůstávala až do skončení zasedání na svém místě.⁴⁵

K významnějším změnám ve správě Příbrami došlo v letech 1579–1792. Na základě privilegia Rudolfa II. z roku 1579 byla povýšena na královské horní město. Během této doby došlo ke změnám ve vymezení oblasti, kde platilo městské příbramské právo. Vyňata z něj zůstala bývalá panská tvrz, kterou si panovník při povýšení města vyhradil pro sebe. Původní území bylo roku 1647 zmenšeno vynětím Svaté Hory z městské pravomoci a jejím odevzdáním do majetku jezuitského řádu. Oficiálně patřila k Příbrami i osada Březové Hory. Velkou změnu přinesl rok 1584, kdy se Příbram po koupi vlastního panství stala pozemkovou vrchností a sama vykonávala správu svých poddaných. Základem příbramského panství se stalo území s vesnicemi Bohutín, Brod, Kozičín, Lazec, Orlov, Oseč, Zdaboř a Žežice. Bohutín byl v roce 1661 odprodán. Na tomto území postupem času vznikly nové vsi Podlesí a Vysoká Pec. Určitým poutem byly s panstvím spojeny i zádušní vsi Lešetice a Třebsko. Roku 1741 bylo panství ještě zvětšeno přikoupením dušnického statku, který zahrnuje Trhové Dušníky, Lihu, část Lhoty u Příbrami a část Občova. V čele každé poddanské vesnice stál vesnický rychtář jako představitel místní samosprávy. Na vyzvání magistrátu se vesničtí rychtáři dostavovali na radnici, kde odevzdávali vybrané kontribuce a byli informováni o nových instrukcích.

Správa města byla v této době už zcela v rukou konšelů, v jejich čele stáli primátor a purkmistr. Tento sbor se od poloviny 17. století začal nazývat magistrátem. Stále konal veřejné obnovy rady, ale už jen nepravidelně. K povinnostem města patřila také správa zádušních poddaných. K záduší patřil chrám sv. Jakuba, kostel sv. Jana, špitál a do roku 1647 i kaple Svatá Hora. Kostelníci se začali nazývat zádušními úředníky a na vlastní žádost se stali i zvoníky. Roku 1785 převzalo město patronátní právo nad kostelem a ujalo se i správy kostelního jmění.⁴⁶

Reforma ze 13. října 1792 vytvořila v městské správě instituci tzv. regulovaného magistrátu, čímž došlo k postátnění městské správy. Město začalo vykonávat i civilní soudní správu, která se vztahovala i na nešlechtické osoby duchovního stavu patřící k příbramskému vikariátu. Jeho soudní pravomoc se vztahovala také na města Nový Knín a Jílové. Nadřízenými úřady magistrátu se staly berounský krajský úřad a apelační soud v Praze. Regulovaný

⁴⁵ Tamtéž, s. 55-56, 59.

⁴⁶ Tamtéž, s. 61-62, 64.

magistrát se skládal ze čtyř placených zkoušených právníků, purkmistra a tří radních. První radní zastával funkci sekretáře a druhý policejního komisaře. V roce 1797 došlo také k vynětí samosprávy Březových Hor z pravomoci horního úřadu a k jejímu podřízení vrchnostenské správě magistrátu.⁴⁷

Správní reorganizace v polovině 19. století vytvořila pojem místní obce. Tak vznikla i místní obec Příbram. Její území bylo v roce 1890 rozděleno na 5 čtvrtí: čtyři vnitřní a pátá, která zahrnovala osamělé domy na okraji ostatních čtyř částí. Příbram ztratila svůj titul královského horního města a zároveň přestala být pozemkovou vrchností. V čele města stály od této chvíle volené orgány: obecní výbor jako orgán řídící a usnášející se, obecní představenstvo jako orgán výkonný a starosta obce. S nárůstem počtu obyvatel vzrostl postupně i počet městských reprezentantů ze 17 na 36. Pro zvláštní obory obecní správy jmenoval výbor ze svého středu speciální komise. Od roku 1864 byly vytvářeny stálé odbory. Šlo o odbor hospodářský, finanční, školský a chudinský. Během let přibývaly další odbory, v roce 1928 už existovalo 19 odborů.⁴⁸

Vznikem Protektorátu Čechy a Morava došlo k rozdělení Českých zemí na oberlandráty, které v sobě zahrnovaly území několika politických okresů. Vykonávaly dohled nad okresními a obecními úřady svého obvodu.⁴⁹ Příbram patřila do obvodu pražského oberlandráta.

V letech 1943–1945 se začaly prosazovat národní výbory jako organizace domácího odboje. Právní základ pro činnost národních výborů jako orgánů státní správy položil ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 4. prosince 1944. Konkrétní směrnici pro činnost národních výborů se stalo vládní nařízení č. 4/1945 Sb. o volbě a pravomoci národních výborů.⁵⁰ Vytvořením soustavy národních výborů došlo ke splnutí státní správy a samosprávy v jeden celek, který zůstal zachován do roku 1990. V Příbrami se ustavil okresní národní výbor (dále jen ONV) dne 5. května 1945. V jeho čele stál předseda František Pavlíček. Po návratu spolupracovníků národního odboje z koncentračních táborů došlo k jeho reorganizaci a vytvoření nového ONV se 24 členy pléna a osmičlennou radou.⁵¹ ONV spravoval kromě záležitostí okresního rázu i záležitosti městské správy, dokud se dne 25. května 1945 neustavil místní národní výbor (dále jen MNV) pro Příbram. V čele MNV Příbram stál předseda Ludvík Zíbrt. Plénium MNV se skládalo z 36 členů a rada z 12.⁵² Změny v územním rozsahu okresu i města

⁴⁷ Tamtéž, s. 73.

⁴⁸ Tamtéž, s. 75-77.

⁴⁹ Jan JANÁK, Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2005, s. 408.

⁵⁰ Tamtéž, s. 443.

⁵¹ Jana BAREŠOVÁ, Okresní národní výbor Příbram 1945–1990. Dílčí inventář, Příbram 2011, s. XV–XVI.

⁵² SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1945, s. 16-17.

přinesl rok 1960. Nový příbramský okres byl jedním z největších v republice. Vznikl sloučením s okresem Dobříš a s částí okresů Blatná, Písek, Sedlčany, Milevsko a Hořovice. Město Příbram bylo na základě územní reformy rozšířeno o obec Zdaboř a osadu Nová Hospoda.⁵³ Stalo se okresním městem, kterým zůstalo až do roku 2002. Dosavadní MNV se dne 23. června 1960 proměnil v Městský národní výbor (dále jen MěstNV), v jehož čele stál dlouholetý předseda MNV František Junek.

Změna politické situace v roce 1989 s sebou přinesla i změny v politické správě a samosprávě. Zákon České národní rady č. 425/1990 Sb. zrušil dosavadní soustavu okresních národních výborů a nahradil je okresními úřady, které vykonávaly pouze státní správu. K obnovení samosprávy došlo na základě ústavního zákona Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb. Základní jednotkou územní samosprávy se znovu staly obce, které se dělily na města a ostatní obce (venkovské).⁵⁴ Podle zákona č. 367/1990 Sb. o obecním zřízení se městský národní výbor v Příbrami změnil na městský úřad, v jehož čele stál starosta obce. Orgány městského úřadu bylo obecní zastupitelstvo se 27 členy a desetičlennou obecní radou. Starostou města se stal Václav Chvál.⁵⁵

Reforma veřejné správy z roku 2000 ukončila existenci politických okresů. Na základě zákona o okresních úřadech č. 147/2000 Sb. skončila činnost okresních úřadů k 31. prosinci 2002. Veškeré pravomoce okresních úřadů přešly z největší části na obce. V souvislosti s reformou vznikla nová kategorie obcí - obec s rozšířenou působností. Přešla na ně státní správa v evidenci obyvatelstva a dokladů, záležitosti sociální péče, péče o zdravotně postižené občany apod.⁵⁶ Obcí s rozšířenou působností se stala Příbram, Dobříš a Sedlčany. Do správního obvodu Příbrami spadá celkem 68 obcí a území vojenského újezdu Brdy.⁵⁷

⁵³ SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1960, s. 45–46, 64.

⁵⁴ Jan JANÁK, Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, s. 481, 484–485.

⁵⁵ SOkA Příbram, fond Městský úřad Příbram, Obecní kronika hornického města Příbram 1990, s. 43, 46, 50.

⁵⁶ Jan JANÁK, Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, s. 481, 484.

⁵⁷ SOkA Příbram, fond Městský úřad Příbram, Kronika města Příbram 2002, s. 83–84.

2. ZROD A VÝVOJ OCHOTNICKÉHO DIVADLA

2. 1 Ochotnické divadlo v 19. a 20. století

Ochotnické divadlo je fenoménem, který se objevuje už od 17. století, ale doba jeho největšího rozvoje přišla se zakládáním ochotnických spolků v 19. století. Počátky spolkového života však nebyly jednoduché. Ochotníci naráželi ve 30. a 40. letech 19. století na nepřítel státních orgánů, které si vymýšlely různé záminky k zamítnutí žádostí o povolení českých ochotnických představení. Ochotníky označovaly za nemravné lidi, namítaly, že divadlo jen odvádí měšťany od práce a kazí jejich mravy. Aby si zajistila svou existenci, začala ochotnická sdružení pomýšlet na přetvoření v pevně organizované družiny (příloha č. 2). Některá sdružení se začala řídit stanovami, které předkládala ke schválení úřadům, a do svého čela si volila „ředitele“.

Pokud byla 30. a 40. léta 19. století dobou nepřízně, 50. léta jsou charakteristická bojem o existenci spolků. Po nástupu bachovského absolutismu došlo v roce 1850 k vydání divadelního řádu, který důsledně omezoval ochotnickou činnost, proto se často hrálo ilegálně bez povolení úřadů. Zakazovány byly i hry ve prospěch stavby Národního divadla. V roce 1852 byl vydán spolkový zákon, podle kterého musel se vznikem spolku souhlasit císař, ministerstvo vnitra nebo zemský politický úřad. Stát v tomto období povoloval jen ty spolky, které nemohly svou činností monarchii nijak ohrozit. Dohled nad spolky přešel do kompetence okresních úřadů a četnictva.

Po obnovení ústavních svobod v 60. letech dochází k novému rozmachu ochotnického divadelnictví. Po vydání zákonů o právu spolčovacím a shromažďovacím mohly v Čechách začít působit řádně registrované ochotnické spolky. Definitivním právním podkladem pro jejich vznik se stal spolkový zákon z 15. listopadu 1867 (číslo 314 říšského zákoníku). Tento zákon zůstal v platnosti i po vzniku Československa. Spolkem se rozumělo dobrovolně organizované sdružení více osob za jistým, ne však výdělečným údělem podle úředně schválených stanov.⁵⁸

Jedním z důvodů provozování divadel byla potřeba kulturního vyžití obyvatel z izolovaných územních celků, např. horských oblastí. Druhým činitelem byla potřeba zajistit instituce a akce, na které stát a město vynakládaly málo peněz. Z výnosů divadelních představení se podporoval provoz sirotčinců, špitálů, starobinců a škol. Každé představení muselo

⁵⁸ Eva DRAŠAROVÁ, Soupis právních předpisů a dokumentů ke spolčovacímu právu z fondů Státního ústředního archivu v Praze od poloviny 18. století do roku 1918, in: Sborník archivních prací, č. 2, roč. 40, Praha 1990, s. 301.

být povoleno krajským úřadem nebo zemským guberniem, později hejtmanstvím. Jednou z podmínek udělení povolení byl právě dobročinný účel představení.⁵⁹

V souvislosti se slavnostním kladením základního kamene Národního divadla se v roce 1868 pořádala valná hromada zástupců ochotnických spolků Čech a Moravy. Na této schůzi byla založena **Divadelní jednota**, první organizace sdružující ochotníky, která měla za úkol vypracovat jednotné stanovy pro všechny spolky. Druhý sjezd ochotnictva se konal v roce 1880 a vznikla zde **Matice divadelní**.⁶⁰

Matice divadelní nevyvíjela téměř žádnou činnost, proto byla o pět let později nahrazena **Ústřední Maticí divadelních ochotníků českoslovanských** (dále jen ÚMDOČ), která se stala skutečnou centrální organizací (příloha č. 3). Pořádala kurzy herectví a pomáhala spolkům v otázkách dramaturgie, vydávala praktické příručky o líčení, režii, deklamaci apod. Vydávala také několik odborných časopisů, např. Česká Thálie (1887–1892), Thálie (1896–1900), Divadelní listy (1899–1904) a Divadlo (1903–1914). Aby podpořila rozvoj divadelní činnosti, vydala edici divadelních her s názvem Ochotník. V dobách světových válek její činnost téměř ustala. Mužští členové spolků museli narukovat a veřejné sály a Sokolovny se zabíraly pro lazarety. Po skončení válečných dob byla její činnost opět postupně obnovována.⁶¹ Stala se nejpočetnější organizací divadelních ochotníků. V roce 1927 sdružovala přes 2 000 spolků.⁶²

Zpočátku byly v ÚMDOČ zastoupeny i některé dělnické spolky, které si vytvořily svou sekci. Postupem doby však začaly uvažovat o vlastní organizaci, proto se v roce 1911 od Matice oddělily a založily **Svaz dělnických divadelních ochotníků československých** (dále jen DDOČ).⁶³

Základem repertoáru ochotnických spolků byla ve 30. a 40. letech 19. století tvorba Jana Nepomuka Štěpánka⁶⁴ a Václava Klimenta Klicpery⁶⁵, ale postupně se začala hrát i díla

⁵⁹ Vítězslava ŠRÁMKOVÁ - Jiří VALENTA, Místopis českého amatérského divadla, I. díl A-M, Praha 2001, s. 17.

⁶⁰ Dějiny českého divadla III, Praha 1977, s. 176.

⁶¹ Tamtéž, s. 455.

⁶² Dějiny českého divadla IV, Praha 1983, s. 184.

⁶³ Tamtéž, s. 455

⁶⁴ Jan Nepomuk Štěpánek (1783-1844) pocházel z Chrudimi, vystudoval gymnázium v Litomyšli a filozofii s teologií v Praze. Po studiu nastoupil do Stavovského divadla jako nápověda. Postupně se stal pokladníkem a hlavním účetním. Od počátku spolupracoval s českým souborem divadla jako překladatel a ochotnický herec. Stál v čele ochotnického spolku „milovníků českého divadla“. Deset let řídil Stavovské divadlo. Byl rovněž redaktorem časopisu Česká včela. Z jeho her se hrály např. Čech a Němec, Obležení Prahy od Švejdů nebo Břetislav První, český Achilles, aneb Vítězství u Domažlic.

⁶⁵ Václav Kliment Klicpera (1792-1859) pocházel z Chlumce nad Cidlinou. V patnácti letech odešel do Prahy, kde vystudoval staroměstské gymnázium a poté filozofii. Již za svých vysokoškolských studií hrál ochotnický divadlo. V roce 1816 měla premiéru jeho první rytířská činohra Zdeněk ze Zásbuk. Po ukončení vysokoškolských studií pracoval jako gymnaziální profesor. K jeho hrám patří např. Blaník, Valdek, Hadrián z Římsů nebo Divotvorný klobouk.

Josefa Kajetána Tyla.⁶⁶ Výběr her vycházel hlavně z dramaturgie českého souboru Stavovského divadla v Praze, ale zaměřoval se na hry ze života. Občas se objevují ještě hry s biblickými motivy, ale postupně vymizely docela. Důležitou součástí ochotnické činnosti byla operní představení, která společnost považovala za projev vysoké kulturní vyspělosti. Tato představení bývala vždy zcela vyprodána.⁶⁷ V 50. letech patřily k nejvíce hraným dílům Šamberkovy⁶⁸ a Štolbovy⁶⁹ hry. Od 60. let se objevuje i Gogolův revizor a některé spolky si začínají troufat i na Shakespearova díla.⁷⁰ Ochotničtí herci se snažili napodobit repertoár profesionálních scén, ale mnohem úspěšnější byli v menších dramatických formách. Šlo hlavně o aktovky, sólové výstupy zakončené kuplety, parodie loutkové hry a recitace.⁷¹

Vypuknutí první světové války na čas přerušilo divadelní činnost. Po jejím skončení dochází k obrovskému nárůstu počtu členů existujících spolků a k zakládání mnoha nových. Největší část ochotnických spolků stále sdružovala ÚMDOČ. Ve 20. letech navázala styky s podobnými organizacemi v zahraničí a dala popud k uspořádání prvního mezinárodního sjezdu ochotnictva v Praze v roce 1926. Rovněž se snažila zajišťovat zájezdy ochotnických spolků do zahraničí za českým publikem. Ochotníci tak dostali možnost hostovat ve Vídni nebo v Drážďanech. Ve třicátých letech rozdělila ÚMDOČ oblast své působnosti do 44 okrsků, ve kterých začaly vznikat tzv. okrskové režisérské rady. Vytvořením nové samostatné republiky začala být národně uvědomovací funkce spolků anachronismem. Do popředí se tak znovu dostala základní funkce divadla – poskytovat umělecký zážitek a zábavu ve volném čase. Nebylo to vždy jednoduché. Ochotnické divadlo mělo také za úkol zajišťovat hospodářský přínos. Často se tak stávalo, že spolek hrál jen pro své členy a repertoár se vybíral spíše z hlediska kasovního než uměleckého. Po roce 1918 byly v oblibě spíše zábavné hry než náročné umělecké kusy.⁷² Jedním z výrazných rysů meziválečného období je snaha zvát

⁶⁶ Josef Kajetán Tyl (1808-1856) se narodil v Kutné Hoře jako syn krejčího. V Praze vystudoval filozofii a poté se stal členem Hikmerovy kočovné divadelní společnosti. Aby si zajistil stálý příjem, přijal místo účetního v kasárnách v Praze. Takto zajištěn mohl pokračovat ve své překladatelské činnosti a tvorbě vlastních dramat. Později přijal místo ředitele českého Kajetánského gymnázia. Po roce 1848 se stal poslancem říšského sněmu. Byl také redaktorem časopisu Květy a dramaturgem Stavovského divadla. Po rozpuštění českého souboru se živil jako kočovný herec a zemřel v bídě. Z jeho her patří k nejznámějším Strakonický dudák, Lesní panna nebo Paní Marjánka, matka pluku.

⁶⁷ Dějiny českého divadla II, s. 296.

⁶⁸ František Ferdinand Šamberk (1838-1904) se narodil v Praze jako F. F. Schamberger. Začínal jako ochotník v soukromém Švestkově divadle. V polovině 50. let odešel na venkov ke kočovným divadlům. V roce 1859 se stal členem českého souboru ve Stavovském a poté v Národním divadle, kde působil až do roku 1901, kdy odešel na odpočinek. Z jeho děl patří k nejznámějším hry Podskalák, Palackého třída, Blázinec v prvním poschodí nebo Jedenáct příkázání.

⁶⁹ JUDr. Josef Štolba (1846-1930) působil jako notář v Nechanicích a Pardubicích. Založil Městské divadlo v Radnici. Na jeho hry přijížděli např. Zeyer, Vrchlický, Stašek nebo Náprstek. Hry psal, sám hrál i vychovával herce. Z jeho her se hrají např. Maloměstští diplomaté, Vodní družstvo, Na letním bytě, Závěť nebo Peníze.

⁷⁰ Dějiny českého divadla III, s. 178.

⁷¹ Tamtéž, s. 181.

⁷² Dějiny českého divadla IV, s. 185.

k pohostinským vystoupením ve svých představeních známé herce z profesionálních divadel. Dá se říci, že v období let 1918–1939 prožívalo české ochotnické divadlo dobu klidného rozvoje.⁷³

Okupace českých zemí a začátek druhé světové války přinesly ochotníkům nemalé problémy. Ještě k 15. březnu 1939 působilo v Čechách a na Moravě asi 7 000 ochotnických spolků. Okupanti se však snažili jejich činnost co nejvíce omezit. Zásahy byly vedeny hlavně proti souborům začleněným do politických organizací nebo protifašistického hnutí. Dne 7. dubna 1941 byla zastavena činnost sokolských a orelských jednot a jejich divadelních souborů, v říjnu roku 1941 byly zrušeny úplně a jejich majetek zabaven. Ochotnická divadelní představení byla povolována jen na základě předběžného doporučení Veřejné osvětové služby. Předpokladem povolení byla politická spolehlivost a umělecká vyspělost. Obojí muselo být úředně přezkoušeno. Paradoxem je, že postavení většiny městských ochotnických divadel, hlavně těch, která byla organizována v ÚMDOČ, se dočasně upevnilo. Rušení spolků mělo za následek odstranění konkurence a tato divadla tak byla jedinými nositeli kultury v širokém okolí.⁷⁴ V roce 1944 došlo k totálnímu zákazu divadelních představení, ale ochotnické spolky se svou činností neustaly. V tajnosti připravovaly inscenace, se kterými chtěly vystoupit po skončení války.⁷⁵

Ihned po osvobození Československa v roce 1945 přestal platit zákaz veřejné divadelní produkce. Většina ochotnických spolků okamžitě obnovila svou činnost. Repertoár slavnostních zahajovacích představení tvořila hlavně česká klasika jako Stroupežnického Zvíkovský rarášek, Jiráskova Lucerna nebo Čapkova Matka. Činnost ochotnických spolků se opět naplno rozjela. V březnu roku 1948 byl schválen nový divadelní zákon, který rušil možnost soukromého podnikání v divadelní oblasti a stanovil, že ochotnické divadlo je rovnocenným partnerem profesionálního divadla. Herci tento zákon vítali s nadšením, ale netušili, že si brzy přestanou sami spravovat své záležitosti. Tento zákon totiž přinášel myšlenku, že je třeba vymanit soubory ze spolkové uzavřenosti vzniklé v minulosti a začlenit je do masových společenských organizací jako byly Revoluční odborové hnutí (ROH), Československý svaz mládeže (ČSM) nebo jednotná zemědělská družstva (JZD). Všechny spolky byly rozpuštěny a každý měl mít svého zřizovatele. Soubory tak ztratily právní subjektivitu včetně práva hospodařit se svým majetkem a musely se stát součástí některé organizace.⁷⁶

Složení ochotnických souborů odpovídalo době jejich existence. Nejaktivnějšími ochotníky byli drobní řemeslníci, živnostníci a zemědělci, tedy lidé ne příliš zámožní.

⁷³ Cesty českého amatérského divadla. Vývojové tendence, Praha 1998, s. 111–112, 114.

⁷⁴ Dějiny českého divadla IV, s. 540–542.

⁷⁵ Tamtéž, s. 545.

⁷⁶ Cesty českého amatérského divadla. Vývojové tendence, s. 175, 180–181.

V každém souboru se však už objevují i movitější kupci, obchodníci s bavlnou nebo s plátnem. Tito lidé byli „znalí světa“, protože vyjížděli za obchodem i do ciziny. Naučili se cizí jazyky a poznali poměry v okolních zemích. V oblastech s početnějším německým obyvatelstvem se členy ochotnických spolků stávali kněží, učitelé a různí úředníci.⁷⁷ Postupem doby se začala struktura členů nepatrně měnit. Kněží a učitelé začali spolky opouštět a místo nich se zvyšovalo zastoupení studentů. Jádrem spolku i nadále tvořili řemeslníci, živnostníci a zemědělci.

Pro svou činnost si však museli najít i odpovídající prostředí. Většina ochotnických souborů měla své spolkové místnosti v místním hostinci, kde ukládaly i své rekvizity a kostýmy. Ukládaly zde i rozebíratelná jeviště, která stála na sudech nebo na kozách. Na oponu se zobrazovaly hlavně výhledy na město, alegorie Thálie nebo výjevy z českých dějin. Pro malování opon a dekorací si ochotníci často zvali významné malíře. Např. v roce 1879 namaloval Alfons Mucha dekorace spolku v Ivančicích nebo roku 1904 Antonín Slavíček ochotníkům v Kameničkách.⁷⁸

Dekorační fundy obsahovaly základní typy scén: venkovskou chalupu a světnici, lesní krajinu, náměstí, rytířskou síň a vězení. Speciální dekorace, jako byla kostnice nebo most, se pořizovaly jen výjimečně. Dekorace se malovaly na papír, na makulaturu, např. na staré spisy z městských archivů, nebo na plátno. V inscenacích převládala snaha o maximální iluzi skutečnosti, o pravdivé zobrazení života. Nemalá pozornost se věnovala kostýmu. Objevovaly se originály lidových krojů nebo jejich přesné kopie. Vymýšlely se nové scénické efekty jako např. napodobení praskání ohně, padání sněhu a různé světelné efekty. Stejná péče byla věnována i dekoracím. Ochotníci si nechávali zhotovovat kopie historického nábytku a mnohé nákladné rekvizity dotvářející dějové prostředí.

V první polovině 19. století začínala divadelní představení obvykle proslovem ředitele nebo deklamací českých básní. Večery se často skládaly ze dvou jednoaktových her a přestávky vyplňovaly hudební vložky nebo zpěv. Po divadle většinou následovala taneční zábava.⁷⁹

Mnohé spolky shromažďovaly výtěžky ze svých představení na jediný účel – vybudování nové divadelní budovy ve svém městě. Podporovaly také organizace českých menšin, červený kříž, spolky invalidů, fondy pro osiřelé děti, přispívaly na české školství apod.⁸⁰ Velkou zásluhu měli čeští ochotníci při organizování sbírek na stavbu Národního divadla.⁸¹

⁷⁷ Dějiny českého divadla II, s. 293.

⁷⁸ Vítězslava ŠRÁMKOVÁ, Jiří VALENTA, Místopis českého amatérského divadla, s. 18.

⁷⁹ Tamtéž, s. 16.

⁸⁰ Dějiny českého divadla IV., s. 182-184.

⁸¹ Dějiny českého divadla III, s. 176.

2. 2 Ochotnické divadlo na Příbramsku

Ochotnické divadlo v Příbrami navazuje na tradice pocházející již ze 17. století, kdy se Svatá Hora dostala do péče březnických jezuitů. Na prostranství před kostelem pořádali jezuité hry, většinou česky, ve kterých spoluúčinkovali také příbramští občané. Jejich záměrem bylo zpřístupnit a vysvětlit tajemství eucharistie všem lidem. Časem se vyvinuly tři druhy duchovních her: miracula (zázraky), která popisovala zázraky způsobené světcí, dále planctus (nářky) popisující smutné výjevy pod křížem a mysteria (tajemství). Mysteria představovala hlavní tajemství víry a postupně se stávala nejoblíbenějšími duchovními hrami. Hrál se pod širým nebem, později po dokončení dolních ambítů se hry přesunuly do jejich prostor.⁸²

Kromě zábavní funkce kladlo ochotnické divadlo hlavní důraz na rozvíjení národního vlastenectví. Příbram byla v 19. století městem se silným zastoupením německého obyvatelstva. Německý ráz měla převážně správa města a byl posilován i zásahy státu, který zaváděl němčinu jako úřední jazyk. Díky rozvinuté důlní těžbě sem přicházelo mnoho německých horníků a německých úředníků. Němčina byla jediným jazykem vrchního horního úřadu, který ve městě sídlil. Stávala se i módní řečí vyšších společenských vrstev města, ale nejširší vrstvy obyvatel i nadále mluvily česky.⁸³

První ochotnické divadlo bylo v Příbrami založeno asi v roce 1846. Popud k tomuto kroku dal horní lékař dr. Langmaier, který nechal vybudovat pro ochotníky jeviště. Divadlo sídlilo v hostinci U Černého orla (č. p. 156/I). Zájem o něj neustále rostl, ale prostory hostince byly příliš malé a nízké, aby pojaly větší množství diváků. V roce 1848 se příbramský měšťan Augustin Čechatka rozhodl postavit nový hostinec s názvem U zlatého anděla, (v místě u pivovaru, kde později stála synagoga). Na žádost místního obchodníka Antonína Cinka nechal Augustin Čechatka přizpůsobit taneční sál také pro divadelní produkce a zřídil zde i galerii s dvěma pokoji, určenými pro šatnu. Jeviště z hostince U černého orla však bylo příliš malé pro nový sál, navíc dekorace byly chatrné. Obchodník Antonín Cink požádal městskou radu o darování vhodného dřeva a na své vlastní útraty pořídil zařízení jeviště. Plátno na dekorace a oponu daroval ochotníkům obchodník Jan Neuner.⁸⁴ Antonín Cink pak na své vlastní útraty objednal u akademického malíře Seiberta výzdobu opony, kulis a proscenia.⁸⁵ V roce 1850 se v nově upraveném divadle začalo hrát.⁸⁶ Po třech letech činnost ochotníků postupně klesala, až téměř ustala. K jejímu obnovení došlo v roce 1861, kdy studenti techniky začali o prázdní-

⁸² František Xaver HOLAS, Dějiny poutního místa mariánského Svaté Hory u Příbramě, Příbram 1929, s. 279-280.

⁸³ Věra VELEMANOVÁ, Ochotnické divadlo na Příbramsku, in: (malý místopis), In: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 6, Příbram 1999, s. 51-52.

⁸⁴ František ŽID, Divadlo v Příbrami před sto lety, Od stříbrných hor 1947, roč. XIV, č. 2, s. 29-30.

⁸⁵ Prostor před jevištěm. Obvykle mezi jevištěm a vlastním hledištěm, těsně před oponou nad orchestrem.

⁸⁶ František DOLEJŠÍ, Počátky ochotnického divadla v Příbrami, České právo II, č. 1 ze 4. 1. 1907 (Příbram).

nách znovu pořádat divadelní představení. Veškeré potřeby pro provozování divadla zakoupila v roce 1863 příbramská obec a zavázala se splatit Antonínu Cinkovi celou částku za výdaje s jejich pořízením, která činila 531 zl. Každý rok mělo být Antonínu Cinkovi vyplaceno 100 zl., pokud budou ochotníci aspoň čtyřikrát do roka vystupovat.⁸⁷

Vedle nově vzniklého ochotnického souboru působily ve městě ještě vlastenecké spolky Slovánská lípa a Sbor měšťanských ostrostřelců. Sbor měšťanských ostrostřelců je nejstarším příbramským spolkem. Za první doloženou zmínku o existenci ostrostřelců se dá považovat rok 1741. Jako uniformovaná střelecká společnost existovali od roku 1838 po schválení c. k. krajským úřadem. Sbor měšťanských ostrostřelců se nevěnoval divadelní činnosti, ale významně se podílel na společenském dění ve městě. Inicioval stavbu městských lázní a v roce 1837 vybudoval novou Střelnici místo nyní už nevyhovující dřevěné. Součástí dvoupodlažní budovy v empírovém slohu byl taneční sál, kuřácký salon, herna, jídelna a kuchyně. Tyto prostory byly k dispozici všem obyvatelům města a ochotnické spolky je hojně využívaly pro svá představení. Po rozšíření Střelnice o jedno křídlo v roce 1842 se z ní stalo jedno z nejvýznamnějších kulturních center Příbrami.⁸⁸

Nástup Bachova absolutismu činnost ochotníků značně ochromil. Členové zrušeného vlasteneckého spolku Slovánská lípa se sdružili v nepolitický spolek **Měšťanská beseda**, který se stal centrem kulturního dění. Po uvolnění, které přinesl rok 1861, založil svůj divadelní odbor. Pro své členy zařídil knihovnu, pořádal koncerty, zábavy a přednášky. Nejprve sídlil v hostinci U Zlatého anděla, v roce 1871 se přestěhoval do hostince Střelovna (č. p. 56/II).⁸⁹ Nakonec se natrvalo usadil v bývalém domě Václava Bosáčka (č. p. 1/II, příloha č. 4), který roku 1874 koupil a nechal přestavět příbramský sládek a mecenáš všech kulturních podniků Šebestián Klička.⁹⁰ Velký sál tohoto domu byl potom využíván jak příbramskými divadelními ochotníky, tak kočovnými společnostmi, ale byly zde pořádány také plesy a studentské taneční kurzy.⁹¹

Kromě Měšťanské besedy měli významný podíl na rozvoji divadelní činnosti také studenti příbramských škol a místní Sokol, založený v roce 1862. Tělocvična Sokola (č. p. 162/I,

⁸⁷ SOKA Příbram, fond Archiv města Příbramě, S, inv. č. 512, kart. 14.

⁸⁸ Jan ŠÍBLO, Příbramští ostrostřelci, in: Podbrdsko, roč. XX, Příbram 2013, s. 59, 62, 77-78.

⁸⁹ Své jméno získala budova podle toho, že byla vystavěna společností ostrostřelců. Dne 6. května 1838 byla vysvěcena a ještě téhož dne se konala první slavnostní střelba do vymalovaných terčů. V roce 1955 byla zbourána kvůli stavebním závadám a značné zchátralosti. In: Jindřich V. Bezděka, Příbramské hostince 1914 a jejich historické zajímavosti, Příbram.

⁹⁰ Šebestián Klička měl v letech 1866-1902 v nájmu městský právovárečný pivovar v Příbrami. Patřil k nejúspěšnějším příbramským podnikatelům. V době jeho působení v čele firmy došlo k modernizaci provozu podle nejnovějších technologií. Byl členem a mecenášem řady spolků a vzdělávacích organizací.

⁹¹ Státní okresní archiv Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Památní kniha národního divadla v Příbrami, nestr

příloha č. 5) byla až do roku 1959, kdy vznikla profesionální scéna, nejprostornějším sálem v Příbrami.⁹²

Na tomto místě je třeba se zmínit ještě o pěveckém spolku Lumír-Dobromila, který vznikl sloučením dvou samostatných pěveckých spolků Lumír a Dobromila. Mužský sbor Lumír vznikl v roce 1860 podle vzoru pražského Hlaholu. K založení ženského spolku s názvem Dobromila došlo v roce 1872. Oba sbory spolu úzce spolupracovaly a pořádaly společné koncerty. Ke sloučení do společného tělesa došlo v roce 1892 při příležitosti dobročinného koncertu věnovanému obětem důlní katastrofy. Mezi členy pěveckého spolku patřili významní obyvatelé města, jmenujme např. regenschoriho kostela sv. Jakuba Jiřího Skočdopole nebo sládka Šebestiána Kličku. Jako sbormistr působil ve spolku Lumír-Dobromila první rektor Vysoké školy báňské Josef Theurer. Spolek spolupracoval s ostatními spolky, které ve městě působily. Měšťanská beseda Příbram využívala pěvecký sbor k oživení přestávek mezi přednáškovými cykly, které pořádala. Spolek Lumír-Dobromila se podílel na šíření kultury ve městě také tím, že uvedl několik operních představení.⁹³

Pořádání divadelních představení vyžadovalo také určité bezpečnostní podmínky. Proto byly od roku 1884 sestavovány komise, které měly prohlédnout všechny budovy sloužící k provozování divadelních představení. Jejich úkolem bylo zkontrolovat samotnou stavbu, její zařízení a hlavně zabezpečení objektu např. proti požáru. Komise se měly skládat z jednoho zástupce místního politického úřadu, dvou zástupců obecního úřadu, několika nepředpojatých znalců, jednoho zástupce hasičského sboru a lékaře.⁹⁴

V roce 1908 došlo k vytvoření tzv. Stankovského okrsku ÚMDOČ. Popudem jeho vzniku byla snaha vytvořit v Příbrami organizační jednotku právě vzniklého Osvětového svazu v Praze. Pořádal cykly přednášek z různých oborů a přednášející vyjížděli i do okolí města. Vytvářel vlastní knihovny v jednotlivých obcích okolo Příbrami. Sdružoval všechny spolky, které měly podle stanov vzdělávat společnost. Spolky měly vzdělávacímu sboru podávat zprávy o svých činnostech. Prvním předsedou vzdělávacího sboru se stal prof. Dr. Josef Theurer. Své jméno získal okrsek podle osoby Josefa Jiřího Stankovského, herce, překladatele a autora původních divadelních her. Z jeho děl je nejznámější hra Vlastencové z Boudy (1878) o počátcích českého divadla na konci 18. století a historické romány Dobrodruzi, Král a biskup. Tvořil také pod pseudonymem Diabolus.

⁹² Petr PADEVĚT, Příspěvek k dějinám ochotnického divadla na Příbramsku, 1988, str. 11.

⁹³ Vladimír VEPŘEK, K počátkům hlaholského hnutí v Příbrami. Založení mužského pěveckého spolku Lumír a první perioda jeho činnosti (1861-1868), in: Podbrdsko, roč. I, Příbram 1994, s. 51-53.

⁹⁴ Nařízení o vytvoření komisi pro kontrolu budov, kde se provozuje divadlo, SOkA Příbram, Archiv města Příbrami, kart. 32, inv. č. 578.

Divadelní představení přitahovala kromě dospělých návštěvníků také školní mládež a ne vždy se hra pro ni hodila. Proto vydala okresní správa politická v roce 1928 nařízení, aby všichni provozovatelé oznamovali na svých vývěškách, zda je hra přístupná školní mládeži. Žáci základních škol směli navštěvovat divadlo pouze v doprovodu svých rodičů a s písemným souhlasem svého třídního učitele. Středoškoláci mohli představení navštívit, pokud nebyla jeho účast zakázána učitelským sborem.⁹⁵

Hraní divadla se stále rozšiřovalo, a proto začaly vznikat i studentské a dělnické spolky. Jednotlivé spolky spolu také spolupracovaly. Svědčí o tom sjezdy, pořádané ÚMDOČ, které se konaly vždy v určitých městech ve spádových oblastech Čech. V Příbrami se takový sjezd konal dne 29. července 1923 v sále hotelu Buchar. Účastnily se ho spolky divadelních ochotníků na Březových Horách, divadelních ochotníků v Litohlavech, divadelních ochotníků z Karlovy Huti, zábavní a čtenářský spolek Kosové na Březových Horách, Lubomír Tetín, divadelních ochotníků Jednota ve Starém Podlesí, Tyl Dejnice u Plzně, Beseda Stankovský ve Vysoké Peci, Spolek divadelních ochotníků v Rožmitále pod Třemšínem, divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli, divadelních ochotníků Vlastimil, Beseda Havlíček Praha a Komenský Borotice u Dobříše. Jako zástupce ÚMDOČ se sjezdu účastnil přímo její starosta dr. František Herman. Hovořilo se o poslání ochotnictva, o jeho cílech a perspektivách.⁹⁶

V roce 1926 vznikl Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami, který měl jediný cíl – shromáždit dost finančních prostředků na vybudování profesionální scény. Tato meta byla splněna v roce 1959. Po otevření příbramského profesionálního divadla spolek pro jeho zbudování ukončil svou činnost.

Velký zájem o divadelní činnost v Příbrami dokládá i konání divadelního kurzu v březnu 1936, který pořádal okresní osvětový sbor ve třech nedělních odpoledních. Přednášejícími na tomto kurzu byli Ing. Emil Nevyjel, Ing. František Fuka, disponent Jaroslav Baloun a bývalý přední herec brněnského divadla, nyní inspektor pojišťovny, Antonín Vaněk. Přednášky doplňovaly také praktické ukázky hereckého umění.⁹⁷ Další kurz proběhl v roce 1946. V tomto roce byl vydán nový divadelní zákon, podle kterého nemůže provozovat divadlo spolek, který nebude mít režiséra a představitele, kteří mají zkoušky z divadelních vědomostí. Proto uspořádala Okresní rada osvětová v Příbrami společně s ÚMDOČ divadelní kurz pro příbramský okres. Konal se ve dnech 1., 8., 15. a 29. prosince 1946 v budově Měšťanské chlapecké školy na Příkopech. Protože náklady na kurz obnášely asi 12 000 Kč, bylo určeno,

⁹⁵ Nařízení okresní správy politické o návštěvách představení školní mládeží, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 6.

⁹⁶ Petr PADEVĚT, Příspěvek k dějinám ochotnického divadla na Příbramsku, s. 11-12.

⁹⁷ Od stříbrných hor 1936, roč. VIII, č. 8, rubrika Kronika, s. 128.

aby každý spolek zaplatil před zahájením kurzu za svého člena 100 Kč a za každého dalšího 30 Kč. Zúčastnit se mohli i ostatní zájemci o divadlo, kteří zaplatili 50 Kč kurzovného.

Posluchači vyslechli přednášky o kostýmování, líčení, úkolech osvětové péče, orgánech a administrativě ÚMDOČ, vzniku a vývoji divadelní hry, výtvarnictví, organizaci divadelních představení, vytvoření dané role, režisérské práci, gramatické stránce jevištní mluvy a společenské výchově. Poslední den kurzu byl vyhrazen pro složení závěrečných zkoušek. Po uplynutí kurzu nemohl získat povolení pro divadelní představení žádný spolek, který by neměl školené činovníky.⁹⁸

S provozováním kulturních podniků souvisel i způsob schvalování vstupenek, který prošel několika změnami. Dne 30. listopadu 1946 vydal úřad Místního národního výboru v Příbrami (dále jen MNV) nařízení, že veškeré vstupenky musí být předloženy úřadu MNV k orazítkování i v případě, že podnik nepodléhá dávce ze zábav. Chtěl tak zamezit obcházení řádného placení sociálních dávek. Pořadatelé zábav byli totiž povinni platit z každé vstupenky sociální dávky k veřejným účelům. Objevily se totiž případy, že se do předprodeje vstupenek dostaly lístky bez řádného orazítkování. Rovněž se vybíralo i dobrovolné vstupné a tzv. režijní příspěvky, tj. ceny, které nebyly přesně stanoveny. Podle nálezu Nejvyššího správního soudu se smělo vybírat pouze přesně stanovené vstupné. Pokud by spolek neplnil nařízení úřadů MNV, nebudou jeho podniky povoleny, pořadatelé a předprodejci budou donuceni k náhradě škody a potrestáni podle zákona a ustanovení o dávce ze zábav.⁹⁹ O rok později byla nařízení MNV ještě zpřísněna. Bylo zakázáno prodávat pozvánky, poukázky a legitimace, které by se při vstupu do divadla měnily za vstupenky. Od dávky byly osvobozeny pouze osoby, které vykonávaly kontrolní, dozorčí, bezpečnostní nebo zdravotní službu, žurnalisté, podnikatelé zábav, zřizenci a personál potřebný v podniku. Vstupenky musely být od roku 1947 opatřeny kontrolními útržky a úředně orazítkovány, jinak nebyly platné.¹⁰⁰ Poslední změnou bylo zavedení povinného užívání tzv. univerzálních vstupenkových bloků. Jiné druhy vstupenek byly přísně zakázány.¹⁰¹

Velké množství podniků, které si vzájemně konkurovaly, přivedlo kulturní referát na myšlenku podchytit a zorganizovat kulturní činnost v Příbrami. Dne 4. května 1948 se konala v zasedací síni Okresního národního výboru (dále jen ONV) v Příbrami schůze o sjednocení

⁹⁸ Vyhláška Okresní rady osvětové o konání divadelního kurzu, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 20.

⁹⁹ SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 20. Vyhláška MNV o dávce ze zábav

¹⁰⁰ SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 21. Vyhláška MNV v Příbrami z 3. ledna 1947

¹⁰¹ SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22. Vyhláška MNV o zavedení univerzálních vstupenkových bloků ze dne 18. února 1948

kulturní činnosti v Příbrami.¹⁰² Podle návrhu školského a osvětového referenta ONV Jana Topinky by mělo dojít ke sdružení všech spolků a odborů, které provozují kulturní činnost. Vzniklo by tak jediné sdružení s ústředním výborem, které by rozhodovalo o rozmístění kulturních podniků. Zabránilo by se tak hromadění podniků stejného druhu ve stejném období a následné konkurenci. Ústřední výbor by se skládal z předsedy, místopředsedů, pokladníka, jednatele a zástupců odborů. Odbory měly být tři: divadelní, hudebně–pěvecký a vzdělávací, který by měl na starosti pořádání přednášek, recitací nebo filmových promítání. Každý odbor by měl svůj vlastní výbor. Vítěžky ze všech podniků by plynuly do ústřední pokladny, odbory by z nich získávaly zálohy a finanční prostředky na pořádání svých představení.¹⁰³ Tento návrh se setkal s všeobecným souhlasem všech zúčastněných.

V roce 1950 vznikla v Příbrami také stálá dětská scéna. Svou činnost zahájila dne 22. října v místnostech bývalé Pražské kavárny a nesla název Stálá dětská scéna při Okresní osvětové besedě. Do konce roku sehrála celkem 24 maňáskových představení, největší úspěch měla hra „Míček – Flíček“ od autora Jana Malíka. Tato hra byla hrána celkem pětkrát a pro svou oblibu si ji vybral i plzeňský rozhlas. Došlo k jejímu zaznamenání na zvukový pás pro pásmo s názvem Hrajeme divadlo pro hornické děti. Tento záznam byl odvysílán v pátek dne 12. ledna 1951 na okruhu M. Soubor Stálé dětské scény měl celkem 33 členů (19 mužů a 14 žen). V čele souboru stáli profesor J. Brožovský, V. Bouší, J. Laffar a působili zde loutkáři L. Eberle a F. Blažek. Herci loutkové scény se účastnili exkurze do pražských maňáskových divadel, kde také hostovali se svým repertoárem. Stálá dětská scéna hrála každou neděli vždy dvě představení ve 14 a 17 hodin a zajížděla i na venkov.¹⁰⁴

Divadelnictví ve městě Příbram se opírá o hlubokou kulturní tradici. Již před vznikem zákona o právu spolčovacím zde existovala sdružení, která pořádala divadelní představení. Tento zákon z roku 1867 jim poté umožnil působit dále jako zákonem uznané spolky, s vlastními stanovami, činovníky a majetkem. Počátky ochotnického divadla nebyly jednoduché. Herci naráželi na nepochopení ze strany obyvatel města i úřadů. Pro úředníky byli ochotníci pouze komedianti, kteří odvádějí slušné lidi od poctivé práce. Přesto se své činnosti nevzdali.

¹⁰² SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, inv. č. 22, 1948, kart. 2, Oznámení Okresní rady osvětové v Příbrami o konání schůze o sjednocení kulturní činnosti v Příbrami.

¹⁰³ SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, inv. č. 22, 1948, kart. 2, Vyhláška Okresní rady osvětové v Příbrami o vytvoření kulturního sdružení ze dne 20. března 1948.

¹⁰⁴ Od stříbrných hor 1951, roč. XVIII, č. 7, rubrika Kronika.

3. OCHOTNICKÉ SPOLKY PŮSOBÍCÍ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ PŘÍBRAMI

3. 1 Měšťanská beseda Příbram

Měšťanská beseda patří k nejstarším příbramským spolkům. Její vznik není přesně datován, ale víme, že vznikla přeměnou pobočky Slovanské lípy, která byla v Příbrami založena v roce 1849. Zakladatelem Slovanské lípy byl příbramský měšťan Jan Mixa, voskář. V jeho domě č. p. 229 (v Dlouhé ulici) se scházeli její členové, kromě Jana Mixy ještě P. Prokop Ondrák, příbramský děkan a český spisovatel, Karel Hail, obchodník, poštovní mistr a dlouholetý purkmistr města Příbram, Josef Frič, horní správce, Josef Procházka, měšťan a řezbář a František Jaroška, obchodník.¹⁰⁵ Roku 1849 došlo k vydání prozatímního spolkového zákona, který sice existenci politických spolků nezakazoval, ale svými podmínkami jejich činnost prakticky znemožňoval. Politické spolky také nesměly mít žádné pobočky, proto Slovanská lípa v Praze doporučila všem svým odbočkám, aby existovaly dál jako samostatné čtenářské spolky. Tento postup zvolila i příbramská pobočka, svou činnost změnila na vzdělávací a stala se tak základem Měšťanské besedy.¹⁰⁶

Počet členů se neustále zvyšoval a Měšťanská beseda potřebovala najít vhodné prostory pro svou činnost. Místo svého působení změnila několikrát. V roce 1850 se přestěhovala do hostince U Heroltů (č. p. 108/I)¹⁰⁷ a odtud do hostince U Zlatého anděla.¹⁰⁸ V roce 1871 byl hostinec prodán židovské obci, která si zde chtěla zřídit synagogu, ale dohodla se s Besedou, že smí v tomto domě zůstat až do května roku 1873.¹⁰⁹ V roce 1871 se spolek přesunul do hostince Střelovna (č. p. 56/II).¹¹⁰ Nakonec se natrvalo usadil v bývalém domě Václava Bosáčka (č. p. 1/II, příloha č. 4), který roku 1874 koupil a nechal přestavět příbramský sládek a mecenáš všech kulturních podniků Šebestián Klička.¹¹¹ Velký sál tohoto domu byl potom využíván jak příbramskými divadelními ochotníky, tak kočovnými společnostmi, ale byly zde pořádány také plesy a studentské taneční kurzy.

¹⁰⁵ Josef VRÁTNÝ, Slovanská lípa v Příbrami, in: Od stříbrných hor 1949, roč. XVII, č. 7, s. 91.

¹⁰⁶ Pavlína BENEŠOVÁ, Měšťanská beseda v Příbrami 1850-1914, in: Spolkový život v Čechách v 19. a na počátku 20. století. Sborník k životnímu jubileu Jany Englové, Ústí nad Labem 2005, s. 111.

¹⁰⁷ SOkA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 690, sign. 8/5-8, kart. 98, Oznámení okresnímu úřadu o zahájení činnosti Měšťanské besedy v místnostech hostince U Heroltů.

¹⁰⁸ Národní archiv (dále jen NA) Praha, fond České místodržitelství (dále jen ČM) 1856-1884, sign. 30/6/333, kart. 1276, Zápis z valné hromady konané 27. prosince 1862.

¹⁰⁹ Horymír 1871, roč. I, č. 41, rubrika Zprávy.

¹¹⁰ Své jméno získala budova podle toho, že byla vystavěna společností ostrostřelců. Dne 6. května 1838 byla vysvěcena a ještě téhož dne se konala první slavnostní střelba do vymalovaných terčů. V roce 1955 byla zbourána kvůli stavebním závadám a značné zchátralosti zbourána. In: Jindřich V. Bezděka, Příbramské hostince 1914 a jejich historické zajímavosti, Příbram

¹¹¹ Šebestián Klička měl v letech 1866-1902 v nájmu městský právovárečný pivovar v Příbrami. Patřil k nejúspěšnějším podnikatelům. V době jeho působení v čele firmy došlo k modernizaci provozu podle nejnovějších technologií. Byl členem a mecenášem řady spolků a vzdělávacích organizací.

Členem spolku Měšťanská beseda se mohl stát každý, kdo byl schválen výborem Besedy. Kromě výše zmíněných zakládajících členů byli ve výboru Besedy ještě řídící učitel Šebestián Malý, učitel Josef Wimmer, kominík František Pleticha, kupec Jan Šembera, magistr farmacie Čeněk Hnilica, majitel hospodářství Václav Houska, hodinář Jan Šplíchal a řezník Josef Braniš.¹¹² Výše členských příspěvků byla podle stanov určena na 2 zl. ročně a noví členové zaplatili ještě 1 zl. jako vstupné.¹¹³ Na základě stanov z roku 1852 byly členské příspěvky sníženy na 1 zl. 20 kr. a poplatek pro nové členy se zvýšil na 2 zl.¹¹⁴ K novému zvýšení členských příspěvků o 10 kr. došlo v roce 1880.¹¹⁵

Podle přehledu spolků dochovaných ve fondu Okresní úřad Příbram „povstal“ spolek v roce 1853, v červenci roku 1865 pak došlo ke změně stanov a oficiálnímu schválení vzniku Měšťanské besedy. Jejím předsedou se stal příbramský měšťan a obchodník Josef Procházka, vlastník domu č. p. 297 v Příbrami. Spolek měl celkem 160 členů a základní jmění v hodnotě 600 zl., které zahrnovalo kulečník, nářadí a knihovnu.¹¹⁶ Rok 1853 byl pro Besedu klíčový. V tomto roce došel spolku dopis od c. k. podkrajského úřadu, který upozorňoval, aby Beseda skončila s politickým vystupováním, jinak bude její činnost zastavena.¹¹⁷ Proti tomuto rozhodnutí podala Beseda žádost k zemské vládě v Praze, aby spolek směl dále vykonávat svou činnost. Přiložila i schválené stanovy a členové podepsaní pod žádostí se označili za zakládající členy.¹¹⁸ Činnost spolku však byla zakázána do doby, než dojde ke kontrole účtů c. k. ministerstvem. Tato prohlídka byla stanovena na 21. října 1853 a provedl ji místní policejní úřad.¹¹⁹ Po vykonané prohlídce účtů byla spolková činnost zastavena. Na základě dopisu příbramského zastupitelstva bylo nařízeno rozdělit majetek Besedy, jak to nařizují stanovy z roku 1852, tj. uhradit všechny dlužné částky a zbývající majetek rozdělit mezi skutečné členy.¹²⁰ Knihovna Besedy se dostala do správy členů Josefa Procházky, Františka Pletichy, Jiřího Skočdopole (regenschorih u sv. Jakuba) a Ladislava Štěcha, byla přestěhována do míst-

¹¹² Josef VRÁTNÝ, Slovanská lípa v Příbrami, in: Od stříbrných hor 1949, roč. XVII, č. 7, s. 91.

¹¹³ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Hlavní kniha Měšťanské besedy, Stanovy spolku.

¹¹⁴ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Stanovy spolku z roku 1852.

¹¹⁵ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda, inv. č. 2, č. kn. 2, Hlavní kniha měšťanské besedy 1874-1884, Zápis z výborové schůze konané 5. dubna 1880.

¹¹⁶ SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 624, sign. 8/5-1, kart. 54, Statistické přehledy.

¹¹⁷ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Zápis z výborové schůze konané dne 12. července 1852.

¹¹⁸ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Dopis Měšťanské besedy zemské vládě; Zápis z výborové schůze konané 23. června 1853.

¹¹⁹ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Dopis od příbramského zastupitelstva z 20. října 1853.

¹²⁰ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Dopis příbramského zastupitelstva z 18. února 1854.

nosti společnosti ostrostřelců, kde dále probíhalo půjčování knih. Ostatní majetek spolku byl prodán v dražbě, jejíž výnos činil 87 zl. a 31 kr.¹²¹

K obnovení činnosti spolku došlo až v červnu 1861 potvrzením c. k. místodržitelství. Ihned poté vytvořila Měšťanská beseda nové stanovy, které zachovávaly některé články ze stanov z roku 1852. Rozlišovaly členy skutečné a přispívající. Skutečným členem se mohl stát každý, kdo se ohlásil u besedního výboru a zavázal se platit členské poplatky a složil i určitý vstupní poplatek nebo dar. Přispívající člen se svým vstupem do spolku zavazoval k placení besedních příspěvků. Každý, kdo po dobu 3/4 roku nezaplatil členský příspěvek, byl automaticky pokládán za člena, který ze spolku vystoupil. Novinkou bylo zřízení tzv. čestného soudu. Rozhodoval o vyloučení člena, který se prohřešil proti zákonu nebo besednímu řádu. Skládal ze členů výboru a dalších šesti osob.¹²² Zvláštní postavení ve spolku měli studenti místní báňské akademie. Protože se předpokládalo, že jejich členství skončí s dokončením jejich studií, neměli aktivní ani pasivní volební právo¹²³ a jejich jména byla vedena v odděleném seznamu.¹²⁴

V roce 1864 se konala valná hromada, z jejíž voleb vzešlo představenstvo ve slože-

ní:	předseda:	Josef Procházka,
	pokladník:	Šebestián Malý,
	výbor:	František Pleticha,
		Jan Šubrt,
		Alois Kulhánek,
		Jiří Mářinec,
		Antonín Cink,
		Josef Steker,
		Václav Landsinger,
	náhradníci:	Antonín Vojáček,
		Josef Černý,
		Blažej Mixa, zemský poslanec,
	revizoři účtů:	Karel Hail, purkmistr,
		Josef Wimmer,

¹²¹ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Zápis z mimořádné výborové schůze konané 19. března 1854.; Zápis z dražby majetku Měšťanské besedy konané 22. března 1854.

¹²² SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 690, sign. 8/5-8, kart. 98, Stanovy Měšťanské besedy z roku 1861.

¹²³ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, Hlavní kniha 1874-1884, inv. č. 2, č. kn. 2, Zápis z výborové schůze konané dne 4. února 1879

¹²⁴ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, Hlavní kniha Měšťanské besedy, inv. č. 1, č. kn. 1, Seznam akademiků.

Měšťanská beseda pořádala pro své členy maškarní a silvestrovské zábavy, věnečky, mikulášské zábavy ve prospěch chudých dětí. Věnovala se také dobročinnosti, výtěžky z akcí pak většinou směřovaly k podpoře ostatních spolků. Pomoc spolkům se projevovala také tím, že Beseda poskytovala spolkům své prostory k provozování jejich představení. Dne 27. července 1892 věnovala Beseda výtěžek dobročinné akce vdovám a sirotkům po hornících, kteří zahynuli při důlní katastrofě 31. května 1892.¹²⁶

V roce 1883 rozdělila Beseda svou činnost do tří kategorií a založila tři odbory. Vznikl odbor literární, divadelní a pěvecko–hudební. V čele odborů stál volený zástupce a odbor divadelní volil ještě svého režiséra.¹²⁷ Odbor literární si vytkl za cíl zřízení veřejné knihovny a čítárny.¹²⁸ Divadelní odbor měl sedm členů a jeho úkolem bylo vypracovat domácí řád, který by sloužil jako klíč při obsazování úloh divadelních představení.¹²⁹ O činnosti odboru pěvecko–hudebního odboru se nedochovaly žádné zprávy, zřejmě proto, že v této době působil v Příbrami pěvecký spolek Lumír–Dobromila. Měšťanská beseda často spolupracovala s Lumírem–Dobromilou, který svým pěveckým vystoupením vyplňoval přestávky v přednáškových cyklech pořádaných besedou.

Cílem Měšťanské besedy bylo také mít svůj vlastní dům. V roce 1872 se ustanovil čtyřčlenný sbor, který měl za úkol vypracovat podrobný návrh. Peníze na realizaci se měly zajistit dobrovolné příspěvky a dary, pro které byla založena zvláštní vkladní knížka a zřízen stavební fond.¹³⁰ Úmysl postavit vlastní spolkový dům se postupně přetvořil v ideu postavit budovu, kde by se zřídilo stálé divadlo pro potřeby celého města. V této záležitosti jednala také s příbramskou obcí. Příbramská obec přislíbila dar ve výši 10 000 zl. Beseda dostala nabídku na koupi několika domů a pozemků, ale všechny ztroskotaly kvůli příliš vysoké ceně.¹³¹ Jednou z nabídek byl i dům Šebestiána Kličky, ve kterém Měšťanská beseda sídlila, cena 120 000 K však byla příliš vysoká.¹³² Podle údajů v pokladní knize z let 1923–1930 měl spolek Měšťanská beseda k dispozici obnos ve výši 42 000 K. Jak je vidět, spolek nestihl sehnat

¹²⁵ SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 690, sign. 8/5-8, kart. 98, Zápis z valné hromady Měšťanské besedy konané dne 28. prosince 1864.

¹²⁶ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, Kniha protokolů 1884–1895, inv. č. 3, č. kn. 3, Zápis z výborové schůze konané 28. července 1892.

¹²⁷ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Hlavní kniha Měšťanské besedy, Zápis z výborové schůze konané 4. ledna 1883.

¹²⁸ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Hlavní kniha Měšťanské besedy, Zápis z výborové schůze konané 9. února 1883.

¹²⁹ Horymír 1883, roč. XIII, č. 4, rubrika Zprávy, Z Měšťanské besedy.

¹³⁰ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Hlavní kniha Měšťanské besedy, Zápis z valné hromady konané 5. ledna 1872.

¹³¹ SOKA Příbram, fond Archiv města Příbramě, S, inv. č. 645, kart. 38.

¹³² Horymír 1910, roč. XL, č. 50, rubrika Zprávy.

dostatečnou sumu na nákup vhodné nemovitosti.¹³³ Jedním z důvodů nedostatečných příjmů mohlo být také vydělení Čtenářské besedy Barák, ke kterému došlo v roce 1884. Odešla tak i část členů, a tím se snížily příjmy z členských příspěvků.¹³⁴

Nájemné spolkových prostor se neustále zvyšovalo a Měšťanská beseda neměla dostatečné finanční prostředky k jeho úhradě. Hrozilo tedy, že by tak spolek a tím i město mohlo přijít o jediný vyhovující divadelní sál. V novinách Středočeský kraj vydala proto výzvu k celé veřejnosti, aby pomohla sehnat potřebné finanční prostředky.¹³⁵ V březnu 1914 obrátil se správní výbor Měšťanské besedy na výbor okresního zastupitelstva se žádostí, aby podpořilo Měšťanskou besedu ve snaze získat vlastní divadelní sál.¹³⁶

Po vypuknutí první světové války začala činnost Měšťanské besedy upadat, klesá i počet členů. V roce 1910 zemřel Šebestián Klička, majitel domu, kde Beseda sídlila. Dům byl nabídnut spolku k odkoupení, ale odmítl ho. Novým majitelem se stal František Kellner, který s Měšťanskou besedou uzavřel novou nájemní smlouvu na 1200 K ročně. František Kellner nechal přeměnit sál na kino, ostatní prostory přestavěl na byty a Besedě ponechal pouze dvě místnosti pro uložení knihovny, které zdaleka nedostačovaly a nevyhovovaly.¹³⁷ Od července roku 1914 měl budovu Měšťanské besedy č. p. 1/II v nájmu František Tůma, majitel licence pro provozování kinematografu. Prostory Měšťanské besedy nechal upravit tak, aby lépe vyhovovaly pro provozování kinematografických představení a svůj podnik nazval Kinematograf Měšťanská beseda v Příbrami.¹³⁸

S poklesem počtu členů se snížily také příjmy Měšťanské besedy. Aby mohla zajistit dostatek prostředků pro vedení knihovny, rozprodala část svého vybavení. Celá knihovna byla v roce 1927 přestěhována do budovy dívčí školy a došlo zastavení odběru časopisů.¹³⁹ V následujících letech se rozhodovalo o další existenci spolku. Vzhledem ke špatné situaci, malému počtu členů a nedostatečným prostorům pro činnost Besedy byl na poslední valné hromadě konané dne 13. března 1930 zvolen likvidační výbor.¹⁴⁰ Měl se postarat o majetek Besedy. Knihovna s necelými 5000 svazky byla darována městu a stala se součástí městské lidové knihovny. Peněžní fond na stavbu domu pro Besedu v celkové hodnotě 27 774 Kč převedla Beseda na účet Spolku pro zbudování městského divadla v Příbrami. Hotovost 4 421 Kč

¹³³ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 11, č. kn. 10, Pokladní kniha 1923-1930.

¹³⁴ SOKA Příbram, fond Čtenářská beseda Barák Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Památní kniha Besedy Barák v Příbrami.

¹³⁵ Středočeský kraj, Místní věstník Příbramska, Dobříšska, Březnicka, ...roč. III. (IX), č. 5 ze dne 31. ledna 1914, Příbramské veřejnosti, s. 1-2.

¹³⁶ SOKA Příbram, fond Okresní zastupitelstvo, inv. č. 205, sign. 8/5-341, kart. 108.

¹³⁷ Josef VRÁTNÝ, Slovanská lípa v Příbrami, in: Od stříbrných hor 1949, roč. XVII, č. 7, s. 92; Horymír 1930, roč. 60, č. 5, rubrika Měšťanská beseda v Příbrami.

¹³⁸ SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 743, sign. 8/7-729, kart. 137.

¹³⁹ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Zpráva knihovníka Václava Havlína.

¹⁴⁰ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Zápis z valné hromady konané dne 13. března 1930.

se rozdělila mezi ostatní příbramské spolky Okrašlovacímu spolku, pěveckému spolku Lumír–Dobromila a Příbramské filharmonii.¹⁴¹

Z hlediska sociální struktury spolku lze říci, že největší část členů tvořila inteligence, zejména duchovní a učitelé. S postupným vývojem se členská a sociální struktura dále rozšiřovala. Ve spolku byli rovněž hojně zastoupeni řemeslníci a živnostníci. Členy Měšťanské besedy se stávali nejvýznamnější občané města, např. zemský poslanec Blažej Mixa, purkmistr Karel Hail, sládek a nájemce příbramského pivovaru Šebestián Klička. Šebestián Klička byl vyhlášeným mecenášem všech spolků působících ve městě Příbrami. Pro jejich potřeby nechával předělávat sály hostinců nebo rovnou stavěl nové budovy. Věnoval mnoho peněz ve prospěch chudinského ústavu a byl čestným členem téměř všech dobrovolných organizací města.¹⁴²

3. 2 Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Vlastimil

Založení spolku Vlastimil je doloženo k roku 1889. Hlavní podnět k vytvoření vyšel od Karla Matase. V říjnu 1889 zaslali zástupci budoucího spolku Karel Matas, Vojtěch Chroust, Blažej Oktábec, Jan Štefan, Josef Kouba a Antonín Šnep c. k. místodržitelství oznámení o svém úmyslu založit spolek s názvem Spolek divadelních ochotníků Vlastimil v Příbrami. Zároveň žádali o schválení přiložených stanov. Stanovy však byly odmítnuty s odůvodněním, že jsou neúplné. Dne 2. prosince 1889 poslali zakladatelé spolku opravené stanovy znovu ke schválení. Definitivní schválení vzniku spolku bylo c. k. místodržitelstvím potvrzeno v roce 1890.¹⁴³

Podle stanov a zápisů ze schůzí výboru bylo cílem zakladatelů spolku přinést do Příbrami kulturu a dále pečovat o její rozvoj. Mimo divadelních představení pořádal Vlastimil také různé zábavy, maškarní večírky a výlety. Spolek též pomáhal jiným divadelním či zábavním spolkům tím, že jim půjčoval za určitý poplatek kostýmy a divadelní literaturu. V době nečinnosti pronajímal i své jeviště, např. hasičským sborům pro jejich divadelní představení nebo Ochotnickému spolku v Žežicích, který měl zájem i o odkoupení jeviště.

Za dobu své existence vystřídal Vlastimil několik působišť. Svou první spolkovou místnost měl v hostinci U Zlatého soudku (č. p. 98/I), později se přesunul do místnosti na Střelovně (č. p. 56/II) a asi na počátku 20. století přesídlil do hostince Na Marjance (č. p. 211/III, příloha č. 6). Mimo to vystupovali členové Vlastimila také v sále Měšťanské besedy

¹⁴¹ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Záписы ze schůzí likvidačního výboru; Horymír 1930, roč. 60, č. 12, rubrika Místní zprávy.

¹⁴² Horymír 1892, roč. XXII, č. 2, rubrika Zprávy.

¹⁴³ NA Praha, fond Zemský úřad Praha, spolky 1912-1915, i. č. 366/954/1914, kart. 215, Stanovy ochotnického spolku Vlastimil 1890.

nebo v hotelu Buchar (č. p. 152/I), později nazývaného Brožek a Podařil (příloha č. 7).¹⁴⁴ Bohužel se nepodařilo zjistit, proč spolek tak často střídal své místnosti.

Řízení spolku mělo na starosti představenstvo, do kterého patřili předseda, jednatel, dekoratér, režisér, knihovník, pokladník, čtyřčlenný výbor a revizoři účtů. Jména těchto činných členů se však dochovala pouze z let 1919–1928. Představenstvo svolávalo pravidelné výborové schůze a každoroční valné hromady, kde členové spolku získávali informace o stavu spolkového majetku. Přehled o stavu majetku Vlastimila podává tabulka č. 5.

tab. 5. Stav majetku ochotnického spolku Vlastimil v letech 1901–1928

ROK	MAJETEK	ROK	MAJETEK
1901	128 K	1921	1 004 K
1902	98 K	1922	9 632 K
1903	239 K	1923	9 276 K
1904	199 K	1924	3 518 K
1905	241 K	1925	1 061 K
1906	288 K	1926	– 7 597 K
1919	1 334 K	1927	6 100 K
1920	1 318 K	1928	1 072 K

SOKA Příbram, fond Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, č. knihy 2, Kniha příruční spolku divadelních ochotníků Vlastimil v Příbrami, nestr.

SOKA Příbram, fond Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, č. knihy 1, Zápisník schůzí výborových spolku divadelních ochotníků Vlastimil v Příbrami, nestr.

Za členy spolku se hlásili hlavně horníci a řemeslníci, kteří tak chtěli zajistit svým rodinám nárok na podporu v nemoci nebo zaopatření v případě smrti. Z hlediska sociálního šlo tedy o zástupce nižších vrstev společnosti. Každé přijímání členů muselo být projednáno na valné hromadě a schváleno většinou členů. V jednotlivých letech se počet členů měnil, také v závislosti na událostech. Přehled o počtu členů podává tabulka č. 6.

tab. č. 6. Počet činných a čestných členů spolku v letech 1919–1928

ROK	ČINNÝCH	ČESTNÝCH	ROK	ČINNÝCH	ČESTNÝCH
1919	84	6	1924	91	4
1920			1925	82	5
1921	85	7	1926	88	4
1922	87	6	1927	78	4
1923	88	6	1928	70	2

SOKA Příbram, Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, č. knihy 1, Zápisník schůzí výborových spolku divadelních ochotníků Vlastimil v Příbrami, nestr.

Pokud byl uchazeč většinou schválen, zaplatil zápisné. V letech 1903–1910 šlo o částku asi 4 K a v období let 1919–1925 5 K. Kromě zápisného platil každý člen ještě měsíční příspěvky. Tím získal právo na vyplácení podpory v nemoci a pohřebného. Členové spolku se rozlišovali na činné a nečinné. Za činného člena se mohl považovat ten, kdo se spolupodílel

¹⁴⁴ Věra Velemanová, Ochotnické divadlo na Příbramsku (malý místopis), str. 54.

na spolkových akcích aspoň pětkrát do roka. Činný člen měl právo na vyplacení celého pohřebného, nečinný člen mohl získat pouze 80 K pohřebného. Čas od času se objevil ještě tzv. přispívající člen, který si nedělal žádné nároky na podporu ani na pohřebné. Protože bylo ve spolku mnoho členů, kteří zanedbávali placení měsíčních příspěvků, vydalo představenstvo 6. ledna 1927 nařízení, kterým každý člen dluhující příspěvky po dobu 6 měsíců ztratil nárok na podporu i na pohřebné. Změny příspěvků a podpor shrnuje tabulka č. 7. Pokud některý z činných členů zemřel a zanechal po sobě sirotky, spolek pro ně zakládal vkladní knížky a pravidelně na ně ukládal peníze.¹⁴⁵

tab. č. 7. Výše podpory, pohřebného a členských příspěvků

ROK	1901–1910	1919–1925
Zápisné	asi 4 K	5 K
Příspěvky měsíční	30 hal.	1 K
Podpora	3 K	10 K
Pohřebné		80–100 K

SOKA Příbram, Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, č. knihy 1, Zápisník schůzí výborových spolku divadelních ochotníků Vlastimil v Příbrami, nestr.

Repertoár spolku Vlastimil se zaměřoval především na hry ze současnosti. K nejhranějším autorům patřil Šamberk, Štolba, Raupach a Tyl. Převažovaly veselohry a frašky, ale herci se zaměřují i na drama a obrazy ze života (příloha č. 8). Protože nebylo potřeba nakupovat zvláštní kostýmy, sloužila spolková šatna spíše jako půjčovna kostýmů pro veřejnost. Byly tu zastoupeny především maškarní obleky, selské obleky, mikulášský oblek a oblek pro Baccha.

Podobnou funkci jako šatna měla i spolková knihovna. Dětila se na dvě oddělení: divadelní a zábavní. Divadelní část obsahovala přibližně 120 svazků s 320 různými hrami. Knihy do knihovny spolek buď kupoval, nebo přijímal jako dary od svých členů a dalších příznivců. Kromě knih odebíral spolek také časopisy: Dělnické divadlo, Divadelní věstník a Divadlo. Často se stávalo, že si okolní ochotnické spolky vypůjčily některou z divadelních her, kterou měl Vlastimil uloženou v knihovně. Půjčování bylo možné pouze za určitý poplatek a nejdéle na dobu jednoho měsíce. I přesto se stávalo, že se zpět vrátilo jen minimum knih. Proto začal spolek vracení knih pozorně sledovat a udělovat pokuty.

Nejdůležitějším majetkem Vlastimila bylo jeho jeviště. V knize zápisů ze schůzí se dochoval zápis z pololetní valné hromady 3. srpna 1924. Obsahuje podrobný popis jeviště. Podium se skládalo z podlahy a 3 přístavků. Na levém a pravém přístavku byly osvětlovací rampy s 18 žárovkami, 6 bílými, 6 červenými a 6 zelenými, na prostředním přístavku nápovědná budka se sedátkem. Strop tvořily 4 dřevěné nosiče se 40 kladkami a 10 háky na zavě-

¹⁴⁵ Tamtéž.

šení šňůr od prospektu. Opona byla připevněna na dřevěném válci, na který byla pomocí dvou kladek s provazem navíjena. Pomocí různých kombinací plných a lomených kulís, sufit,¹⁴⁶ dveří, oken a závěsů bylo možné vytvořit pokoj, selskou světnici, gotickou síň, náves a les. Celková cena za zakoupení tohoto jeviště se vyšplhala na 3000 Kč.

Od roku 1919 se pro osvětlení jeviště a sálu používaly plynové lampy. Tak to zůstalo až do roku 1924, kdy došlo k zavedení elektrického osvětlení.

Spolek Vlastimil se aktivně zapojoval do kulturního dění v Příbrami. Byl členem několika organizací: Stankovského¹⁴⁷ okrsku ÚMDOČ v Příbrami, Osvětového sboru v Příbrami a Vzdělávacího sboru města Příbramě.¹⁴⁸ Kromě těchto místních organizací vstoupil v roce 1921 do Masarykovy ligy proti tuberkulóze.

O zániku spolku se nedochovaly žádné informace. Je známo pouze poslední doložené divadelní představení *Mordová rokle* z 28. října 1950. Bylo sehráno v rámci oslav šedesáti let trvání spolku (příloha č. 9). Za celou dobu své existence sehrál spolek Vlastimil více než 235 divadelních představení.

3. 3 Spolek vzájemně se podporujících ochotníků Miláček na Drmlově Poli

Oficiálně se ochotnický spolek Miláček zrodil 20. ledna 1889, ale náznaky k jeho vytvoření se objevily již o čtyři roky dříve. Roku 1885 bylo z podnětu několika nadšenců založeno prozatím neoficiální **Družstvo**. Zakladateli se stali Josef Buriánek, Matěj Čampulka, Stanislav Dražan, Matylda Dražanová, František Hlaváč, Antonín Hoaderer, Josef Hrdina, František Kohout, Josef Kohout, Karel Krátký, Vojtěch Kraus, František Kuděj, Jan Ladman, Antonín Míka, Stanislav Oppl, Marie Petráňová, Emílie Procházková, Anna Přibilová, Stanislav Řeřicha, Jan Sedláček, Marie Skřivánková, František Šálek, Václav Šebek, Josef Tatar, Prokop Trefný a Josef Vavřík. Jejich cílem bylo přinést kulturu i do tak malé osady, jakou bylo Drmlovo Pole. Postupně získávali stále více příznivců a mohli začít s přípravami divadelního představení.¹⁴⁹

Prvním úkolem Družstva se stalo zhotovení jeviště. Bylo sestaveno z dřevěných jednoduchých součástí, vnitřní i vnější výzdoba se vyráběla z papíru a plátna, které pocházelo

¹⁴⁶ Sufita - závěs vykrývající horní část jeviště.

¹⁴⁷ Je pojmenován podle Josefa Jiřího Stankovského, herce, překladatele a autora původních divadelních her. Z jeho děl je nejznámější hra Vlastencové z Boudy (1878) o počátcích českého divadla na konci 18. století a historické romány Dobrodruzi, Král a biskup. Tvořil také pod pseudonymem Diabolus.

¹⁴⁸ K jeho vytvoření došlo v roce 1908. Popudem jeho vzniku byla snaha vytvořit v Příbrami organizační jednotku právě vzniklého Osvětového svazu v Praze. Pořádal cykly přednášek z různých oborů a přednášející vyjížděli i do okolí města. Vytvářel vlastní knihovny v jednotlivých obcích okolo Příbrami. Sdružoval všechny spolky, které měly podle stanov vzdělávat společnost. Spolky měly vzdělávacímu sboru podávat zprávy o svých činnostech. Prvním předsedou vzdělávacího sboru se stal prof. Dr. Josef Theurer.

¹⁴⁹ SOkA Příbram, Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Pamětní kniha spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlovém Poli I 1889-1943, str. 12.

z červenobílých praporů. Malířské práce si vzal na starost Josef Hrdina. Finanční prostředky na pořizovací náklady získávali členové Družstva většinou ze sbírek. Hotové jeviště bylo poté přeneseno do hospůdky Františka Bartůňka. Tento podnik velmi často střídal majitele. K ustálení poměrů došlo po jeho převzetí Antonínem Šefrnou, který ho proměnil v hostinec.

Divadelní nadšenci si mezi sebe rozdělili i další úkoly. Líčení herců prováděl Josef Hrdina, který společně s Janem Ladmanem rozepisoval i divadelní úlohy. Zkoušky se konaly v zahradě Jana Blábolila na Březových Horách. Řídil je Stanislav Dražan nebo jeho zástupce František Šálek. První představení Družstva, hra *Liška nad lišku*, se konalo 2. února 1886.

Repertoár se skládal převážně z frašek a veseloher, ale často se objevovaly i tragédie a obrazy ze života. K nejhranějším autorům patřil Raupach, Tyl a Šamberk. Velmi oblíbená a často hraná byla Boleslavského truchlohra *Katovo poslední dílo* (příloha č. 10).¹⁵⁰

Aby o sobě ochotníci dali vědět i širší veřejnosti, uspořádali 16. srpna 1888 výlet za město na Červenou a 18. listopadu téhož roku byla pořádána první taneční zábava, zvaná věneček. Společně s věnečkem se konala také sbírka ve prospěch Ústřední Matice Školské, která vynesla 91 kr. Tato částka byla Ústřední matici předána prostřednictvím redakce Příbramských listů.

Protože činnost Družstva byla úspěšná, přikročili jeho členové k postupnému vylepšování jeviště. Místo dřevěných částí se objevují pevnější železné; papírové součásti byly odstraněny a nahrazeny plátnem, postranní portály dostaly vkusnou výzdobu. Dekorační úprava jeviště umožňovala čtyři proměny: selskou světnici, pokoj, ulici a krajinu.

Činnost Družstva se úspěšně rozvíjela, ale stále více se prosazovalo poznání, že je třeba se pevněji organizovat. Proto byl jakýmsi „ředitelem“ jmenován Josef Procházka. Od něho vyšel první popud k vytvoření spolku podle platných zákonů. Na vzniku jeho stanov se podíleli Josef Hrdina, Karel Chochola, Anton Šefrna ml. a František Šálek. Pro svůj spolek si vybrali jméno Miláček, které mělo symbolizovat „lásku, základ svornosti, čistou a vzájemnou upřímnost“.¹⁵¹ Vypracované stanovy opatřené kolky a žádostmi byly odeslány do Prahy, k místodržitelství. Třikrát byly poslány zpět k přepracování a náklady na jejich úpravu dosáhly částky 7 zl. a 50 kr. Na zakončení působnosti Družstva byla 31. prosince 1888 pořádána silvestrovská zábava. Dne 20. ledna 1889 se ve spolkové místnosti v hostinci Antonína Šefrny konala ustavující valná hromada, na které byl divadelní spolek oficiálně založen a přijal do svých řad i další členy.¹⁵²

¹⁵⁰ Tamtéž, str. 16.

¹⁵¹ Tamtéž, str. 26.

¹⁵² Horymír 1890, roč. XIX, č. 2, rubrika Potvrzené stanovy; č. 3, rubrika Spolek divadelních ochotníků „Miláček“ na Drmlově Poli.

Nově založený **Spolek divadelních ochotníků „Miláček“ na Drmlově Poli** okamžitě zahájil svou činnost. Měl své představenstvo, které tvořili ředitel (později nazývaný předseda), jednatel, pokladník, pořadatel zábav (později se název této funkce změnil na režisér), dále čtyřčlenný výbor a revizoři účtů. Postupem času přibyla ještě funkce místopředsedy, knihovníka, půjčovatele obleků a správce šatny. Jména všech činovníků se dochovala pro celou dobu existence spolku.¹⁵³ Postupem času bylo zavedeno slušné některým činovníkům. Jednatel a pokladník obdrželi za svou funkci ročně 5 zl. a na psací potřeby 1 zl. Předsednictvo svolávalo pravidelné výborové schůze a každý rok se konala valná hromada, na které byli členové seznamováni se stavem spolkového jmění, který ukazuje tabulka č. 8, a dalšími informacemi o spolkové činnosti.

tab. 8. Stav majetku ochotnického spolku Miláček v letech 1889–1949

ROK	MAJETEK	ROK	MAJETEK	ROK	MAJETEK
1889	14 zl.	1910	1 582 K	1931	19 449 K
1890		1911	1 689 K	1932	20 601 K
1891	3 zl.	1912	1 676 K	1933	21 671 K
1892	14 zl.	1913	1 906 K	1934	23 242 K
1893	31 zl.	1914	2 188 K	1935	22 604 K
1894	144 zl.	1915	2 155 K	1936	22 853 K
1895	199 zl.	1916	2 074 K	1937	22 743 K
1896	177 zl.	1917	2 520 K	1938	23 374 K
1897	212 zl.	1918	3 774 K	1939	21 916 K
1898	245 zl.	1919	6 676 K	1940	21 311 K
1899	274 zl.	1920	7 644 K	1941	14 604 K
1900	528 K	1921	8 404 K	1942	18 696 K
1901	479 K	1922	8 955 K	1943	19 094 K
1902	516 K	1923	8 951 K	1944	20 770 K
1903	433 K	1924	9 998 K	1945	29 009 K
1904	534 K	1925	12 750 K	1946	28 764 K
1905	865 K	1926	15 477 K	1947	31 567 K
1906	954 K	1927	18 514 K	1948	33 608 K
1907	975 K	1928	19 684 K	1949	36 209 K
1908	1 083 K	1929	18 889 K		
1909	1 314 K	1930	17 140 K		

SOKA Příbram, fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Pamětní kniha spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlovém Poli I 1889–1943.

SOKA Příbram, Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Měsíční pokladní kniha od roku 1936 do roku 1951.

Každý člen spolku měl svoji legitimaci, tzv. legitimační lístek, z tvrdého papíru, který obsahoval jméno a příjmení, příp. rubriky o placení členských poplatků. Vyhotovení legitimace stálo 20 kr.¹⁵⁴ Po přijetí musel každý člen zaplatit vkladné, které se lišilo podle jeho věku. Do třiceti let šlo o částku 1 zl., od 30 do 40 let 1,5 zl. a od 40 do 50 let 2 zl. Členky platily bez ohledu na věk 1 zl. Měsíčně přispíval člen 20 kr. a členka 10 kr. Podle stanov spolku měl být

¹⁵³ informace také SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, invč. 161, č. kn. 161, Spolkový rejstřík pro různé spolky 1930-1940 a inv. č. 163, č. kn. 163, Spolkový rejstřík 1941-1951.

¹⁵⁴ SOKA Příbram, Pamětní kniha spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlovém Poli I 1889-1943, s. 58.

každý, kdo neplatil příspěvky po dobu tří měsíců, vyloučen. Výše příspěvků byla upravována podle situace v různých obdobích. V roce 1900 rozhodlo představenstvo, že po uplynutí 6 let budou členové platit místo 40 haléřů jen 30 hal. a členky místo 20 hal. pouze 15.

Převážnou většinu členů spolku tvořili horníci, hutníci a drobní řemeslníci, tedy zástupci nižších vrstev společnosti. Do spolku vstupovali hlavně proto, aby jejich rodiny měly alespoň malou podporu pro případ nemoci nebo úmrtí svého živitele.

Ke konci 19. století schválilo představenstvo plán poskytování podpory a vyplácení pohřebného. Se zaváděním podpor souvisela změna názvu a charakteru spolku. Dne 18. března 1894 se tedy spolek Miláček přetvořil na **Vzájemně se podporující spolek divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli**. Předsedou se stal František Šlapák. Podpora v nemoci byla stanovena na 5 zl. měsíčně, ale podmínkou pro její přiznání bylo nejméně půlroční členství. Nemocný byl také zbaven povinnosti platit členskou příspěvky. Tyto podmínky však platily pouze pro muže. Členky neměly nárok na podporu. Pohřebné bylo určeno na 20 zl. pro členy i členky, s podmínkou nejméně ročního členství. V roce 1896 došlo k upřesnění rozdělování podpor. Po dobu tří měsíců měla být podpora vyplácena řádně, tj. ze spolkové pokladny, a v případě dlouhodobější nemoci se přikročilo k vyplácení mimořádné podpory. Ta už byla vyplácena pouze ze sbírek mezi členstvem. Výše podpor a pohřebného se měnila podle situace spolku. Současně s výší podpor a pohřebného se měnila i výše členských příspěvků, jak je patrné z tabulky č. 9.

tab. 9. Výše podpor a pohřebného v souvislosti s výší členských příspěvků

ROK	1891		1894		1899		1910		1912		1920	
Pohlaví	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Příspěvky měsíční	20 kr.		20 kr.	10 kr.	50 kr.	25 kr.						
Podpora			5 zl.		5 zl.				5 K		20 K	10 K
Pohřebné			20 zl.	20 zl.	25 zl.	25 zl.	60 K				120 K	120 K

SOKA Příbram, Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Pamětní kniha spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlovém Poli I 1889–1943.

SOKA Příbram, Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, Měsíční pokladní kniha od roku 1936 do roku 1951.

Důležitým mezníkem se stal rok 1912, kdy došlo ke změně postavení členek ve spolku. Od tohoto roku jim byla přiznána podpora 5 K měsíčně.

Důležitou součástí spolku byla jeho knihovna. Knihy se nakupovaly po jednotlivých sešitech, ale největší množství získali ochotníci jako dar od členů i nečlenů. Mezi nejpilnějších přispěvatele patřil člen Jan Hubený, který knihovně daroval na 200 knih. Knihovna byla rozdělena na dvě oddělení: knihovnu zábavní a vzdělávací a knihovnu divadelní. Divadelní část čítala asi 370 svazků s 900 různými hrami. Ucházející finanční situace umožňovala také ná-

kup kostýmů pro spolkovou šatnu. Byly zde zastoupeny všechny druhy obleků. Ke konci roku 1949 měl spolek k dispozici 714 obleků a 671 rekvizit, převážně z darů svých příznivců.

V roce 1910 zakoupil spolek Miláček také gramofon, pro případ, že by z finančních důvodů nebylo možné zajistit k představení živou hudbu. Dekorace si členové i nadále vyráběli sami a materiál se pořizoval hlavně z peněz získaných sbírkou.

Po celou dobu svého působení sídlil spolek v hostinci na Drmlově Poli. Budova hostince byla již velmi stará, proto nikoho nepřekvapilo, když v roce 1891 prohnílé stropní trámy nevydržely tíhu mnoha vrstev hlíny a zřítily se do prostoru taneční místnosti, kde bylo i jeviště. Spolek hned nato vyslal k majiteli hostince Šebestiánovi Kličkovi, sládkovi v Příbrami, delegaci členů Josefa Záruby, Františka Jilmy a Františka Šálka. Ti mu přednesli žádost o znovuzřízení spolkové místnosti. Žádosti bylo vyhověno a stavba nového hostince se brzy rozběhla. Nová spolková místnost byla mnohem rozsáhlejší než stará, proto bylo potřeba upravit jeviště. Úpravou prošlo jeho průčelí, složené z předních postranních portálů, dvou dílů nad oponou – tzv. předních „sufit“, pořízena byla i nová opona. Aby nedocházelo ke zbytečnému zatěžování spolkové pokladny, proběhla mezi členy spolku sbírka, která byla dosti úspěšná. Vybraný obnos však nestačil na pořízení všech potřeb, proto bylo přikročeno ke sbírce druhé. Tato však zůstala již bez povšimnutí. Jeviště bylo do finální podoby upraveno o rok později. Postranní portály nesly na sobě obrazy Jana Žižky a Jana Husa, na oponě byl vymalován hrad Karlštejn. Malířské práce vykonal pan Karel Gráf s pomocí Stanislava Dražana, a postarali se i o práce truhlářské. Náklady spojené s těmito pracemi se hradily jednak z peněz získaných sbírkou, zčásti ze spolkové pokladny a z daru od Šebestiána Kličky.

Rok 1892 se zapsal do dějin spolku hned dvakrát. Došlo k pořízení spolkového štítu, tzv. „firmy“. Její zavěšení oslavili členové Miláčka 8. května 1892 přátelským večírkem. Společně se štítem byla ve spolkové místnosti vyvěšena také spolková oznamovací tabulka. Jako památka na tento den měly sloužit spolkové odznaky. Jehlice, které podle návrhu Augustina Šefrny měly tvar proplétajících se písmen S a M (příloha č. 11). Tyto odznaky nosili někteří členové také na stužce v barvě slovanské trikolory. Po těchto radostných událostech však přišlo období smutku. Při výše zmíněném důlním neštěstí zahynuli čtyři současní a jeden bývalý člen spolku: Stanislav Dražan, Václav Hoaderer, Josef Petráň, Augustin Bartůněk a Josef Procházka (bývalý člen).

Spolek Miláček se hned od první chvíle pokoušel prosadit i v okolních vesnicích. Jeho členové účinkovali v Podlesí, Příbrami, na Březových Horách, v Žežicích, Narysově, Lazci a na Havírně. Do svého repertoáru zařazovali hry od nejrozumnějších autorů a různých žánrů.

Nejoblíbenější však byly frašky¹⁵⁵ a veselohry. Tradiční vánoční hrou se stala zpěvohra *Betlémští pastýři*, která obsahovala také latinské zpěvy. Kromě divadelních představení organizoval spolek také zábavy, večírky, plesy a výlety. Ochotníci svou činností podporovali i ostatní spolky, které ve městě působily. V roce 1889 se v místnosti městské střelnice v Příbrami pořádala divadelní představení, jejichž výnosy měly sloužit k pořízení nového jeviště. Hrou *Bratr Honák aneb Venkované v hlavním městě* se zapojil také spolek Miláček.¹⁵⁶

Roku 1894 prodělalo jeviště novou úpravu. Došlo ke zřízení opěradel, která oddělovala jednotlivá sedadla. K osvětlení se používaly petrolejové lampy, které byly umístěny ve zvláštních schránkách a rozmístěny vpředu jeviště po obou stranách. Společně s jevištěm si členové spolku upravili také spolkovou šatnu. Osvětlení petrolejovými lampami se na Drmlově Poli používalo ještě v roce 1915, kdy celá Příbram začala přecházet na plynové osvětlení. Protože na venkov nemohl být zaveden plyn a nedostatek petroleje narušoval spolkovou činnost, zkusili ochotníci v roce 1918 osvětit svou scénu karbidovými lampami. Tento způsob osvětlení, který používali horníci v dolech, byl pak s úspěchem používán až do zavedení elektřiny na Drmlovo Pole v roce 1930.

V činnosti spolku vyskytly se však i případy, kdy členové obvinili i svého druha. Stalo se tak v roce 1896, členové Štika, Jelínek a Mašek obvinili pokladníka Prokopa Pospíchala, že spolkové pokladně dluží peníze za svou domácí potřebu. Provedli také nečekanou kontrolu za přítomnosti revizora Václava Grafnettera. Pokladník odmítl spolkovou pokladnu otevřít, což považovali ostatní za jasný důkaz viny. Výsledek revize však byl opačný. Ukázalo se, že stav pokladny byl o tuto výpůjčku naopak navýšen, čímž se pokladník hájil. Tato událost pak byla projednávána na mimořádné valné hromadě, ale bez výsledku, protože nebyly důkazy o vině ani o nevině.

Většina ochotnických spolků se velmi brzy stávala členem ÚMDOČ, ale Miláček do této organizace vstoupil teprve v roce 1944 a pouze na zkušební dobu jednoho roku.

Rok 1949 znamenal dovršení šedesáti let existence spolku. Představenstvo se proto rozhodlo uspořádat velkolepou oslavu. Konala se pod záštitou Stankovského okrsku ÚMDOČ v Příbrami. Mezi pozvanými byli zástupci všech okolních spolků, stran a organizací, mezi které patřily Čtenářsko–zábavný a podpůrný spolek Kosové na Březových Horách, Československá strana lidová v Podlesí a mnoho dalších. V hostinci na Drmlově Poli byla přichystána výstava divadelních plakátů spolku za 60 let činnosti. Návštěvníky vítala hudba a dvě dívky v národních krojích, které rozdávaly upomínkové spolkové odznaky. Po shromáždění účastníků vyšel průvod k rodnému domu člena Josefa Hubeného, kde byla odhalena pamětní deska.

¹⁵⁵ Fraška - groteskní představení, které podrývá morální a politickou moc, objevují se tu klauniády, slovní hříčky, typizované postavy a groteskní masky. Vše je podřízeno veselí a rychlému pohybu.

¹⁵⁶ Horymír 1889, roč. XIX, č. 39, rubrika Ochotnická divadla.

Po slavnostních proslovech se všichni vrátili zpět do hostince, aby mohla být zahájena slavnostní valná hromada. Byly předány diplomy čestným členům a představen také nejstarší člen spolku Tomáš Kvapil (příloha č. 12), který byl jeho členem přes 60 let. Po ukončení valné hromady následoval slavnostní věneček. Pro návštěvníky bylo sehráno slavností divadelní představení Jiráskovy hry *Vojnarka* (příloha č. 13). Všichni přáli spolku Miláček další úspěšné roky působení, ale skutečnost byla jiná.¹⁵⁷

Činnost **Vzájemně se podporujícího spolku divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli** byla z neznámých důvodů ukončena na likvidační valné hromadě 17. května 1951. Padly zde návrhy, aby vklad byl darován městské spořitelně, jmění rozděleno mezi členstvo podle stanov, jeviště a inventář darován místní hasičské jednotě.¹⁵⁸ Spolek byl sice rozpuštěn, ale nadále pracoval pod hlavičkou dobrovolného hasičského sboru. Do roku 1963 odehrál ještě 180 představení.¹⁵⁹

Za celou dobu své existence sehrál spolek asi 427 divadelních představení, přibližně 225 her.

3. 4 Jednota vzájemně se podporujících ochotníků v Podlesí

Základy ke vzniku Jednoty byly položeny již v květnu roku 1886. Zakládajícími členy se stali Bohumil Bláha, Vilém Falcník, Josef Hašek a Josef Khun. V Podlesí se konalo mnoho zábav a večírků, ale téměř žádná divadelní představení. Proto si tyto čtyři vytkli jako cíl přispět k rozvoji divadelní činnosti.

Zpočátku provozovali pouze jednoaktové hry pod názvem **Kroužek mládenců v Podlesí**. První představení proběhlo 29. června 1886 v hostinci pana Černého. Hrála se veselohra *Černý Petr*.¹⁶⁰ Protože Kroužek mládenců neměl ženské členky, musel roli Růženky sehrát Vilém Falcník. Chtěli sice obsadit některou ze svých spolužaček, ale jejich maminky to nedovolily. Bály se, že by jejich dcery mohly přijít tzv. do řečí. Ani sám Vilém Falcník nebyl ze své role příliš nadšený, ale protože byl ze všech nejmladší, byla mu tato role přisouzena. Šaty pro roli Růženky darovala ochotníkům paní Sejdlová, která se podílela i na nákupu jeviště. Výtěžek ze hry Černý Petr byl sice ucházející, ale nestačil na vybavení jeviště. Paní Sejdlová proto všechny náklady uhradila s podmínkou, že jí bude dlužná částka splácena

¹⁵⁷ SOkA Příbram, Pamětní kniha spolku vzájemně se podporujících ochotníků Miláček na Drmlově Poli II od roku 1944, nestr.

¹⁵⁸ SOkA Příbram, Kniha zápisů vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli 1939-1951, č. kn. 2, nestr.; pokud není uvedeno jinak platí tento odkaz.

¹⁵⁹ Věra VELEMANOVÁ, Ochotnické divadlo na Příbramsku (malý místopis), s. 65.

¹⁶⁰ SOkA Příbram, Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, Pamětní kniha Jednoty divadelních ochotníků v Podlesí, nestr; pokud není uvedeno jinak, platí tento odkaz.

z výnosů divadelních představení. Ze získaných peněz bylo zakoupeno několik metrů červené a modré látky a vytvořena malá scéna bez vyvýšeného pódia.

Hospůdka pana Černého byla pro hraní divadla malá, proto začali ochotníci hledat vhodnější prostory. Největším a nejlepším podnikem v Podlesí byl hostinec U Mikšů, proto čtyři zakladatelé spolku navštívili jeho majitele se žádostí, aby v jeho prostorách mohli hrát divadlo. Jejich žádost byla kladně vyřízena a hned se započalo se stavbou jeviště. Při přípravách na další hry se čtyři nadšenci setkávali s mnoha překážkami. Hlavně ze strany návštěvníků hostince si vyslechli mnoho vtipných a často i urážlivých komentářů. Všechny předsudky byly překonány po odehrání druhého představení v červenci 1886. Ochotníci předvedli jednoaktovou hru *Jen mimochodem* a opakovali svou první hru *Černý Petr*. V tomto představení účinkovala i členka družiny Róza Bláhová.

Postupně začali přistupovat další členové a členky a soubor mohl hrát i náročnější kusy. Prvním pokusem mělo být drama o pěti jednáních *Praměti aneb Poslední z rodu Borotínů*. Obecní úřad nechtěl tuto hru povolit, proto se herci obrátili na okresní hejtmanství v Příbrami, které ji povolilo. Od té doby se o povolení všech her žádalo přímo hejtmanství.

S rostoucím počtem členů se začala objevovat i idea na vytvoření oficiálního spolku, ale někteří lidé byli proti. K odpůrcům patřili např. majitelé okolních hostinců, kterým vadilo, že podnik U Mikšů díky hercům prosperuje. Šlo tedy o konkurenční boj. Na stranu odpůrců se však přidal i obecní výbor. Kvůli sebemenšímu provinění byli ochotníci předvoláváni na obecní úřad a pokutováni. Po každém představení se obvykle konala taneční zábava. Buď byla přímo zakázána, nebo musela o půlnoci skončit. V Podlesí tak byla zavedena tzv. policejní hodina. Přesto se práce ochotníků nezastavila. Ještě v roce 1886 bylo jeviště opatřeno dřevěnou podlahou a plechovou nápovědnou budkou.

Dále pokračovala snaha, aby byl spolek povolen oficiálně. Členové Podhrázský, Zíka, Bláha a Falcník sestavili podle vypůjčených stanov návrh vlastních a v dubnu roku 1887 podali k okresnímu hejtmanství v Příbrami žádost o povolení ochotnického spolku. Nově vytvořený spolek měl mít název *Jednota divadelních ochotníků „Rozkoš“* ve Starém Podlesí. Žádost i se stanovami byla okresním hejtmanstvím vrácena zpět s poznámkou, aby po korektuře stanov byla znovu předložena. Stalo se tak 22. června 1887.

V polovině srpna roku 1887 byla činnost spolku **Jednota divadelních ochotníků Rozkoš ve Starém Podlesí** povolena. První valná hromada se konala 27. srpna. Představenstvo spolku tvořili ředitel (později nazývaný předseda), režisér, pokladník, dekoratér a čtyřčlenný výbor. Později přibyla ještě funkce jednatele a revizora účtů.

Činnost spolku Rozkoš byla zahájena 18. září 1887. Prvním představením spolku bylo drama *Sedlák křivopřísežník*. Od příbramského spolku Beseda Barák koupili ochotníci

proscenium s oponou a plátno na dekorace. Divadlo po opravě bylo odhadováno na cenu 68 zl. Postupně byla vybudována také spolková knihovna.

Repertoár spolku se skládal převážně z českých klasických her. Oblíbenými a nejčastěji hranými autory byli Stroupežnický, Tyl, Světlá a Raupach. V repertoáru se neobjevuje ani jedno Shakespearovo dílo, čímž se spolek Jednota odlišuje od ostatních. Převažují veselohry a frašky, vážné kusy se objevují pouze výjimečně (příloha č. 14).

Mezi členy spolku patřili hlavně zástupci středních vrstev, horníci a řemeslníci.

Spolek dále sídlil v místnosti hostince U Mikšů a dokonce nemusel platit ani za uskladnění jeviště, ani za otop, osvětlení a úklid. Aby zjev herců odpovídal představám autorů, byly zakoupeny paruky a líčidla.

Ochotníci nezapomínali ani na dobročinnost a pořádali divadelní představení ve prospěch jiných spolků a organizací.

Kvůli zhoršování finanční situace spolku se představenstvo v roce 1889 usneslo, aby každý člen platil měsíční příspěvek 10 kr. Zároveň bylo rozhodnuto, že kdo bude tři měsíce dlužit příspěvky, bude ze spolku vyloučen. Představenstvo schválilo i udílení finančních odměn za každou hru, dekoratérovi 1 zl., nápovědě 40 kr. a za rozepisování úloh na jednu hru také 1 zl. Mezi členy se však začala rozšiřovat nechuť k placení příspěvků. Argumentovali tím, že když od spolku nemají žádné podpory, je placení poplatků zbytečné. Proto bylo rozhodnuto přetvořit spolek ve vzájemně se podporující. S tím souviselo i opětovné přepracování stanov. Dne 8. října byly stanovy zaslány místodržitelství do Prahy ke schválení, ale byly několikrát vráceny zpět k přepracování. Do finální podoby byly přepracovány v roce 1890.

Dne 26. ledna 1890 se konala první valná hromada řízená novými stanovami. Došlo také ke změně názvu spolku. Od této chvíle vystupoval jako **Jednota vzájemně se podporujících ochotníků v Podlesí**. Zároveň byly vypracovány a schváleny návrhy na vyplácení podpor v nemoci a pohřebného. Nemocenská podpora činila 1 zl. týdně po dobu 10 týdnů, činný člen byl navíc podporován čistým výtěžkem z jednoho divadelního představení. Pohřebné bylo stanoveno na 30 zl. Upraveny byly také členské poplatky. Vstupní, tj. zápisné poplatky se lišily podle věku přistupujících. Členové do 30 let platili 1 zl., od 30 do 40 let 2 zl., od 40 do 50 let 4 zl. a od 50 do 60 let 8 zl. Měsíční příspěvky pro zakládající členy byly stanoveny na 15 kr. a pro nově přijaté 20 kr. Pokud by některý ze členů spáchal sebevraždu, ztratil tak nárok na pohřebné. Podobný postup měl následovat i v případě epidemií. Teprve po jejím odeznění se mělo pohřebné začít znovu vyplácet. Stávalo se však, že starší členové úmyslně zatajovali svůj věk, aby mohli platit nižší příspěvky. V pamětní knize spolku se k roku 1891 dochovala zmínka o takovém jednání. Členka Barbora Šťastná nahlásila věk 49 let a podle

toho jí byly vyměřeny příspěvky. Po určité době se však zjistilo, že ve skutečnosti je stará 58 let. Za nepoctivé jednání byla ze spolku vyloučena.

Počet členů začal po zavedení podpor pozvolna vzrůstat, jak ukazuje tabulka č. 10. Za členy se hlásili hlavně chudí horníci, kteří díky svému povolání měli značně nejistou existenci. Roku 1894 se pro přijímání nových členů vytvořil nový systém hlasování. Do té doby se přijímaný člen vždy dověděl, kdo byl pro a kdo proti. To často vyvolávalo řevnivost v souboru. Každý člen výboru měl jednu černou a jednu bílou kuličku. Bílá znamenala souhlas a černá nesouhlas. Při dotazu, zda má být uchazeč přijat, vhodil každý do urny kuličku podle svého názoru. Do druhé urny se házely zbývající kuličky. Nový člen tak mohl být přijat např. 7 bílými proti 2 černým kuličkám.

tab. č. 10: Počet činných a čestných členů spolku v letech 1887–1901

ROK	ČLENŮ	ROK	ČLENŮ
1887		1895	219
1888		1896	258
1889	44	1897	289
1890	60	1898	314
1891	91	1899	339
1892	105	1900	354
1893	135	1901	376
1894	174		

SOKA Příbram, Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, Pamětní kniha Jednoty divadelních ochotníků v Podlesí, nestr.

Dne 23. srpna 1891 byl slavnostně zavěšen spolkový štít na průčelí hostince U Mikšů, (do dnešní doby se nedochoval).

Rok 1892 je důležitým mezníkem v divadelní činnosti spolku. Režisér Jan Kumpera založil režiséřskou knihu, do které zaznamenával všechny informace k jednotlivým hrám, včetně jmen účinkujících a režiséřských poznámek a kritiky. V roce 1892 však došlo na určitý čas k zastavení divadelní činnosti. Příčinou bylo důlní neštěstí na Březových Horách. Jednota naštěstí nepřišla ani o jediného člena, ale pozastavením činnosti chtěla vyjádřit účast s pozůstalými.

Činnost spolku se v následujících letech úspěšně rozvíjela a rostl i počet rekvizit. Opravou prošlo také jeviště. Byly zakoupeny nové portály, opona a dvě proměny: rytířská síň a náves. Protože ve spolkové místnosti už nebylo místo k uložení všech potřeb, požádali ochotníci majitele hostince Šebestiána Kličku, příbramského sládka, o přistavění kůlny. Pan Klička hercům ochotně vyhověl a nechal postavit prostorné skladiště.

Vybavení jeviště, kostýmy, rekvizity, paruky, elektrické osvětlení, reflektory a další věci spolku se neustále rozmnožovaly a členové spolku měli obavy, aby při požáru nebo jiné

katastrofě nedošly úhony. Proto byl spolkový majetek v roce 1896 pojištěn na 400 zl. u pojišťovny Slavie.

V sobotu 17. září 1897 dovršil spolek deset let své činnosti. V rámci oslav byly sehrány dvě jednoaktové hry, *Černý Petr* – první divadelní představení v dějinách spolku, a *Náš milý venkov*. Druhý den byla ve hřbitovní kapli v Příbrami sloužena mše svatá. Vzpomínalo se na všechny členy, kteří se této slávy nedožili. V poledne zahájil předseda spolku slavnostní valnou hromadu, které se mimo členů účastnili i zástupci jiných spolků.

O zániku Jednoty vzájemně se podporujících ochotníků v Podlesí nejsou žádné informace. Dochovaly se zprávy o oslavách 50 let trvání spolku v roce 1936. V letech 1886–1901 sehrála Jednota zhruba 111 divadelních představení. Přehled zisků z divadelních her uvádí tabulka č. 11.

tab. č. 11: Výtěžky z divadelních představení spolku v letech 1887–1901

ROK	VÝTĚŽEK	ROK	VÝTĚŽEK
1887	7 zl.	1895	46 zl.
1888	31 zl.	1896	41 zl.
1889	58 zl.	1897	92 zl.
1890	19 zl.	1898	105 zl.
1891	52 zl.	1899	134 zl.
1892	110 zl.	1900	2 229 K
1893	50 zl.	1901	2 533 K
1894	76 zl.		

SOKA Příbram, fond Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, Pamětní kniha Jednoty divadelních ochotníků v Podlesí, nestr.

3. 5 Čtenářsko–zábavní beseda Slovan na Březových Horách

Oficiálně vznikl spolek Čtenářsko–zábavní beseda Slovan na Březových Horách v roce 1891, kdy zakládající členové žádali c. k. místodržitelství v Praze, aby jim na základě schválených stanov vydalo potvrzení o právní existenci spolku. Úmysl vytvořit tento spolek však vznikl již o rok dříve. Podnět k jeho založení vyšel od Dominika Šedivého – budoucího předsedy a Antonína Dražana – budoucího jednatele. Dne 9. prosince 1889 zaslali c. k. okresnímu hejtmánství žádost o vytvoření spolku společně s návrhem stanov. Poprvé byly tyto stanovy kvůli obsahovým chybám odmítnuty a bylo třeba je přepracovat. Ke schválení nových stanov místodržitelstvím došlo dne 8. února 1890. Spolek beseda Slovan mohl začít se svou činností.¹⁶¹ Ustavující valná hromada se konala dne 2. března 189 v hostinci Jana Vilda Na Třemošné (č. p. 98/VI).¹⁶²

¹⁶¹ NA Praha, fond ČM 1884-1900, sign. 30/170/75, kart 3985; SOKA Příbram, fond OÚ Příbram, inv. č. 1014, kart. 262, Stanovy besedy Slovan z roku 1890.

¹⁶² Horymír 1890, roč. XX, č. 9, rubrika Dopisy.

Účelem spolku beseda Slovan byla podpora „ušlechtilých zábav“, tj. provozování divadelních představení, tanečních zábav, výletů a přednášek. Rozlišoval tři druhy členů: činné, přispívající a čestné. Činný člen neplatil žádné členské příspěvky, ale musel se podílet na činnosti spolku. Přispívajícím členem se mohl stát každý, kdo pravidelně odváděl členský příspěvek stanovený valnou hromadou. Činný i přispívající člen měli volební právo. Čestné členy volila valná hromada spolku podle návrhu spolkového výboru. Čestný člen měl volební právo, ale nemohl být sám volen. Přijímání členů náleželo spolkovému výboru stejně jako jejich vyloučení. Pro schválení vyloučení člena byla potřeba nadpoloviční většina hlasů výboru. Důvodem pro vyloučení mohlo být např. neplacení členských příspěvků.¹⁶³ Výše příspěvků byla stanovena na 1 korunu zápisného při vstupu nového člena. Měsíční příspěvky se pak až do roku 1918 držely na 10 haléřích. V roce 1918 se kvůli zdražení oprav knih zvýšila cena zápisného na 2 Kč a o rok později došlo i ke zvýšení měsíčních příspěvků na 20 hal.¹⁶⁴

Pro období let 1891–1907 se nedochovaly žádné zápisy ze schůzí výboru. Víme pouze, že spolek v období let 1890–1900 sehrál jen dvě divadelní představení.¹⁶⁵ Dne 21. února 1891 předvedli členové besedy Slovan v místnostech Čtenářské besedy Barák hru *Bodrý venkovan* ve prospěch knihovny besedy Barák.¹⁶⁶

V roce 1908 byl v průběhu valné hromady zvolen nový spolkový výbor¹⁶⁷ ve složení:

předseda:	František Margráf, c. k. naddůlní v. v.
místopředseda:	Antonín Hrdina, strojník v. v.
jednatel:	Antonín Dražan, c. k. naddůlní
ředitel zábav a knihovník:	Bohumír Káš, učitel
pokladník a člen výboru:	Karel Voborník, horník
hosp. správce a člen výboru:	Augustin Horký, c. k. naddůlní
členové výboru:	Václav Šnajdr, mistr obuvnický František Ptáček, soukromník Filip Hvíždálek, správce školy Václav Kačerovský, knihař Arnošt Veselý, akademický krejčí
náhradníci:	Vojtěch Šilhan, kancelářský Josef Křikava,

¹⁶³ NA Praha, fond ČM 1884-1900, sign. 30/170/75, kart. 3985, Stanovy z roku 1890.

¹⁶⁴ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907-1920, Zápis z celoroční valné hromady konané dne 24. února 1918.

¹⁶⁵ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní beseda Slovan Březové Hory, Statistický přehled působnosti členů založené besedy Slovan od 8. února 1890 do 8. února 1900.

¹⁶⁶ Horymír 1891, roč. XXI, č. 8, rubrika Ochotnická divadla.

¹⁶⁷ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907-1920, Zápis z I. výborové schůze konané dne 9. ledna 1908.

revizoři účtů:

Josef Soul, dělník

Petr Brynda

V roce 1907 měl spolek celkem 46 činných členů a jednoho čestného. Na počátku roku 1908 měl k dispozici spolkové jmění v celkové hodnotě 30 Kč 63 hal. Knihovna besedy Slovan mohla svým členům zapůjčit celkem 768 děl v 1001 svazcích.¹⁶⁸ Spolek měl také svou „spolkovou firmu, tj. znamení“ o čemž svědčí zápis v knize protokolů ze schůzí, ale bohužel se nezachoval její bližší popis ani vyobrazení.¹⁶⁹ Spolek beseda Slovan sídlil v místnostech hostince Václava Kleinera na Březových Horách (U Kosů, č. p. 149/VI), tento hostinec později převzal Josef Selement. Oba provozovatelé hostince byli členy spolku a přispívali také na předplatné novin a časopisů.

Spolek Čtenářsko–zábavní beseda Slovan odebíral Národní politiku a později změnil předplatné na Humoristické listy. Stal se také členem Ústřední matice školské na Březových Horách a Tělocvičné jednoty Sokol.¹⁷⁰

Představitelé spolku se snažili rozšiřovat jeho členskou základnu, proto se rozhodli uveřejnit výzvu ke vstupu do spolku v časopise Naše obrana: „*Širšímu obecnstvu není snad dosti známo, že v Březových Horách jest čtenářsko–zábavní spolek beseda Slovan, spolek to opravdu lidový, jehož knihovna má přes 1000 svazků. Aby každému možno bylo státi se členem, stanoven příspěvek členský na pouhých 10 haléřů měsíčně, načež výbor spolku upozorňuje s vyzváním, aby čtoucí občanstvo použilo příležitosti k dobré četbě a hojně ku spolku přistupovalo. Místnost spolková a knihovna jesto v hostinci p. V. Kleinera, kde možno též za člena se přihlásiti. Knihy půjčují se vždy v pondělí od 7–8 hod. večer.*“¹⁷¹ Podobná výzva byla rozeslána i všem učitelským sborům na Březových Horách.

V roce 1913 neměl spolek žádné činné členy, pouze 1 čestného a 49 přispívajících.¹⁷² Od tohoto roku se počet členů začal stále snižovat. Často se stalo, že se pro nedostatečný počet členů nemohla konat ani valná hromada. Takový případ nastal v roce 1916 a vedení spolku se rozhodlo uznat volbu představitelů z roku 1915.¹⁷³

K likvidaci spolku došlo v roce 1920, ale pozvolný rozklad nastal již o rok dříve. V roce 1919 byla spolku doručena výzva od osvětového sdružení, aby spolky věnovaly své

¹⁶⁸ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z valné hromady konané dne 5. ledna 1908.

¹⁶⁹ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z VI. výborové schůze konané dne 3. srpna 1908.

¹⁷⁰ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z I. výborové schůze konané dne 3. března 1913.

¹⁷¹ Naše obrana 1909, roč. IX, č. 4, s. 4.

¹⁷² SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Opis výkazu Čtenářsko–zábavní besedy Slovan na Březových Horách za rok 1913.

¹⁷³ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z V. výborové schůze konané dne 6. ledna 1916.

knihovny ke zřízení lidové čítárny na Březových Horách. Členové spolku se na mimořádné valné hromadě dohodli prozatím vyčkat s rozhodnutím, dokud nebudou vědět více podrobností ke vzniku a podobě čítárny.¹⁷⁴

Dne 2. března 1920 obdržel spolek dopis od městského úřadu, který žádal vyjádření spolku k předání jeho knihovny. Představenstvo spolku svolalo valnou hromadu, ta se ale kvůli nedostatečnému počtu přítomných členů nakonec nekonala. Protože městský úřad nedostal od spolku požadované informace, nechal si předvolat zástupce besedy Slovan místopředsedu Hynka Kováře a jednatele Václava Šnajdra, aby přednesli mínění spolku ke zřízení čítárny. Zástupci Slovana vysvětlili, že sami žádné rozhodnutí učinit nesmí a slíbili, že do osmi dnů bude svolána valná hromada a dojde ke konečnému rozhodnutí. Valná hromada byla skutečně svolána, ale opět se nesešel potřebný počet členů. Podle stanov besedy se tedy konala o hodinu později druhá valná hromada, kde už počet členů nehrál roli. Na této valné hromadě padlo rozhodnutí odevzdat spolkovou knihovnu městskému úřadu, ale s tou podmínkou, že členům besedy Slovan budou knihy půjčovány bezplatně.¹⁷⁵

Předání spolkové knihovny pak pouze spustilo definitivní likvidaci spolku. Bylo rozhodnuto rozdělit vybavení spolku mezi Tělocvičnou jednotu Sokol a Sbor dobrovolných hasičů. Obraz Jana Ámose Komenského darovala beseda Slovan dívčí škole na Březových Horách. Všechny dlužné částky byly uhrazeny a zbývající jmění, celkem 114 Kč 96 haléřů, věnovali členové besedy Krejcarovému spolku na Březových Horách.¹⁷⁶

Za celou dobu své existence sehrál spolek Čtenářsko–zábavní beseda Slovan pouze dvě divadelní představení, uspořádal 12 výletů a téměř 60 spolkových zábav. Největší zásluhou besedy bylo vybudování velké knihovny zahrnující 876 děl v 1000 svazcích, která se stala základem lidové knihovny na Březových Horách.

tab. č. 12: Přehled spolkového jmění v letech 1907–1920

ROK	JMĚNÍ	ROK	JMĚNÍ
1908	30 Kč 63 hal	1915	27 Kč 95 hal
1909	31 Kč 43 hal	1916	31 Kč 24 hal
1910	67 Kč 02 hal	1917	29 Kč 90 hal
1911	90 Kč 61 hal	1918	53 Kč 62 hal
1912	23 Kč 98 hal	1919	59 Kč 04 hal
1913	64 Kč 01 hal	1920	114 Kč 96 hal
1914	385 Kč 74 hal		

SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920

¹⁷⁴ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z mimořádné valné hromady konané dne 4. září 1919.

¹⁷⁵ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z valné hromady konané dne 2. března 1920.

¹⁷⁶ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokoly ze schůzí 1907–1920, Zápis z valné hromady 11. září 1920.

3. 6 Čtenářsko–zábavní a podpůrný spolek „Kosové“ na Březových Horách

Přesné datum vzniku není známo, zřejmě k tomu došlo v roce 1896, protože roku 1926 slavil spolek třicet let svého trvání. Materiály k historii spolku se dochovaly až pro období let 1926–1951. Podle stanov spolku bylo jeho cílem probudit v členech zájem o ušlechtilou zábavu prostřednictvím četby a provozování dramatických umění.¹⁷⁷

Spolek vznikl jako jedna z filiálek Stolní společnosti Kosů chrudimských, která se nazývala „Prahnízdem“ všech kosáren. Stolní společnost Kosů chrudimských vznikla v roce 1866 jako spolek primárně vzdělávací a zábavní, ale oficiální slavnostní založení proběhlo o rok později. Každý člen této společnosti dostal nové „kosácké“ jméno. Nejvyšším představitelem spolku byl tzv. Obrkos. Obliba této společnosti neustále stoupala a stala se inspirací pro vznik dalších „hnízd“ i v jiných městech. V letech 1867–1939 jich bylo založeno celkem 43.¹⁷⁸

Spolek Kosů na Březových Horách nedodržoval všechna ustanovení Prahnízda chrudimského. Nedávali si kosácká jména a jeho čele nestál Obrkos, ale představenstvo, které tvořil předseda spolku, místopředseda, jednatel, osmičlenný výbor. Členové výboru zastávali také funkce pokladníka, dekorátéra, pořadatele, správce domu a revizorů účtů. Spolek Kosové zaměstnával také sluhu, který měl na starosti dohled nad stěhováním kulís a jeviště při jeho půjčování okolním spolkům. Pro obesílání členů spolku byla vytvořena ještě funkce poslíčka. Představenstvo svolávalo pravidelné výborové, poradové, rozpočtové a členské schůze a každoroční valné hromady, kde členové spolku získávali informace o stavu spolkového majetku. Jména těchto činníků se však dochovala pouze z let 1926–1951.¹⁷⁹ Na valné hromadě v roce 1927 bylo zvoleno představenstvo spolku ve složení:

předseda:	Rudolf Kovář,
místopředseda:	František Míka, zároveň revizor účtů,
členové výboru:	František Bureš, Jaroslav Řánek, Augustin Michal, František Soukup, Alois Veiner, zároveň pořadatel, Stanislav Dvořáček,

¹⁷⁷ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, tištěné stanovy Čtenářsko–zábavního spolku „Kosové“ na Březových Horách.

¹⁷⁸ Tereza ŠOTTOVÁ, Kulturní život v Chrudimi v 19. století - divadlo, hudba a Stolní společnost Kosů chrudimských, bakalářská práce, Brno 2012, s. 39, 41.

¹⁷⁹ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951; informace také SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 161, č. kn. 161, Spolkový rejstřík pro různé spolky 1930–1940 a inv. č. 163, č. kn. 163, Spolkový rejstřík 1941–1951.

Stanislav Čížkovský, zároveň správce domu,
Antonín Zíma,
Alois Švůgr, zároveň jednatel,
náhradníci: Marie Veinerová, Anna Kocourková,
revizor účtů: Josef Kvarda,
pokladník: Jaroslav Soukup¹⁸⁰

Až do roku 1940 se členové oslovovali občane a občanko. V roce 1940 bylo oslovení změněno na bratře a sestro, ale po obnovení činnosti spolku v roce 1946 se členové znovu vrátili k oslovení občane.¹⁸¹ Po vzoru chrudimských kosů se i březohorští kosové zdravili pozdravem Klap a při slavnostních příležitostech zpívali kosovskou hymnu.

Spolek rozeznával tři typy členů: činné, přispívající a čestné. Čestné členy volila valná hromada spolku podle návrhů spolkového výboru. Činným členem se mohl stát každý, který se zavázal k pravidelnému odvádění členských poplatků a podílel se na činnosti spolku. Přispívající člen platil pouze pravidelné měsíční příspěvky.¹⁸² Výše příspěvků byla na členské schůzi v roce 1928 stanovena následovně: každý nový člen zaplatil zápisné ve výši 5 K, pro činné členy byl stanoven měsíční poplatek 20 hal. a pro přispívající roční poplatek 12 K. Kromě toho zaplatili členové ještě 2 K za spolkovou legitimaci a 1 K za spolkovou pásku. Pro nové členy starší 40 let se zápisné zvyšovalo na 10 K.¹⁸³ Ke zvýšení členských měsíčních příspěvků došlo až v roce 1946. Všichni členové od tohoto roku platili 1 Kčs.¹⁸⁴

Spolek Kosové byl zároveň spolkem podpůrným. Pro své členy zřizoval podpůrný fond pro vyplácení podpory v nemoci. Každý člen měl nárok na podporu ve výši 30 K za jeden měsíc nemoci tři měsíce v roce. Povinností člena bylo nahlásit nemoc ihned, pro dodatečné vyplacení podpory musel mít lékařské dobrozdání. Činní členové spolku měli nárok na vyplacení podpory již po třech týdnech. Do podpůrného fondu skládali členové také 2 K jako zálohu na pohřebné. Tyto peníze měly sloužit jako pomoc pozůstalým. Pokud některý ze členů odmítl složit 2 K pohřebného, ztrácela jeho rodina možnost získat tuto podporu v případě jeho úmrtí.¹⁸⁵ Kromě podpůrného fondu vedl pokladník ještě tzv. „střádanku“. Každý člen měl pravidelně každých čtrnáct dní ukládat určitý obnos, který se později sjednotil na

¹⁸⁰ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z valné hromady konané 2. ledna 1927.

¹⁸¹ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z valné hromady konané 6. ledna 1940.

¹⁸² SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, tištěné stanovy Čtenářsko-zábavního spolku „Kosové“ na Březových Horách.

¹⁸³ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z členské schůze konané 19. dubna 1928.

¹⁸⁴ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z první schůze konané 10. srpna 1946.

¹⁸⁵ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z členské schůze konané 28. března 1928.

částce 5 K měsíčně. Všechny vklady byly uloženy do Městské spořitelny. Člen, který strádan-ku pravidelně neukládal, zaplatil pokutu 20 hal.¹⁸⁶

Pro řešení členských prohřešků svolával spolek tzv. smírčí soud, který měl sedm členů. Každá ze stran volila tři členy. Šest vybraných zástupců si poté volilo ještě sedmého člena jako předsedu. Pokud se neshodli na jeho jméně, byl volen losem. Smírčí soud rozhodoval většinou hlasů a proti jeho rozhodnutí nebylo odvolání. Člen, který se nepodvolil rozhodnutí smírčího soudu, byl ze spolku vyloučen.¹⁸⁷

Spolek sídlil v hostinci U Kosů na Březových horách (č. p. 149/VI).¹⁸⁸ Tento hostinec se původně nazýval vždy podle svého provozovatele. V roce 1926 se provozovatel hostince Adolf Příbyl rozhodl pojmenovat svůj podnik podle spolku U Kosů. Pouze na krátkou dobu přesídlil spolek do hostince Na Třemošné (č. p. 98/VI)¹⁸⁹, ale nakonec se vrátil zpět do hostince U Kosů.¹⁹⁰

Nejcennějším majetkem spolku bylo jeho jeviště. Bohužel se nedochoval jeho podrobnější popis. Víme pouze, že jeviště mělo postranní portály, nápovědní budku, oponu a sadu dekorativních pláten pro změnu pozadí scény. Spolek se sám staral o jeho údržbu a podporu měl také v osobě hostinského Adolfa Příbyla. V roce 1926 nechal Adolf Příbyl na své náklady vymalovat zadní stranu jeviště a postranní portály.¹⁹¹ V knize protokolů ze schůzí se dochoval zápis o nabídce jednoho ze členů spolku, že provede úpravy a přemalování celého jeviště buď za 500 K, nebo za 350 K a svačiny. Představenstvo spolku se rozhodlo vyplatit za tuto práci požadovanou sumu 500 K.¹⁹² Spolek Kosové své jeviště půjčoval ostatním spolkům za určitý poplatek, který se pohyboval okolo 40 K.¹⁹³

K vybavení ochotnického spolku patřila také divadelní knihovna a šatna. Poplatek za půjčení divadelních knížek i s úlohami se pohyboval v rozmezí 10–30 K.¹⁹⁴ V roce 1928 zakoupil spolek nové maškarní obleky do své šatny, jejíž celková hodnota se tak vyšplhala

¹⁸⁶ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z valné hromady konané 2. ledna 1927.

¹⁸⁷ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, tištěné stanovy Čtenářsko-zábavního spolku „Kosové“ na Březových Horách.

¹⁸⁸ Jaroslav KORBEL PODBRDSKÝ, Místopis Březových Hor. Hostince a hospody (1880-1939), Příbram 2004, s. 50.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 32.

¹⁹⁰ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z valné hromady konané 2. února 1936; Zápis z mimořádné valné hromady konané 19. června 1937.

¹⁹¹ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z mimořádné výborové schůze konané 16. srpna 1926.

¹⁹² SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z výborové schůze konané 30. listopadu 1928.

¹⁹³ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z rozpočtové schůze konané 31. srpna 1926.

¹⁹⁴ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951, Zápis z výborové schůze konané 30. května 1928.

na 600 K.¹⁹⁵ Vzhledem k vysoké hodnotě kostýmů nechal spolek pojistit šatnu u hasičské pojišťovny proti ohni a vloupání a ustanovil čtyři členy jako komisi pro ocenění masek. Kostýmy byly okolním spolkům půjčovány za určitý poplatek, např. Dramatický odbor Horák zaplatil za půjčení 4 vojenských blůz a 7 čepic 7 K. Součástí spolkové šatny byly také rekvizity. Patřily sem např. papírové hudební nástroje. Spolek si na jejich půjčování vypracoval ceník. Papírové hudební nástroje se půjčovaly po 1 K za kus, buben za 5 K. Vypůjčovatel také musel složit vratnou zálohu ve výši 10 K.¹⁹⁶

Rok 1926 byl pro spolek velmi významný. Došlo k pořízení spolkového praporu u příležitosti oslav třiceti let trvání spolku. Prapor byl 1,20 m dlouhý. Na jedné straně nesl nápis Čtenářsko–zábavní spolek „Kosové“ na Březových Horách, na druhé straně byl vyobrazen znak Kosů, letopočet a hnízdo Kosů.¹⁹⁷ Barvy praporu symbolizovaly národ. Na červeném poli praporu byla použita žlutá a na bílém poli modrá barva. Na stuhy praporu vybral spolek červenou, modrou a bílou barvu. Městský úřad Březové Hory povolil spolku, aby jeho prapor nesl znak města. Vyšití praporu dostal na starost člen výboru František Bureš. Praporečnickem byl zvolen člen výboru Augustin Michal a jeho náhradníkem František Soukup.¹⁹⁸ Při vnášení praporu do spolkové místnosti měl vždy zaznít povel „Praporu čest!“.¹⁹⁹

Činnost spolku byla zpočátku velmi úspěšná, pořádal divadelní představení nejen na Březových Horách, ale zajížděl i do okolních obcí, např. do Bohutína, Lazce nebo Žežic. Pro své členy i pro ostatní obyvatele města pořádal taneční zábavy, maškarní plesy, dámské a členské věnečky. V červnu 1927 uspořádal spolek Kosové zájezd do Prahy, na který se přihlásilo 26 členů a 11 hostů. Všichni členové spolku byli označeni spolkovými páskami. Tento výlet se konal zřejmě na pozvání spřáteleného Podpůrného spolku Kos Žižkov. Tento spolek převzal také patronát nad oslavami 30 let trvání spolku Kosů na Březových Horách.²⁰⁰ Situace se však začala postupně zhoršovat. S hospodářskou krizí a úpadkem dolování na Březových Horách se prudce zvýšila nezaměstnanost a počet členů se začal snižovat. S poklesem počtu členů se snížily také příjmy spolku. V roce 1939 klesl počet členů z původních 112 na 45.

V roce 1940 se nový předseda spolku rozhodl zakoupit loutkové divadlo pro provozování dětských představení a chtěl založit i pěvecký kroužek. Loutkové divadlo prodávala Dě-

¹⁹⁵ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis jednatele správy za rok 1928.

¹⁹⁶ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z členské schůze konané 9. února 1927; Zápis z výborové schůze konané 22. února 1927.

¹⁹⁷ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z výborové schůze konané 10. července 1926.

¹⁹⁸ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z výborové schůze konané 15. července 1926.

¹⁹⁹ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z členské schůze konané 7. února 1928.

²⁰⁰ SOKA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z členské schůze konané 6. června 1927.

nická tělocvičná jednota Příbram za 1 500 K, ale v pokladně spolku bylo pouze 105 K. Předsednictvo spolku se proto rozhodlo požádat o půjčku svého čestného člena Ing. Dr. Václava Bernkopfa, sládka a nájemce měšťanského pivovaru v Příbrami. K žádosti o půjčku nakonec nedošlo, protože padla i celá idea pořízení loutkového divadla. Důvodem byl nedostatek finančních prostředků a celkově špatná situace společenská.²⁰¹

S nacistickým režimem došlo k šestileté odmlce v činnosti spolku. Znovu se obnovila až v roce 1946, kdy bylo zvoleno nové předsednictvo. Spolek znovu začal organizovat divadelní představení a přijímat nové členy.²⁰² Přes všechnu snahu však aktivity spolku začínaly upadat. Počet členů se sice v roce 1948 zvýšil z 29 na 50, ale poté znovu klesal. Definitivní konec přišel s rokem 1951. Dne 16. května obdržel spolek přípis od ONV s výzvou, aby se přidružil k některé masové organizaci, které v té době ve městě působily. Členové spolku by se nejraději spojili s obcí Baráčníků. Argumentovali tím, že většina z nich jsou již starší lidé a jsou také členy této obce. Podle přípisu ONV však nebylo možné provést spojení obou spolků a tak bylo rozhodnuto o likvidaci.²⁰³ Dne 30. května schválil ONV likvidaci spolku podle jeho stanov, tj. aby veškerý spolkový inventář včetně divadelní knihovny a všech rekvizit, kostýmů a potřeb k provozování divadla byl předán obci Baráčníků. Peněžní hotovost se měla rozdělit mezi členy Kosů. K provedení likvidace vznikla čtyřčlenná komise složená z členů výboru. Jejich úkolem bylo sepsat veškerý majetek.²⁰⁴

Po uhrazení všech dlužných částek a vyplacení podpor pro nemocné a přestálé zbyla čistá pokladní hotovost ve výši 4 818 Kčs. Tuto částku si rozdělilo 39 členů tak, že každý obdržel 100 Kčs, tj. vyplatilo se 3 900 Kčs. Likvidační poplatek obnášel 125 Kčs. Zbývající obnos předali Kosové obci Baráčníků.²⁰⁵

Na likvidační valné hromadě shrnul občan předseda stručně činnost spolku a přečetl zprávu o průběhu jeho likvidace. Poděkoval všem za jejich práci a popřál mnoho štěstí v dalším životě. Tehdy naposledy zazněl kosovský pozdrav Klap!²⁰⁶

tab. 13: Přehled počtu členů Čtenářsko–zábavného a podpůrného spolku „Kosové“ na Březových Horách v letech 1926–1951

²⁰¹ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z valné hromady konané 6. ledna 1940; Zápis z poradové schůze konané 11. února 1940.

²⁰² SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z výborové schůze konané 20. května 1951.

²⁰³ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z první schůze konané 10. srpna 1946.

²⁰⁴ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z členské schůze konané 14. června 1951.

²⁰⁵ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z výborové schůze konané 27. června 1951.

²⁰⁶ SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926–1951, Zápis z likvidační valné hromady konané 1. července 1951.

ROK	POČET ČLENŮ	ROK	POČET ČLENŮ
1926	112 činných a 3 čestní	1935	38 činných a přispívajících, 14 čestných
1927	102 činných a přispívajících, 10 čestných	1936	29 činných a přispívajících, 14 čestných
1928	79 činných a přispívajících, 13 čestných	1937/1938	záznam pouze o úmrtí 7 členů
1929	84 činných a přispívajících, 13 čestných	1939	45
1930	77 činných a přispívajících, 22 čestných	1940	žádné zprávy o počtu členů, poté došlo k přerušení činnosti spolku
1931	54 činných a přispívajících, 22 čestných	1946	29
1932	54 činných a přispívajících, 21 čestných	1947	37
1933	70 činných a přispívajících, 15 čestných	1948	50
1934	46 činných a přispívajících, 15 čestných	1950	39

SOkA Příbram, fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, Protokoly 1926–1951.

Za dobu své existence uspořádal spolek více než 50 divadelních představení v místě svého sídla i v okolních obcích. Pro své členy pořádal taneční zábavy, členské a dámské večerky, maskarní zábavy a každý rok pravidelné vánoční nadílky. Svou činností přispíval k rozvoji kulturního života Březových Hor i přilehlého okolí.

Ochotnické spolky plnily obvykle několik funkcí. První byla samotná divadelní činnost. Pro některé oblasti byla ochotnická představení často jediným zdrojem zábavy. Prostřednictvím ochotníků se obyvatelé města seznamovali s repertoárem profesionálních divadel, protože z něj spolky vycházely. Hlavním vzorem byla Praha. Svému obecenstvu přinášeli ochotníci hlavně česká klasická díla. Převažovaly zejména veselohry a frašky. Oblíbená byla také historická dramata. K nejhranějším autorům patřil Alois Jirásek, Josef Kajetán Tyl, Ladislav Stroupežnický, František Štolba, František Ferdinand Šamberk a Johan Nepomuk Nestroy. K nejoblíbenějším hrám patřily Blázinec v prvním poschodí, Zlý duch Lumpacivagabundus, Strakonický dudák, Václav Hrobčický z Hrobčic nebo Lucerna. Z cizích autorů patřil k nejhranějším Jules Verne, Friedrich Schiller a William Shakespeare.

Kromě divadelních představení pořádaly spolky také plesy, taneční zábavy, maskarní plesy, slavnosti k významným datům republiky, výlety a další akce. Pro tyto účely sloužila spolková šatna jako půjčovna kostýmů pro veřejnost. Za určitý poplatek si obyvatelé města mohli vybrat z různých druhů kostýmů. Zastoupeny tu byly obleky selské, mikulášské nebo historické.

Druhou funkcí byla funkce osvětová. Každý ochotnický spolek měl svou knihovnu. Dětila se na oddíl zábavní, který obsahoval knihy ze všech žánrů, a divadelní obsahující divadelní hry. Stejně jako šatna byla i knihovna k dispozici veřejnosti. Opět za určitý poplatek a v Příbrami nejdéle na dobu jednoho měsíce. Výpůjční služba fungovala i mezi jednotlivými spolky, které si navzájem půjčovaly divadelní hry. Kvůli nepořádnému vracení knih musely spolky časem zavést pokuty za nedodržování výpůjční lhůty. Spolkové knihovny přispívaly svou činností k rozvoji gramotnosti. Jejich funkce byla tím významnější, že až do roku 1900 nahrazovaly městskou knihovnu. Lidová knihovna byla v Příbrami otevřena dne 1. října 1900.

Třetí a zřejmě nejdůležitější funkcí spolku byla finanční pomoc vlastním členům a samozřejmě charita. Z výtěžků představení byly podporovány provozy starobinců, sirotčinců, nemocnic, škol a dalších organizací. Aby mohly spolky poskytnout finanční podporu svým členům, přetvářely se v tzv. spolky vzájemně se podporující. Členové museli začít platit pravidelné členské příspěvky, ale díky tomu získali nárok na vyplácení podpory v případě nemoci a v případě úmrtí bylo jejich rodině vyplaceno pohřebné. Pokud po zemřelém členu zůstaly děti, založil jim spolek spořitelní knížku a pravidelně na ni ukládal určitou částku. Kromě finanční výpomoci mohl spolek svým členům pomáhat také obstaráním potravin nebo odpuštěním členských příspěvků na určitou dobu.

4. SPOLEK PRO ZBUDOVÁNÍ MĚSTSKÉHO DIVADLA V PŘÍBRAMI

Spolek pro zbudování městského divadla v Příbrami vznikl za jediným účelem: shromáždit dostatečné množství finančních prostředků a nechat ve městě postavit reprezentativní budovu, která by sloužila kulturním účelům. Měla se zde pořádat divadelní představení, přednášky a koncerty. Členové spolku počítali s tím, že nová budova bude postavena do roku 1938, ale druhá světová válka posunula slavnostní otevření do roku 1959.

První ustavující valná hromada se konala dne 7. února 1926 v místnosti na Příkopě.²⁰⁷ Zakládajícími členy se stali: Agrární banka československá, Jindřich Arent, stavitel Jaroslav Čipera, profesor Vysoké školy báňské v Příbrami František Čuřík, vrchní inspektor československých státních drah Alois Dvořáček, lékárník Jan Halla, lékárník Václav Holý, John Jedlička z Pittsburgu, ředitel banky Emil Kafka, Klub státních úředníků v Příbrami, továrník Josef Kolařík, továrník Ing. Hynek Kolařík, statkář Emanuel Kokeš, ředitel spořitelny Jindřich Kratochvíl, profesor J. Lany, profesor Jaromil Mareš, Městská rada v Příbrami, Městská spořitelna v Příbrami, I. obchodní grémium v Příbrami, Okresní hospodářská záložna v Příbrami, Okresní správní komise v Příbrami, majitel tiskárny Antonín Pelz, architekt Antonín Podzemský, architekt František Podzemský, pokladník Středočeské banky Oldřich Ptáček, lékař MUDr. Richard Recht, František Řezáč, ředitel pošty v Příbrami Augustin Syka, Tělocvičná jednota Sokol Příbram, architekt J. Vomáčka, ředitel spořitelny K. Voříšek a statkář Miroslav Wišata (příloha č. 15). Po volbách byl sestaven první správní výbor s předsednictvem v následujícím složení:

předseda:	Alois Dvořáček, přednosta stanice,
místopředseda:	Jindřich Kratochvíl, řídící spořitelny,
jednatel:	K. Šedivý, profesor,
pokladník:	Lichtenberg, poštovní ředitel ve výslužbě,
členové výboru:	Jakub Arent, obchodník, MgPh. Václav Holý, lékárník, J. Braun, truhlář, J. Hetteš, lakýrník, Kamenická, choť profesora, MUDr. Richard Recht, lékař, Josef Šíp, účetní továrny, Ludmila Šrajarová, choť zvěrolékaře,

²⁰⁷ SOkA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 767, sign. 18/2-978 P, kart. 163. Oznámení Okresnímu úřadu o konání ustavující valné hromady Spolku pro zbudování městského divadla v Příbrami; Horymír 1926, roč. 56, č. 6, rubrika Místní zprávy.

	J. Vaic, profesor,
	J. Zahradník, školní rada ve výslužbě,
	MgPh. František Žid, lékárník,
zástupce městské obce:	Ing. Václav Endeřt,
náhradníci:	MUDr. Emil Burian, lékař,
	Stanislav Soudek, majitel drogerie,
	Antonín Pelz, majitel příbramské tiskárny,
	JUDr. Tvrdý, městský tajemník,
revizoři účtů:	František Forst, ředitel banky,
	B. Kozlík, správce spořitelny

Výbor byl zvolen, ale ještě před jeho ustavující schůzí došlo k potížím. Zapříčinily je dohady mezi budoucím představenstvem. Pro volbu představitelů byly totiž předloženy dvě kandidátní listiny přípravného výboru. Jedna z těchto listin byla tzv. opoziční, lidovější, protože v ní byly zastoupeny všechny společenské vrstvy. Paradoxem je to, že se obě listiny od sebe lišily jen minimálně.²⁰⁸ Předseda Dvořáček, jednatel Šedivý a členové výboru Zahradník a Žid rezignovali na své funkce. Výbor se tedy vůbec nesešel. Naštěstí se do čela spolku postavil místopředseda Kratochvíl, který vyřídil všechny formality, a podařilo se mu přesvědčit předsedu Dvořáčka, aby se znovu ujal své funkce. Za odstoupivší členy výboru byli zvoleni náhradníci. S jednatelem spolku se vedlo písemné jednání, ale svou funkci už zpět nepřijal. Novým jednatelem byl proto zvolen účetní Josef Šíp. Současně se vznikem správního výboru došlo k vytvoření dramatického odboru a propagačního odboru spolku. Předsedou dramatického odboru byl zvolen profesor František Vondráček. Pořadateli se stali profesor J. Vaic a lékárník Václav Holý. Funkci režiséra zastávali předseda Alois Dvořáček, Šubert a Antonín Vaněk. Výpravu her řídil akademický malíř Schadt.²⁰⁹

Ihned po vyřízení všech formalit zahájil propagační odbor pod vedením Jakuba Arenta akce k získávání nových členů a podpor pro účely spolku. Šlo především o sbírku mezi zástupci velkoobchodníků a průmyslníků. Sbírkou organizovalo také I. obchodní grémium. Členy propagačního odboru se staly zástupci všech místních časopisů. Předsedou propagačního odboru byl jmenován prof. František Klíma.²¹⁰

Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami (příloha č. 16) se od jiných ochotnických spolků lišil hlavně členským složením. V ochotnických spolcích popisovaných v předešlých kapitolách (s výjimkou Měšťanské besedy) byly zastoupeny hlavně nižší

²⁰⁸ Horymír 1926, roč. 56, č. 7, rubrika Místní zprávy.

²⁰⁹ Jednatelská zpráva pro valnou hromadu z 27. února 1927, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 6.

²¹⁰ Horymír 1926, roč. 56, č. 9, rubrika Místní zprávy.

a střední vrstvy společnosti. Spolek pro zbudování divadla sdružoval převážně vyšší vrstvy. Najdeme zde vysokoškolsky vzdělané osoby – lékaře, advokáty, ředitele bank, spořitelny a pojišťoven, majetné podnikatele i zástupce státní správy. Kromě amatérů působilo ve spolku i několik profesionálů, např. bývalý herec Zemského divadla v Brně Antonín Vaněk. Členové spolku se rozdělovali na zakládající, řádné a přispívající. Rozdíl spočíval pouze ve způsobu placení členských příspěvků. Člen zakládající zaplatil jednou pro vždy částku 1000 Kč. Členové řádní a přispívající platili 10 Kč ročně. Kromě členských příspěvků plynuly spolku příjmy i z různých darů. Idea příbramského divadla měla ve městě i v okolí mnoho příznivců a za krátký čas od založení spolku se z drobných příspěvků podařilo nashromáždit přes 30 000 Kč. V roce 1930 zanikl spolek Měšťanská beseda, který usiloval o postavení divadelní budovy ve městě. Peněžní fond na stavbu tohoto domu v celkové hodnotě 27 774 Kč převedla Beseda na účet Spolku pro zbudování městského divadla v Příbrami.²¹¹ Dochovaly se také doklady o závěti členky Marie Bouškové, která spolku v roce 1951 odkázala částku 21 000 Kč.²¹²

Protože spolek neměl vlastní budovu, musel si pro svá představení pronajímat sál. K nejpoužívanějším a nejvíce vyhovujícím prostorům v Příbrami patřily sál sokolovny a sál hotelu Podařil. Mezi členy Spolku pro zbudování divadla byli také představitelé místního Sokola, proto byla mezi oběma institucemi úzká spolupráce. V roce 1951 dal Sokol ochotníkům k dispozici součásti svého jeviště a půdu nad tělocvičným sálem pro uložení rekvizit. Vše zdarma.²¹³ Ale ne vždy byly vztahy mezi oběma institucemi tak přátelské jako v tomto roce. Objevily se i malé rozpory, když si zástupci Sokola stěžovali na hrubé a nekorektní chování zástupce Spolku pro zbudování divadla Zdeňka Mrkvičky při pronájmu sálu a rozhodli se spolupráci omezit. Vše se nakonec naštěstí podařilo urovnat domluvou provinilci.²¹⁴

Stejná svízeľ byla s opatřováním spolkové místnosti, kde by členové mohli nerušeně zkoušet a pořádat schůzky. Předsednictvo spolku se proto obrátilo s žádostí na bytový referát MNV, aby jim byly dány k dispozici místnosti v domě Na staré rychtě (č. p. 149/I). V roce 1948 se Rada MNV rozhodla propůjčit ochotníkům místnost v obecní budově (č. p. 115/I), vyhrazenou pro městskou čítárnu, která byla v této době uzavřena. Členové spolku získali tuto místnost do bezplatného užívání, ale za určitých podmínek. Když bude potřeba, musí ji vyklidit okamžitě, bez předchozí výpovědní lhůty a bez nároku na náhradní místnost. Pokud by se

²¹¹ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Zápisy ze schůzí likvidačního výboru.

²¹² Vyřízení pozůstalosti Marie Bouškové, SOKA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 25.

²¹³ Oznámení TJS Příbram o propůjčení půdy nad tělocvičným sálem a jeviště do užívání Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami, SOKA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 25.

²¹⁴ Rozhodnutí TJS Příbram o pronájmu sálu v Sokolovně, SOKA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 21.

čítárna opět uvedla do provozu, směli ji herci používat až od 19. hodiny večerní. Úklid a otop místnosti si spolek zajistí sám a osvětlení mu bude naúčtováno.²¹⁵ V této místnosti však dlouho nesídlil. Ještě v roce 1948 se přestěhoval do prostor učebny Odborné školy pro ženská povolání (č. p. 113/I – bývalý sirotčinec). Odtud musel znovu odejít kvůli otevření čtvrtého ročníku školy. Jako náhradu přidělil MNV ochotníkům místnost v domě č. p. 56/II (Střelovna), kterou pro divadelní zkoušky uvolnilo technické oddělení MNV.²¹⁶ Tak to šlo až do ukončení činnosti spolku v roce 1959.

První hrou, kterou se spolek dne 3. ledna 1926 představil veřejnosti, bylo *Morfium* v režii Antonína Vaňka. V repertoáru spolku převažovaly hlavně veselohry a komedie, ale oblíbená byla i historická dramata jako např. *Pražský Žid* nebo *Smrt matky Jugovičů*. Z českých autorů patřil k nejhranějším Alois Jirásek, Václav Kliment Klicpera, František Ferdinand Šamberk, František Langer, bratři Čapkové nebo Vítězslav Šrámek. Objevují se také hry vytvořené přímo členy spolku. Režisér JUDr. Pravoslav Jeník je autorem nejméně tří divadelních pohádek: *O Nebojsovi*, *O princezně Néci* a *Ječmínek*. Trio autorů Vladimír Kalina, Valina Kuchařová a Karel Štorkán, vytvořilo veselohru *Byt k pronajmutí*. Tato hra byla poté uváděna i v Praze, ale s podmínkou, že její úplně první premiéra proběhne právě v Příbrami. Z cizích autorů měl hojné zastoupení hlavně William Shakespeare. K nejhranějším patřily hry *Zkrocení zlé ženy*, *Veselé paničky windsorské*, *Večer tříkrálový* a *Sen noci svatojánské*. Uváděny byly i jeho tragédie *Romeo a Julie* a *Othello*. Obecně lze říci, že se ochotníci zaměřovali spíše na klasické autory a komedie (přílohy č. 17–21).

Aby ještě zvýšili zájem o divadlo, zvali si herci jako zvláštní hosty i herce z profesionálních divadel. Dochovaly se dopisy pro člena divadla na Královských Vinohradech Otomara Krejču a člena činohry Národního divadla Zdeňka Štěpánka, ve kterých jim předsednictvo spolku nabízí hlavní roli ve hře *Cyrano z Bergeracu*. Bohužel, ani jeden z herců nemohl nakonec roli přijmout (příloha č. 22–23). Toto představení však bylo výjimečné i tím, že nad ním měl patronát příbramský rodák, spisovatel a poslanec Jan Drda, který přijal úlohu ochránce kultury hornického Příbramska (příloha č. 24).

Divadelní představení se konala odpoledne, kdy se hrálo pro školy a vojenskou posádku, a večer pro dospělé diváky. Kromě vystupování ve městě se členové spolku snažili prosadit i v okolí města. Každá hra, která byla v Příbrami sehraána, byla okamžitě nabízena i okolním městům. Spolek pravidelně vyjížděl do Písku, Březnice, Blatné, Jince a dalších míst (přílohy č. 25–26).

²¹⁵ Rozhodnutí MNV o propůjčení místnosti v domě č. p. 115/I Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami ze dne 24. dubna 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

²¹⁶ Oznámení o přidělení klubové místnosti spolku Odborné škole pro ženská povolání ze dne 12. října 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

Samozřejmě bylo i jeho spoluúčinkování na různých kulturních akcích a spolupráce s organizacemi, které je pořádaly. S Tělocvičnou jednotou Sokol v Příbrami (dále jen TJS Příbram), Příbramským krajinským odborem ústředního spolku československých profesorů, kterému přispěl na vytvoření busty Aloise Jiráska v roce 1930, Městským osvětovým sborem v Příbrami. S Československo–ruskou Jednotou v Příbrami se podílel na oslavách jubilea básníka Alexandra Sergejeviče Puškina. Členem ÚMDOČ se stal spolek až v roce 1948.

Kromě pořádání divadelních představení pomýšlel výbor spolku na získání koncese pro provozování biografu. Předseda spolku Alois Vondráček se na podmínky provozování biografu informoval u místní okresní správy politické. Iniciativu poté převzal JUDr. Pravoslav Jeník, který se zavázal, že všechny potřebné informace získá od ministerstva vnitra. Mezitím byla ustanovena čtyřčlenná komise, která vyjednávala o koupi bývalého besedního domu, kde se nacházel kinosál. Členy komise se stali JUDr. Pravoslav Jeník, MgPh. Václav Holý, ředitel Jindřich Kratochvíl a MUDr. Richard Recht. Jednání s majitelem domu, velkostatkářem Václavem Čalounem, nevedlo ke shodě kvůli velkým rozdílům v ceně. Komise ale získala písemný příslib, že pokud by došlo k rozvázání pachtovní smlouvy se současným nájemcem, pronajme pan Čaloun spolku sál biografu a celé první poschodí domu. V případě prodeje bude pak Spolek pro zbudování městského divadla v Příbrami prvním kupcem.²¹⁷ Ke koupi bývalé besedy došlo v roce 1933 za částku 425 000 Kčs.²¹⁸ V říjnu tohoto roku si spolek podal žádost k Zemskému úřadu v Praze o udělení biografické licence.²¹⁹

Do náplně činnosti spolku patřilo i pořádání přednášek hlavně s divadelní tematikou. V roce 1948 byl vybrán člen Zdeněk Mrkvička, aby jako zástupce ÚMDOČ přednesl cyklus přednášek „*O poslání a organizaci divadla*“ pro Příbram a okolní vesnice.²²⁰ O úspěšné činnosti spolku svědčí i zájem médií o jeho práci. Pro Československý rozhlas v Plzni natočili herci v roce 1951 pásma „*Jak se dělá ochotnické divadlo*“, které podle posudku redakce patřilo k nejlepším reportážím tohoto oboru. Ještě téhož roku natočil rozhlas záznam divadelního představení *Sláva* (příloha č. 27). Činnost spolku se úspěšně a nerušeně rozvíjela až do roku 1941, kdy se dostal do problémů a následně byla jeho činnost pozastavena. V roce 1939 měl spolek jmění ve výši 166 000 Kčs a celkem 230 členů. Spolková knihovna obsahovala 398 knih.²²¹

²¹⁷ Zpráva o činnosti výboru spolku pro zbudování městského divadla v Příbrami za rok 1927 z 26. 2. 1928, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 7.

²¹⁸ Kupní smlouva na dům č. p.1/II v Příbrami, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 12.

²¹⁹ Žádost k zemskému úřadu v Praze o vydání biografické licence, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 12.

²²⁰ Žádost Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami na ÚMDOČ o zapůjčení textu přednášky ze dne 22. 10. 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

²²¹ Horymír 1941, roč. 71, č. 12, s. 8.

V roce 1941 došlo k zastavení činnosti Tělocvičné jednoty Sokol v Příbrami. Výbor spolku proto začal uvažovat o podchycení divadelní činnosti v Příbrami a rovněž o začlenění sokolských herců mezi členy Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami. Mezi členy se našlo i několik oponentů, kteří se domnívali, že poskytnutím útočiště „Sokolům“ na sebe spolek jen zbytečně upozorní. V době svého rozpuštění měl Sokol nastudovanou Smetanovu *Hubičku* a výbor spolku rozhodl, že bude sehrána pod jeho firmou. Opera však u části obecnstva nebyla dobře přijata. Režisér spolku komentoval tento nezdar slovy: „*Kdyby každá hubička byla spojena s takovými obtížemi a dala tolik práce, pak by lidské pokolení již dávno vymřelo.*“²²² Jako další uvedl spolek operetu *Muzikantská Liduška*. V tomto představení vystupoval v komické úloze hostinského pekař Jan Kahovec. Vzápětí po sehrání operety byl zatčen tajnou státní policií (gestapem) a obviněn z toho, že si tropil posměšky z osoby protektora. Za urážku říše byl zatčen i E. Matoušek. Činnost spolku byla poté na rozkaz gestapa zastavena a jeho jmění zabaveno. Průběh vyšetřování zachytil ve svých vzpomínkách MgPh. František Žid, který ho popisuje takto:

„Bylo to právě 28. října 1941 odpoledne, kdy jsem byl telefonicky vyzván strážníkem Kupkou, abych se ihned dostavil na četnickou stanici ke gestapu. Nevěděl jsem o čem jde, ale jelikož jsem sám neměl svědomí „čisté“ (už před tím bylo u mě gestapo pro věc sokolskou), myslel jsem, že to bude opět něco sokolského. Na četnické stanici jsem už našel Štorkána, Eberleho, Balouna a opravdu už nevím, koho ještě! Dle toho jsme poznali, že to bude něco divadelního. Byli jsme zavoláni ke gestapáku Giehlovi, jenž se nás zeširoka vyptával na představení „Muzikantská Liduška“ a hlavně na výroky tam učiněné.

Vysvětlovali jsme, že Kahovec i Matoušek hráli přesně podle knihy, ale udavačský dopis hlásil něco jiného!! Po několikahodinovém vyšetřování byli jsme napomenuti úlisným Giehlem, zejména Eberle dostal už podruhé důtku a oznámeno nám, že činnost „Spolku“ se zastavuje a jmění se zabavuje!! Štorkán musil ihned přinést pokladní knihu. Byli jsme sice propuštěni, ale Eberle, Kahovec i Matoušek druhého dne zatčeni a zde ve věznici zajištěni. (Teprve později sdělil mi na okresním úřadě – tuším úředník Vařenka! – že byl „Spolek“ rozpuštěn). Druhého dne byla také u zapisovatele Zíbrta zabavena kniha protokolů.“²²³ Jan Kahovec byl po svém zatčení převezen do koncentračního tábora, kde zemřel.

Po zastavení činnosti spolku chtělo gestapo zabavit i ostatní majetek. Jevištní materiál se podařilo zachránit, protože člen Jaroslav Baloun ho odkoupil jako palivové dřevo za 100 Kč a prodal ho Ochotnickému spolku divadelnímu ve Višňové za částku 1000 Kč. Výtěžek

²²² Horymír 1941, roč. 71, č. 25, s. 2.

²²³ Zpráva o zastavení činnosti a rozpuštění „Spolku pro zbudování divadla v Příbrami“ v roce 1941, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 17.

z prodeje 850 Kč poté odevzdal spolku po obnovení jeho činnosti.²²⁴ Vyjednávání s Ochotnickým spolkem divadelním ve Višňové o vrácení rekvizit začalo ihned po obnovení činnosti Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami.

Svou činnost zahájil spolek znovu až 27. června 1945. Byl jmenován nový přípravný výbor a předsedou spolku zvolen majitel fotoateliéru v Příbrami Oldřich Mrkvička. Jednatel byl zvolen učitel Ludvík Eberle. Ve svém programu si jako hlavní cíl vytkli opatření nové klubovny a zkušebny s knihovnou. Chtěli znovu obnovit staré tradice spolku a shromáždit dostatek finančních prostředků na pořízení divadelní budovy.²²⁵ Obyvatelé Příbrami věděli o jejich záměru, proto se začaly pořádat dobrovolné sbírky, které měly spolku alespoň částečně nahradit ztracené jmění.

Po druhé světové válce se ministerstvo vnitra, odbor politického zpravodajství snažil sesbírat informace a doklady o škodách, které okupace napáchala na kulturních spolcích. Tyto informace měly sloužit pro vypracování žaloby, kterou chystal československý zástupce v komisi Spojených národů. Všechny spolky, provozující kulturní činnost, měly podat ministerstvu vnitra zprávu o rozsahu škod a doložit ji příslušnými doklady (příloha č. 28).²²⁶ Celkové škody způsobené Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami se vyšplhaly na částku 187 717 Kč 30 hal. Škody na dekoračních látkách a garderobě činily 3000 Kč, na části knihovny 5000 Kč, na hotovosti 164 717 Kč 30 hal. a na divadelních dekoracích, archivu a inventáři spolku 15 000 Kč.²²⁷

Divadelní práce se znovu rozběhla a od roku 1945 sehrál spolek přes 58 představení, z toho 17 premiér. Od roku 1948 začal kulturní referát ONV v Příbrami uvažovat o sloučení spolků a korporací, které vyvíjejí divadelní činnost. Zdůrazňoval, že kulturní činnost ve městě by měla být ukázněná a organizovaná a to vše by zaručovalo nově vzniklé kulturní sdružení. Dne 10. června 1948 svolal kulturní referát ONV schůzi zástupců divadelních spolků a přednesl svůj návrh na sloučení kulturních spolků do jednoho kulturního sdružení. Zástupci spolku pro zbudování divadla vyslovili svůj souhlas. Jednání o sloučení byla poté odložena na neurčito.²²⁸

V roce 1950 rozhodla ÚMDOČ zastavit zřizování svých okrsků a zlikvidovat ty stávající. Spolkům doporučila, aby se začlenily do některé z masových organizací působících

²²⁴ Potvrzení o odkoupení spolkového majetku Jaroslavem Balounem, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Dokumenty o finančních ztrátách spolku za okupace 1942-1946, kart. 4, inv. č. 41.

²²⁵ Oznámení o obnovení činnosti Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 19.

²²⁶ Přípis ministerstva informací o kulturních zločinech nacistů, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 17.

²²⁷ Příloha k přihlášce majetku, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Dokumenty o finančních ztrátách spolku za okupace 1942-1946, kart. 4, inv. č. 41.

²²⁸ Zápis schůze svolané kulturním referátem na den 10. června 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

v jejich okolí.²²⁹ Proto začalo předsednictvo vyjednávat s ředitelstvím Společenství Rudných dolů, národního podniku Příbram (dále jen SRD, n. p.) o přičlenění spolku do Závodního klubu Společenství Rudných dolů, národního podniku Příbram (dále jen ZK SRD, n. p.). Mezi svými argumenty pro toto sloučení uvádělo jako hlavní předpoklad, že SRD má jako vedoucí podnik na Příbramsku nejlepší příležitost a možnosti dovést stavbu divadla do úspěšného konce.²³⁰ V prosinci roku 1951 se Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami definitivně začlenil do ZK SRD, n. p. Současně se začleněním došlo i ke změně názvu spolku na **Divadelní kroužek závodního klubu SRD n. p. Příbram**. ONV v Příbrami poté vymazal „Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami“ ze svého spolkového katastru²³¹. Majetek spolku i pokladní hotovost byly převzaty do evidence ZK SRD a bývalý výbor Spolku pro zbudování divadla pověřen jeho spravováním. Členové tohoto výboru se stali vedoucím orgánem dramatického odboru ZK SRD a zavázali se pracovat v jeho prospěch, tak jako pro dřívější spolek.²³² Dva členové výboru se pravidelně účastnili schůzí ZK SRD a podávali zprávy o činnosti. Jako zástupci dramatického odboru byli zvoleni Ludvík Zíbrt a Josef Luks.

Nově vzniklý Divadelní kroužek závodního klubu SRD se veřejnosti poprvé představil už dne 7. července 1951 slavnostním představením hry *Sláva*, provedeném v městském parku v Zátíší. Zároveň jeho zástupci oznámili, že hodlají nacvičit další dvě hry pro oslavy Dne horníků a srpnovou slavnost, na které dojde k přebírání standardy od Jáchymovských dolů. Problém však byl, že divadelní kroužek opět neměl svou vlastní místnost. Tuto závadu odstranila v roce 1952 plánovací komise ONV, když hercům přidělila místnost v bývalém obchodě s drogerií. O rok později byly kroužku přiděleny ještě dvě místnosti v domě č. p. 26/II.²³³ Divadelní činnost se opět mohla rozjet na plné obrátky. O úspěšnosti svědčí i nabídka od TJŠ Příbram, aby kroužek převzal správu scény v Sokolovně do vlastních rukou.²³⁴

4. 1 Jednání a přípravy na stavbu Městského divadla v Příbrami

Prvním podnětem k jednání se stal návrh, aby ONV Příbram jmenoval místní divadelní komisi, která by prováděla prohlídky objektů, ve kterých se provozovala divadelní předsta-

²²⁹ Zápis z výborové schůze dne 25. září 1950, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Zápisy o schůzích 1945-1953, kart. 1, inv. č. 4.

²³⁰ Oznámení Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami o jeho začlenění do ZK SRD z roku 1950, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 24.

²³¹ Oznámení ONV Příbram o likvidaci spolku ze dne 11. prosince 1951, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 25.

²³² Oznámení ZK SRD o začlenění Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami ze dne 2. listopadu 1951, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 25.

²³³ Oznámení MNV v Příbrami o přidělení dvou místností v domě č. p. 26/II z roku 1953, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 27.

²³⁴ Sdělení o nabídce převzetí scény v sokolovně z roku 1953, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 27.

vení, a zajišťovala by odstranění zjištěných závad. Pokud by závady byly rozsáhlejšího rázu, měla se komise postarat o stavbu divadelní budovy, třeba ve spojení s projektem kulturního domu. Místní divadelní komise by pak ve spojení se Zemskou divadelní komisí zajistila projekt a subvence na tuto stavbu. Realizace tohoto návrhu měla být zahrnuta do dvouletého plánu.²³⁵

Stavba definitivní budovy divadla však byla zatím v nedohlednu, proto se spolek rozhodl postavit provizorní, třeba dřevěnou, budovu divadla. Předsednictvo spolku zaslalo žádost MNV o propachtování budovy Střelovny. Měla být zbourána a materiál použit jako základ na stavbu dřevěné haly. Do rady MNV byli vysláni zástupci spolku Ludvík Zíbrt, Rajtora a Šefl.²³⁶ Jednání nebyla úspěšná, a proto spolek začal s přípravami na výstavbu zcela nové divadelní budovy a zadal vypracování potřebných plánů Ing. Arch. Josefu Václavíkovi a firmě Freiwald a Böhm v Praze.²³⁷ Ve své objednávce představenstvo spolku jasně načrtlo svou představu o budoucí divadelní budově. Zahrnovala sál pro 500 diváků včetně přízemí a galerie, přizpůsobený i pro filmová promítání, šatny pro obecnstvo, bufet a halu, zkušební sál s podiem, který by pojal až 100 osob, šatny herců s příslušenstvím, pracovnu a skladiště rekvizit, kanceláře a knihovnu, menší zkušební síň sloužící jako klubovna, orchestřiště umístěné pod podlahou, byt pro domovníka, ústřední topení po celé budově. Zároveň se mělo počítat i s další přístavbou. Podle předběžného rozpočtu měla částka na stavbu obnášet 18–20 milionů Kč.²³⁸

Rok 1948 se stal prvním krokem k zahájení stavby. Ve schůzi konané dne 20. dubna schválil MNV Příbram zařazení finanční částky 1 000 000 Kč do rozpočtu na rok 1949.²³⁹ Tato suma měla být použita na přípravné práce k výstavbě kulturního domu.²⁴⁰ Další fází bylo rozhodnutí Zemského národního výboru v Praze ze dne 6. května 1948. Zemský národní výbor schválil kandidáty navržené spolkem pro užší soutěž na vypracování ideového návrhu na stavbu městského divadla v Příbrami. Šlo o architekty Ing. arch. F. A. Libra a Ing. Josefa Václavíka z Prahy. Současně doporučil, aby byli vyzváni ještě architekti Podzemný a Tenzer,

²³⁵ Návrh spolku pro zbudování divadla v Příbrami pro ONV Příbram z roku 1946, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 20.

²³⁶ Zápis ze 7. výborové schůze Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami z 8. 12. 1947, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 21.

²³⁷ Žádost o zařazení projektu do budovatelského plánu - Pětiletky ze dne 10. února 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

²³⁸ Žádost Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami o nabídku Ing. Arch. Josefa Václavíka na stavbu divadla ze dne 2. února 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

²³⁹ Od stříbrných hor 1949, roč. XV., č. 8, rubrika Kronika – Události jednou větou, s. 128.

²⁴⁰ Rozhodnutí MNV o zařazení částky 1 milionu Kčs do rozpočtu na rok 1949, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, inv. č. 22, 1948, kart. 2,.

kterí vyhráli soutěž na divadlo v Meziříčí.²⁴¹ Vypracováním regulační úpravy okolí staveniště byl pověřen projektant regulačního plánu Ing. arch. F. A. Libra.²⁴² Aby se podařilo shromáždit dostatečné množství finančních prostředků na stavbu divadla, požádal spolek pro jeho zbudování ONV v Příbrami o vydání výzvy, aby všechny obce příbramského okresu zařadily do svých rozpočtů na rok 1949 určitou částku jako příspěvek na stavbu.²⁴³ Současně byla podána žádost o zařazení projektu do budovatelského plánu pětiletky k technickému referátu ONV v Příbrami. ONV Příbram spolku obratem sdělil, že stavba nemohla být do plánu Pětiletky zařazena kvůli jiným důležitým projektům, např. výstavbě okresní nemocnice. Doporučil ochotníkům, aby svou žádost podali do investic prováděcího plánu na rok 1950.²⁴⁴

Výstavba konečně začala v roce 1956, kdy bylo ujednáno, že se postaví velký kulturní dům, u kterého bude i hotel s restaurací a kavárnou, biograf pro 500 diváků, divadelní sál pro 600 osob, společenský sál a místnosti pro činnost závodního klubu a dětská scéna.²⁴⁵ Úvodní projekt na stavbu příbramského kulturního domu vyčíslil náklady na částku 23 milionů Kč, ale podle technického projektu si stavba vyžádá 28 milionů.²⁴⁶

4. 2 Významné osobnosti Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami

JUDr. Pravoslav Jeník – herec, režisér a autor

Pravoslav Jeník (příloha č. 29) se narodil 9. února 1893 v Praze jako syn pekaře. Měl čtyři bratry, ze kterých vynikl Miloslav Jeník (2. září 1884–30. října 1944), slavný tenorista Národního divadla.²⁴⁷

Po absolvování gymnázia²⁴⁸ nastoupil na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde v roce 1921 promoval.²⁴⁹ Přípravnou soudcovskou službu absolvoval u okresního soudu pro

²⁴¹ Oznámení MNV v Příbrami o stavbě městského divadla v Příbrami ze dne 1. června 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

²⁴² Sdělení MNV v Příbrami o pověření Ing. arch. F. A. Libra vypracováním regulační úpravy staveniště ze dne 23. března 1948, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 22.

²⁴³ Žádost k ONV v Příbrami s výzvou pro obce příbramského okresu o zařazení finančního příspěvku na stavbu divadla do obecních rozpočtů z roku 1949, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 23.

²⁴⁴ Sdělení ONV v Příbrami o zamítnutí zařazení stavby divadla do operativních plánů na rok 1949 ze dne 22. února 1949, SOkA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 23.

²⁴⁵ SOkA Příbram, Městský národní výbor (MěstNV) Příbram, Horní město Příbram kronika 1956, s. 137, 164, 189-190.

²⁴⁶ SOkA Příbram, MěstNV Příbram, Horní město Příbram kronika 1957, s. 233.

²⁴⁷ SOkA Příbram, fond Pravoslav Jeník osobní fond, inv. č. 1, kart. 1, Křestní list.

²⁴⁸ SOkA Příbram, fond Pravoslav Jeník osobní fond, inv. č. 1, kart. 1, Výroční vysvědčení 1911/1912.

²⁴⁹ SOkA Příbram, fond Pravoslav Jeník osobní fond, inv. č. 1, kart. 1, Index právnické fakulty, originál a kopie doktorského diplomu.

Horní Nové Město v Praze, u okresního soudu pro přestupky v Praze a od 21. dubna 1922 u Okresního soudu v Příbrami. V roce 1933 se stal samostatným notářem.

Uplatňoval se v mnoha oborech, hlavně v hudebním – mnoho let byl předsedou Příbramské filharmonie. Největších úspěchů však dosáhl v divadelnictví. Ve Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami působil jako herec a režisér. Pro ochotníky psal i nové divadelní hry, např. pohádky *O Nebojsovi a Princezna Néci*.²⁵⁰ K nejvíce ceněným inscenacím, které režíroval, patří *Cyrano z Bergeracu* od Edmonda Rostanda (příloha č. 30). Svým jemným a inteligentním vedením si kolem sebe dokázal vybudovat kolektiv mladých lidí. Někteří z herců zůstali divadlu nebo rozhlasu trvale věrní, např. Kolářová, Tomšovský, Ilja Kučera nebo Kovaříčková–Frühaufová.²⁵¹ Jeho smrtí 18. června 1954 také končí období největšího rozkvětu příbramského ochotnického divadla.

Antonín Vaněk – herec a režisér

Antonín Vaněk se narodil 12. srpna 1891 v Příbrami. Vystudoval státní reálku v Příbrami. Patřil k několika profesionálním hercům, kteří ve spolku působili. Prošel mnoha scénami a působil i v Národním divadle v Brně. Poprvé stál na divadelních prknech ve hře *Detektiv*, konané v rámci všestudentské slavnosti. Ve Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami působil od jeho počátku jako herec a hlavně jako režisér. Režiroval první divadelní představení spolku, *Herzenovo Morfium*. Vytvořil přes 500 rolí a 100 her současně režíroval.

V divadelní činnosti setrval až do doby okupace. Po zatčení gestapem byl dlouhou dobu vězněn v německých káznicích. Po návratu z vězení působil jako redaktor časopisu *Práce* a jako herec vystupoval už jen výjimečně. Kromě divadla se věnoval také literární činnosti a náměty čerpal především z hereckého života. Byl členem Ústředního svazu československých novinářů a Sdružení vězněných novinářů. V roce 1947 oslavil čtyřicet let svého divadelního působení.²⁵²

Josef Chochola – herec a rekvizitář

Narodil se 13. února 1885. Patřil k nejoblíbenějším hercům, podle odhadů sehrál na 2000 představení a vytvořil přes 1000 rolí. Působil na Vysoké škole báňské. Prošel mnoha spolky. Byl členem Spolku divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, dramatických odborů

²⁵⁰ SOkA Příbram, fond Pravoslav Jeník osobní fond, inv. č. 23, 25, kart. 2, strojopis divadelních her pro děti.

²⁵¹ Eva STRNADOVÁ, Stanislav POLÁK, Písemná pozůstalost JUDr. Pravoslava Jeníka (1893-1954). Inventář. Písemnosti z let 1908-1968, Příbram.

²⁵² SOkA Příbram, Programy Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami 1947-1954, R-110, program č. 3, 1947.; Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), Příbram 2001, s. 269; Horymír 1941, roč. 71, č. 31, s. 1, 2.

Sokola, Dělnické tělocvičné jednoty, spolku Baráčníků a mnoha dalších. Stal se jedním ze zakládajících členů Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami, kde setrval až do své smrti. Zemřel 9. března 1942.

Divadlo hrál už od svých osmnácti let. Ke své práci rekvizitáře ve Spolku pro zbudování divadla si přibral i funkci spolkového archiváře a zachoval mnoho cenných dokumentů nejen ze života spolku, ale i ostatních ochotnických scén na Příbramsku.²⁵³

Ing. František Budlovský – herec a režisér

Do Příbrami přesídlil v roce 1927 a působil zde jako ředitel obchodní školy. Ihned po svém příchodu do města vstoupil do Spolku pro zbudování divadla. Stal se významným hercem a režisérem. Později mu byla svěřena i funkce předsedy. Režiroval např. hry Abeceda úspěchu, Srdce a válka nebo Hadrián z Římsů.

Působil v odboji a to se mu stalo osudným. Dne 7. října 1941 byl po vyhlášení stanného práva zatčen gestapem. Prošel několika věznicemi, koncentračním táborem v Terezíně a v Osvětimi, kde 29. května 1942 zemřel. Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami ocenil jeho práci jmenováním čestným členem in memoriam.²⁵⁴

Oldřich Ptáček – herec a rekvizitář

Narodil se 20. února 1895 ve Svatém Poli u Dobříše. V roce 1931 přesídlil do Příbrami a hned začal spolupracovat s ochotníky. Jako rekvizitář vyráběl velmi věrné napodobeniny zbraní, džbánů, pokrmů a jiných divadelních potřeb. Působil v mnoha hrách, např. Lucerna, Cyrano z Bergeracu nebo Smrt matky Jugovičů. Jeho nejoblíbenější rolí byla údajně postava Lomikara v Psohlavcích.

Měl velmi vřelý vztah k Šumavě, hlavně k Chodsku. Shromáždil velkou sbírku chodských památek. K nejvzácnějším kusům patřily originální chodské kroje, starodávne dudy a vyřezávaná truhla.²⁵⁵

Vojtěch Boušek – nápověda

Povoláním obuvník, ale jinak vzdělaný literát. Svou funkci nápovědy vykonával padesát let. Podle vzpomínek ostatních členů spolku byl vždy perfektně připraven a jeho nápovědní knížka vypadala podle vzpomínek herců jako velikonoční vajíčko. Všechny pauzy měl

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ Tamtéž, program č. 5, 1947.

²⁵⁵ Tamtéž, program č. 11, 1949.

v textu vyznačeny, text byl barevně podtrhán, se šipkami. Vše, co se na zkoušce domluvilo, bylo zaznamenáno v jeho knize.²⁵⁶

Marie Ziková – herečka

Patřila mezi nejstarší příbramské ochotníky. Divadlo začala hrát už před první světovou válkou. Setkala se s takovými herci, jako byli Růžena Nasková nebo Eduard Vojan. Podle vzpomínek ostatních herců nikdy nespolehlala na inspicienta a od první zkoušky měla rozmyšleno, jak si co zařídit. Vystupovala v sokolských představeních a od počátku Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami působila jako členka výboru.

Své začátky u divadla popisovala tak, že si před každým představením musela dát „štamprličku“, aby zahнала trému. Díky tomu prý po celou svou divadelní činnost neztrácela odvahu.²⁵⁷

Pavla Machová – herečka

Narodila se v Příbrami a patřila mezi nejoblíbenější herečky. Divadlo začala hrát už před první světovou válkou jako její přítelkyně Marie Ziková. Účinkovala v představeních Besedy Barák nebo Ústřední Matice školské. V Sokole účinkovala v činohře i v operetě. Ve Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami vystoupila poprvé v roce 1927, ve hře Měšťáci na venkově. Často tvořila hereckou dvojici s MUDr. Richardem Rechtem. Zvláštní vzpomínku má na představení Obrácení Ferdyše Pištory, kde spolu hráli. Když byl MUDr. Recht za protektorátu vězněn v Terezíně, poslala mu zásilku s jídlem a podepsala se jako Irma Pištorová. Tak MUDr. Recht okamžitě poznal, kdo mu balíček poslal.²⁵⁸

Marie Boušková – herečka

Narodila se v roce 1875 ve Zbirohu u Rokycan. Do Příbrami přesídlila v roce 1900 a o tři roky později už hrála divadlo za Všeodborový spolek na Příkopech. Protože byla jako herečka úspěšná, ozvaly se brzy i další spolky s nabídkou na účinkování. Byla členkou Dělnické tělocvičné jednoty, Spolku divadelních ochotníků Vlastimil Příbram a Spolku Baráčníků. Jako ochotnická herečka působila více než 45 let.²⁵⁹

²⁵⁶ Tamtéž, program č. 15, 1951.

²⁵⁷ Tamtéž, program č. 4, 1947.

²⁵⁸ Tamtéž, program č. 8, 1948

²⁵⁹ Tamtéž, program č. 7, 1948.

Vladimír Kalina – herec a autor

Vystudoval novinářskou fakultu a už před jejím ukončením psal veselé a poučné povídky pro mládež. Pracoval jako kulturní redaktor ČTK a kromě novinářské činnosti se věnoval i publicistické práci. V nakladatelství Mladá fronta vydal knihu pro mládež. Spolupracoval také s Československým rozhlasem.²⁶⁰

Valina Kuchařová – herečka a autorka

Působila jako ochotnická herečka i režisérka. Kromě divadelní hry Byt k pronajmutí, kterou napsala společně s Karlem Štorkánem a Vladimírem Kalinou, je autorkou ještě dalších her Únos a Než přišlo jaro.²⁶¹

Karel Štorkán – herec a autor

Svou publicistickou činnost zahájil jako sportovní redaktor. Poté začal cestovat, hlavně po Itálii, a uveřejňoval povídky ze zahraničí a z české současnosti. Spolupracoval s Československým rozhlasem, pro který napsal hru, Petr patří Buzuluku.²⁶²

Za celou dobu svého působení sehrál Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami více než 250 divadelních představení a z toho nejméně 100 premiér. Svou činností podporoval a rozvíjel kulturní činnost ve městě i jejím okolí. Podnítil myšlenku o vzniku stálého profesionálního souboru a díky výnosům ze svých představení a různých darů se mu skutečně podařilo stavbu kulturního domu zahájit. Vytvořil tak centrum kulturního vyžití pro samotné město a široké okolí.

²⁶⁰ Tamtéž, program č. 21, 1952.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž.

5. POČÁTKY A ROZVOJ PROFESIONÁLNÍHO DIVADLA

Impulzy k vytvoření profesionálních scén se objevovaly už v období středověku, ale oficiálně byl vznik profesionálního divadla prosazen v 18. století. Od poloviny 18. století se především v Praze provozovala představení v české řeči, ale od cizích profesionálů. První záznam o takovém představení pochází z roku 1763. Italská operní společnost Molinariho uvedla krátkou českou zpěvohru *Zamilovaný ponocný*. Brzy po této zpěvohře se začaly množit pokusy o podobná představení.²⁶³

Přelom v českém divadelnictví znamenal uvedení Stephaniovy hry *Der Deserteur aus Kindesliebe*, kterou do češtiny přeložil Karel Bulla. Představení se konalo dne 20. ledna 1785 v Hraběcím Nosticově Národním divadle na Starém Městě pražském pod českým názvem *Odběhlec z lásky synovské*. Její význam spočívá hlavně v tom, že šlo o první českou celovečerní hru. Do té doby se hrály jen velmi krátké texty. *Odběhlec z lásky synovské* měl obrovský úspěch a byl dvakrát reprízován. Tímto počinem o sobě dala vědět skupina lidí, která usilovala o vytvoření českého profesionálního divadla a jeho další podporu. K těmto projevům se v 80. letech 18. století přidaly i pokusy o vybudování samostatné budovy pro česká představení. 18. století přineslo také změnu v chápání divadelního umění. Divadlo začalo být považováno jako ústav pro občanskou, morální, národní a uměleckou výchovu. Divadelní budova spolu s univerzitou tvořila nejvýznamnější instituce města, proto často stávaly vedle sebe.²⁶⁴

Na tyto projevy přišla reakce o rok později. Dvorním dekretem z 6. dubna 1786 povolil císař Josef II.²⁶⁵ vznik profesionálních divadelních souborů, které hrály v jiné řeči než německé, a ke stavbě divadel nejen s německým provozem. Tento dokument se později začal nazývat „české divadelní privilegium“ a vztahoval se i na jiné neněmecké národy monarchie. Kromě Čechů si tak své divadlo mohli založit i Poláci, Maďaři a další národy. Josef II. divadlo také podporoval, např. rozsáhlou výstavbou divadelních budov.²⁶⁶

Intenzita divadelního života však stoupala i mimo Prahu. Kromě ochotníků se na ní podíleli profesionální herci sdružení v kočovných a později v tzv. zájezdových společnostech. V 60. a 70. letech 19. století se divadlo v české řeči prosadilo ve většině českých měst a ves-

²⁶³ Dějiny českého divadla III., s. 153.

²⁶⁴ František ČERNÝ, Vznik českého profesionálního divadla, in: Vznik českého profesionálního divadla. Sborník referátů z vědeckého sympozia oddělení divadla a filmu filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 1988, s. 43-44.

²⁶⁵ Císař Josef II., syn Marie Terezie vládl v letech 1780-1790. Od roku 1765 byl spoluvládce své matky. Divadlo měl ve velké oblibě. Na svých cestách rád navštěvoval hlavně menší divadla a dával přednost veselohrám. V divadle viděl ideální prostředek k působení na širokou masu lidí, protože jen minimum obyvatel monarchie umělo číst a psát. Divadlu věnoval velkou pozornost a snažil se ho i určitým způsobem kontrolovat.

²⁶⁶ Václav VANĚČEK, Povolení českých divadelních představení Nejvyšším rozhodnutím ze 6. dubna 1786, in: Vznik českého profesionálního divadla, s. 58.

nic. Největší podíl na rozvoji divadelnictví měla bohatnoucí vrstva českých měšťanů a inteligence. V 60. letech už mohlo měšťanstvo nabídnout kočujícím společnostem sál v hostinci, na radnici nebo ve škole a v některých městech už mělo i vlastní divadelní budovy, jejichž přehled ukazuje tabulka č. 12. Místa vznikaly ještě tzv. arény, které počítaly pouze s letním provozem.²⁶⁷

tab. č. 14: Divadelní budovy na území Čech, kde se v 18. a 19. století hrálo obecně přístupné profesionální divadlo.

NÁZEV DIVADLA	ROK VZNIKU
Prozatímní Národní divadlo v Brně	1884
Dusíkovo divadlo v Čáslavi	1869
Havlíčkův Brod	1851
Hankovo divadlo ve Dvoře Králové	1874
Klicperovo divadlo v Hradci Králové	1885
Karlovy Vary	1717 1788
Městské divadlo v Kolíně	60.–70. léta 19. stol.
Hálkovo divadlo v Nymburku	1861
Olomouc	1744 počátek 70. let 18. stol.
Opava	1750 1774
Městské divadlo v Písku	1869
Městské právovárečnické divadlo v Plzni	1832
Praha: Divadlo v Kotcích Divadlo v Thunovském paláci na Malé Straně Hraběcí Nosticovo Národní divadlo Vlastenské divadlo v Novém Městě na Koňském trhu (Bouda)	1739 konec 70. let 18. stol. 1783 1786
Pelclovo divadlo v Rychnově nad Kněžnou	
Teplice	1787
Městské divadlo v Táboře	1887
Městské divadlo v Turnově	1874

František ČERNÝ, *Divadelní budovy na území bývalé habsburské monarchie, v nichž se v letech 1765–1790 hrálo obecně přístupné profesionální divadlo* (Vypracoval František Černý), in: *Vznik českého profesionálního divadla. Sborník referátů z vědeckého symposia oddělení divadla a filmu filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 1988*, s. 52.

Ljuba KLOSOVÁ, *Rozmach mimopražského profesionálního divadelnictví*, in: *Dějiny českého divadla III*, Praha 1977, s. 154, 163.

Kočující profesionálové si časem vytvořili i osvědčené trasy, protože v jednotlivých oblastech byl zájem o divadlo různý. Nejvyhledávanější byl východočeský okruh (Chrudim, Litomyšl, Čáslav, Kutná Hora), dále trasa jihozápadní (Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek, Tábor, Plzeň) a severovýchodní oblast (Hradec Králové, Boleslav, Turnov). Kromě měst se divadelní společnosti vydávaly také na vesnice. Reklamu a propagaci si zajišťovaly

²⁶⁷ Dějiny českého divadla III., s. 154, 156.

obcházením domů a „zvaním“, a vyvěšováním „cedulí“ (jakýchsi plakátů). Cedule mohly být tištěné, ale u většiny společností byly psány ručně.

Obecenstvo, pro které české společnosti hrály, tvořili zástupci inteligence, řemeslníků, živnostníků a zemědělců. Zemědělci se na představení buď scházeli, nebo sjížděli z míst vzdálených až dvě hodiny cesty. Od 60. let 19. století začali divadlo navštěvovat i studenti a někde už i dělníci. Co se týče repertoáru, vycházeli herci převážně z programu uváděného v Praze. Hrály se hlavně Tylovy hry (*Lesní panna*, *Kutnohorští havíři* nebo *Tvrdohlavá žena*), Hálkův *Carevič Alexej* nebo Kolárova *Magelóna*. Současně se herci snažili o prosazení a časté uvádění Shakespearových děl.

Od poloviny 60. let 19. století se kočující divadelní společnosti dostávaly do krize. Tato krize byla způsobena záplavou nových koncesí, které se udílely podnikatelům bez vzdělání a zkušeností. Přijímali se noví členové hereckých souborů bez ohledu na jejich kvalifikaci. Konkurencí pro kočující společnosti byly také tzv. divadelní vlaky, které se začaly organizovat po otevření Národního divadla.²⁶⁸ Obyvatelé venkova tak dostali možnost shlédnout představení s vynikajícími umělci a ztráceli zájem o často nepřiliš kvalitní produkci kočovníků. Provoz společností ochromila i hospodářská krize v 70. letech 19. století. Mnoho herců ztížené podmínky odradily a raději se vrátili k živnosti, nejčastěji k pohostinství.²⁶⁹

Aby měli herci kočujících společností aspoň nějakou existenční záruku, vznikla v roce 1885 **Ústřední jednota českého herectva** (dále jen ÚJČH), která měla svým členům pomoci v případě delší nemoci nebo stáří. Od roku 1894 začala vyplácet podporu invalidním členům. Členství v této organizaci nebylo povinné. Kočující společnosti se při životě udržely až do 20. století. Obrat začal přicházet v okamžiku, kdy v Plzni a Kladně vznikly stálé divadelní soubory. Postupně přibývalo nových kamenných divadel a tím se okruh kočovníků začal postupně omezovat. Přesto měla jejich činnost velký význam. Z jejich řad vyšla řada osobností jako např. Terezie Brzková, František Smolík, Zdeněk Štěpánek nebo Jaroslav Vojta.²⁷⁰

Divadlo této doby mělo velký úkol – povzbudit národní vědomí. Ale stále zde chyběl určitý symbol. Něco, co by ostatním národům ukázalo, že i Češi mají v Evropě své pevné místo. Tím se mělo stát a také stalo Národní divadlo. Myšlenka jeho vybudování se rodila od podzimu 1844 na poradách vlastenců v Praze a začala se realizovat žádostí o „privilej na vystavění, zařízení, vydržování a řízení“ samostatného českého divadla, kterou 29. ledna 1845 předložil František Palacký stavovskému výboru českého sněmu. „Privilej“ byla udělena v dubnu roku 1845. V dubnu roku 1851 vydal mezitím ustavený Sbor pro zřízení českého

²⁶⁸ R. HLUŠIČKOVÁ - J. CHAROUS - A. NOSKOVÁ - J. VRBATA, *Z historie Národního divadla 1883-1983*, Státní ústřední archiv v Praze, Praha 1983, s. 5.

²⁶⁹ *Dějiny českého divadla III.*, s. 172.

²⁷⁰ *Tamtéž*, s. 263, 414.

národního divadla v Praze první veřejné svolání k zahájení sbírek. O rok později byl z prvních výnosů zakoupen pozemek bývalé solnice o rozloze necelých 28 arů. V roce 1865 vyzval Sbor Josefa Zítka, profesora pozemního stavitelství na pražské technice a architekta, aby vypracoval návrh Národního divadla. Josef Zítek poté zvítězil i v dodatečném konkurzu a o dva roky později začaly práce na staveništi. Dne 16. května 1868 došlo k slavnostnímu položení základních kamenů, v listopadu byly dokončeny základy a roku 1877 bylo divadlo zastřešeno. Od roku 1873 zároveň probíhaly soutěže na výzdobu budovy, která měla být klasická a inspirovala se nadšením pro slovanskou mytologii a dějem Rukopisů.²⁷¹

Národní divadlo bylo poprvé otevřeno dne 11. června 1881. Odehrálo se ještě dalších 11 představení a pak byla budova uzavřena pro dokončovací práce. Uprostřed nich, dne 12. srpna 1881, došlo k požáru, který zničil měděnou kupoli, hlediště i jeviště divadla. Požár vyvolal mezi lidmi novou vlnu sbírek, za 47 dní byla vybrána suma jednoho milionu zlatých. Rekonstrukčními pracemi byl pověřen žák Josefa Zítka arch. Josef Schulz. Provedl několik změn v řešení budovy, ale stále citlivě respektoval styl daný Josefem Zítkem. Ke slavnostnímu otevření Národního divadla došlo dne 18. listopadu 1883 představením Smetanovy slavnostní opery *Libuše*, pro tuto příležitost zkomponované. Budova byla na svou dobu technicky dokonale vybavená (elektrické osvětlení, ocelová konstrukce jeviště). Od té doby sloužila budova bez chybičky téměř sto let. Další rekonstrukce budovy proběhla v roce 1977. Veřejnosti bylo divadlo slavnostně předáno v roce 1983.²⁷²

20. století nezačalo nijak radostně. Lidstvo poznalo hrůzy první světové války a muselo se se svými zážitky nějak vyrovnat. Jedním ze způsobů bylo právě divadlo. Téma války a národa se často objevovalo v námětech her. Našlo se i dílo, které se s první světovou válkou snažilo vypořádat tím, že ji zesměšňovalo. Jde o jedno z nejpopulárnějších a nejčastěji dramatizovaných děl Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka*. V hlavní roli Josefa Švejka zářili herci jako Karel Noll nebo Vlastimil Brodský. České divadlo patřilo v období první republiky k evropské špičce. Repertoár obsahoval hry klasické i ze současnosti, autory domácí i zahraniční. Divadelní síť v Československu byla velmi hustá a navíc se mohla chlubit i velmi kvalitními hereckými soubory. Období první republiky lze tak označit za období rozkvětu českého divadelnictví, i když trvalo jen krátce, do roku 1939.

Po okupaci českého území německými vojsky došlo ke zdecimování české divadelní obce. Mnoho herců odešlo do ciziny kvůli obavě o svůj život a mnoho jich bylo zatčeno a posláno do koncentračních táborů. Dochází i ke snížení počtu divadelních budov. V některých městech museli Češi uvolnit kamenná divadla pro německé herce. V Českých

²⁷¹ Vlasta JINDROVÁ - Milena HONZÍKOVÁ a kolektiv, Národní divadlo, Panorama, Praha 1980, s. 21, 23.

²⁷² Tamtéž, s. 24, 25.

Budějovicích bylo divadlo zcela zlikvidováno. V létě roku 1939 muselo Národní divadlo opustit budovu Stavovského divadla a přestěhovat činohru do bývalého Varieté v Karlíně. Od 1. září 1941 byla uzavřena všechna divadla a jejich personál nasazen do výrobních podniků nebo do čet protiletecké obrany v divadelních objektech.²⁷³

Okupanti se od počátku snažili využít divadlo jako nástroj své propagandy, ale marně. Nejprve žádali po hercích, aby se neprotivili jejich mocenským zájmům a ideologii. Poté začali divadla nutit k jejich přímé propagaci. Nabízeli divadelníkům odměny ve formě státních cen a řádů, tučných honorářů, významných funkcí nebo protekce. Pokud nechtěli spolupracovat dobrovolně, vláčeli jména herců tiskem, odváželi je k výsledkům na gestapo a nutili je ke kompromitujícím projevům a uměleckým vystoupením. I přes tento nátlak se z divadla stala jedna z tribun protifašistického odboje.

Divadla, která i po okupaci zůstala otevřená, měla situaci ztíženou také obrovským omezením repertoáru. Nacisté postupně zakázali celou řadu autorů a děl. Přísně zakázána byla díla protihitlerovských emigrantů a díla židovských autorů. Zákaz se postupně rozšiřoval i na hry autorů těch národností, které s Německem válčily. Jako první byla stažena díla Poláků, dále Francouzů a Angličanů a nakonec i díla americká a ruská. Shakespeare a Moliere byli povolováni pouze výjimečně. Dramaturgové se proto snažili uvádět hlavně původní domácí tvorbu. Zvýšil se zájem o antickou dramaturgii a o španělské a italské klasické drama. V největším počtu se uváděli němečtí autoři, např. Goethe, Schiller nebo Lessing.

I přes nepřítel cenzury si herci postupně vytvořili takový způsob hraní, že se i z německé klasiky stávaly protinacistické hry. Volili si takové texty, které bylo možné inscenací proměnit pro záměry divadla. Dialogy obsahovaly celou řadu nápovědí, které se publikum naučilo rychle a citlivě chápat.

Mimořádný význam v této době získala hlavně mimopražská divadla, kam odcházeli vynikající herci z Prahy, aby unikli ze zorného pole nacistických úřadů. Mimopražská divadla se stala v řadě měst jediným veřejným řečníštěm Čechů. Aby se mohli obracet k co nejširšímu publiku, upouští postupně od typu kočovného divadla a přechází k oblastnímu typu, který se naplno prosadil v roce 1945.²⁷⁴

Ihned po osvobození Československa se v českých zemích vytvořila hustá síť profesionálních divadel se stálým denním provozem. Divadelní síť se týkal i jeden ze tří divadelních dekretů ministra školství a kultury Zdeňka Nejedlého z června 1945. Tento dekret stvrzoval, že v přirozených centrech různých oblastí mají být zřízena profesionální divadla. Nové scény

²⁷³ František ČERNÝ, Kapitoly z dějin českého divadla, Academia, Praha 2000, s. 319.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 321, 325.

vznikaly hlavně v pohraničních oblastech, kde nahrazovaly německá divadla. Dříve vzniklá česká divadla pak byla znovu uvedena do provozu.

Velké změny nastaly v divadelním repertoáru. Začala se znovu hrát díla zakázaných autorů a téměř ihned zmizela z jevišť německá dramatika. Natrvalo se v divadle naopak zabýdlela dramatika sovětská. Věci se pomalu začaly vracet zpět do svých kolejí. Stát zastával roli dohlázele na záležitosti divadelnictví a razil teorii, že není jeho úlohou hlídat, co mají divadla hrát, ale také není jeho povinností zalepovat díry v rozpočtech.²⁷⁵ Tato situace trvala od roku 1945 až do roku 1948, kdy došlo k velkým změnám.

Po únorovém komunistickém puči nastaly změny ve společnosti a zasáhly i divadlo. Převládal totiž názor, aby se i v kultuře nadále pracovalo záměrně a plánovitě. Jedním z projevů bylo vydání nového divadelního zákona dne 20. března 1948. Na oslavu jeho vydání se konalo dne 25. března herecké shromáždění v Národním divadle, kde herci vyslovili svůj souhlas s postupem představitelů státu. Všechna divadla v československé republice byla tímto zestátněna. Stát divadla zřizoval, provozoval a také rušil. Od roku 1978 bylo zřizování a provozování divadel ponecháno v České socialistické republice pouze na krajských národních výborech a vládě (ministerstvu kultury a školství, mládeže a tělovýchovy). Starostí nových „dohlázele“ bylo také to, jestli divadelní soubory správně chápou pokrokovost divadelní práce. Proto byla uspořádána soutěžní přehlídka vybraných českých, moravských a slovenských souborů, nazvaná Divadelní žatva 1948. Probíhala ve dnech od 4. září do 25. října v karlínském Divadle Umění lidu (bývalé operetě) a Divadle mladých pionýrů na Senovážném náměstí. Obecenstvu se předvedlo osm pražských a 22 mimopražských divadel. Soutěžilo se ve třech kategoriích: divadla stálá, divadla oblastní (zájezdová) a divadla pro mládež. Podle závěrečného hodnocení žatvy se v divadle stále objevují zbytky bezideovosti a šmíráctví a podceňování výchovných úkolů divadla, se kterými je potřeba něco udělat. Dalším projevem kontrolovaného vedení divadel se stalo nové omezování repertoáru. Začali mizet „západní“ autoři.²⁷⁶ Období šedesátých let se mohlo na první pohled jevit jako doba útlaku a přísné cenzury, ale vyskytly se i soubory, které v této době zažívaly období rozkvětu. Pro divadlo byla velmi příznivá hlavně druhá polovina 60. let, kdy byla cenzura dočasně zrušena.

Po roce 1989 přešla většina divadel zpět do správy měst a začal zde působit soukromý sektor. Znovu se formující divadelní síť byla převedena na města včetně budov (které byly původně často historickým majetkem měst). Na města bylo změnou daňové soustavy převedeno i výhradní financování této divadelní činnosti. Tento stav přetrvává do dnešní doby.

²⁷⁵ Jindřich ČERNÝ, *Osudy českého divadla po druhé světové válce. Divadlo a společnost 1945-1955*, Academia, Praha 2007, s. 19, 21, 26-27.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 149, 152-153.

6. ZAVRŠENÍ SNAH. DIVADLO ANTONÍNA DVOŘÁKA PŘÍBRAM

Vznik stálého profesionálního divadla v Příbrami spadá do doby, kdy se pečlivě zvažovalo, kde by měla vznikat oblastní divadla. Bral se ohled na to, aby lokalita měla pro provoz divadla správné podmínky, tj. vyhovující budovu, dostatečný počet sedadel, zajištěnou provoz a vůbec příjemné prostředí pro diváky i pro herce. Ve prospěch Příbrami mluvila nejen výstavba nového Kulturního domu, ale hlavně dlouhá divadelní tradice. Na základě těchto úvah došlo k likvidaci malých a nevyhovujících scén v Benešově a Hořovicích, které do té doby zajišťovaly divadelní představení i pro Příbram, a k založení nového divadla v Příbrami.

Svou činnost zahájilo Městské divadlo Příbram dne 15. srpna 1959 (příloha č. 31).²⁷⁷ Protože Kulturní dům ještě nebyl v provozu, konala se první dvě představení v prostorách příbramské Sokolovny. Dne 12. září 1959 se profesionální soubor poprvé představil obecnstvu a sehrál komedii Carla Goldoniho Poprask na laguně (příloha č. 32). Nastudování této inscenace probíhalo z větší části v Praze, ve školní učebně divadla DISK (Divadelní studio konzervatoře). Druhým představením uvedeným v sokolovně byly Čapkovy Pohádky dne 16. září. Nová budova divadla byla slavnostně otevřena dne 8. listopadu 1959 a při té příležitosti proběhla slavnostní premiéra hry Františka Pavlíčka Labyrint srdce.²⁷⁸ Do konce roku bylo sehráno celkem 64 divadelních představení, z toho 45 v Příbrami a 19 zájezdových. 46 představení bylo určeno pro dospělé a 18 pro mládež. Podle zápisu v Kronice Horního města Příbrami shlédlo divadelní hry 15 942 diváků v Příbrami a 5 630 diváků na zájezdech, celkem 21 572 diváků. Celková tržba divadla na konci roku 1959 činila 121 544 Kčs.²⁷⁹ Průměrná tržba za jedno představení činila 1899 Kčs. Náklad na jednu výpravu hry vyšel zhruba na 41 182 Kčs. Ředitel divadla vysvětloval tento náklad tím, že jde o vznik nového typu divadla, které nemá zásoby rekvizit pro výpravy.²⁸⁰ Na představení konaná v Příbrami přišlo průměrně 354 diváků. Dětská představení se však ukázala jako nerentabilní, proto došlo ke zrušení nedělních dopoledních představení pro děti. Ztrátovou se jevila i zájezdová činnost divadla, protože místnosti používané k představením na zájezdech neumožňovaly splnění plánované tržby. Podle komplexního rozboru hospodaření okresu Příbram za rok 1959 byla činnost divadla hodnocena velmi kladně. Počet představení byl podle něj splněn na 108,3%. Jako slabé místo se ukázal počet návštěvníků, který nesplnil plánovaná očekávání. Vzhledem k tomu,

²⁷⁷ SOKA Příbram, fond Okresní národní výbor (dále jen ONV) Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, kart. 499.

²⁷⁸ 20 let Krajské divadlo Příbram 1959-1979, Příbram 1979, s. 3.

²⁷⁹ SOKA Příbram, fond Městský národní výbor (dále jen MěstNV) Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1959, s. 76.

²⁸⁰ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1962, s. 159-161.

že divadlo mělo v té době za sebou teprve 5 měsíců existence, lze považovat návštěvnost za velmi dobrou.²⁸¹

V roce 1959 zahájila svou činnost také stálá loutková scéna při Městském divadle v Příbrami. Na jejím zřízení se usnesla rada ONV dne 30. října 1959. Loutkovou scénu vedl umělecký vedoucí a administrativně byla řízena ředitelstvím městského divadla. Účetnictví vedla hlavní účtárna divadla a loutková scéna si samostatně řídila jen distribuci představení a jejich propagaci. Celkem měla mít podle návrhu rozpočtu 12 pracovníků: uměleckého vedoucího, 7 loutkoherců, osvětlovače, technického pracovníka, uklízečku a tajemníka provozu a náboráře. V plánu měla 8 premiér a 280 repríz, z toho 160 v sídle divadla a 120 na zájezdech. Zajížděla do oblastí okresů Benešov, Beroun, Blatná, Dobříš, Hořovice, Sedlčany, Písek, Příbram a Votice.²⁸²

Prvním ředitelem divadla byl jmenován Antonín Dvořák,²⁸³ ředitel zrušeného Městského divadla v Benešově. Antonín Dvořák se narodil dne 12. září 1920 v Praze, ale před rokem 1941 žil v Písku. Pro odbojovou činnost za nacistické okupace byl v roce 1939 zatčen a strávil dva roky v koncentračních táborech Buchenwald a Dachau. Po návratu v roce 1941 začal studovat na Uměleckoprůmyslové škole v Praze užitou architekturu. Ihned po osvobození, v květnu 1945 se pokusil v bývalém Divadle Anny Sedláčkové (v Mozarteu) vytvořit Divadlo Revolučních gard. Později však od záměru ustoupil a v sezóně 1945/1946 nastoupil jako režisér v divadle D 46 E. F. Buriana. V srpnu 1949 nastoupil do Národního divadla jako režisér činohry a působil zde až do března 1954. Od roku 1954 působil jeden rok v Československé televizi jako vedoucí literárně–dramatického vysílání. V letech 1958–1959 byl ředitelem divadla v Benešově, od roku 1959 do roku 1962 uměleckým ředitelem divadla v Příbrami. Po odchodu z příbramského divadla působil nějaký čas jako umělecký ředitel divadla v Kladně. Nakonec se znovu vrátil do Československé televize v Praze jako vedoucí dramatického vysílání a působil zde až do roku 1982. Od roku 1948 se věnoval pedagogické činnosti na Divadelní fakultě Akademie Múzických Umění (DAMU), kde později zastával funkci vedoucího katedry divadelní režie. Antonín Dvořák zemřel 29. května 1997. V příbramském divadle zastával i funkci režiséra a prosazoval hlavně inscenace současných českých her. K nejvíce ceněným představením, která byla za jeho působení ve funkci ředitele uvedena,

²⁸¹ SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1400, sign. 177, kart. 464, Komplexní rozbor hospodaření okresu Příbram za rok 1959.

²⁸² SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, č. kart. 499, Zpráva pro rady ONV s rozpočtem loutkové scény na rok 1960 ze dne 21. 10. 1959.

²⁸³ Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-1998 II. D-G, ed. MALÝ Zbyšek, Ostrava 1998, s. 152.

patří Poprask na laguně a Svatá Jana.²⁸⁴ Jméno prvního ředitele může být matoucí, s rodinou hudebního skladatele Antonína Dvořáka nemá nic společného, jde pouze o shodu jmen.

Příbramský herecký soubor vytvořil Antonín Dvořák částečně z herců hořovického divadla a z Benešova si přivedl své osvědčené spolupracovníky. Soubor byl doplněn dalšími herci z pražských i mimopražských divadel. Více než jednu třetinu souboru tvořili absolventi DAMU.²⁸⁵ V roce 1959 začínal soubor v počtu 33 osob. Mezi zakládající členy hereckého souboru patří Pavel Bártl, Arnošt Borovec, Antonín Černý, Milada Davidová, Rudolf Fleischer, Eva Geislerová, Eva Haubertová, Václav Hladík, Mnislav Hofmann, Hana Houbová, Lída Jírů, Emil Kavan, Václav Král, Anna Kubalová–Jánská, Miloslav Lacina, Vlasta Lhotová, Ludmila Marečková, František Marek, Dana Nejdlová, Kamil Olšovský, František Pokorný, Taťána Puttová, Dimitrij Rafalský, Jiří Růžička, Karel Sekera, Jiří Škoda, Eva Šedová, Jaroslava Tichá, Vladimír Tomeš, Eva Trunečková, Eva Vojtová a Josef Vondráček. Současně se vytvořil i čtyřčlenný režisérský tým ve složení: Antonín Dvořák, František Čech, Václav Hartl a Ivan Weiss. V současné době má divadlo patnáctičlenný herecký soubor.(příloha č. 33)

Hereckým souborem příbramského divadla prošla celá řada významných hereckých osobností. Někteří působili v Příbrami jako stálí členové, ale většinou jen krátce. Příbram byla pro řadu herců jen jakousi přestupní stanicí k atraktivnějšímu angažmá. Někteří z herců vstoupili časem mezi hereckou elitu, jmenujme v první řadě zejména Radoslava Brzobohatého, Janu Březinovou, Miroslava Zounara, Rudolfa Jelínka, Pavla Nového nebo Helenu Růžičkovou, která zde v období od 15. srpna 1959 do 28. srpna 1960 působila jako osvětlovačka a poté jako herečka. Mezi slavná jména uměleckého souboru dále patří Pavel Anděl, Michaela Dolinová, Zdeněk Dušek, Jan Faltýnek, Milan Hein, Zdeněk Hess, Miloslav Mejzlík, Petr Skarke, Svatopluk Schuller, Jiří Schwarz, David Suchařípa nebo Pavel Trávníček.²⁸⁶ Ze zakládajících členů divadla se do širšího povědomí veřejnosti dostal Mnislav Hofmann, který v příbramském divadle působil až do roku 1980. Tohoto herce si většina národa bude pamatovat jako předsedu inventurní komise Rybičku z filmu Holky z porcelánu. S televizí spolupracuje i Jaroslav Pešice, který se dnes věnuje zejména dabingu a rozhlasovým hrám. V neposlední řadě musíme jmenovat Jiřího Žáka, který se kromě účinkování v televizních inscenacích prosadil i jako autor písňových textů pro divadelní inscenace a šansonů. Svá díla vydal i v knižní podobě pod názvem *Písňové texty*.

Dnes nese divadlo název Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, po hudebním skladateli Antonínu Dvořákovi, ale od svého vzniku vystřídal několik názvů. V letech 1959–1964 se

²⁸⁴ 20 let Krajské divadlo Příbram 1959-1979, Příbram 1979, nestr.

²⁸⁵ Eva ŠORMOVÁ, Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů, Praha 2000, s. 134.

²⁸⁶ Almanach divadla Příbram 1959-1999, Příbram 1999, nestr.

jmenovalo Městské divadlo Příbram, 1964–1965 Divadlo Příbram, 1965–1969 Městské divadlo Příbram, 1969–1970 Divadlo Příbram, 1970–1989 Krajské divadlo Příbram, 1989–1991 Divadlo Příbram, 1991–1993 Malá divadelní společnost města Příbrami, 1993–2006 Divadlo Příbram a od roku 2006 Divadlo Antonína Dvořáka Příbram. Změny v názvu divadla zřejmě souvisí se správním vývojem regionu.

Za padesát let trvání divadla se ve funkci ředitele vystříдалo devět osob. Prvním ředitelem byl jmenován Antonín Dvořák (1959–1961). Dále následoval Václav Hartl (1961–1963), který přišel do Příbrami z Českých Budějovic, kde vykonával funkci šéfa činohry Jihočeského divadla, ale již v první divadelní sezóně působil v příbramském divadle jako režisér. Dramaturgii přiklonil hlavně k satíře, fraškám a hudebním komediím, ale snažil se klást důraz také na současnou tvorbu. Nejvíce ceněnou inscenací z doby jeho působení v divadle je Hrubínova Křišťálová noc. Svou funkci musel v roce 1963 opustit ze zdravotních důvodů. Třetí ředitel příbramského divadla Stanislav Vyskočil (1963–1976) působil před příchodem do Příbrami jako šéf činohry Slezského divadla v Opavě. Kromě vedení divadla se podílel i na režii příbramských inscenací. Uvedl se inscenací Davisovy hry Vítězný Purlie, která ale nevzbudila větší zájem diváků.²⁸⁷ Významnější bylo jeho nastudování Millerových Čarodějek ze Salemu v roce 1964. Převážnou část repertoáru tvořily hlavně komediální texty. V roce 1976 z divadla odešel a nastoupil jako šéfrežisér dramatického vysílání Československého rozhlasu v Praze. Po něm se ve funkci ředitele vystřídali: herečka Květoslava Houdlová (1976–1980), František Černý (1980–1983), herci Vlastimil Čaněk (1983–1986) a Rudolf Kamínek (1986–1995), Jiří Slanec (1995–2006)²⁸⁸ a Petr Bednář (2006–dosud), který dříve působil jako manažer Divadla ABC.

Jedním z prvních režisérů divadla se stal Ivan Weiss. Absolvoval herectví na Státní konzervatoři u profesora Ladislava Peška. V té době ještě na konzervatoři neexistoval samostatný obor režie, vznikl až se založením Akademie múzických umění v Praze. Zde studoval Ivan Weiss od roku 1945 pod vedením režiséra Jiřího Frejky. Po zestátnění divadel v roce 1948 působil jako umělecký vedoucí divadla EXDISK, které vzniklo přechodem celého ročníku školní scény DISK do bývalého Snížkova divadla v Praze. V sezóně 1948/1949 přešel již jako režisér do divadla D 34 k E. F. Burianovi a strávil zde tři sezóny. V roce 1951 se stal členem Ústředního divadla československé armády v Praze. Poté prošel několika oblastními divadly, mimo jiné působil i v divadle v Hořovicích. Toto divadlo zajíždělo i do Příbrami, proto nebyl pro příbramské publikum neznámým režisérem.²⁸⁹ Nejmladším ze čtveřice režisé-

²⁸⁷ 20 let Krajské divadlo Příbram 1959-1979, Příbram 1979, nestr.

²⁸⁸ Eva ŠORMOVÁ, Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů, Praha 2000, s. 135.

²⁸⁹ SOKA Příbram, fond Osobní fond Mnislava Hofmanna, divadelní program hry Othello, premiéra 5. března 1960,

rů byl František Čech, absolvent DAMU. Po svém nástupu na divadelní fakultu začal pracovat v „Umění mladých“ – skupině mladých herců při MV ČSM. V jeho režii uvedlo toto sdružení scénickou úpravu majakovského poemy Správná věc a hru Nazima Hikmeta Lebka. Ve čtvrtém ročníku DISKu režíroval absolventské představení Majakovského hry Ledová sprcha. Způsob jeho práce zřejmě ovlivnila i zkušenost z let kdy pracoval jako horník v Ostravě. Znal dobře prostředí dolů a věděl, co by mohlo příbramské obyvatele zajímat a bavit.²⁹⁰

Prvními scénografy v Příbrami se stali Vlastimil Koutecký a Václav Pavlík. Vlastimil Koutecký (1. 9 1930–25. 2. 2000) byl akademický architekt a scénograf, narodil se ve Veselí nad Lužnicí. V letech 1950–1954 studoval obor užitá architektura na VŠUP v Praze a od roku 1953 souběžně filmovou architekturu na FAMU v Praze, studium ukončil v roce 1955. Působil jako šéf výpravy a scénograf v divadlech v Příbrami (1960–1964), v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích (1965–1971) a od roku 1971 v Divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni. Během svého života vytvořil na 350 výprav pro řadu operních, operetních, muzikálových, činoherních a baletních inscenací. Své pojetí scény přizpůsoboval charakteru hry a hudby, aby docílil věrohodnější výtvarné podoby inscenace. V roce 1966 spolupracoval na rekonstrukci otáčivého hlediště přírodního divadla v Českém Krumlově a v letech 1980–1986 na rekonstrukci zámeckého barokního divadla tamtéž. Díky své neobyčejně invenční tvorbě patřil mezi nejvýznamnější české jevištní výtvarníky a dne 28. října 1998 převzal z rukou prezidenta ČR Václava Havla Medaili za zásluhy.²⁹¹

Václav Pavlík (30. 6. 1901–4. 8. 1966) se narodil v Černilově (u Hradce Králové), zemřel v Praze. V roce 1925 absolvoval studium na Uměleckoprůmyslové škole a Akademii výtvarných umění. Jako jevištní výtvarník spolupracoval v letech 1929–1943 externě s Národním divadlem a s Divadlem na Vinohradech. Z tohoto období pocházejí všechny jeho výpravy pro Národní divadlo (např. Brand: Strojník Hopkins, Verdi: Violetta). Téměř ke všem svým výpravám v ND vytvořil i kostýmy. Věnoval se převážně malířství, až byl v letech 1950–1959 angažován jako šéf výpravy v divadle v Benešově, 1959–1961 v Příbrami, odkud v roce 1961 odešel do důchodu. V roce 1938 byl oceněn Výroční cenou České akademie věd a umění za obraz Slunečnice.²⁹²

Ještě před zahájením provozu nového kulturního domu bylo potřeba vyřešit velmi důležitou otázku a sice, kdo bude vlastnit Kulturní dům v Příbrami. Vlastník kulturního domu byl určen na poradě konané dne 23. června 1958 mezi zástupci Jáchymovských dolů, ONV,

²⁹⁰ SOkA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, divadelní program hry Zalamejský rychtář, premiéra 5. ledna 1960.

²⁹¹ Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2001 VI, Kon-Ky, ed. MALÁ Alena, Ostrava 2001, s. 139-140.

²⁹² Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2003 XI., Pau-Pop, ed. MALÁ Alena, Ostrava 2003, s. 52-53.

MNV, Okresního svazu horníků, OV KSČ a dalších. Investor stavby Jáchymovské doly Příbram projevil názor, že vzhledem ke krátkosti lhůty, kdy je nutno zajistit vnitřní vybavení, bude nejlepší, aby ONV jako orgán státní moci odpovídající za kulturní rozvoj města i okresu se nově vniklého kulturního domu ujal. ONV tak převzal povinnost zajistit vnitřní vybavení Kulturního domu a zajištění finanční částky, která není zajištěna v rozpočtu Jáchymovských dolů.²⁹³ Provozovatelem divadla a kina se stal MNV Příbram, který uzavíral smlouvy o jejich užívání.²⁹⁴ V průběhu roku 1960 pak došlo k podepsání nájemní smlouvy o pronájmu části budovy Domu kultury pro účely divadla a to mezi ONV Příbram jako pronajímatelem a MěstNV Příbram jako nájemcem. Výše nájemného byla v dubnu 1960 prozatímně stanovena na 214 320 a částka za otop na 196 920 Kčs ročně, celkem šlo tedy o částku 411 240 Kčs ročně.²⁹⁵ V roce 1963 bylo divadlo převedeno do správy Středočeského krajského národního výboru (dále jen SKNV) v Praze. Po roce 1989 se vrátilo zpět do vlastnictví města. Dne 1. února 1996 zřídilo městské zastupitelstvo příspěvkovou organizaci Divadlo Příbram, která spravovala část budovy, kde sídlí divadlo a kino.²⁹⁶ Ještě téhož roku uzavřela městská rada nájemní smlouvu s Divadlem Příbram, na jejímž základě spravuje také malou scénu, přednáškový sál, technický kabinet, baletní sál, výtvarný kroužek a estrádní sál s příslušenstvím.²⁹⁷

Městská divadla v Benešově a Hořovicích byla zrušena k 15. červenci 1959. Na základě přípisu odboru školství a kultury rady Krajského národního výboru ze dne 10. října 1959 (č. j. 4974/59) bylo výkonným orgánům rad ONV a MNV v Benešově a Hořovicích uloženo provést likvidaci městských oblastních divadel, uskutečnit dohodu s Městským oblastním divadlem v Příbrami, ukončit jednání o předání majetku a předložit příslušné doklady o převodu a likvidaci ke schválení odboru školství a kultury rady KNV. Tento pokyn měl být splněn nejpozději do 30. listopadu 1959. Dne 8. prosince 1959 se v divadle Příbram konala schůzka zástupců všech stran, aby dojednala konkrétní průběh likvidace. Majetek likvidovaných divadel byl rozdělen následovně: dopravní prostředky převedeny na MD Příbram, divadelní výpravy budou ze 2/3 ponechány k dispozici národním výborům v sídle zrušených divadel, 1/3 převedena na MD Příbram. Fundus kostýmů se rozdělil 2/3 pro MD Příbram a 1/3 pro národní výbory likvidovaných divadel. Ředitelství MD Příbram se zavázalo, že nejpozději do 20. prosince 1959 vyšle architekta Vlastimila Kouteckého jako odborníka pro odhad kostýmů, které jsou dosud vedeny globální částkou a číselně mechanicky rozděleny. Měl také

²⁹³ SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1014, kart. 251.

²⁹⁴ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1958, s. 115.

²⁹⁵ SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, kart. 499, Zpráva o právní úpravě nájemních poměrů v Kulturním domě.

²⁹⁶ SOKA Příbram, fond Městský úřad (dále jen MÚ) Příbram, Příloha ke Kronice Horního města Příbramě z roku 1996, nestr.

²⁹⁷ SOKA Příbram, fond MÚ Příbram, Kronika 1996, nestr.

za úkol provést výběr jednotlivých kusů po jejich ocenění se zaměřením pro budoucí činnost MD Příbram. Zásoby materiálu, jevištní závěsy, přehozy, boty a vlásenky budou rozděleny podle stávajících dohod. Z rozpočtů likvidovaných divadel zůstalo k dispozici 521 000 Kčs, ze kterých bylo nutné odečíst 40 000 Kčs na zvýšení plánu mzdového fondu (včetně národního pojištění) v důsledku převodu pracovníků u likvidovaných divadel do MD v Mladé Boleslavi a 11 000 Kčs pro MD v Kolíně. Pro MD Příbram tedy zbylo 470 000 Kčs.

Na základě dohody mezi odborem školství a kultury rady KNV v Praze, Krajskou plánovací komisí a finančním odborem byly vydány závazné pokyny pro likvidaci. Poměrná část dramaturgického plánu připadajícího na dobu od 15. srpna 1959 do 31. prosince 1959 se převedla na Městské divadlo v Příbrami a upravil se počet představení tak, aby zhruba odpovídal počtu návštěvníků a výši tržeb plánovaných zrušenými divadly. Materiálové zásoby se měly převádět přednostně na příbramské divadlo. V místech zrušených scén měly zůstat pouze prostředky nutné pro provoz ochotnických divadel a pro hostování zájezdových scén a staly se majetkem osvětových besed. Zbytek rozpočtových prostředků na rok 1959 byl převeden na Městské divadlo Příbram, s výjimkou mzdového fondu, který připadal na pět pracovních míst převedených už dříve do jiných městských oblastních divadel.

Ze zrušených divadel převzalo příbramské divadlo např. kancelářské stroje a drobné potřeby pro administrativu. Také veškeré dopravní prostředky přešly do fondu příbramského divadla. Tyto vozy byly již v roce 1959 ve velmi špatném stavu. K dispozici mělo MOD Příbram nákladní vůz Ford V 8 – německý typ, rok výroby 1939 s ložnou plochou 7,25 m², nosnost 3 290 kg. Kabina řidiče byla rozšířena pro převoz zaměstnanců, celkem mohla pojmout 6 osob. Tento vůz byl převeden z Městského divadla v Hořovicích. Měl najeto přes 750 000 km a v roce 1958 prodělal havárii. Podle záznamů byla jeho karoserie nevyhovující, chassis „vyloženě uhnuté“ a proto zejména na vlhkém povrchu silnice ubíhal stranou. Neměl skříňovou uzavřenou karoserii a v případě nepříznivého počasí musely být přepravované dekorace, nábytek a rekvizity překrývány plachtou. Spotřeba vozu byla průměrně 35 l na 100 km. Z Městského oblastního divadla v Benešově byl do Příbrami převeden nákladní vůz Ford V 8 – německý typ, rok výroby 1951. Byl opatřen skříňovou uzavřenou karoserií 3,20 x 1,80 x 1,70. Měl ujetu asi 800 000 km. Ložné plochy vozů tedy umožňovaly přepravovat kulisy o maximální délce 3,50 m, což bylo pro nově vzniklé divadlo již zcela nedostačující. Kromě těchto vozidel mělo divadlo k dispozici ještě autobus Škoda 706 RO, který měl v té době najeto již přes 160 000 km.²⁹⁸

Zápisy v Kronice Horního města Příbramě z roku 1960 podávají informace také o počtu personálu divadla. Celkem šlo o 104 zaměstnanců, z toho 30 herců (10 žen a 20 mužů),

²⁹⁸ SOkA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, č. kart. 499,

1 ředitele, 1 administrativního vedoucího, 8 administrativních sil, 3 režiséry, 2 nápovědy, 2 inspecienty, 3 osvětlovače, 2 rekvizitáře, 9 jevištních techniků, 1 inspektora jeviště, 3 garderobiérky, 1 lektora, 2 výtvarníky, 9 zaměstnanců dílen (krejčí, švadleny, truhláři, čalouníci, malíři), 1 skladníci, 8 uvaděček, 5 uklízeček, 3 šatnářky, 2 řidiče, 1 pradlenu, 1 vrátného, 2 vlásenkáře a 4 zaměstnance náborového střediska.²⁹⁹

Ve svých začátcích se divadlo muselo potýkat i s plněním plánu odehraných představení. Okresní plánovací komise v Příbrami stanovila divadlu v plánu výkonů na rok 1960 počet představení na 530. Proti tomuto rozhodnutí se vedení divadla ohradilo a žádalo snížení počtu představení na 374: 242 představení v sídle divadla a 132 na zájezdech. Vzhledem k tomu, že počet hracích dnů v roce vychází na 272, bylo by nutné každý den sehrát nejméně dvě představení. Tak by divadlo muselo přistoupit na praxi Státní zájezdové scény. Znamenalo by to rozdělit umělecký soubor na tři skupiny po 10 hercích a hrát pouze „malé divadlo“ s nenáročnými dekoracemi, které by se daly použít i v malých sálech. Vedení divadla dále argumentovalo tím, že pro odehrání 242 představení v sídle divadla organizuje divadlo rozsáhlou akci návštěvnických svozů z okolí Příbrami. Pokud by divadlo přijalo závazek uspořádat 530 představení, museli by herci absolvovat 288 zájezdů do stejných míst, odkud se diváci sváží do divadla. Okresní plánovací komise tento argument uznala a počet představení přizpůsobila potřebám divadla.³⁰⁰

Repertoár divadla zpočátku tíhl hlavně k uvádění české klasiky, jako byla Jiráskova Lucerna, Tylův Strakonický dudák nebo Klicperův Hadrián z Římsů, a současných českých i zahraničních her o problémech dospívající mládeže a jiných společenských otázkách. Těmito inscenacemi chtěli oslovit mladou generaci. Postupně se do repertoáru zařadily i frašky a hudební komedie. Nezastupitelné místo mají dětská představení, proto se každý rok studovala nejméně dvě zvláštní představení. Divadelní hry pro děti a mládež se pořádaly v rámci vzdělávacího programu „Mládež a kultura“, který zajišťovalo Středočeské kulturní středisko.³⁰¹ Objevují se také dramatizace filmových předloh, jako např. komedie Vesničko má středisková v roce 1990 nebo Saturnin z roku 2009 (příloha č. 34-36).

Mezi autory divadelních her patří příbramský rodák Vojtěch Trapl, dramatik, scénárista a režisér, prozaik a překladatel. Z jeho děl byla uvedena např. Novosvětská popisující osudy stavebního inženýra. Hra Kytice pro panenku se zabývala osudem svobodné matky a rozdíl mezi názory rodičů a dětí. Vojtěch Trapl je autorem parafráze Sofoklovy Antigony, kterou uváděla divadla pod názvem Kreón, thébský král (Ananké). Díla Vojtěcha Trapla byla

²⁹⁹ SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1960, s. 159, 162-163.

³⁰⁰ SOkA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, č. kart. 499, Rozklad k navrženému směrnému číslu počtu představení divadla v roce 1960.

³⁰¹ SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Obecní kronika hornického města Příbram 1986, s. 95.

psána především jako obhajoba socialistické společnosti a období normalizace. Autor v nich polemizoval s kulturním a politickým vývojem společnosti v 60. letech.

Autory divadelních her najdeme i mezi členy hereckého souboru. Patří k nim např. Michal Gulyáš a jeho studiová inscenace Prokletý básník, pohádka Chechtavec, Svátky oškli-vých lidí, Alenka, Místo pro všechny a Mlčení ryby, ve kterém se autor zamýšlí nad životem Jakuba Jana Ryby. Dá se říci, že svými díly tíhne k autorskému typu divadla³⁰². Vladimír Mr-va je autorem pohádkové hry Bylo, nebylo, která vznikla v rámci cyklu Škola hrou jako dopl-něk k výuce českého jazyka. Kromě herectví se věnuje také režii. Jiří Hasil je autorem několi-ka pohádek, např. Svatba pana Hastrmana nebo Kašpárek, Honza a vousatá princezna, které sám režíroval.³⁰³

Představení se rozdělovala na dopolední, určená dětem a večerní pro dospělé. V rámci kulturní péče o seniory byla pořádána divadelní představení pro důchodce. Postupně navázalo divadlo spolupráci i se školami, kterým byla nabízena dopolední představení. V kronice města se dochovala i zmínka o ojedinělém případě přerušení hry. V roce 1994 se v dopoledních ho-dinách konalo představení hry Vražedné dědictví, kterého se zúčastnili žáci učiliště Rudných dolů Příbram a Střední integrované školy Příbram. Žáci byli velmi neukáznění a neklidní, proto v polovině představení přerušil hostující pražský herec Pavel Trávníček hru a odmítl dále pokračovat. Ředitelky obou škol se snažily své svěřence uklidnit a přesvědčovaly herce, aby pokračovali v představení, ale marně. Představení Vražedné dědictví bylo podle slov kro-nikáře zrušeno kvůli „vražedné nekázni“ publika.³⁰⁴

Od roku 1972 se začala uskutečňovat vzájemná výměnná představení středočeských divadel a vedení divadla zvalo i herecké soubory ostatních divadel k pohostinským hrám. Chtělo dát obecenstvu možnost srovnávat a podívat se i na členy české herecké elity. Do Příbrami zavítalo Národní divadlo, pražské Divadlo Za branou, Studio Y, Městská divadla pražská, Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích, Žižkovské divadlo Jára Cimrmana v Praze a mnoho dalších. V roce 2002 uspořádalo městské divadlo mimořádný abonentní cyk-lus Divadla pod vodou, kterým chtělo pomoci svým pražským kolegům, kteří po srpnových povodních nemohli ve svých divadlech hrát. Pro diváky byl připraven cyklus šesti představe-ní, který mohli shlédnout, od září do prosince. V Příbrami vystoupilo Divadlo pod Palmov-kou, Divadlo Ungelt, Divadlo Viola, Divadlo v Dlouhé a Divadlo Semafor. Veškerý výtěžek byl věnován ve prospěch hostujících divadel.³⁰⁵

³⁰² Autorské divadlo je specifická forma divadla, ve kterém autoři hrají svůj vlastní text buď sami, nebo s celým souborem. Nevzniká na základě textu, který je předem určen k inscenování (drama, scénář apod.).

³⁰³ Eva ŠORMOVÁ, Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů, s. 135-136.

³⁰⁴ SOkA Příbram, fond MÚ Příbram, Kronika Města Příbram 1994, nestr.

³⁰⁵ SOkA Příbram, fond MÚ Příbram, Kronika města Příbram 2002, s. 65.

Už od první divadelní sezóny 1959–1960 vytvářelo divadlo systém předplatného. Pro diváky z okolních obcí byla zaváděna autobusová doprava na představení a z něj. Podle vzdálenosti své obce od Příbrami mohli při koupi abonentky uplatňovat slevu 15–20%.³⁰⁶ Od třetí divadelní sezóny 1961–1962 se pravidelné předplatné rozdělovalo do čtyř typů. Prvním bylo předplatné na premiéry, dále předplatné na reprízy, svozové předplatné, které zajišťovalo návštěvníkům z okolí města přepravu zvláštními autobusy na představení a zpět, a předplatné blokové. Bylo určeno divákům, kteří se nemohli v předplatném vázat na pravidelné termíny. Předplatitelský blok obsahoval 12 vstupenek a opravňoval k návštěvě divadla na kteroukoliv hru a kdykoliv. Divák tak měl možnost navštívit některé představení vícekrát nebo jiné vynechat. Podle zakoupené skupiny míst rezervovala pokladna příslušná místa.³⁰⁷ V divadelní sezoně 1962–1963 mělo divadlo už 4 052 předplatitelů. V roce 1965 přibýly další dvě skupiny, předplatné výhradně pro mládež. První cyklus byl určen pro žáky devátých tříd a zahrnoval šest her. Druhý cyklus pro starší mládež byl vypsán na deset her a rozšířen o společenské zábavy v estrádním sále Domu kultury.³⁰⁸ Objednávky předplatného přijímalo náborové středisko divadla.³⁰⁹ V každé obci okresu byl ustanoven důvěrník, který zajišťoval styk divadla s diváky.³¹⁰ V roce 2004 zprovoznilo divadlo spolu s odborem dopravy tři svozové linky, které jezdily minimálně jednou za měsíc a svázely předplatitele z okolních obcí na páteční divadelní představení. První linka vede přes Zalužany, Zbenice, Pečice, Pečičky, Bohostice, Cetyni a Vrančice. Druhá linka jezdí po trase Jince, Hluboš, Lhota, Obecnice a Podlesí. Třetí linka objíždí obce Sedlice, Rožmitál pod Třemšínem, Tochovice, Ostrov a Milín.³¹¹

Příbram získala i několik prvenství v uvádění svých premiér. Dne 10. února 1966 byla na příbramském jevišti poprvé v Československu uvedena hra brazilského dramatika Guilherma Figueireda *V tomhle domě spal Bůh*. Premiéry se zúčastnil i tajemník brazilského velvyslanectví v Praze Helder Martins Moraes.³¹² Dne 16. ledna 1964 proběhla československá premiéra hry *Vítězný Purlie* od Ossie Davise, 8. května 1965 *Volodina Nového šéfa*, 7. května 1966 premiéra hry *Břemeno svobody*, které se účastnil i autor Jerzy Broszkiewicz, 2. února 1967 *Kaiserova Napoleona v Americe*, 15. února 1978 *Kachlíkovy Cesty*. V září 1987 se konala premiéra hry *Vojtěcha Trapla Kdo jinému jámu kopá* na oslavu jeho sedmdesátých narozenin.³¹³

³⁰⁶ SOKA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 1. Předplatné 1959/1960

³⁰⁷ Příbramský zpravodaj, listopad 1964, č. 2, s. 15.

³⁰⁸ Nové Příbramsko, č. 4, roč. VI, rok 1965, s. 2.

³⁰⁹ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Příloha ke Kronice Horního města Příbramě z roku 1961.

³¹⁰ Nové Příbramsko, č. 34, roč. VIII, rok 1959, s. 2.

³¹¹ SOKA Příbram, fond MÚ Příbram, Kronika Města Příbram 2004, s. 14.

³¹² SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1966, s. 93.

³¹³ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Příbramská obecní kronika 1987, s. 67.

Některé premiéry byly významné také tím, že se jejich nastudování účastnili i jejich autoři, nebo o svých dílech pořádali besedy s herci. V roce 1962 to byly hned dvě inscenace. Dne 26. dubna uvedlo divadlo novou divadelní hru ze současné vesnice s názvem Křišťálová noc. Její autor, spisovatel František Hrubín, se přímo účastnil zkoušek (příloha č. 37). Některé pasáže přímo usměrňoval a měl připomínky také k umělecké a politické náplni režie hry. Ještě téhož roku se v rámci uvedení hry Hrátky s čertem setkali herci divadla s jejím autorem Janem Drdou a dozvěděli se mnoho zajímavostí o vzniku hry. Významnou událostí byla také premiéra hry Jedenačtyřicátý od Borise Lavreněva. Dramatizace a režie se ujal Zdeněk Štěpánek, člen Městského divadla Příbram. Hra byla sehraána jako slavnostní zakončení Měsíce československo–sovětského přátelství.³¹⁴ (příloha č. 38)

Příbramské divadlo chtělo dát o sobě vědět i okolním divadelním souborům, proto začalo pořádat divadelní festivaly. Ve dnech 6. až 11. června 1961 se konal Příbramský divadelní festival. Vedle Městského divadla Příbram se ho zúčastnilo Národní divadlo s inscenací Srpnová neděle a Divadlo Spejbla a Hurvínka se svým představením pro dospělé Velegrand teátr Spejbl. Příbramské divadlo odehrálo celkem čtyři představení: Lištičky, Maryša, Svátá Jana a Žebrácká opera. V dramatu Maryša vystoupil, jako host člen činohry Národního divadla Jaroslav Průcha v roli Lízala. Návštěvnost všech inscenací byla velmi slušná, ale rekordní mělo představení Velegrand teátr Spejbl.³¹⁵ Protože festival byl diváky velmi dobře přijat, rozhodlo se vedení divadla v této činnosti pokračovat.

V roce 1962 se ve dnech 15. až 19. května konal první Festival divadel Středočeského kraje. Prvními účastníky se stala divadla z Kladna, Kolína, Boleslavi a Příbrami. S festivalem byl spojen i seminář divadelních pracovníků a kritiků, který vedl a řídil člen rady MNV a předseda kulturní komise Ludvík Zíbrt. Městské divadlo Příbram se v rámci festivalu umístilo na prvním místě a bylo vyhodnoceno jako nejlepší v kraji. Zároveň získalo finanční odměnu 10 000 Kčs.³¹⁶ Přehlídky středočeských profesionálních divadel bývaly i tematicky zaměřené. V roce 1984 se konaly na počest Slovenského národního povstání a repertoár byl volen tak, aby zachycoval významné okamžiky československých novodobých dějin.³¹⁷ (příloha č. 39)

V roce 1966 se příbramské divadlo účastnilo také výběrové celostátní přehlídky oblastních divadel v Hradci Králové, kde odehrálo hru Břemeno svobody. Herecký výkon Kamila Olšovského byl při této příležitosti oceněn Svazem divadelních umělců.

³¹⁴ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1962, s. 276-277, 281.

³¹⁵ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1961, s. 182-183.

³¹⁶ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1962, s. 272-273.

³¹⁷ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika hornického města Příbram 1984, s. 134.

Příbramské divadlo se naplno prosadilo jako kulturní středisko města i okresu a převzalo i péči nad vybranými ochotníky z benešovského, berounského a příbramského okresu. Pro tento účel zahájilo dne 17. listopadu 1963 svou činnost Amatérské studio, které se stalo prvním učilištěm ve Středočeském kraji.³¹⁸

Divadlo se od svého počátku snažilo navazovat spolupráci se svými příznivci, proto pořádalo besedy s diváky, na kterých se obecnstvo mohlo dozvědět mnoho zajímavostí ze zákulisí divadla. V roce 1963 uspořádalo ředitelství divadla besedu, na které herci přečetli několik pasáží z knihy Karla Čapka „Jak se co dělá“ a přidávali své zážitky a zkušenosti z přípravy divadelních představení.³¹⁹ Besedy s diváky a příznivci divadla se pořádaly v pravidelných termínech. Dnes zajišťuje divadlo tyto besedy prostřednictvím Klubu přátel divadla. Na setkání s diváky jsou zváni herci domácí i v divadle hostující. Od roku 2006 má obecnstvo možnost hlasovat pro své oblíbence v anketě, která má tři kategorie: nejoblíbenější herec, nejoblíbenější herečka a nejoblíbenější představení (příloha č. 40). Vítězové se slavnostně vyhláší před představením, které uzavírá divadelní sezonu. Zájem o tuto anketu rok od roku stoupá. V roce 2011 byla do vyhlásování ankety vložena nová kategorie, diváci volili nejúspěšnější premiéru roku. Historicky první nejúspěšnější premiérou se stala komedie Brouk v hlavě. Další novinkou při vyhlásování ankety byla přítomnost prezidenta Herecké asociace, který předal absolutnímu vítězi s nejvyšším počtem hlasů cenu Herecké asociace. Příbramské divadlo není jediné, které vyhláší na konci sezony divácky nejúspěšnější představení a nejoblíbenější herce. Divadlo Antonína Dvořáka Příbram se stalo prvním divadlem, kde byla tato cena udělena. Absolutním vítězem se 416 hlasy stal Vojtěch Závěský (příloha č. 41).

Součástí oficiálních internetových stránek divadla je i stránka s názvem „Jak to vidí stará Blažková“. Zde se veřejnost seznámí s různými profesemi, které v sobě divadlo zahrnuje, dozví se o novinkách v repertoáru. Divadelní příznivci mají možnost sledovat i internetový pořad Drobečky z divadla, který se objevuje pravidelně po dvou týdnech a informuje veřejnost o akcích divadla a jiných novinkách i ze zákulisí.

Kromě divadelních představení se pořádají i další akce spojené s činností divadla. Jednou z nich byla výstava divadelní výtvarnické práce architekta Vlastimila Kouteckého a výstava divadelního plakátu akademického malíře Stanislava Geislera, členů výtvarného kolektivu městského divadla, ve foyeru divadla v roce 1964.³²⁰ Mezi oblíbené akce pořádané divadlem patří divadelní ples a akce Divadlo patří dětem, dětský den se spoustou her a soutěží. Od roku 1969 se pravidelně pořádá Hudební festival Antonína Dvořáka.

³¹⁸ SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1963, s. 269-270.

³¹⁹ Tamtéž.

³²⁰ SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1964, s. 282.

Mezi služby, které divadlo nabízí veřejnosti, patří také Studio herecké tvorby, které mohou využít hlavně zájemci o studium herectví. Studio nabízí přípravné kurzy na talentové zkoušky hudebně–dramatického oboru – herectví na konzervatořích či na DAMU, dále práci s členem činohry Divadla Antonína Dvořáka Příbram a další cvičení a semináře potřebné k vykonávání herecké profese.

Činností příbramského divadla se kromě místního tisku zabýval i rozhlas. Dne 11. února 1960 vysílal Československý rozhlas na stanici Praha ve stati Zrcadlo kultury relaci O mladém příbramském divadle, o výkonech jeho souboru. Kritika byla velmi příznivá. 22. března t. r. odvysílala stanice Praha I relaci o zdařilé premiéře hry Tonka Šibenice. Naproti tomu Rudé právo vydalo o této hře velmi přísnou a nepřiliš příznivou kritiku.³²¹ 22. března 1963 uvedl pražský rozhlas ve své relaci Kulturní koutek pořad o Městském divadle v Příbrami, o jeho hercích, repertoáru, besedách s diváky a budově divadla. Způsob spolupráce divadla s veřejností byl dáván za příklad ostatním divadlům.³²² Informace o premiérách divadla přinášel také pořad Československého rozhlasu Zrcadlo kultury. V kronice Horního města Příbramě z roku 1967 se dochovaly přepisy dvou relací. Týkají se premiéry her Napoleon v Americe, od Georga Kaisera, a Jak se vám líbí od Williama Shakespeara.³²³ První reportáž obsahuje pochvalné hodnocení hry Napoleon v Americe. Druhá rozhlasová relace upozorňuje na okolnosti, které hru Jak se vám líbí spíše poškodily (příloha č. 42).

V únoru roku 1965 začala československá televize vysílat cyklus s názvem Takový je náš kraj, který měl televizní diváky seznámit s tím, co se od konce druhé světové války v kterém okrese a kraji zlepšilo a vybudovalo a na jaké úrovni je tu kultura. Vysílání bylo zahájeno přenosem z městského divadla v Příbrami, které uvedlo dne 22. února 1965 hru Periferie od Františka Langra. Představení uvedl člen činohry Národního divadla Zdeněk Štěpánek, první představitel Franciho. Režii měl Stanislav Vyskočil. Do hlavních rolí byli obsazeni Jiří Žák (Franci) a Jarmila Kolářová (Ančí). Podle zápisů v kronice města se tento televizní přenos zapsal hlavně do vzpomínek televizních techniků. Vysílání bylo spojeno s velkými technickými problémy. Zavinily je v první řadě nepříznivé povětrnostní podmínky, sníh a silný vítr, a dále stínění Svaté Hory vysílanému signálu na Cukrák. I přes tyto problémy byl přenos kritikou hodnocen jako velmi úspěšný (příloha č. 43).³²⁴

V roce 2002 odvysílala Česká televize záznam divadelní adaptace knihy Hrdý Budžes (příloha č. 44), jejíž autorkou je příbramská rodačka Irena Dousková. Ve svém díle popisuje období husákovské normalizace očima Helenky Součkové, žákyně 2. třídy ZŠ v Ničíně. Ničín

³²¹ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1960, s. 162.

³²² SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1964, s. 271.

³²³ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1967, s. 137, 139.

³²⁴ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1965, s. 150-152.

představuje tehdejší Příbram v době rozkvětu těžby uranu. Divadelní režie se ujal Jiří Schmiedt a pro hlavní roli obsadil herečku Báru Hrzánovou. Jejími spoluhráči jsou Jarmila Vlčková a Libor Jeník, členové souboru příbramského divadla. Představení Hrdý Budžes je u diváků stále velmi oblíbené a od své premiéry dne 14. listopadu 2002 proběhlo už přes 500 repríz. Herečka Bára Hrzánová byla za svůj výkon v roli Helenky oceněna cenou Thálie za rok 2003 v kategorii činohra.

Vítězství Báry Hrzánové nepatří k jediným úspěchům příbramského divadla. Za roli Evy Mearové v inscenaci Drobečky z perníku získala cenu Thálie herečka Simona Stašová. Mezi držitele ceny Thálie patří i člen hereckého souboru Divadla Antonína Dvořáka Příbram Zbigniew Kalina. Byl oceněn v kategorii pro mladého činoherce do třiatřiceti let v roce 2008. Do širší nominace na cenu Thálie se dostali i herci Milena Kleinerová, za roli Lady Bracknellové v muzikálu Dobrý večer pane Wilde aneb Jak je důležité mít Filipa, a Vojtěch Závěský za roli Wolfganga Amadea Mozarta v inscenaci Amadeus.

Divadlo se zapojovalo i do politického dění města. Ve dnech od 18. listopadu do 7. prosince 1989 se zapojovali jeho členové do protestů proti komunistickému režimu. 18. listopadu se herci ze zahraničního rozhlasu dozvěděli o masakru ze 17. listopadu a o stávce divadel. Rozhodli se proto spojit s ostatními divadly a zrušit večerní představení pro dárce krve. Večer přečetli herci před diváky prohlášení o připojení se ke stávce a vysvětlovali, že krev, kterou tito lidé darovali pro záchranu zdraví a životů, byla prolita na Národní třídě. Tento čin se však nesetkal s pochopením a došlo i na účast Bezpečnosti, která požadovala vysvětlení. Zároveň se dostavil i místopředseda městského národního výboru a po zjištění situace prohlásil, že „divadlo, které nehraje, město nepotřebuje“. Dne 20. listopadu proběhlo v divadle hlasování zaměstnanců, kteří tak rozhodli o připojení příbramského divadla ke stávce. O den později vznikl v divadle sedmičlenný stávkový výbor a Občanské fórum, čímž se divadlo stalo koordinačním centrem stávkových výborů a Občanského fóra města. Dne 23. listopadu byl ředitel Okresního kulturního střediska Příbram František Černý vyzván vedením odboru kultury SKNV, aby uzamkl divadlo, které je v budově OKS v nájmu. František Černý však neposlechl a již 24. listopadu se v divadle konal první mítink pro veřejnost.³²⁵ Setkal se s obrovským ohlasem, lidé stáli i před divadlem a poslouchali záznam jednání z amplionů. Místo plánovaných představení se v budově divadla konaly schůze stávkových výborů a docházelo k přípravám generální stávky. V průběhu revolučních dní absolvovali herci rovněž řadu výjezdů do škol a různých podniků okresu, ze kterých byli zpočátku vykazováni a poté přijímáni s velkým nadšením.³²⁶

³²⁵ SOkA Příbram, fond MěstNV Příbram, Obecní kronika hornického města Příbram 1989, s. 71.

³²⁶ Nové Příbramsko, roč. 38, pátek 15. 12. 1989, s. 3.

V současné době působí ve Středočeském kraji tři profesionální oblastní divadla: Středočeské divadlo Kladno, Městské divadlo Mladá Boleslav a Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, které je největší. V repertoáru divadla stále převažují komedie a uvádí se česká i zahraniční klasická díla. Důležitou cílovou skupinou jsou děti, pro které se každý rok hrají alespoň dvě pohádky nebo hry zaměřené na dětské publikum. Kromě divadelních představení pořádá Divadlo Antonína Dvořáka Příbram pravidelné besedy s diváky, divadelní plesy a další akce pro upevňování vztahů s veřejností. Stále je významným kulturním centrem pro Příbram a široké okolí.

6. 1 Osobnosti hereckého souboru

Hasil Jiří

Narodil se 12. března 1927 v Holešově na Moravě. Pochází z divadelní rodiny a své mládí strávil u kočující divadelní společnosti. Vystudoval střední školu v Praze a poté odešel k divadlu. Působil v Českém divadle moravskoslezském v Ostravě (1945–1946), Těšínském oblastním divadle v Českém Těšíně (1946–1948), Zemském divadle Ostrava (1948–1950), Armádním uměleckém souboru V. Nejedlého Praha (1950–1952), Slezským oblastním divadle Z. Nejedlého Opava (1952–1961), Divadle Petra Bezruče Ostrava (1961–1962). V příbramském divadle působil v letech 1962–1987. Je autorem několika pohádek, které i sám režíroval.

Účinkoval v inscenacích: *Hrátky s čertem* (Sarka Farka), *Shuha dvou pánů* (Pantalone Agnivorla), *Kat a blázen* (Don Blasco Ibane), *Ze života hmyzu* (Cvrček), *Cesta* (Josef Levosický), *Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři* (Oněk Kamenický z Topic), *Pyšná princezna* (Král) nebo *Morálka paní Dulské* (Dulský)

V příbramském divadle režíroval: *Svatba pana Hastrmana*, *Jak Kašpárek s Honzou osvobodili princeznu*, *Kašpárek*, *Honza a vousatá princezna*, *O Honzovi a víle Verunce*.³²⁷

Hladík Václav

Narodil se 28. února 1927 v Mnichovicích u Prahy. Patřil k zakládajícím členům příbramského divadla. Do prvního angažmá nastoupil v Horáckém divadle v Jihlavě v roce 1951. Zde zůstal tři roky. Poté působil ještě v Divadle pracujících v Mostě (1955–1957) a Oblastním divadle v Benešově (1957–1958). Po zrušení benešovského divadla přešel v roce 1959 do Příbrami. Vytvořil celou řadu rozličných rolí od lyrických milovníků až po charak-

³²⁷ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), Příbram 2001, s. 84-85.

terní role. Od roku 1962 vedl režii všech her amatérského divadelního souboru ROH Kovohutě Příbram. Zemřel 16. června 1983.³²⁸

Účinkoval v inscenacích: *Zlý jelen* (Myslbor), *Hrátky s čertem* (Karborund), *Tři zlaté vlasy děda Vševeda* (Děd Vševed), *Ze života hmyzu* (První slimák), *Charleyova teta* (Lord Fancourt Babberley), *Jan Hus* (Zikmund), *R.U.R.* (Dr. Gall) nebo *Višňový sad* (Leonid Andrejevič Gajev).³²⁹

Hofmann Mnislav

Narodil se 24. března 1920 v Příbrami. V letech 1942–1946 studoval na Státní dramatické konzervatoři v Brně. Už v době studií byl v angažmá v Komorní hře Brno (1942–1945). Poté vystřídal několik působišť: Svobodné divadlo Brno (1945–1946), Zemské národní divadlo Brno (1946), Divadlo Větrník Praha (1946–1947), Krajské oblastní divadlo Karlovy Vary (1948–1953), Krajské oblastní divadlo Pardubice, kde působil i jako režisér (1950–1951). V severočeském divadle Liberec byl v angažmá v letech 1953–1958 a v sezoně 1954–1955 byl jeho ředitelem. V roce 1955 působil také v Divadle Český Těšín a v letech 1958–1959 v Městském divadle Benešov. Po jeho zrušení přešel do Městského divadla Příbram a zde zůstal až do roku 1980.³³⁰ Zemřel 29. srpna 1989 v Příbrami.

Účinkoval v inscenacích: *Dalskabáty hříšná ves aneb Zapomenutý čert* (Piškytle), *Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete* (Třasořítka), *Hrátky s čertem* (Omnimor), *Balada z hadrů* (Georges), *Lakomec* (Harpagon), *Lod' do Smyrny* (Beltrame), *Břemeno svobody* (Carinelli) nebo *Višňový sad* (Firs).

V Příbrami působil i jako režisér režíroval také svá díla, kterými byly hlavně pohádky pro děti. Z jeho režii jsou známé inscenace: *Hosté paní Veroniky*, *Detektiv Anička a čert Pytlík* nebo *Íček Tajtrlíček*.³³¹

Svůj talent uplatnil i na filmovém plátně. Zahrál si ve filmech *Archa bláznů*, *Holky z porcelánu*, *Jak se rodí chlap*, *Pavlinka* nebo *Půl domu bez ženicha*.³³²

Kalina Zbigniew

Narodil se 3. srpna 1979 v Karvině. Absolvoval v Hereckém studiu Mileny Asmanové při Národním divadle moravskoslezském v Ostravě. Od roku 1999 do roku 2001 byl v angažmá Těšínského divadla a v letech 2002 a 2004 působil v Městském divadle Karlovy Vary.

³²⁸ SOKA Příbram, MěstNV Příbram, Kronika Hornického města Příbramě 1983, s. 107-108.

³²⁹ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), s. 92.

³³⁰ SOKA Příbram, Mnislav Hofmann osobní fond, fotoalbum k odchodu Mnislava Hofmanna do penze.

³³¹ SOKA Příbram, fond Mnislav Hofmann osobní fond, soubor fotografií z divadelních inscenací.

³³² Tamtéž, s. 94-95.

Členem souboru Divadla A. Dvořáka Příbram je od září 2004. V roce 2008 byl oceněn Cenou prezidia Herecké asociace pro umělce do 33 let v činohře.

Účinkuje v inscenacích: *Jak jsem vyhrál válku* (Ernest Goodbody), *Rychlé šípy* (Rychlonožka), *Přelet nad kukaččím hnízdem* (Dale Harding), *Na skle malované* (Ďábel), *Tři veteráni* (Pikolík 1, Trpaslík 2), *Misery* (Paul), *Rychlé šípy II. – Sněhová mise* (Rychlonožka), *Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete* (Malvolio, příloha č. 45), *Korunní svědek* (Sir Wolfrid Robards, Q.C), *Tři v tom* (Capitano).

Hrál také ve filmu *Crash Road* (Tomáš) a v povídce z cyklu *To nevymyslíš* (Režisér).³³³

Kavan Emil

Narodil se 16. listopadu 1911 v Praze. Jeho vlastní jméno bylo Emil Novák. Svou divadelní činnost zahájil u Divadelní společnosti A. Vladyky v roce 1936 a zůstal dva roky. Poté vystřídal několik angažmá: Snížkovo divadlo (1941–1942), Divadelní společnost Dódi Pražského (1942–1943), Středočeská činohra J. Burdy (1943–1944), Městské divadlo Kladno (1944), D 46–D 48 Praha (1945–1948), Městské oblastní divadlo Mladá Boleslav (1948), DFS Praha (1949–1951), Československý film Barrandov Praha (1951–1952), Pražské divadlo pro mládež Praha (1952–1955), Městské oblastní divadlo Benešov (1957–1959).³³⁴

V příbramském divadle působil v letech 1959–1986. Vytvořil i několik menších filmových rolí.

Účinkoval v inscenacích: *Maryša* (Lízal), *Lištičky* (Benjamin Hubbard), *Pygmalion* (Plukovník Pickering), *Majitelé klíčů* (Krůta), *Čarodějky ze Salemu* (Pastor Paris), *Naši furianti* (Filip Dubský), *Jak se vám líbí aneb Cokoli chcete* (Frederick), *Vojnarka* (Jakub Vojnar) nebo *Král Lear* (Lear).³³⁵

Kleinerová Milena

Narodila se 29. srpna 1949 v Praze. Je absolventkou divadelní fakulty AMU v Praze. V letech 1971–1990 působila v Divadle Jaroslava Průchy v Kladně. Poté přešla do Středočeského divadla v Kladně a Mladé Boleslavi, kde zůstala do roku 1994. Členkou souboru Divadla Antonína Dvořáka Příbram je od roku 1996. V roce 2002 se dostala do širší nominace na cenu Thálie za roli Lady Bracknellové v muzikálu *Dobrý večer, pane Wilde aneb Jak je*

³³³ Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, www.divadlopribram.eu.

³³⁴ Nové Příbramsko, roč. 15, č. 44, 1966, 12. 11., s. 3.

³³⁵ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945–současnost), s. 125

důležité mítí Filipa. V roce 2009 oslavila životní jubileum a k této příležitosti byla nastudována inscenace *Zlomatka* Maria Gelardiho (příloha č. 46).³³⁶

Účinkuje v inscenacích: *Limonádový Joe* (Tornado Lou), *Ženský boj* (Božena), *Harold a Maude* (Paní Chassenová), *Jeptišky II.* (Sestra Mary Huberta), *Na skle malované* (Anděl), *Rychlé šípy II. – Sněhová mise* (Bohouš, Tonda Pírko, Doudleba, chlapec s dynamitem), *Zlomatka* (Anna).

Zahrála si také v televizních seriálech *F. L. Věk* (Frantina) a *Ordinace v růžové zahradě* (Mgr. Plocková).³³⁷

Kuba František

Příbramský rodák narozený 28. června 1937 na Březových Horách. Původním povoláním je soustružník. S divadlem začal jako člen ochotnického spolku Miláček na Drmlově Poli. Poté působil v pražských klubech (do roku 1955) a Ochotnickém spolku Skalka v Podlesí (1955–1995). V příbramském divadle působil od roku 1984 až do odchodu do důchodu v roce 1999. S divadlem neustále spolupracuje jako host.

Účinkoval v inscenacích: *Dalskabáty, hřišná ves aneb Zapomenutý čert* (Čert Belfegor), *Prokletý básník* (Mnich), *Lucerna* (Sejtko), *Vesničko má středisková* (Otík), *Divotvorný hrnec* (Bersi), *Zlobivý brouček* (Zlatohlávek), *Pes baskervillský* (Sluha Barrimoor) nebo *Škola základ života* (Profesor Kod'ousek).³³⁸

Leitner Rudolf

Narodil se 26. dubna 1934 v Prostějově. V letech 1958–1962 studoval JAMU v Brně. V letech 1969–1970 působil ve Východočeském divadle v Pardubicích. V příbramském divadle hrál v letech 1962–1969 a od roku 1970 do roku 1999. Působil jako předseda činoherní komise při středočeské pobočce Svazu českých dramatických umělců. V roce 1983 získal medaili Josefa Kajetána Tyla za významný přínos k rozvoji české divadelní kultury.

Účinkoval v inscenacích: *Jiříkovo vidění* (Honza), *Tři zlaté vlasy děda Vševěda* (Plaváček), *Nový šéf* (Lamin), *Manon Lescaut* (Rytíř de Grieux), *Jan Hus* (Jan Hus), *Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete* (Orsino), *Matka* (Otec), *Kreón, thébský král* (Kreón), *Dáma s kaméliemi* (Georges Duval), *Křišťálová noc* (Josef Struna), *Pes baskervillský* (Dr. John Watson), *Kráska a Netvor* (Kupec) nebo *Čertův švagr* (Knížepán, mnich).³³⁹

³³⁶ Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, Divadelní program k představení *Zlomatka*, únor 2010.

³³⁷ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), s. 128.

³³⁸ Tamtéž, s. 149.

³³⁹ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), s. 158.

Marečková Ludmila

Narodila se 10. ledna 1919 ve Vysokém Mýtu. V letech 1925–1933 studovala reálné gymnázium. Od roku 1933 vystupovala jako herečka pod pseudonymem Lída Borovcová. Hrála ve filmech Přednosta stanice, Advokát chudých nebo Host do domu. V příbramském divadle působila v letech 1959–1981. Za svou práci byla odměněna medailí Krajského národního výboru Praha. Po roce 1983 pracovala jako civilní řečnice v obřadní síni Na Hvězděnce v Příbrami.

Účinkovala v inscenacích: *Příliš štědrý večer* (Babička), *Dobývání princezny Turandot* (Ling), *Jezinky a bezinky* (Marta Brewsterová), *Pygmalion* (Paní Higginsová), *Poklad ve mlýně aneb Pohádka o líných strašidlech* (Hastrmanka), *Pyšná princezna* (Milada) nebo *Modré z nebe* (Berta).³⁴⁰

Mrva Vladimír

Narodil se 8. ledna 1951 v Přerově. Věnuje se herecké, moderátorské a režisérské činnosti. V letech 1982–1991 působil ve Státním divadle Oldřicha Stibora Olomouc, Moravském divadle (1990), Národním divadle moravskoslezském v Ostravě (1991–1994). Léta 1994–1996 strávil ve svobodném povolání, tj. věnoval se spolupráci s uměleckou agenturou a aktivní práci v managementu i v zahraničí. Spolupracoval zejména s agenturou Alber Mnichov. V příbramském divadle působí s devítiletým přerušením od roku 1979. V divácké anketě Bravo 99 byl oceněn za nejlepší mužský herecký výkon 40. divadelní sezony.

Účinkoval v inscenacích: *Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři* (Hynek), *Pyšná princezna* (Mladý král Miroslav), *Škola základ života* (Antonín Lejsal), *Rychlé šípy* (Štětináč, příloha č. 45), *Jak jsem vyhrál válku* (Major Arkdust), *Přelet nad kukaččím hnízdem* (Dr. Spiney), *Amadeus* (Hrabě Johann Kilian von Strack), *Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete* (Fabian), *Korunní svědek* (Inspektor Hearne) nebo *Jakub a jeho pán* (Starý Otrapa, Komisař, Rychtář).³⁴¹

Režíroval inscenace: *Commedia finita*, *Jeden a jedna jsou tři*, *Anička, skřítek a Slaměný Hubert*, *Bylo nebylo*, *Lev v zimě*, *Dobrý večer pane Wilde*, *Sněhová královna*, *Jak se stal*

³⁴⁰ Tamtéž, s. 168.

³⁴¹ Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, www.divadlopribram.eu.

*Rumcajs loupežníkem, Pěnkava s loutnou, Plynové lampy, Dřevěný zámeček, Jak šel Matěj na obra, Kopretinka a Výlet pana Broučka.*³⁴²

Pešice Jaroslav

Narodil se 17. února 1943 v Praze, kde vystudoval gymnázium. V letech 1961–1965 studoval na DAMU obor herectví. V příbramském divadle působil od roku 1965 až do roku 2005. Od roku 2000 zastával funkci uměleckého vedoucího. Ve filmu debutoval jednou z hlavních rolí zákopníka Hančla zvaného Žorž v okupačním dramatu *Zpívali jsme Arizonu* (1964). Znovu se na plátně objevil až po deseti letech ve vedlejší postavě továrního mistra Pacovského v Borkově prvotině ze života současné mládeže *Kvočny a Král* (1974). Jeho televizní tvorbu reprezentují menší úlohy v inscenaci *Stránky z deníku* (1977) a v seriálu *Zlá krev* (1986).³⁴³ V současné době se věnuje zejména dabingu a rozhlasovým hrám.

Účinkoval v inscenacích: *Charleyova teta* (Jack Chesney), *Kolébka* (Král Václav IV.), *Strakonický dudák* (Švanda), *Kytice pro panenku* (Pepík), *Višňový sad* (Lopachin), *Hrátky s čertem* (Martin Kabát), *Divotvorný hrnec* (Šerif) nebo *Rozmarné léto* (Antonín Důra, příloha č. 47).³⁴⁴

Sobotová Libuše

Narodila se 18. dubna 1920 v Plzni. V letech 1940–1943 studovala na dramatickém oddělení konzervatoře hudby v Praze. Prošla angažmá v Divadle Zdeňka Waldena (1938–1940), Intimním divadle Praha (1943–1944), Krajském oblastním divadle Plzeň (1945–1952), Divadle Jiřího Wolkeru Praha (1952–1958), Státní divadlo Zdeňka Nejedlého Opava (1958–1964). V příbramském divadle působila v letech 1964–1986. Zemřela 10. února 1995 v Příbrami.

Účinkovala v inscenacích: *Čarodějky ze Salemu* (Alžběta Proctorová), *Drahomíra* (Drahomíra), *Ženský boj* (Božena), *Začínáme žít* (Bregelová), *Radúz a Mahulena* (Runa), *Vodník Mařenka* (Mlynářka Amála) nebo *Kdo jinému jámu kopá* (Bezoušková).³⁴⁵

Stockinger Antonín

Narodil se 11. února 1926 v Praze. Působil na Scéně Ference Futuristy Praha (1945–1946), Vesnickém divadle Praha (1946–1947), Studiu Národního divadla Praha

³⁴² Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), s. 184.

³⁴³ <http://libri.cz/databaze/film/heslo/3622>, použito dne 21. 7. 2013.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 202–203.

³⁴⁵ Tamtéž, s. 227.

(1947–1948), Divadle Těšínského Slezska Český Těšín (1948–1949), Krušnohorském krajském divadle Teplice (1949–1950). Krajském oblastním divadle Karlovy Vary (1950–1958), Slováckém divadle Uherské Hradiště (1959–1960), Beskydském divadle Nový Jičín (1960–1963), Městském divadle Mladá Boleslav (1963–1964). V příbramském divadle vystupoval v letech 1965–1991. Zemřel 15. února 1991 v Příbrami.

Účinkoval v inscenacích: *Naši furianti* (Jakub Bušek), *Radúz a Mahulena* (Radovít), *Marie Stuartovna* (Jiří Talbot), *Jak Kašpárek čaroval* (Škrhola), *Havířská balada* (Milfait), *Sen noci svatojánské* (Egeus), *Benátská vdovička* (Pantalone), *Křišťálová noc* (Alois Struna), *Chechtavec* (Rubicus) nebo *Případ vesnického policajta* (Kubizhák).³⁴⁶

Trunečková Eva

Narodila se 29. dubna 1923 v Praze. Vystřídala několik angažmá: Divadlo Větrník Praha (1945–1946), Vesnické divadlo Praha (1946–1948), Městské divadlo Karlovy Vary (1948–1949), Severočeské divadlo Liberec (1949–1951), Městské divadlo Nový Bor (1951–1952), Městské divadlo Varnsdorf (1952–1957), Městské divadlo Benešov (1957–1958). V příbramském divadle působila v letech 1959–1991. Zemřela v září 1991 v Příbrami.

Účinkovala v inscenacích: *Teta z Bruselu* (Julie Kohoutová), *Podivná paní Savageová* (Ethel), *Dobývání princezny Turandot* (Turandot), *Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert* (Marijána Plajznerová), *Kytice pro panenku* (Stella Kejzlarová), *Cesta* (Marie Levosická), *Marie Stuartovna* (Alžběta), *Morálka paní Dulské* (Paní Dulská) nebo *Křišťálová noc* (Strunová).³⁴⁷

Vojtová Eva

Narodila se 23. března 1930 v Uherském Hradišti. V roce 1946 absolvovala na konzervatoři, o rok později navštěvovala Divadelní školu E. F. Buriana a už hrála jako elévka v divadle D 47. Byla členkou Městského oblastního divadla Kladno (1947–1948, dále jen MOD), MOD Slaný (1948–1951), MOD Benešov (1951–1959). V příbramském divadle působila v letech 1959–1991.

Účinkovala v inscenacích: *Veselé windsorské paničky* (Paní Hošková), *Stromy umírají vstoje* (Genoveva), *Kreón, thébský král* (Eurydiké), *Dáma s kaméliemi* (Olympie), *Ferda*

³⁴⁶ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), s. 232.

³⁴⁷ Tamtéž, s. 261–262.

Mravenec (Hlemýžď), *Ostře sledované vlaky* (Přednostová), *Revizor* (Anna Andrejevna), *Poprask na laguně* (Paní Pasqua) nebo *Zlobivý brouček* (Kmotřička).³⁴⁸

Žák Jiří

Narodil se 7. prosince 1936 v Hradci Králové. Vyučil se autoelektrikářem a po ukončení základní vojenské služby začal studovat JAMU, obor herectví. Absolvoval v roce 1962. Poté nastoupil do příbramského divadla, kde působil až do roku 2000. V letech 1995–2000 byl uměleckým šéfem Divadla Příbram. Od roku 1980 se zabývá psaním písňových textů do divadelních inscenací a textů šansonů. Hrál v několika televizních inscenacích, seriálech i filmech. Je také autorem několika pohádkových her.

Účinkoval v inscenacích: *Hrátky s čertem* (Solfernus), *Vítězný Purlie* (Vítězný Purlie), *Periférie* (Franci), *Naši furianti* (Václav), *Morálka paní Dulské* (Zbyško), *O myších a lidech* (Lennie), *Sem padají hvězdy* (Roman), *Marie Stuartovna* (Lord Dudley), *Obchodník s deštěm* (Bill Starbuck), *Tvrdohlavá žena* (Zlatohlav) nebo *Tři Alberti a slečna Matylda* (Baron).³⁴⁹

Mezi herci, kteří v příbramském divadle působili, bylo mnoho takových, pro které představovala Příbram pouze přestupní stanicí do lepšího angažmá. Jsou však mezi nimi i tací, kteří zde strávili celý svůj život.

Hereckým souborem prošlo přes 230 herců. Někteří z nich se postupně propracovali mezi hereckou elitu. Příkladem jsou taková jména jako Radoslav Brzobohatý, Jana Březinová nebo Miroslav Zounar. Z dlouholetých členů příbramského divadla se do širšího povědomí zapsali Mnislav Hofmann, Jaroslav Pešice nebo Jiří Žák. Spolupracovali s televizí, prosadili se v dabingu a rozhlasovém vysílání. Někteří z herců se věnovali režii a psaní divadelních her, zejména pro děti. K nejplodnějším autorům patří bezesporu Michal Gulyáš. Svou tvorbou tíhnul k autorskému divadlu. Většinu svých děl i sám režíroval. Stejně jako ostatní autoři se i on zabýval tvorbou pro dětské publikum.

V roce 1989 se herecký soubor se aktivně zapojil do protestů proti komunistickému režimu. Herci přerušili divadelní činnost, v divadle organizovali politické mítinky a objížděli školy a průmyslové podniky okresu.

V současné době iniciovali členové hereckého souboru vznik Velikonočního bazaru, jehož výtěžek je věnován na dobročinné účely. V letošním roce proběhl již druhý ročník Velikonočního bazaru. Herci se podílejí i na organizaci akce Divadlo patří dětem.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 277-278.

³⁴⁹ Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), s. 289-290.

7. BUDOVA, KDE SÍDLÍ DIVADLO. KULTURNÍ DŮM JAKO ARCHITEKTONICKÝ PRVEK

Po druhé světové válce došlo k rozvoji těžby uranu a tím i k nárůstu počtu obyvatel města. Proto byli architekti a urbanisté Luboš Koreček a Václav Hlinský (1909–2001) pověřeni projektováním nového sídliště v polích mezi Březovými Horami a cihelnou, jehož součástí měla být i budova Kulturního domu. Projektovou dokumentaci zpracoval kolektiv autorů O. Jurenka, J. Náhlík a M. Michal a na vnitřním zařízení spolupracoval J. Zeman.³⁵⁰ Úvodní projekt na výstavbu příbramského kulturního domu vyčíslil náklady na 26 600 000 Kčs a poté je snížil na 23 000 000 Kčs, ale podle technického projektu by se náklady vyšplhaly na 28 000 000 Kčs. Při jednání o výstavbě padl také návrh, aby byl divadelní sál sloučen s kinem. Rada však trvala na rozhodnutí, aby každý sál zůstal zvlášť.³⁵¹ Rozpočet pro zařízení jeviště Kulturního domu, který v roce 1957 předložil Okresní průmyslový podnik ve Slavkově u Brna, se vyšplhal na sumu 1 054 670 Kčs.³⁵²

Základní kámen byl slavnostně zasazen do průchodu vstupní haly divadla dne 1. května 1957. Tohoto aktu se účastnil i československý ministr zahraničních věcí Václav David (příloha č. 48). Stavbu prováděl národní podnik Jáchymovské doly–Stavební závody. Mezi dělníky, kteří se podíleli na stavbě, byli i vězni z táborů Vojna a Bytíz. Hlavně ti, kteří nemohli ze zdravotních důvodů pracovat v dolech, nebo pro ně v podzemí nebyla práce.

Stavba započala dne 1. září 1957 a byla ukončena dne 7. listopadu 1959.³⁵³ V roce 1958 bylo hlášeno, že postup výstavby kulturního domu v oddílech A (divadlo) a B (kino) je uspokojivý, ale v oddílech C (estrádní sál) a D (hotel) jsou nedostatky a dochází ke zpoždění. Dosud bylo prostavěno 7 700 000 Kčs, závazek stavbařů zněl na 10 milionů Kčs. Tento závazek tedy nebude splněn a zbytek nákladů bude nutno přičíst k plánu na příští rok. Ten činí 18,5 milionu Kčs.³⁵⁴

Jde o skutečně velkolepou budovu, která tvoří protiváhu Svaté Hory a zároveň i vstupní architektonický prvek do nového města. Je koncipována ve slohu moderního klasicismu z přelomu 50. a 60. let. Objekt má půdorys písmene L a je členěn do tří částí. Levý (jižní) trakt patří divadlu a kinu. V centrální partii se nachází malá scéna, klubovna, estrádní sál, re-

³⁵⁰ Jan KAREL, Příbram a výtvarné umění, in: Vlastivědný sborník Podbrdsko, svazek I. 750 let Příbramě, Příbram 1966, s. 179–180.

³⁵¹ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1957, s. 233.

³⁵² SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, kart. 499, Rozpočet pro zařízení jeviště Kulturního domu v Příbrami ze dne 29. 12. 1957.

³⁵³ SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, kart. 499, Dohoda o převodu správy národního majetku ze dne 15. února 1960.

³⁵⁴ SOKA Příbram, fond MěstNV Příbram, Kronika Horního města Příbramě 1958, s. 120.

staurace s vinárnou a další místnosti. Pravé křídlo patří hotelu (o kapacitě 84 lůžek) a kavárně.³⁵⁵

Nejokázalejší, co se týče výzdoby, je vchod do divadelní budovy. Průčelí zvýrazňuje střední rizalit s užitím vysokého řádu sloupů a vrcholí atikou s kamenným figurálním reliéfem. Reliéf tvoří tři sedící ženské postavy, alegorie Divadla, Hudby a Poezie. Divadlo představuje žena na trůně otočená čelem k přichozímu a držící v pozvednutých rukách masky, symboly komedie a tragédie. Vlevo od divadla sedí ženská postava doprovázená lyrou a del-fínem, alegorie Hudby. Vpravo pak postava sedící ženy s labutí a sloupem, na kterém stojí pegas, je alegorií Poezie. Hudba i Poezie jsou ztvárněny z boku a z profilu. Celé průčelí je dílem sochaře Bedřicha Stefana (1896–1982). Ve třetím nejnižším stupni jsou zachyceny doprovodné předměty umělecké tvorby, např. hudební nástroje, malířské náčiní, knihy apod. (přílohy č. 49-51)

Interiér divadla už klasicistní není a je dobrým příkladem soudobé architektury, která vyjadřuje touhu po změně životního stylu a po dynamickém výrazu s použitím nových materiálů. Na stěnách divadelního foyeru jsou proti sobě umístěny dva štukové reliéfy. Naturalizující postava múzy a kubizující stylizace postavy kováře držící v levé ruce kladivo pocházejí z ateliéru Jana Laudy (1898–1959), které byly dokončeny až po jeho smrti. Reprezentativní ráz dotváří ještě mramorová podlaha, sloupy obložené niklovaným plechem a lustry tvořené hrozny skleněných koulí z ateliéru průmyslové výtvarnice Marie Rychlíkové. Divadelní sál je řešen nečleněnými vlnitými bočními stěnami. Sál velké scény měl 383 sedadel v přízemí a 174 sedadel na balkoně, dohromady 557 míst, na Malé scéně pak 237 míst pro děti a 33 pro dospělé (přílohy č. 52-57).³⁵⁶

Slavnostní předání Kulturního domu veřejnosti proběhlo dne 7. listopadu 1959 (v rámci výročí VŘSR). Předání rozlehlého komplexu Kulturního, který zahrnoval divadlo a kino, estrádní sál, vinárnu, loutkovou scénu, restauraci, kluby, knihovnu, výstavní prostory, hotel a kavárnu se zúčastnili zástupci závodů, podniků, úřadů, škol, organizací, složek Národní fronty a další hosté. Slavnost zahájil tajemník okresního výboru Komunistické strany Československa František Veselý. Dále následovaly projevy předsedy ONV Václava Láchy a předsedy MěstNV Františka Junka. Z Prahy přijeli jako zástupci strany a vlády tajemník Ústředního výboru Komunistické strany Československa Hendrych a ministr školství František Kahuda. Po slavnostních proslovech si hosté prohlédli celý Kulturní dům. Tímto byla činnost Kulturního domu zahájena. V tento den zahájilo svou činností také moderně vybavené

³⁵⁵ Josef VELFL, *Památky Příbrami v obrazech*, Příbram 2008, s. 124-125.

³⁵⁶ Václav TRANTINA, *50 let příbramského divadla*, Příbram 2009, s. 8,9.

širokoúhlé kino pojmenované Kino Mír. Toto kino mělo promítat celý týden.³⁵⁷ Jako skladovací prostory byl divadlu přidělen objekt č. p. 83/IV. V roce 1960 získalo divadlo do nájmu nemovitosti č. p. 15 a 394 na Březových Horách, kde byly zřízeny truhlářské dílny a sklady.³⁵⁸

Práce na stavbě Kulturního domu trvaly dva a půl roku a vyžádaly si náklady, které přesáhly 40 milionů Kčs. Zařízení divadla (hlediště, šatny, kanceláře a další příslušenství) dosáhlo hodnoty 564 184, 23 Kčs.

Součástí areálu Kulturního domu je také bronzová socha Antonína Dvořáka od akademického sochaře Josefa Wagnera (1941–2005), který ji vytvořil pro prostranství u pražského Rudolfinu. Jeho syn provedl trojnásobné zvětšení sochy do mírně nadživotní velikosti a tato varianta zvítězila v příbramském konkurzu. K jejímu slavnostnímu odhalení došlo dne 3. května 2004 při zahájení 36. ročníku Hudebního festivalu Antonína Dvořáka. Zahájení se zúčastnil Antonín Dvořák III., skladatelův vnuk, ministr kultury Pavel Dostál a předseda ODS Mirek Topolánek.³⁵⁹

V roce 2004 iniciovalo město Příbram návrh na prohlášení Kulturního domu kulturní památkou. K uskutečnění návrhu došlo dne 29. března 2006. Kulturní dům se stal kulturní památkou České republiky. Právní moci nabylo toto prohlášení 27. dubna 2006.

V roce 2006 prošlo divadlo rozsáhlou rekonstrukcí. V současné době má scéna Divadla Antonína Dvořáka Příbram podobu, kterou uvádí tabulka číslo 15 a 16.³⁶⁰

tab. č. 15: Parametry současné Velké scény Divadla Antonína Dvořáka Příbram

Celková plocha hlediště	310 m ²
Maximální hloubka hlediště	15 m
Maximální šířka hlediště	12 m
Kapacita hlediště	463 křesel
Kapacita hlediště v přízemí	317 křesel
Kapacita hlediště na balkoně	146 křesel
Šířka hlavního jeviště	18,5 metru
Hloubka jeviště včetně předscény	12,5 metru
Výška hlavního jeviště	18 metrů
Šířka jeviště mezi portály	8,5 metru
Výška portálu	6 metrů
Hloubka jeviště od opony	8,5 metru
Hloubka forbíny	4,5 metru
Počet tahů	20
Délka tahové tyče	11 metrů
Točna – průměr	8 metrů
Počet propadel	2

www.divadlopribram.eu/O divadle.

³⁵⁷ SOKA Příbram, fond MěstNV, Kronika Horního města Příbramě 1959, s. 77-78.

³⁵⁸ SOKA Příbram, fond ONV Příbram, inv. č. 1513, sign. 456.3, kart. 499.

³⁵⁹ SOKA Příbram, fond MÚ Příbram, Kronika města Příbram 2004, s. 39.

³⁶⁰ Václav TRANTINA, 50 let příbramského divadla, s. 9.

tab. č. 16: Parametry současné Malé scény Divadla Antonína Dvořáka Příbram

Kapacita hlediště	146 křesel
Šířka jeviště mezi portály	7 m
Hloubka jeviště	5 m
Výška jeviště	3,5 m
Bez forbíny	

www.divadlopribram.eu/O divadle.

Z parametrů současné scény Divadla Antonína Dvořáka Příbram je zřejmé, že po rekonstrukci došlo ke snížení kapacity hlediště Velké i Malé scény. V hledišti velkého sálu byla instalována nová sedadla. Kapacita sálu se zmenšila ubráním několika míst na krajích řad a vestavbou zvukové a osvětlovací kabiny do míst posledních řad pod balkónem. Nová sedadla nahradila i původní dětská dvojsedadla v loutkovém divadle, dnešní Malé scéně. Snížení počtu sedadel umožnilo zvětšit rozestupy mezi jednotlivými řadami a divákům tak dopřát pohodlnější sledování divadelních inscenací.

V současné době bylo vypsáno výběrové řízení na projekt vestavby venkovního výtahu, kterým by se vytvořil bezbariérový vstup do divadla. Přestože je budova Kulturního domu zapsána v seznamu nemovitých kulturních památek, podle projektové dokumentace je prosklený výtah situován na jižní fasádu objektu. Tím však dojde k narušení celkové kompozice Kulturního domu.³⁶¹ Doufejme, že se najde lepší řešení.

³⁶¹ Michal PROFANT, <http://www.pribramsko.eu/kulturni-dum-venkovni-vytah-je-novotvar-nador-narusujici-kompozici-pamatkove-chroneneho-objektu-4738>, použito dne 23. 7. 2013.

8. SONDA DO PÍSEMNOSTÍ SPOLKOVÝCH ARCHIVŮ

Spolková činnost zasahovala především od druhé poloviny 19. století téměř do všech oblastí života společnosti. Do spolku se sdružovaly činnosti náboženské, dobročinné, podpůrné, tělocvičné, umělecké, vzdělávací atd. Téměř v každé obci existoval hasičský, čtenářský nebo ochotnický spolek. Písemnosti těchto organizací přinášejí informace, které doplňují úřední prameny a umožňují doplnit si představu o spolkovém životě města.

První obecnou úpravu spolkového života představuje nejvyšší rozhodnutí o zřizování soukromých spolků a jejich poměru ke státní správě z roku 1843. Pro vytvoření spolku bylo potřeba zvláštní povolení státní správy. Pro spolky vědecké a umělecké, pro průmyslové, zao-patrovací, rentovní a pro spořitelny bylo třeba získat povolení samotného císaře. Pokud působnost spolku zasahovala do správního území více zemských úřadů, udělovala povolení k jejich zřízení spojená dvorská kancelář.³⁶² Vznik všech ostatních spolků povolovaly příslušné zemské úřady. Nařízení z roku 1843 upravovalo i náležitosti stanov.³⁶³ Cestu ke svobodě spolčování otevřel rok 1848. Už první ústava z 24. dubna 1848 slibovala občanům právo vytvářet spolky, nikdy však nebyla provedena. Březnová ústava z roku 1849 povolovala vznik spolků v závislosti na jejich cílech, účelu a prostředcích, které nesměly mít protistátní charakter. Současně byl zaveden policejní dohled nad činností spolků. Březnová ústava nevstoupila nikdy v platnost, prozatímní účinnost měl císařský patent z března roku 1849. Nepolitické spolky, které nespadaly do výrobní sféry, nemusely mít ke svému vzniku žádné zvláštní schválení. Stačilo pouze 14 dní před zahájením činnosti předložit obecnímu představenému a představenému politickému okresu stanovy a oznámit úmysl vytvořit spolkový výbor.

Základem spolkového života se stal spolkový patent z roku 1852, který se vrátil k povolovací praxi nařízení z roku 1843. O založení spolků tak znovu rozhodoval císař, ministerstvo vnitra nebo zemský politický úřad.³⁶⁴ Vydaná povolení se od roku 1855 hlásila policejnímu ministerstvu. Dozor nad spolky zůstal státní správě. Dozor vykonával pověřený zeměpanský komisař, který měl zajistit, aby spolky nepřekračovaly rámec povolených aktivit.³⁶⁵

Po obnovení ústavnosti a uvolnění politické situace mohlo dojít i k obnovení spolkové a shromažďovací svobody. K právnímu zakotvení spolkové činnosti došlo vydáním zákona č. 134/1867 ř. z., který povoloval vytváření spolků a rozlišoval mezi spolky politickými a nepolitickými. Rozhodování o vzniku spolku spadalo do kompetence zemského místodržitel-

³⁶² Eva DRAŠAROVÁ, Stát, spolek a spolčování, in: *Paginae historiae*, roč. 1, Praha 1993, s. 161.

³⁶³ Eva DRAŠAROVÁ, Soupis právních předpisů a dokumentů ke spolčovacímu právu z fondů Státního ústředního archivu v Praze od poloviny 18. století do roku 1918, in: *Sborník archivních prací*, roč. XXXX, č. 2, Praha 1990, s. 298.

³⁶⁴ Karel MALÝ, Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Praha 1997, s. 251-252.

³⁶⁵ Patent císařský, daný dne 26. listopadu r. 1852, pro celou říši, vyjímaje hranici vojenskou, jímžto se vydávají nová ustanovení o spolcích (zákon spolkový), § 22.

telství, dohled připadl okresním hejtmanům nebo policejním ředitelstvím. Spolky jim musely hlásit jména svých členů a oznamovat konání spolkových schůzí nejméně 24 hodin předem. Politické úřady měly právo vyslat do schůze svého zástupce, který dohlížel na její průběh a v případě potřeby ji mohl rozpustit.³⁶⁶ Každý nový člen spolku musel být do tří dnů od vstupu do spolku ohlášen policii. Spolky měly také povinnost předkládat každoročně seznam svých členů. Policejní úřady měly právo spolek zakázat, pokud by uznaly, že je spolek státu nebezpečný nebo jeho vznik odporuje právu. Přestoupení tohoto zákona znamenalo trest vězení až do 6 neděl nebo pokutu až do výše 400 K.³⁶⁷ Právní úpravu spolkové činnosti včetně policejních praktik pak převzala i Československá republika.

Působení ochotnických spolků se nachýlilo ke konci s příchodem let po skončení druhé světové války. V důsledku společensko–politických změn se začala prosazovat snaha postavit spolkový život na nových základech.³⁶⁸ Uvažovalo se o sloučení spolků a korporací, které vyvíjejí divadelní činnost. Argumentovalo se tím, že kulturní činnost ve městě by měla být ukázněná a organizovaná a to vše by zaručovalo nově vzniklé kulturní sdružení. V roce 1950 rozhodla ÚMDOČ zastavit zřizování svých okrsků a zlikvidovat ty stávající. Spolkům doporučila, aby se začlenily do některé z masových organizací působících v jejich okolí. Většina malých spolků se však rozhodla pro svou likvidaci.

Materiál spolkových archivů lze rozdělit do sedmi základních skupin. První skupinu tvoří úřední knihy, kam patří pamětní knihy spolku, knihy zápisů z výborových schůzí a valných hromad, evidenční knihy členů, členských příspěvků, spolkového majetku apod. Druhou skupinou je spisový materiál, ke kterému se řadí i registraturní pomůcky jako jsou podací protokoly, rejstříky a registraturní kartotéky. Vlastní spisy lze dále dělit do podskupin podle věcného hlediska nebo podle organizační struktury spolku. Vzhledem k malému rozsahu a jednoduché struktuře zkoumaných spolků došlo k dělení písemností do skupin podle věcného hlediska. Spisový materiál tvoří nejrozmanitější skupinu písemností, která může obsahovat prakticky cokoli, co se týkalo činnosti spolku. Třetí skupinou je účetní materiál. Sem se řadí účetní knihy, tj. hlavní knihy, pokladní deníky, knihy příjmů a výdajů, a účetní spisy. Čtvrtou skupinu tvoří mapy a plány kde se vyskytují např. plány spolkových budov. Pátou skupinou jsou fotografické, zvukové a kinematografické dokumenty. Největší zastoupení v této skupině mají fotografie z divadelních představení spolků, valných hromad, oslav jubileí apod. Ze zvukových dokumentů se mohou vyskytnout gramofonové desky, magnetofonové pásky atd. Hojně zastoupení ve spolkových archivech má skupina tisková dokumentace, která obsahuje

³⁶⁶ Václav DUSIL, *Spolky, shromáždění a politické strany podle práva československého*, Praha 1936, s. 74–79.

³⁶⁷ Karel MALÝ, *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha 1997, s. 252–253.

³⁶⁸ Elena VRANOVÁ, *Spolky na Slovensku v letech 1945–1951*, in: *Slovenská archivistika*, roč. XV, č. 1, Bratislava 1980, s. 63–96.

letáky, novinové výstřižky, plakáty, legitimace ad. Poslední sedmou skupinu tvoří materiály a předměty ikonografické povahy. Patří sem různé obrazy, kresby, např. návrhy scény a kostýmů. Tato skupina obsahuje také trojrozměrné předměty, zejména spolková razítka.³⁶⁹

8. 1 Úřední knihy

8. 1. 1 Kroniky, pamětní knihy

Zaznamenávají informace o vzniku spolku a jeho následném vývoji.³⁷⁰ Obsahují zápisy o důležitých spolkových událostech, záznamy o valných hromadách a volbách představitelů spolku. Velká péče byla věnována jejich úpravě. Jednotlivé strany mohou být zdobeny dekorativními rámečky nebo ornamenty. Často bývají bohatě ilustrovány.³⁷¹ Pamětní knihy mohou být doplněny také fotografiemi, pozvánkami a programy. U některých významných akcí, např. oslavy jubileí trvání spolků se vyskytují podpisy a razítka spolků, které se slavnosti účastnily.³⁷² Psaly se ručně nebo na stroji.³⁷³

U ochotnických spolků se zaznamenávaly údaje o počtech odehraných představení, o místech, kde spolek hostoval, kterých dobročinných akcí se účastnil, záznamy o volbách do spolkového výboru.³⁷⁴ Objevují se zápisy o spolkových budovách nebo místnostech, informace o opravách jeviště. Součástí zápisů v kronikách jsou také počty členů, tj. přehledy o nově přijatých členech, ale i zmínky o jejich úmrtí, sňatcích, významných životních jubileích a vystoupení ze spolku.³⁷⁵

8. 1. 2 Knihy evidence členů, členských příspěvků, spolkového majetku

Knihy evidence členů obsahují jmenové seznamy členů spolku. Mají většinou podobu tabulky.³⁷⁶ Obsahují pořadové číslo záznamu, jméno člena, jeho povolání, někdy i adresa

³⁶⁹ Rozdělení písemností do jednotlivých skupin bylo převzato ze vzorového schématu pro pořádání fondů spolků z článku Raisa MACHATKOVÁ, Jiří KŘEŠŤAN, Pořádání spolkových archivů, in: Archivní časopis č. 1, roč. 55, Praha 2005, s. 1-25.

³⁷⁰ SOKA Příbram, fond Okrašlovací spolek pro Příbram a okolí, Přehled činnosti Okrašlovacího spolku pro Příbram a okolí 1886-1911; fond Jednota katolických mužů a jinochů Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Pamětní kniha Jednoty katolických mužů a jinochů Příbram.

³⁷¹ SOKA Příbram, fond Jednota divadelních ochotníků v Podlesí, Pamětní kniha Jednoty divadelních ochotníků v Podlesí, nestr.; fond Carbonia Příbram, soubor 16 kronik.

³⁷² SOKA Příbram, fond Vzájemně se podporující jednota Jan Žižka z Kalicha Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Pamětní kniha spolku Vzájemně se podporující...; fond Podpůrný spolek Domobrana Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Pamětní kniha.

³⁷³ SOKA Příbram, fond Čtenářská beseda Barák Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Památník besedy Barák v Příbrami.

³⁷⁴ Státní okresní archiv (dále jen SOKA) Příbram, fond Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, Pamětní kniha spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlovém Poli I.

³⁷⁵ SOKA Příbram, fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Historie měšťanského sboru ostrostřeleckého v Příbrami 1907; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Pamětní kniha 1866-1948.

³⁷⁶ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní beseda Slovan na Březových Horách, Seznam členů čtenářsko-zábavní besedy Slovan na Březových Horách od roku 1890.

a datum narození. Dále je uvedeno datum vstupu do spolku a datum výstupu. K tomuto datu se připojuje také poznámka, jaké důvody měl člen pro vystoupení. Nejčastějšími důvody pro ukončení členství bylo úmrtí a odchod z města. Objevují se také zmínky o vyloučení člena z důvodů neplacení příspěvků nebo „hrubého porušování pravidel spolkového života“. Zápisy evidence členů jsou nejčastěji psány abecedně³⁷⁷, ale objevují se i soupisy členů řazené chronologicky.

Knihy členských příspěvků podávají informace o pravidelném odvádění členských příspěvků. Tyto knihy byly také podkladem pro případné vyloučení členů. Jednou z podmínek zrušení členství ve spolku bylo totiž nedbalé odvádění členských příspěvků. Podle stanov Měšťanské besedy v Příbrami, mohl být za vystoupivšího člena považován každý, kdo po dobu 9 měsíců neplatil své příspěvky. Knihy členských příspěvků mohou mít podobu soupisu vybraných částek za jednotlivé měsíce s uvedením jmen členů. Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram měl pro vybírání členských příspěvků samostatnou knihu, ve které měl každý člen samostatnou stránku. Tato stránka byla nalinkována do tabulky s nadepsanými roky a měsíci, kam se průběžně zapisovaly vybrané příspěvky.³⁷⁸ U menších spolků se informace o členských příspěvcích objevují v zápisech výborových schůzí a v účetních knihách.

Knihy evidence spolkového majetku obsahují zejména soupisy knih uložených ve spolkových knihovnách, soupisy kostýmů a rekvizit ochotnických spolků, seznam součástí jeviště apod. Pokud spolek měl vlastní budovu, objevují se i soupisy majetku a vybavení budovy. U malých spolků mají soupisy knihoven nejčastěji podobu prostého abecedního soupisu knih. Mohou být řazené také podle jmen autorů. Rozsáhlejší knihovny pořizovaly soupisy, které měly složitější a propracovanější strukturu. Knihy rozdělovaly tematicky. Příkladem takového soupisu je seznam spolkové knihovny Měšťanské besedy v Příbrami z roku 1849.³⁷⁹ Knihy byly rozděleny do osmi oddílů: náboženství, knihy pro mládež, hospodářství, průmysl, lékařství a práva, přírodověda a matematika, dějepis a zeměpis, díla o českém jazyce a krásná literatura. V rámci těchto skupin se knihy dělily do podskupin poezie, drama, povídky a romány.

U menších spolků jsou všechny tyto agendy obvykle součástí zápisů protokolů ze schůzí (pokud se nedochovaly účetní knihy). Zápisy z valných hromad obvykle obsahují

³⁷⁷ SOKA Příbram, Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 5, č. kn. 5, Seznam členů 1848-1925; fond Středočeský spolek československých pensistů a vdov s pensí Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Seznam členů 1922-1939; fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, inv. č. 4, č. kn. 4, Stanovy spolku a seznam členů.

³⁷⁸ SOKA Příbram, fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, inv. č. 3, č. kn. 3, Kniha příspěvků spolku divadelních ochotníků Vlastimil 1891-1906.

³⁷⁹ SOKA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 7, č. kn. 7, Seznam knih patřící Měšťanské besedě v Příbrami.

zprávu o stavu spolkového majetku a v zápisech se tak objevují i informace o vybírání členských příspěvků, soupisy knih, kostýmů a rekvizit, luceren, sklenic ad.

8. 1. 3 Knihy zápisů z valných hromad, výborových schůzí, schůzí představenstva

Tyto knihy se zachovaly téměř u všech spolků a často jsou jediným zdrojem informací o vzniku a vývoji spolku.

Zápisy ze schůzí mají jednotnou podobu. Začínají označením Zápis nebo protokol z výborové schůze a pořadové číslo schůze. Následuje datum a místo konání schůze, objevuje se také hodina zahájení. Zápis obsahuje informaci, kdo schůzi zahájil (předseda, místopředseda, jednatel), seznam omluvených a nepřítomných členů, počet přítomných členů. Dále následují jednotlivé body jednání. Prvním bodem bylo čtení a schválení zápisu z předešlé schůze a stejně tak čtení a schválení pokladní zprávy. Poté vedoucí schůze přečetl došlé příписy a následovalo společné rozhodnutí, jak má být příпис vyřízen. Po vyřízení všech příписů následovaly volné návrhy.³⁸⁰ Součástí těchto návrhů mohlo být konání divadelního představení, taneční zábavy, nabídka nových knih, vyřizování žádostí o podporu v nemoci apod. Na závěr schůze byli přijímáni noví členové a řešeny prohřešky stávajících členů.³⁸¹

Zápisy z valných hromad mají podobnou strukturu, ale navíc se zaznamenávají výsledky voleb do spolkového výboru, zápisy o stavu spolkového majetku, počet členů a stručné shrnutí činnosti spolku za uplynulý rok.³⁸²

Po skončení schůze podepsali zápis o jejím průběhu činovníci spolku (předseda, jednatel,...). Pokud spolek vlastnil razítko, připojoval se k podpisům jeho otisk.³⁸³ Zápisy ze schůzí mohly být buď psány do knihy, nebo na volné listy papíru.³⁸⁴

8. 2 Spisový materiál

8. 2. 1 Registraturní pomůcky

Mezi registraturní pomůcky patří podací protokoly, rejstříky a registraturní kartotéky. Podací protokoly obsahují chronologické zápisy podání, které došly na adresu spolku. Záro-

³⁸⁰ SOkA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Protokol o schůzích 1884-1895; inv. č. 3, č. kn. 3, Protokol o schůzích 1895-1902; fond Spolek ku podporování chovanců c. k. učitelského ústavu Příbram, Kniha zápisů ze schůzí 1848-1948; fond Jungmannovo nadání Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha jednatele 1875-1957; fond Sportovní klub Příbram, karton, Zápisy ze schůzí; fond Spolek strojníků a topičů Motor, zápisy ze schůzí; fond Vzájemně se podporující jednota Jan Žižka z Kalicha Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Zápisník výborových schůzí a valných hromad 1928-1950.

³⁸¹ SOkA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní beseda Slovan Březové Hory, Protokol o schůzích 1907-1920.

³⁸² SOkA Příbram; fond Jednota katolických mužů a jinochů Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Protokoly schůzí; fond Podpůrný spolek Václav a Ludmila Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Kniha zápisů ze schůzí.

³⁸³ SOkA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní a podpůrný spolek Kosové Březové Hory, inv. č. 1, č. kn. 1, Kniha protokolů 1926-1951; fond Středočeský spolek československých pensistů a vdov s pensí Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Protokoly 1927-1940.

³⁸⁴ SOkA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, kart. 1, inv. č. 8. Zápisy z výborových schůzí a valných hromad.

veň naznačují pohyb spisu kanceláří spolku. Obvykle mají podobu formuláře s předlinkovanými nebo předtištěnými kolonkami. Zápis obsahuje číslo jednací, den přijetí podání, jméno odesílatele, stručný obsah podání, datum a způsob vyřízení, adresát a datum odeslání, ukládací znak. Průběžné číslování se provádělo v rámci kalendářního roku.³⁸⁵

8. 2. 2 Spisy

8. 2. 2. 1 Písemnosti normativní povahy

Do této kategorie patří především stanovy jednotlivých spolků. Stanovy měly jednotnou podobu. Musely obsahovat název spolku a jeho sídlo, účel vzniku spolku a prostředky k jeho dosažení, způsob přijímání členů a volby činovníků spolku, práva a povinnosti členů, kdo bude spolek zastupovat při jednání s úřady i jednotlivci, jak budou řešeny spolkové záležitosti, podmínky, za kterých se usnesení výboru stane platným, způsob svolávání valných hromad a výborových schůzí i okolnosti zániku spolku. Některé spolky si ve svých stanovách vytýčily určitou lhůtu trvání spolku, např. pro dosažení určitého kulturního, osvětového nebo jiného podniku. Po dosažení cíle mělo dojít k ukončení spolkové činnosti. Stanovy také upřesňovaly úkoly představitelů spolku, tj. předsedy, jednatele, pokladníka, v případě ochotnických spolků také režiséra a dekorátéra.³⁸⁶

Zákon z roku 1867 o právu spolčovacím ukládal zakladatelům spolku povinnost ohlásit spolkovému úřadu úmysl založit spolek a přiložit k posouzení stanovy. Ke schválení vzniku spolku pak mohlo dojít několika způsoby. Pokud do čtyř neděl od oznámení nebylo vytvoření spolku zakázáno příslušným úřadem, pokládaly se stanovy a spolek za schválené. Druhou možností bylo výslovné vyjádření příslušného úřadu, že nemá námitek proti vzniku spolku. Spolek také mohl vzniknout s rozhodnutím spolkového úřadu druhé instance, který v odvolacím řízení zrušil zákaz vytvoření spolku spolkovým úřadem nižší instance.³⁸⁷

Pokud by přestaly stanovy v průběhu existence spolku vyhovovat jeho praktickým potřebám, měla být jejich změna schválena většinou členů při konání valné hromady. Nové stanovy musel znovu schválit úřad politické správy.³⁸⁸

U větších spolků se mohly objevit také různé řády a oběžníky.³⁸⁹

³⁸⁵ SOKA Příbram, fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 56 a, č. kn. 56 a, inv. č. 56 b, č. kn. 56 b, podací protokoly z let 1945-1950.

³⁸⁶ Patent císařský, daný dne 26. listopadu r. 1852, pro celou říši, vyjímaje hranici vojenskou, jímžto se vydávají nová ustanovení o spolcích (zákon spolkový), § 9, Zákoník říšský, č. LXXIV., vydán 18. prosince roku 1852, č. 253.; Zákon 134/1867 ř. z. o právu spolčovacím, § 4.

³⁸⁷ Zákon 134/1867 ř. z. o právu spolčovacím, § 5-9.

³⁸⁸ SOKA Příbram, fond Čtenářsko-zábavní beseda Slovan Březové Hory, tištěné stanovy vložené v knize Protokolů 1926-1951, inv. č. 1, č. kn. 1.; fond Měšťanská beseda Příbram,

³⁸⁹ SOKA Příbram, fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 14-25, č. kn. 14-25, Knihy oběžníků; inv. č. 65, kart. 10, Oběžníky k výborovým schůzím; fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, kart. 1, list 706, Disciplinární stanovy 1852.

8. 2. 2. 2 Funkcionáři a členové spolku

Do této kategorie patří zejména členské karty, životopisy funkcionářů a členů. Často se v této skupině vyskytují také gratulace k životním jubileím nebo k dosažení určitého stupně vzdělání.³⁹⁰ Patří sem také parte a oznámení o úmrtí členů spolku, která zasílaly rodiny zemřelých.³⁹¹

8. 2. 2. 3 Styky domácí

Tato skupina se rozděluje do několika oddělení. Jedním z nich je korespondence a jednání s úřady.³⁹² Duhou skupinu tvoří písemnosti cizích organizací a jednotlivců, zejména pozvánky k účasti na akcích tuzemských pořadatelů nebo žádosti o výpomoc.³⁹³ Třetí skupinou jsou písemnosti vlastního spolku. Často obsahují tyto fondy dopisy členů spolku z dovolených, fronty, žádosti o podporu v nemoci, oznámení o svatbě, narození dítěte, ale i o úmrtí v rodině.³⁹⁴

8. 2. 2. 4 Likvidace spolku

Skupina písemností o likvidaci spolku přináší informace o jejím průběhu, o stavu spolkového jmění v době likvidace. Najdeme zde jména členů likvidačních komisí a výborů. Dále jsou v těchto písemnostech informace o začlenění spolku do masové organizace působící v místě jeho sídla nebo o úplné likvidaci. Najdeme zde také údaj o vymazání spolku ze spolkového katastru.³⁹⁵

8. 3 Účetní materiál

8. 3. 1 Účetní knihy

8. 3. 1. 1 Hlavní knihy

Hlavní kniha je základní knihou účetnictví, účetní zápisy jsou v ní uspořádány podle věcného hlediska. Sumarizují a převádějí z deníku údaje o všech typech účetních operací, stávají se podkladem pro výroční bilance. Obsahují zejména souhrnné obraty strany Má dáti a Dal (většinou za kalendářní měsíc) a zůstatky účtů ke dni, ke kterému byla sestavena

³⁹⁰ SOkA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 3, Oznámení o dosažení doktorského titulu MUDr. Rechta.

³⁹¹ SOkA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 8, Parte dramaturga Martina Tůmy z roku 1997.

³⁹² SOkA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, kart. 2, inv. č. 23; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 72, sign. N, kart. 20.

³⁹³ SOkA Příbram, fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 70, sign. L, kart. 15.

³⁹⁴ SOkA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, inv. č. 25, kart. 2, Vyřízení pozůstalosti Marie Bouškové; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 69, sign. K, kart. 15.

³⁹⁵ SOkA Příbram, fond Měšťanská beseda Příbram, inv. č. 8, kart. 1, Zápisy ze schůzí likvidačního výboru; fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, inv. č. 25, kart. 2, Oznámení ONV Příbram o likvidaci spolku ze dne 11. prosince 1951; Oznámení ZK SRD o začlenění Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami ze dne 2. listopadu 1951.

účetní závěrka. Mohly být vedeny ve vázaných knihách, nebo na listech vázaných dodatečně.³⁹⁶

8. 3. 1. 2 Pokladní deníky

Pokladní deníky jsou vedeny chronologicky. Obsahují informace o každé účetní operaci: její popis (krátký, slovní), částku a někdy také údaje o účetních dokladech.³⁹⁷

8. 3. 2 Účetní spisy

Kategorie účetních spisů obsahuje rozmanitý materiál. Najdeme tu vyúčtování jednotlivých her, záznamy o nákupech kostýmů a rekvizit, záznamy a vyúčtování oprav jeviště i celého sálu apod. V účetních spisech můžeme najít i účetní knihy ve formě volných listů.

U menších spolků se většinou dochovaly pouze účetní knihy.

8. 4 Plány

Ve spolkových archivech se mohou vyskytovat plány budov, které spolek používal jako své sídlo.³⁹⁸

8. 5 Fotografické, zvukové a kinematografické dokumenty

Do této kategorie patří negativy, pozitivy, fotografie³⁹⁹, magnetofonové pásky, gramofonové desky, fonografické válečky, filmové pásky, VHS a DVD.

U většiny spolků uložených ve Státním okresním archivu Příbram se dochovaly pouze fotografie z akcí pořádaných spolkem. U ochotnických spolků jsou to především záběry divadelních představení a členů spolku. Spolek pro zbudování městského divadla v Příbrami dokumentoval také přípravy svých inscenací. Najdeme zde fotografie stavění kulís, přípravy rekvizitářů na zájezdy do okolních obcí nebo maskéra při práci.⁴⁰⁰

³⁹⁶ SOKA Příbram, fond Družina válečných poškozenců, vdov a sirotků - místní skupina Příbram, inv. č. 1, č. kn. 1, Pokladní kniha; fond Jungmannovo nadání Příbram, inv. č. 3, č. kn. 3, Účetní knihy gymnasiálního fondu Jungmannova nadání v Příbrami 1909-1950; fond Podpůrný spolek Domobrana Příbram, Účetní kniha; fond Podpůrný spolek Václav a Ludmila Příbram, inv. č. 3, č. kn. 3, Účetní kniha; fond Dobročinný spolek Vzájemnost Příbram, inv. č. 2, č. kn. 2, Účetní kniha; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 86, č. kn. 58, Účetní kniha 1863-1868.

³⁹⁷ SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování a udržování Katolického domu, inv. č. 1-2, č. kn. 1-2, Pokladní deníky; fond Středočeský spolek československých pensistů a vdov s pensí Příbram, inv. č. 3, č. kn. 3, Pokladní kniha; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 103, č. kn. 75, Pokladní deník 1891-1898.

³⁹⁸ SOKA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 1-7, Stavební dokumentace z let 1968-1988; fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, Plány; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 118, kart. 89, Plány staré a nové sokolovny 1902-1929.

³⁹⁹ SOKA Příbram, fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, kart. 3, Fotografie sborového praporu; fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 17-47, Fotografie divadelních představení, členů hereckého souboru a akcí pořádaných divadlem; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 117, kart. 89, Album fotografií 1887.

⁴⁰⁰ SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla Příbram, inv. č. 46-48, č. kn. 3-5, Fotografie divadelních představení a zákulisí spolku.

U žádného spolku se nedochovaly zvukové ani kinematografické dokumenty. Záznamy svých divadelních představení na DVD si pravidelně pořizuje Divadlo Antonína Dvořáka Příbram.

8. 6 Tisková dokumentace

Tisková dokumentace je velmi široká kategorie, která zahrnuje letáky, programy⁴⁰¹, plakáty⁴⁰², členské legitimace, novinové výstřižky⁴⁰³, diplomy a pozvánky k účasti na valných hromadách, divadelních představeních nebo slavnostech k jubileu spolku.

Tyto materiály lze najít také v osobních fondech členů spolku nebo organizace. V případě příbramských spolků se jedná o fondy Pravoslav Jeník, František Eberle a Mnislav Hofmann.

8. 7 Materiály a předměty ikonografické povahy

Skupina materiálů ikonografické povahy zahrnuje kresby, grafické listy, razítka, odznaky ad. Téměř každý spolek si nechal zhotovit své razítko. Znak na razítku byl vybrán tak, aby přesně vystihoval činnost spolku, jeho název nebo místo kde spolek působí.⁴⁰⁴ U spolků vzniklých ještě před vydáním spolkového patentu roku 1852 se může objevit také pečeti-dlo.⁴⁰⁵ U spolků, které provozovaly divadelní představení, se mohly dochovat kreslené návrhy scén⁴⁰⁶ a kostýmů.⁴⁰⁷ Později se přistupovalo k praxi, fotografovat scénu před začátkem představení, aby existoval doklad pro pozdější obnovení hry.

⁴⁰¹ SOKA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 9-13, Programy k divadelním hrám z let 1959-2012.

⁴⁰² SOKA Příbram, fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, Plakáty; fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, inv. č. 68, sign. J, kart. 13, Plakáty jednoty; fond Orel Příbram, karton, Plakáty; fond Sportovní klub Příbram, karton, Plakáty.

⁴⁰³ SOKA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, Soubor novinových výstřižků, kart. 8.

⁴⁰⁴ Elena VRANOVÁ, Znaky spolkov, in: Slovenská archivistika, roč. 21, č. 1, Bratislava 1986, s. 86, 90-91.

⁴⁰⁵ SOKA Příbram, fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, Pečetidlo z období 16. století.

⁴⁰⁶ SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla Příbram, inv. č. 42, č. kn. 2, Návrhy scén.

⁴⁰⁷ SOKA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, Návrhy kostýmů, dosud nezařazeno.

ZÁVĚR

Ochotnické divadlo je fenomén, který má hluboké kořeny, ale jeho hlavní rozvoj začal v 19. století. V této době vznikala řada sdružení, která provozovala divadelní činnost, ale ještě nevystupovala jako spolky. Největší počet spolků vznikl ve druhé polovině 19. století, v souvislosti s národním obrozením. Hlavním cílem divadelních spolků v tomto období byla podpora české kultury a jazyka a povzbuzení národního uvědomění. Tento cíl sledovaly i spolky, které působily na území dnešní Příbrami. Příbram byla v 19. století městem se silným zastoupením německého obyvatelstva. Německý ráz měla převážně správa města a byl posilován i zásahy státu, který zaváděl němčinu jako úřední jazyk. Díky rozvinuté důlní těžbě sem přicházelo mnoho nových pracovních sil z různých koutů země. Němčina byla úředním jazykem magistrátu, vrchního horního úřadu a báňské akademie. Stávala se i módní řečí vyšších společenských vrstev města (především rodin německy mluvících báňských úředníků), ale nejširší vrstvy obyvatel, tj. měšťané, řemeslníci a dělnictvo, i nadále mluvily česky. Iniciativa k zakládání spolků vycházela z vrstev česky mluvících obyvatel. Německy mluvící úředníci a vyšší vrstvy se do spolkové činnosti nezapojovali.

Začátky ochotníků nebyly nijak snadné. Naráželi hlavně na nepochopení ze strany úřadů, které považovaly divadlo za nemravnou činnost, která jen odvádí od práce. K usměrňování divadelní činnosti sloužily úředníkům i právní normy, které mu tak nastavovaly určité hranice. Nástupem Bachova absolutismu se dohled ještě zостřil, v roce 1850 došlo k vydání divadelního řádu, který důsledně omezoval ochotnickou činnost, proto se často hrálo ilegálně bez povolení úřadů. V roce 1852 byl vydán spolkový zákon, podle kterého musel se vznikem spolku souhlasit císař, ministerstvo vnitra nebo zemský politický úřad. Stát v tomto období povoloval jen ty spolky, které nemohly svou činností monarchii nijak ohrozit. Teprve v roce 1867 se ochotníci dočkali prvního a na dlouhou dobu jediného zákona o spolkové činnosti. Tento zákon o právu spolčovacím zůstal v platnosti i po roce 1918. Spolky se staly organizacemi, v jejichž čele stálo předsednictvo složené z předsedy, místopředsedy, jednatele, několikačlenného výboru, pokladníka, knihovníka a revizorů účtů. Některé spolky měly ještě správce domu, pořadatele zábav, sluhu a poslíčka. Ochotnické spolky si volily svého režiséra a dekorátéra. Představenstvo svolávalo pravidelné výborové schůze a každoroční valné hromady, kde členové spolku získávali informace o stavu spolkového majetku.

Divadelní spolky v sobě sdružovaly osoby různých společenských vrstev a profesí. Nejstarší příbramský spolek se vzdělávací a zábavní funkcí Měšťanská beseda sdružoval nejvýznamnější obyvatele města. Mezi jeho členy patřili představitelé města, významní obchodníci a řemeslníci a vysokoškolsky vzdělané osoby. K nejvýznamnějším členům spolků patřili

např. příbramský děkan a český spisovatel P. Prokop Ondrák nebo dlouholetý purkmistr města Příbrami Karel Hail. Významným mecenášem spolkového života se stal sládek Šebestián Klička, který měl v letech 1866–1902 v nájmu městský právovárečný pivovar. Patřil k nejúspěšnějším příbramským podnikatelům. V době jeho působení v čele firmy došlo k modernizaci provozu podle nejnovějších technologií. Byl členem a mecenášem řady spolků a vzdělávacích organizací. Zakoupil a pro potřeby ochotnických spolků nechal přestavět dům č. p. 1/II. Spolky podporovali i ostatní obyvatelé města ať už peněžitým darem nebo přispěním k rozšíření spolkové knihovny či šatny. Pomoc a spolupráce kvetla i mezi samotnými spolky. Příkladem takové pomoci je snaha o začlenění sokolských herců mezi členy Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami poté, co byla v roce 1941 zastavena činnost Tělocvičné jednoty Sokol v Příbrami. Ochotnické spolky si mezi sebou půjčovaly svá jeviště a rekvizity. Měšťanská beseda Příbram propůjčovala ostatním spolkům i své prostory k provozování jejich divadelních představení. Stejnou pomoc poskytoval spolkům i Sbor měšťanských ostrostřelců, který v městě Příbrami působil a spolkům propůjčoval prostory v hostinci Střelovna.

Spolky plnily obvykle několik funkcí. První byla divadelní činnost. Spolky představovaly nejrozšířenější formu trávení volného času ve veřejném prostoru. Pro některá místa regionu byla ochotnická představení často jediným zdrojem kulturní a poučné zábavy. Prostřednictvím ochotníků se obyvatelé města seznamovali s repertoárem profesionálních divadel, protože z něj spolky vycházely. Hlavním vzorem byla Praha. Svému obecenstvu přinášeli ochotníci hlavně česká klasická díla. Převažovaly veselohry a frašky. Oblíbená byla také historická dramata. K nejhranějším autorům patřil Alois Jirásek, Josef Kajetán Tyl, Ladislav Stroupežnický, František Štolba, František Ferdinand Šamberk a Johan Nepomuk Nestroy. K nejoblíbenějším hrám patřily Blázinec v prvním poschodí, Zlý duch Lumpacivagabundus, Strakonický dudák, Václav Hrobčický z Hrobčic nebo Lucerna. Z cizích autorů patřil k nejhranějším Jules Verne, Friedrich Schiller a William Shakespeare.

Kromě divadelních představení pořádaly spolky také plesy, taneční zábavy, maškarní plesy, slavnosti k významným datům republiky, výlety a další akce. Pro tyto účely sloužila spolková šatna jako půjčovna kostýmů pro veřejnost. Za určitý poplatek si obyvatelé města mohli vybrat z různých druhů kostýmů. Zastoupeny tu byly obleky selské, mikulášské nebo historické.

Druhou funkcí byla osvěta. Každý ochotnický spolek měl svou knihovnu. Dětila se na oddíl zábavní, který obsahoval knihy ze všech žánrů, a divadelní obsahující divadelní hry. Stejně jako šatna byla i knihovna k dispozici veřejnosti. Opět za určitý poplatek a v Příbrami nejdéle na dobu jednoho měsíce. Výpůjční služba fungovala i mezi jednotlivými spolky, které

si navzájem půjčovaly divadelní hry. Kvůli nepořádnému vracení knih musely spolky časem zavést pokuty za nedodržování výpůjční lhůty. Spolkové knihovny tak přispívaly k rozvoji gramotnosti. Jejich funkce byla tím významnější, že až do roku 1900 nahrazovaly městskou knihovnu. Lidová knihovna byla v Příbrami otevřena dne 1. října 1900.

Třetí a zřejmě nejdůležitější funkcí spolku byla finanční pomoc vlastním členům a samozřejmě charita. Z výtěžků představení byly podporovány provozy starobinců, sirotčinců, nemocnic, škol a dalších organizací. Aby mohly spolky poskytnout finanční podporu svým členům, přetvářely se v tzv. spolky vzájemně se podporující. Členové museli platit pravidelné členské příspěvky, ale díky tomu získali nárok na vyplácení podpory v případě nemoci a v případě úmrtí bylo jejich rodině vyplaceno pohřebné. Pokud po zemřelém členu zůstaly děti, založil jim spolek spořitelní knížku a pravidelně na ni ukládal určitou částku. Kromě finanční výpomoci mohl spolek svým členům pomáhat také obstaráním potravin nebo odpuštěním členských příspěvků na určitou dobu.

V období první republiky bylo v Příbrami členství ve spolku i jakýmsi měřítkem společenského postavení. Čím větší vážnosti a respektu osoba požívala, tím více se angažovala v kulturním a společenském dění. V Příbrami se významní občané sdružili v roce 1926 do Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami. Cílem tohoto spolku bylo shromáždit dostatek finančních prostředků na stavbu divadelní budovy. Mezi elitu města, která se podílela na spolkové činnosti, patřil příbramský notář JUDr. Pravoslav Jeník. Zastával funkci předsedy Příbramské filharmonie, ale největších úspěchů dosáhl v divadelnictví. Ve Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami působil jako herec a režisér. Pro ochotníky psal i nové divadelní hry, např. pohádky O Nebojsovi a Princezna Néci.

Kromě působení v samotném městě se spolky pokoušely prosadit i ve svém okolí a pořádaly zájezdová představení. Příbramské ochotnické spolky vyjížděly se svými představeními po celém příbramském okrese a Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami zájezděl dokonce do sousedního Prácheňského, dnešního Jihočeského kraje.

Působení ochotnických spolků se nachýlilo ke konci s příchodem let po skončení druhé světové války. V důsledku společensko-politických změn se začala prosazovat snaha postavit spolkový život na nových základech. Uvažovalo se o sloučení spolků a korporací, které vyvíjejí divadelní činnost. Argumentovalo se tím, že kulturní činnost ve městě by měla být ukázněná a organizovaná a to vše by zaručovalo nově vzniklé kulturní sdružení. V roce 1950 rozhodla ÚMDOČ zastavit zřizování svých okrsků a zlikvidovat ty stávající. Spolkům doporučila, aby se začlenily do některé z masových organizací působících v jejich okolí. Většina malých spolků se však rozhodla pro likvidaci svého spolku. Výjimkou se stal Spolek pro zbudování městského divadla v Příbrami, který se přidružil k Závodnímu klubu Společenství

Rudných dolů, národního podniku Příbram. Mezi svými argumenty pro toto sloučení uváděl jako hlavní předpoklad, že SRD má jako vedoucí podnik na Příbramsku nejlepší příležitost a možnosti dovést stavbu divadla do úspěšného konce.

Současně s ochotnickým divadlem se v 18. století rozvíjelo také české divadlo profesionální. Dvorním dekretem z 6. dubna 1786 povolil císař Josef II. vznik profesionálních divadelních souborů, které hrály v jiné řeči než německé, a stavbu divadel nejen s německým provozem. Češi a další národy tak získali možnost postavit si své vlastní divadlo. V 60. a 70. letech 19. století se divadlo v české řeči prosadilo ve většině českých měst a vesnic. Zpočátku ho zajišťovali profesionální herci sdružení v kočovných a později v tzv. zájezdových společnostech, ale s přibývajícím počtem kamenných divadel se dostávaly do krize. Přesto se udržely až do 20. století.

Stejně jako divadlo ochotnické mělo i profesionální divadlo za úkol povzbudit národní vědomí. Vyvrcholením snah českých vlastenců se stalo slavnostní otevření Národního divadla v Praze dne 11. června 1881. V repertoáru se objevovaly převážně české klasické kusy. Hrály se hlavně Tylovy hry (Lesní panna, Kutnohorští havíři nebo Tvrdohlavá žena), Hálkův Carevič Alexej, nebo Kolárova Magelóna. Současně se herci snažili o prosazení a časté uvádění Shakespearových děl.

V období první republiky patřilo české profesionální divadlo k evropské špičce. Repertoár obsahoval hry klasické i ze současnosti, autory domácí i zahraniční. Divadelní síť v Československu byla velmi hustá, ale po okupaci území německými vojsky v roce 1939 došlo k jejímu zdecimování. Mnoho herců odešlo do ciziny a mnoho jich bylo zatčeno a posláno do koncentračních táborů. Došlo i ke snížení počtu divadelních budov. V některých městech museli Češi uvolnit kamenná divadla pro německé herce. Okupace zasáhla i repertoár divadel. Přísně zakázána byla díla protihitlerovských emigrantů a díla židovských autorů. Mimořádný význam v této době získala hlavně mimopražská divadla, do nichž odcházeli vynikající herci z Prahy, aby unikli ze zorného pole nacistických úřadů. Mimopražská divadla se stala v řadě měst jediným veřejným řečništěm Čechů. Aby se mohla obracet k co nejširšímu publiku, upouštěla postupně od typu kočovného divadla a přešla k oblastnímu typu, který se naplno prosadil v roce 1945.

Ihned po osvobození Československa se divadelní síť začala znovu budovat. Týkal se jí i jeden ze tří divadelních dekretů ministra školství a kultury Zdeňka Nejedlého z června 1945. Tento dekret stvrzoval, že v přirozených centrech různých oblastí mají být zřízena profesionální divadla. Nové scény vznikaly hlavně v pohraničních oblastech, kde nahrazovaly německá divadla. Příbramské divadlo bylo vytvořeno na základě praktických úvah o rozložení divadelní sítě, ale zároveň navazovalo na dlouhou kulturní tradici, kterou Příbram má. Diva-

dlo se ve městě provozovalo už v 17. století, kdy se Svatá Hora dostala do péče březnických jezuitů. Na prostranství před kostelem pořádali jezuité hry, většinou česky, ve kterých spoluúčinkovali také příbramští občané. Jejich záměrem bylo zpřístupnit a vysvětlit tajemství eucharistie všem lidem. Snahy o vybudování divadelní budovy projevoval už spolek Měšťanská beseda ke sklonku 19. století. Na jeho snahu poté navázal Spolek pro zbudování Městského divadla v Příbrami v letech 1926–1956, který převzal i finanční hotovost po zrušení Měšťanské besedy. Cílem Spolku pro zbudování městského divadla bylo shromáždit dostatečné finanční prostředky na stavbu. Původně měla budova stát do roku 1938, ale válečné události posunuly tento cíl o dvacet let. Do roku 1959 zajišťovaly divadelní představení dvě profesionální scény v Hořovicích a Benešově, ale jejich budovy byly příliš malé. Po otevření Městského divadla Příbram dne 15. srpna 1959 obě scény zanikly. Počátky nového divadla nebyly nijak jednoduché. Muselo se vypořádat s problémy způsobenými např. nedostatkem prostor pro uskladnění materiálu truhlářů nebo se zastaralým a nevyhovujícím vozovým parkem. Problémy nastaly i s plněním plánu odehraných představení. Příbramské divadlo muselo plně nahradit obě zrušené scény. Nejtěžší úkol však na divadlo teprve čekal. Muselo najít cestu ke svým divákům. V repertoáru proto převažovaly komedie a současné hry o problémech dospívající mládeže, která se stala první cílovou skupinou, a uváděla se česká i zahraniční klasická díla. Druhou cílovou skupinou se staly děti, pro které byla nastudována každý rok minimálně dvě zvláštní představení.

K nejvýraznějším změnám v českém profesionálním divadelnictví došlo po komunistickém převratu v roce 1948. Jedním z projevů bylo vydání nového divadelního zákona dne 20. března 1948. Všechna divadla v československé republice byla zestátněna. Stát divadla zřizoval, provozoval a také rušil. Od roku 1978 bylo zřizování a provozování divadel ponecháno v České socialistické republice pouze na krajských národních výborech a vládě (ministerstva kultury a školství, mládeže a tělovýchovy). Opět došlo k zásahů do repertoáru. Tentokrát začali mizet „západní autoři“. Období šedesátých let se mohlo na první pohled jevit jako doba útlaku a přísné cenzury, ale vyskytly se i soubory, které v této době zažívaly období rozkvětu. Pro divadlo byla velmi příznivá hlavně druhá polovina 60. let, kdy byla cenzura dočasně zrušena. K úspěšným divadelním souborům patřil i soubor příbramský. V šedesátých letech se v Příbrami uváděla taková díla jako Křišťálová noc od Františka Hrubína, Jedenačtyřicátý od Borise Lavreněva nebo Majitelé klíčů od Milana Kundery. Svou činnost prezentovalo divadlo na divadelních festivalech a přehlídkách divadel. Kromě divadelních představení pořádalo pravidelné besedy s diváky, divadelní plesy a další akce pro upevňování vztahů s veřejností. Rovněž začalo nabízet předplatné a pro své diváky zajišťovalo i autobusovou dopravu na představení a zpět. Věhlas příbramského souboru posilovala také přítomnost he-

reckých elit. Často se stávalo, že významní herci odcházeli z Prahy do menších městských divadel, aby nebyli na očích centrálním úřadům. Stálými členy příbramského souboru byly takové osobnosti jako Radoslav Brzobohatý, Jana Březinová nebo Miroslav Zounar. V revolučním roce 1989 se divadlo zapojovalo do protestů proti komunistickému režimu. Stalo se koordinačním centrem stávkových výborů a Občanského fóra města. Divadelní činnost byla zastavena a místo ní probíhaly v divadle politické debaty a mítinky. Herci divadla absolvovali rovněž řadu výjezdů do škol a různých podniků okresu, ze kterých byli zpočátku vykazováni a poté přijímáni s velkým nadšením.

Po roce 1989 přešla většina divadel zpět do správy měst a začal zde působit soukromý sektor. Znovu se formující divadelní síť byla převedena na města včetně budov (které byly původně často historickým majetkem měst). Na města bylo změnou daňové soustavy převedeno i výhradní financování této divadelní činnosti. Tento stav přetrvává do dnešní doby.

V současné době působí ve Středočeském kraji tři profesionální oblastní divadla: Středočeské divadlo Kladno, Městské divadlo Mladá Boleslav a Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, které je největší. Díky svým akcím se stalo významným kulturním centrem pro Příbram a široké okolí.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Archivní prameny:

Národní archiv Praha:

fond České místodržitelství Praha, 1850–1920, inventarizovaný

fond Zemský úřad Praha, 1918–1953, inventarizovaný

Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Příbram:

fond Divadlo Příbram, 1959–2013, nezpracovaný

fond Archiv města Příbrami, 1351–1945, inventarizovaný

fond Okresní zastupitelstvo Příbram, 1865–1928, inventarizovaný

fond Okresní úřad Příbram, 1850–1948, inventarizovaný

fond Okresní národní výbor Příbram, 1945–1990, částečně inventarizovaný

fond Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí, 1886–1919, nezpracovaný

fond Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram, 1891–1929, nezpracovaný

fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, 1926–1956, nezpracovaný

fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole, 1913–1951, nezpracovaný

fond Měšťanská beseda Příbram, 1851–1948, nezpracovaný

fond Čtenářsko–zábavní spolek Kosové Březové Hory, 1926–1951, nezpracovaný

fond Čtenářsko zábavní beseda Slovan Březové Hory, 1894–1920, nezpracovaný

fond Mnislav Hofmann osobní fond, 1920–1989, nezpracovaný

fond Pravoslav Jeník osobní fond, 1908–1968, inventarizovaný

fond František Eberle osobní fond, 1932–1956, nezpracovaný

fond Spolek strojníků a topičů Motor, 1894–1924, nezpracovaný

fond Sbor měšťanských ostrostřelců Příbram, 1766–1909, nezpracovaný

fond Tělocvičná jednota Sokol Příbram, 1862–1951, inventarizovaný

fond Okrašlovací spolek pro Příbram a okolí, 1894–1911, nezpracovaný

fond Jednota katolických mužů a jinochů Příbram, 1891–1939, nezpracovaný

fond Spolek pro zbudování a udržování Katolického domu pod Svatou Horou Příbram, 1930–2002, nezpracovaný

fond Carbonia Příbram, 1902–1978, nezpracovaný

fond Středočeský spolek československých pensistů a vdov s pensí Příbram, 1922–1940, nezpracovaný

fond Družina válečných poškozců, vdov a sirotků – místní skupina Příbram, 1924–1952, nezpracovaný

fond Vzájemně se podporující jednota Jan Žižka z Kalicha Příbram, 1876–1950, nezpracovaný

fond Spolek ku podporování chovanců c. k. učitelského ústavu Příbram, 1898–1947, nezpracovaný

fond Jungmannovo nadání Příbram, 1875–1952, nezpracovaný

fond Podpůrný spolek Domobrana Příbram, 1899–1950, nezpracovaný

fond Podpůrný spolek Václav a Ludmila Příbram, 1893–1950, nezpracovaný

fond Dobročinný spolek Vzájemnost Příbram, 1940–1953, nezpracovaný

fond Čtenářská beseda Barák Příbram, 1884–1924, nezpracovaný

fond Orel Příbram, 1938–1940, nezpracovaný

fond Sportovní klub Příbram, 1919–1938, nezpracovaný

fond Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram

fond Sbírka soudobé dokumentace

Dobový tisk:

Nové Příbramsko, roč. 1959–1966, 1989.

Příbramský zpravodaj, roč. 1965.

Horymír, roč. I, XIII, XIX, XX, XXI, XXII, XL, 56, 60, 71.

Od stříbrných hor, roč. VIII, XIV, XV, XVIII.

České právo 1907, roč. II.

Naše obrana, roč. 1909.

Kroniky:

Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Příbram:

Kronika Horního města Příbramě 1945

Kronika Horního města Příbramě 1958

Kronika Horního města Příbramě 1959

Kronika Horního města Příbramě 1961

Kronika Horního města Příbramě 1962

Kronika Horního města Příbramě 1963

Kronika Horního města Příbramě 1964

Kronika Horního města Příbramě 1965

Kronika Horního města Příbramě 1966

Kronika Horního města Příbramě 1967
Kronika Horního města Příbramě 1969
Kronika Horního města Příbramě 1970
Kronika Horního města Příbramě 1971
Kronika Horního města Příbramě 1972
Kronika Horního města Příbramě 1973
Kronika Horního města Příbramě 1974
Kronika Horního města Příbramě 1979
Kronika Hornického města Příbram 1981
Kronika Hornického města Příbramě 1983
Kronika Hornického města Příbram 1984
Obecní kronika Hornického města Příbram 1986
Příbramská obecní kronika 1987
Kronika 1993
Kronika 1994
Kronika 1995
Kronika 1996
Podklady ke kronice 1997
Kronika města Příbram 2001
Kronika města Příbram 2002
Kronika města Příbram 2004

Literatura:

20 let Krajské divadlo Příbram 1959–1979, Příbram 1979.

Almanach divadla Příbram 1959–1999, Příbram 1999.

Jindřich Václav BEZDĚKA, Příbramské hostince 1914 a jejich historické zajímavosti, rok vydání neuveden.

Jana BAREŠOVÁ, Okresní národní výbor Příbram 1945–1990. Dílčí inventář, Příbram 2011

Pavčina BENEŠOVÁ, Měšťanská beseda v Příbrami 1850-1914, in: Spolkový život v Čechách v 19. a na počátku 20. století. Sborník k životnímu jubileu Jany Englové, Ústí nad Labem 2005, s. 107–132.

Jan CÍSAŘ – Vítězslava ŠRÁMKOVÁ, Cesty českého amatérského divadla. Vývojové tendence, Praha 1998.

František ČERNÝ, Kapitoly z dějin českého divadla, Praha 2000.

- František ČERNÝ, Vznik českého profesionálního divadla, in: Vznik českého profesionálního divadla, Sborník referátů z vědeckého sympozia oddělení divadla a filmu filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 1988, s. 41–54.
- Jindřich ČERNÝ, Osudy českého divadla po druhé světové válce. Divadlo a společnost 1945–1955, Praha 2007.
- Dějiny českého divadla I, Praha 1968.
- Dějiny českého divadla II, Praha 1969.
- Dějiny českého divadla III, Praha 1977.
- Dějiny českého divadla IV, Praha 1983.
- Eva DRAŠAROVÁ, Soupis právních předpisů a dokumentů ke spolčovacím právům z fondů Státního ústředního archivu v Praze od poloviny 18. století do roku 1918, in: Sborník archivních prací, č. 2, roč. 40, Praha 1990, str. 297–343.
- Eva DRAŠAROVÁ, Stát, spolek a spolčování, in: Paginae historiae, roč. 1, Praha 1993, s. 161.
- Václav DUSIL, Josef KLIMENT, Spolky, shromáždění a politické strany podle práva československého, Praha 1936.
- Růžena HLUŠIČKOVÁ – J. CHAROUS – A. NOSKOVÁ – J. VRBATA, Z historie Národního divadla 1883–1983, Praha 1983.
- František Xaver HOLAS, Dějiny poutního místa mariánského Svaté Hory u Příbramě, Příbram 1929.
- Jan JANÁK, Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2005
- Alena JAVORSKÁ, Příbram, semestrální práce, Technická univerzita Liberec, Fakulta umění a architektury, vlastním nákladem 2008.
- Vlasta JINDROVÁ – Milena HONZÍKOVÁ a kolektiv, Národní divadlo, Praha 1980.
- Viktor JOHN, Dvacet pět let národního podniku Hamiro v Příbrami, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 14, Příbram 1978, s. 111–117.
- Josef KOPEČEK, Svatá Hora, Kostelní Vydří 2006.
- Jaroslav KORBEL PODBRDSKÝ, Místopis Březových Hor. Hostince a hospody (1880–1939), Příbram 2004
- Ludmila KUBÁTOVÁ, Příspěvek k příbramské horní správě, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 5, Příbram 1971, s. 76–106.
- Miroslav LAISKE, Divadelní periodika v Čechách a na Moravě 1772–1963. I. divadelní časopisy a programy, Praha 1967.

- Raisa MACHATKOVÁ, Jiří KŘEŠŤAN, Pořádání spolkových archivů, in: Archivní časopis č. 1, roč. 55, Praha 2005, s. 1–25.
- Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2001 VI, Kon-Ky, ed. MALÁ Ale-na, Ostrava 2001.
- Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2003 XI., Pau-Pop, ed. MALÁ Ale-na, Ostrava 2003.
- Miloš MARHOUL, Nástin sociálně ekonomického vývoje města Příbrami v letech 1869–1970, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 14, Příbram 1978, s. 81–110.
- Petr PADEVĚT, Příspěvek k dějinám ochotnického divadla na Příbramsku, Příbram 1988.
- František POLÁK, Kulturní poměry Příbramska, Příbram 1914.
- Stanislav POLÁK, Příbramské divadelnictví, in: Vlastivědný sborník Podbrdská, Svazek I 750 let Příbramě, Příbram 1966, s. 128–130.
- Stanislav POLÁK, Přehled dějin města Příbramě, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 1, Příbram 1966, s. 7–34.
- Stanislav POLÁK, Vývoj právního postavení a správy města Příbramě do roku 1945, in: Vlastivědný sborník Podbrdská č. 11–12, Příbram 1977, str. 43–54.
- Stanislav POLÁK, Spory města Příbramě se zástavními vrchnostmi v 16. století, in: Vlastivědný sborník Podbrdská 3, Příbram 1969, s. 43–61.
- Stanislav POLÁK, Okresní archiv v Příbrami – průvodce po fondech a sbírkách – I, Vlastivědný sborník Podbrdská č. 20, Příbram 1981.
- Jiří SCHENK, Požár na příbramských dolech 1892, in: Symposium, Hornická Příbram ve vědě a technice, Příbram 1972, s. 15–23.
- Jan ŠÍBLO, Příbramští ostrostřelci, in: Podbrdsko, roč. XX, Příbram 2013, s. 58–81.
- Eva ŠORMOVÁ, Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů, Praha 2000.
- Vítězslava ŠRÁMKOVÁ – Jiří VALENTA, Místopis českého amatérského divadla, I. díl A–M, Praha 2001.
- Tereza ŠOTTOVÁ, Kulturní život v Chrudimi v 19. století – divadlo, hudba a Stolní společnost Kosů chrudimských, bakalářská práce, Brno 2012.
- Josef THEURER, Památník Vysoké školy báňské v Příbrami za leta od 1899 do 1924, k 75 letému jubileu trvání Vysoké školy báňské, Příbram 1924.
- Václav TRANTINA, Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost), Příbram 2001.
- Václav TRANTINA, 50 let příbramského divadla, Knihovna Jana Drdy Příbram 2001.
- Jiří VÁGNER, Analýza cestovního ruchu na Příbramsku. Praha 2007.

Vladimír VALENTA, Vliv hornické činnosti na demografický rozvoj města Příbrami, vlastním nákladem, rok vydání neuveden.

Václav VANĚČEK, Povolení českých divadelních představení Nejvyšším rozhodnutím ze 6. dubna 1786, in: Vznik českého profesionálního divadla. Sborník referátů z vědeckého symposia oddělení divadla a filmu filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 1988, s. 55–60.

Věra VELEMANOVÁ, Ochtnické divadlo na Příbramsku (malý místopis), in: Vlastivědný sborník Podbrdská 6, Příbram 1999, s. 51–90.

Josef VELFL, Památky Příbrami v obrazech, Příbram 2008.

Josef VELFL, Příbramsko za heydrichiády, Příbram 1989.

Vladimír VEPŘEK, K počátkům hlaholského hnutí v Příbrami. Založení mužského pěveckého spolku Lumír a první perioda jeho činnosti (1861-1868), in: Podbrdsko, roč. I, Příbram 1994, s. 51-53.

Elena VRANOVÁ, Spolky na Slovensku v rokoch 1945–1951, in: Slovenská archivistika, roč. XV, č. 1, Bratislava 1980, s. 63–96.

Elena VRANOVÁ, Znaký spolkov, in: Slovenská archivistika, roč. 21, č. 1, Bratislava 1986, s. 82-108.

Miloš ZBAVITEL, Prvních šest let (Pokus o záznam činnosti Divadla Příbram v letech 1959–1965), in: Vlastivědný sborník Podbrdská, Svazek I 750 let Příbramě, Příbram 1966, s. 130–137.

Statistická ročenka:

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970, díl. 1, svazek I., Brno 1978, str. 180–181.

Ostatní zdroje:

oficiální internetové stránky Divadla Antonína Dvořáka Příbram, www.divadlopribram.eu
databáze Český film: herci a herečky, <http://libri.cz/databaze/film/heslo/4>

SEZNAM ZKRATEK

č.	číslo
ČM	České místodržitelství
ČSM	Československý svaz mládeže
DAMU	Divadelní akademie múzických umění
hal.	haléř
inv.	inventární
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění
JZD	jednotné zemědělské družstvo
kart.	karton
kr.	krejcar
DDOČ	Svaz dělnických divadelních ochotníků československých
MěstNV	městský národní výbor
MNV	Místní národní výbor
MD	městské divadlo
MV	ministerstvo vnitra
n. p.	národní podnik
ONV	Okresní národní výbor
OV KSČ	Okresní výbor Komunistické strany Čech
roč.	ročník
ROH	Revoluční odborové hnutí
SČDU	Svaz českých dramatických umělců
SOkA	státní okresní archiv
tab.	tabulka
ÚMDOČ	Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého
ZK SRD	Závodní klub Společenství Rudných Dolů
zl.	zlatý
ZŠ	základní škola
ZÚ	Zemský úřad

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Náčrt územního vývoje příbramského panství ve druhé polovině 18. století

Zdroj: Stanislav POLÁK, Přehled dějin města Příbramě, in: Vlastivědný sborník Podbrdská 1, Příbram 1966, str. 65. str. 142

Příloha č. 2: Česká města, kde se ve 30. a 40. letech 19. století provozovala ochotnická představení

Zdroj: Dějiny českého divadla II, Praha 1969. str. 143

Příloha č. 3: Členský průkaz ÚMDOČ str. 143

Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami.

Příloha č. 4: Fotografie domu Měšťanské besedy v Pražské ulici str. 144

Zdroj: SOKA Příbram, Sbíрка obrazového materiálu okresu Příbram.

Příloha č. 5: Fotografie příbramské Sokolovny str. 144

Zdroj: SOKA Příbram, Sbíрка obrazového materiálu okresu Příbram.

Příloha č. 6: Fotografie Restaurace Na Marjance str. 145

Zdroj: Petr Padevět, Příspěvek k dějinám ochotnického divadla na Příbramsku, Příbram 1988.

Příloha č. 7: Fotografie hotelu Buchar (Brožek, Podařil) str. 145

Zdroj: SOKA Příbram, Sbíрка obrazového materiálu okresu Příbram.

Příloha č. 8: Seznam odehraných představení Spolku divadelních ochotníků Vlastimil Příbram v letech 1890–1950 str. 146

Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek divadelních ochotníků Vlastimil Příbram.

SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv .č 72–74, č. kn. 72–74, Rejstříky divadel a zábav 1943, 1946, 1947–1948.

Příloha č. 9: Pozvánka na Slavnost šedesátiletého trvání Spolku divadelních ochotníků Vlastimil Příbram str. 149

Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla Příbram.

Příloha č. 10: Seznam odehraných představení Spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli v letech 1886–1949 str. 150

Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole.

SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv .č 72–74, č. kn. 72–74, Rejstříky divadel a zábav 1943, 1946, 1947–1948.

Příloha č. 11: Návrh spolkového odznaku Spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli z roku 1892 str. 162

Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole.

Příloha č. 12: Fotografie nejstaršího člena spolku Miláček na Drmlově Poli Tomáše Kvapila

Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole. str. 162

- Příloha č. 13: Fotografie z divadelního představení Vojnarka konaného Spolkem vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli dne str. 163
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček Drmlovo Pole.
- Příloha č. 14: Seznam odehraných představení Spolku divadelních ochotníků Jednota Podlesí v letech 1886–1901 str. 164
Zdroj: SOKA Příbram, Spolek divadelních ochotníků Jednota Podlesí.
- Příloha č. 15: Fotografie zakládajících činných členů Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami z roku 1926 str. 168
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, k. č. 1, inv. č. 1.
- Příloha č. 16: Logo Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami str. 168
Zdroj: SOKA Příbram, Programy Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami 1947–1954.
- Příloha č. 17: Seznam odehraných představení Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami v letech 1926–1955 str. 169
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami.
SOKA Příbram, fond Okresní úřad Příbram, inv. č. 72–74, č. kn. 72–74, Rejstříky divadel a zábav 1943, 1946, 1947–1948.
- Příloha č. 18: Fotografie z divadelního představení Zkrocení zlé ženy konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 24. dubna 1948 str. 173
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 19: Fotografie z divadelního představení Smrt matky Jugovičů konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 28. října 1947 str. 173
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 20: Fotografie z divadelního představení Othello konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 14. dubna 1951 str. 174
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 21: Fotografie z divadelního představení Cyrano z Bergeracu konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 2. října 1948 str. 174
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 22: Dopis herci Divadla na Královských Vinohradech Otomaru Krejčovi od zástupců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami str. 175
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, k. č. 2, inv. č. 22.
- Příloha č. 23: Dopis herci Národního divadla Zdeňkovi Štěpánkovi od zástupců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami str. 176
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, k. č. 2, inv. č. 22.
- Příloha č. 24: Dopis spisovateli Janu Drdovi od zástupců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami str. 177
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, k. č. 2, inv. č. 22.

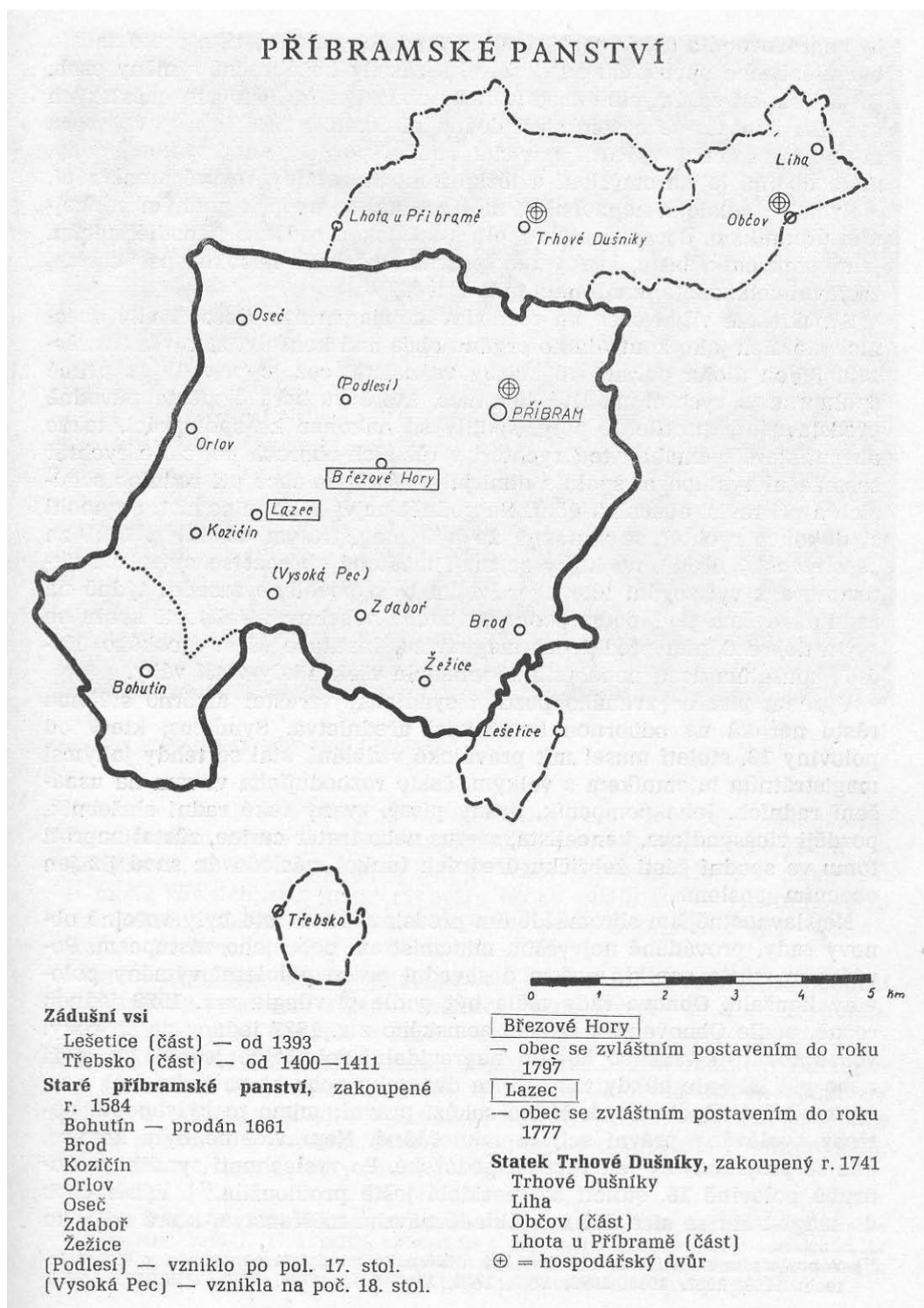
- Příloha č. 25: Fotografie herců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami před odjezdem na zájezd str. 178
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 26: Fotografie rekvizitářů Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami před odjezdem na zájezd str. 178
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 27: Fotografie herců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami před automobilem Československého rozhlasu str. 179
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií.
- Příloha č. 28: Potvrzení Živnostenské banky o zabavení peněžitého majetku Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami gestapem str. 179
Zdroj: SOKA Příbram, fond Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Dokumenty o finančních ztrátách spolku za okupace 1942–1946, k. č. 4, inv. č. 41.
- Příloha č. 29: Fotografie JUDr. Pravoslava Jeníka str. 180
Zdroj: SOKA Příbram, Spolek pro zbudování divadla v Příbrami, Sběrka fotografií
- Příloha č. 30: Novinový článek „Cyrano měl v Příbrami úspěch“ str. 180
Zdroj: SOKA Příbram, Pisemná pozůstalost JUDr. Pravoslava Jeníka (1893–1954), kart. 2, inv. č.
- Příloha č. 31: Novinový článek „Městské divadlo Příbram zahájilo sezónu“ str. 181
Zdroj: Nové Příbramsko, roč. 8, č. 34, 22. srpen 1959, str. 2.
- Příloha č. 32: Fotografie z divadelního představení Poprask na laguně, kterým divadlo zahájilo svou činnost, premiéra 12. 9. 1959 str. 181
Zdroj: SOKA Příbram, Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 12.
- Příloha č. 33: Členové hereckého souboru Divadla Antonína Dvořáka Příbram v letech 1959–2010 str. 182
Zdroj: Almanach divadla Příbram, Příbram 1979
Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, www.divadlopribram.eu/herci.
- Příloha č. 34: Seznam premiér Divadla Antonína Dvořáka Příbram v letech 1959–2013
Zdroj: Almanach divadla Příbram, Příbram 1979
Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, www.divadlopribram.eu/repertoár. str. 185
- Příloha č. 35: Fotografie z divadelního představení Vesničko má středisková, premiéra 16. 3. 1990 str. 208
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 43.
- Příloha č. 36: Fotografie z divadelního představení Saturnin, premiéra 8. 4. 2009 str. 208
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram.
- Příloha č. 37: Divadelní program k představení Křišťálová noc, premiéra 26. 4. 1962 str. 209
Zdroj: SOKA Příbram, Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 12.
- Příloha č. 38: Pozvánka k divadelnímu představení Jedenačtyřicátý, premiéra 13. 12. 1962
Zdroj: SOKA Příbram, Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 12. str. 209

Příloha č. 39: Novinový článek „Divadelní festival v Příbrami“	str. 210
Zdroj: Nové Příbramsko, roč. 3, č. 14, 7. duben 1962, str. 3.	
Příloha č. 40: Hlasovací lístek divácké ankety	str. 211
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 16.	
Příloha č. 41: Prezident Herecké asociace Jiří Hromada předává cenu absolutnímu vítězi Vojtěchovi Záveskému	str. 211
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram.	
Příloha č. 42: Přepisy rozhlasových relací o premiérách her Napoleon v Americe a Jak se vám líbí odvysílaných Československým rozhlasem v pořadu V zrcadle kultury	str. 212
Zdroj: SOKA Příbram, MěstNV, Kronika Horního města Příbramě 1967, str. 137–139.	
Příloha č. 43: Fotografie z divadelního představení Periferie, premiéra 21. 1. 1965	
Zdroj: SOKA Příbram, fond Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 35.	str. 214
Příloha č. 44: Fotografie z divadelního představení Hrdý Budžes, premiéra 14. 11. 2002	
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram	str. 214
Příloha č. 45: Fotografie z divadelního představení Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete, premiéra 8. 10. 2009	str. 215
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 43.	
Příloha č. 46: Fotografie z divadelního představení Zlomatka, premiéra 11. a 25. 2. 2010	
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 46.	str. 215
Příloha č. 47: Fotografie z divadelního představení Rychlé šípy, premiéra 20. 4. 2006	
Zdroj: Divadlo Antonína Dvořáka Příbram.	str. 216
Příloha č. 48: Fotografie z divadelního představení Rozmarné léto, premiéra 13. 3. 1996	
Zdroj: SOKA Příbram, Divadlo Antonína Dvořáka Příbram, kart. 38	str. 216
Příloha č. 49: Pokládání základního kamene Kulturního domu dne 1. května 1957	str. 217
Zdroj: Josef Velfl, Památky Příbrami v obrazech, Příbram 2008, str. 124.	
Příloha č. 50: Budova Kulturního domu v Příbrami	str. 217
Zdroj: SOKA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	
Příloha č. 51: Fotografie rizalitu	str. 217
Zdroj: Tereza Pruchová	
Příloha č. 52: Štukový reliéf múzy ve foyeru divadla s původním nábytkem v roce 1959	
Zdroj: SOKA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	str. 218
Příloha č. 53: Štukový reliéf kováře ve foyeru divadla	str. 218
Zdroj: SOKA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	
Příloha č. 54: Malá scéna s původními dětskými dvojsedadly v roce 1959	str. 219
Zdroj: SOKA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	
Příloha č. 55: Estrádní sál v roce 1959	str. 219
Zdroj: SOKA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	

Příloha č. 56: Knihovna v roce 1959	str. 220
Zdroj: SOkA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	
Příloha č. 57: Restaurace v roce 1959	str. 220
Zdroj: SOkA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	
Příloha č. 58: Taneční zábava na terase Kulturního domu v roce 1959	str. 221
Zdroj: SOkA Příbram, Sbírka obrazového materiálu okresu Příbram.	

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Náčrt územního vývoje příbramského panství ve druhé polovině 18. století

Příloha č. 2: Česká města, kde se ve 30. a 40. letech 19. století hrálo ochotnické divadlo

Příloha č. 3: Členský průkaz ÚMDOČ

Příloha č. 4: Fotografie domu Měšťanské besedy v Pražské ulici

Příloha č. 5: Fotografie příbramské Sokolovny

Příloha č. 6: Fotografie Restaurace Na Marjance

Příloha č. 7: Fotografie hotelu Buchar (Brožek, Podařil)

Příloha č. 8: Seznam odehraných představení Spolku divadelních ochotníků Vlastimil Příbram v letech 1890–1950

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Oběť aneb Žertva na Balkáně		1890	obraz z ruského života, hráno ve prospěch chudých
Půjč mi svou ženu	Desvallieres M.	1890	veselohra
Tajemný poutník (Veselý švec)	Miškovský J. B.	1890	veselohra
Mistr Bedrník a jeho chasa	Vilhelm J.	1890	fraška se zpěvy
Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Mollenda V.	1890	obraz ze života, upravil J. E. Šlechta
První nebožtík		1890	
Dvě postele v jednom pokoji	Lefèvre V.	1890	fraška
Růže Lužanská aneb Kletba a požehnání	Hrouzek J. A.	1891	činohra
Závěť	Štolba J.	1892	drama
Pan Vdoleček aneb Konečně se mu něco podařilo	Albini	1900	veselohra
Spanilá Savojanka	Tyl J. K.	1900	činohra
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	1900	obraz ze života
Klášternice, která kouří	Čacký A.	1900	komedie
Sedlák křivopřísežník	Gruber L.	1901	obraz ze života
Zlý duch Lumpacivagabundus	Nestroy J. N.	1901	fraška
Svatební košile	Čacký A.	1901	komedie
Můj ráj	Vojtěchovský J.	1901	fraška
Nemilé návštěvy	Žofka J.	1901	fraška
Nechce kouřit	Horina J.	1901	jednoaktový žert
Husar vychovatelem	Stirský L. K.	1901	veselohra
Fraška a basa	Pikert M. L.	1901	obraz ze života
Půjč mi svou ženu	Desvallieres M.	1902	veselohra
Tajemný poutník aneb Proměněné ženy (Veselý švec)	Miškovský J. B.	1903	veselohra
Dvě Růženy aneb Komedie za jevištěm	Kryštof O.	1903	fraška
Na statku a v chaloupce	Hálek V.	1903	obraz z vesnického života
Františkové a Františky aneb U nás je posvácení	Hamza F.	1903	fraška se zpěvy
Klášternice, která kouří	Čacký A.	1903	komedie
Farář z Podlesí	Gruber L.	1904	obraz ze života
Svatojanská pouť	Šamberk F. F.	1904	fraška
Můj ráj	Vojtěchovský J.	1904	fraška
Příjemné jitro	E. Z.	1904	fraška
Na bludných cestách		1905	obraz ze života
D. S.	Kafka V. J.	1905	fraška
Spanilá Savojanka	Tyl J. K.	1905	činohra
Paní Marjánka, matka pluku	Tyl J. K.	1906	činohra
Ztratil řeč		1907	fraška
Ženské slzy		1907	veselohra
Zuzančin pan kaprál	Costa K.	1908	fraška
Mrzout manžel		1908	
Palackého třída 27	Šamberk F. F.	1909	veselohra
Osudné dostaveníčko	Melišová-Kötknerová A.	1909	veselohra
Ona něco ví	Kneisel R.	1909	fraška

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Nevinně odsouzen	D'Ennery a Cormon	1910	drama
Lucifer aneb Zázračný elixír	F. K.	1910	opereta, sehrána dvě představení
Zákony	Klein J. L.	1910	
Nekupujte ženám stejné klobouky		1910	veselohra
Hypochondr (Manžel v base)	Gibbon J.	1910	fraška, upravil J. Kühnl
Kulatý svět	Šamberk F. F.	1910	veselohra
Chocholouš	Wildenbruch A.	1910	činohra
Na letním bytě	Štolba J.	1911	veselohra
Hraběnka z Podskalí	Kodlivský	1911	sehrána dvě představení
Holka z fabriky	Pracný G.	1911	obraz z dělnického života
Lucifer aneb Zázračný elixír	F. K.	1911	opereta
Automobilista		1911	veselohra
Za cizí viny	Pospíšil O.	1911	obraz z vesnického života, sehrána dvě představení
Černé oči	Malloch P. M.	1911	drama
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický L.	1911	historické drama
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický L.	1912	historické drama
Bartoš Tuřanský	Langmann F.	1913	drama
Růžová pouta	Lokay A.	1913	veselohra
Malá úslužnost	Novotný B. J.	1913	veselohra
Ženské slzy		1913	veselohra
Lucifer aneb Zázračný elixír	F. K.	1916	opereta
Nůž mé ženy	Luchmanová A.	1916	fraška, sehráno ve prospěch c. k. rakouského vojenského vdovského a sirotčího fondu
Chudý písničkář	Kneisel R.	1916	obraz ze života
Svatební košile		1916	veselohra
Změnil datum	Pinkas O.	1916	veselohra
Na statku a v chaloupce	Hálek V.	1916	obraz z vesnického života
Svatojanská pouť	Šamberk F. F.	1916	fraška
Ďáblova dcera	Kneisel R.	1916	veselohra
Otče náš	Karl E.	1916	obraz ze života, přeložila E. Pešková
V noci silvestrovské		1916	veselohra
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	1916	obraz ze života
Zrzavá	Pešková E.	1917	obraz z vesnického života, sehrána dvě představení
Staří blázni	Turnovský J. L.	1917	veselohra podle J. Štolby
Železná koruna		1917	veselohra
Sedlák Zlatodvorský	Birch–Pfeifferová Ch.	1917	obraz ze života
To byla noc	Skružný J.	1917	veselohra, sehrána dvě představení
Ferdinand spí	Skružný J.	1917	veselohra
Kříž u potoka	Světlá K.	1917	obraz ze života
Klášternice, která kouří	Čacký A.	1917	veselohra
Veselý švec aneb Proměněné ženy	Miškovský J. B.	1917	veselohra
Pan farář a jeho kostelník	Kneisel R.	1917	fraška
Památka z válečného lazaretu		1917	
Díblík, šotek z hor	Birch–Pfeifferová Ch.	1917	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Chocholouš	Wildenbruch A.	1917	
Zajatcův návrat		1918	
Z českých mlýnů	Fořt K.	1919	fraška se zpěvy
Za cizí hříchy		1919	
Julinčiny vdavky	Oliva F.	1920	veselohra
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	1920	obraz ze života
Stařeček Hološa		1920	
Kandidáti ženitby	Lokay A.	1920	fraška
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický. L.	1920	historické drama
Vojnarka	Jirásek A.	27. února 1921	drama, sehráno ve prospěch Českého Srdce v Brně
Strakonický dudák	Tyl J. K.	13. března 1921	veselohra
Staré hříchy	Štolba J.	23. dubna 1921	
Minulost pana rady	Rudolf P.	9. října 1921	veselohra
Na polském zámku		1924	sehráno na požádání Spolku válečných poškozených v Příbrami při slavnosti rozvinutí praporů
Gazdina roba		1925	výtěžek z představení rozdělen mezi spolek Vlastimil a stranu národně sociální
Bělohorská mračna	Karas M.	1925	historická hra, sehráno na žádost Osvětového sboru v Příbrami při příležitosti Husových oslav; čistý výnos 263 Kč 20 hal. byl věnován na dostavení pomníku padlých v 1. světové válce; konala se dvě představení, jedno v hotelu Buchar v Příbrami, druhé na Březových Horách
Ferdinand spí	Skružný J.	1928	veselohra
Když hučely jezy		1. dubna 1928	čistý výnos obnášel 287 Kč 08 hal.
Julinčiny vdavky	Oliva F.	14. října 1928	veselohra, sehráno v hotelu Buchar v Příbrami
Manželské duetto	Rudolf P.	1929	fraška
Jeho poslední hřích	Jarý J.	1929	veselohra
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický L.	1930	historické drama, sehrána dvě představení
Kutilová žení syna	Lužanská K.	1941	veselohra
Cech panen Aninek	Lužanská K.	1941	veselohra
Poslední Podskalák	Valenta A.	1941	
Palackého třída 27	Šamberk F. F.	1941	veselohra
Pravda na útěku	Rajská–Smolíková B.	1942	veselohra
Velbloud uchem jehly	Langer F.	1947	veselohra
Kolébka	Jirásek Alois	1948	
Kolébka	Jirásek Alois	1949	
Mordová rokle	Stehlík M.	1950	hráno v rámci oslav VŘSR

1890 - 1950

SPOLEK DIVADELNÍCH OCHOTNÍKŮ „VLASTIMIL“ V PŘÍBRAMI

pořádá v sobotu 28. a v neděli 29. října 1950

Slavnost

60 LETÉHO TRVÁNÍ SPOLKU

Pořad slavnosti:

V SOBOTU 28. ŘÍJNA 1950 BUDE
SEHRÁNA V SOKOLOVNĚ DIV.

HRA OD MIL. STEHLÍKA

MORDOVÁ ROKLE

V NEDĚLI 29. ŘÍJNA VE 14 HOD.

Slavnostní valná hromada

VE SPOLKOVÉ MÍSTNOSTI HOTE-
LU SLAVIE, STALINOVA ULICE

UVÍTÁNÍ HOSTŮ, ZAHÁJENÍ,
PODÁNÍ ZPRÁVY FUNKCIONÁŘŮ
A DRAMATURGA J. MALÉHO
O ČINNOSTI SPOLKU ZA
UPLYNULÝCH 60 LET

Večer o 20. hod. v Sokolovně

Slavnostní věneček

UCTIVĚ ZVE VÝBOR.

2701246

Příloha č. 10: Seznam odehraných představení Spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli v letech 1886–1949

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Liška nad lišku	Špinka V.	1886	veselohra, první představení divadelního družstva
Fotografická dílna	Wolf A.	1886	
Jen žádného od militér	Kalenda A.	1886	veselohra
Sám neví co chce		1886	
Loupežníci	Schiller F.	1887	truchlohra
Cikánka a její děti	Pešková E.	1888	
Vojsko v dívčím ústavě		1888	
Čím dál tím hůř	Berla A.	1888	
Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Mollenda V.	1888	obraz ze života, upravil J. E. Šlechta
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	1888	obraz ze života
Doktor Tlučhuba		1888	
Paní kovářka ze železných hutí		1888	
Katovo poslední dílo	Boleslavský J. M.	1888	truchlohra
Bodry venkovan	Lipovský V.	17. března 1889	obraz ze života; první divadelní představení v éře Spolku divadelních ochotníků Miláček na Drmlově poli, pro nepřízeň počasí byla hra opakována 25. března
Katovo poslední dílo	Boleslavský J. M.	14. dubna 1889	truchlohra; sehraána v Příbrami na „Střelnici“
Loupežníci	Schiller F.	1889	truchlohra
Svatý obrázek		1889	
Damoklův meč	Putlitz G.	1889	jednoaktový žert, přeložil J. E. Šlechta
Blázinec v prvním poschodí	Šamberk F. F.	1889	veselohra
Dělníkova milénka	Kaiser F.	1889	obraz ze života
Bratr Honák aneb Venkované v hlavním městě	Kaiser F.	28. září 1889	veselohra, sehraána na „Střelnici“ v Příbrami
Horník na hrobě své milénky		13. října 1889	obraz ze života, sehraán na „Střelnici“
Františkové a Františky	Hamza F.	27. října 1889	veselohra se zpěvy, sehraána ve spolkové místnosti na Drmlově Poli
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	2. listopadu 1889	obraz ze života, sehraán v hostinci Jana Vilda na Březových Horách
Betlémští pastýři		26. prosince 1889	vánoční zpěvohra, nácvik trval celý měsíc kvůli těžkým zpěvním partům; s velkým úspěchem opakována 29. prosince
Katovo poslední dílo	Boleslavský J. M.	2. února 1890	truchlohra, sehraána v obci Narysov
Sňatek s překážkami	Tietz	15. června 1890	fraška
Loupežníci	Schiller F.	6. července 1890	truchlohra, sehraána na „Střelnici“
Bratr Honák aneb Venkované v hlavním městě	Kaiser F.	20. července 1890	veselohra, sehraána v Milíně
Král Václav a jeho kat	Birch–Pfeifferová Ch.	17. srpna 1890	sehraáno u pana Petrů na Březových Horách

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Zkročení zlé ženy	Shakespeare W.	14. září 1890	veselohra, sehraána u pana Petrů na Březových Horách, opakována na „Střelnici“ v Příbrami
Horník na hrobě své milenky		1. listopadu 1890	sehraáno u pana Petrů na Březových Horách
Dračí dráp aneb Noc na Červené skále		1890	obraz z vesnického života
Betlémští pastýři		25. prosince 1890	vánoční zpěvohra, sehraána u pana Petrů na Březových Horách, opakována u Jana Mikše ve Starém Podlesí
Cesta kolem světa za 80 dní	Verne J.	1. března 1891	výpravná hra, sehraána v hostinci pana Svobody na Březových Horách, opakována 15. března
Půjč mi svou ženu	Desvallieres M.	27. září 1891	veselohra, sehraána u pana Svobody na Březových Horách; povolena výborem spolku na žádost Františka Šálka, který se tak chtěl rozloučit, protože musel nastoupit vojenskou službu, za podmínky, že průdělek uhradí a čistý zisk odevzdá spolku
Katovo poslední dílo	Boleslavský J. M.	1891	truchlohra
Katovo poslední dílo	Boleslavský J. M.	31. ledna 1892	truchlohra, sehraána v obci Konětopy
Bodrý venkovan	Lipovský V.	21. února 1892	obraz ze života, sehraána v obci Konětopy
Švédové na Moravě		3. dubna 1892	sehraáno v nové spolkové místnosti na nově upraveném jevišti
Vyškovský Žid	Lipovský V.	18. dubna 1892	
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	1. listopadu 1892	obraz ze života
Cikánka a její děti	Pešková E.	13. listopadu 1892	
Faust druhý		27. listopadu 1892	
Nevinně odsouzen	D'Ennery a Cormon	19. března 1893	drama
Betlémští pastýři		25. prosince 1893	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
V podkroví a v saloně		25. února 1894	
Sňatek s překážkami	Tietz	26. března 1894	fraška
Švédové na Moravě		22. dubna 1894	
Husitská nevěsta aneb Plzeň roku 1434	Veselý J. Z.	17. října 1894	činohra, opakována 27. října
České Amazonky	Told	25. listopadu 1894	žertovná hra, opakována 2. prosince
Noc na Karlštejně	Vrchlický J.	16. prosince 1894	veselohra
Betlémští pastýři		25. prosince 1894	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Betlémští pastýři		19. ledna 1895	vánoční zpěvohra
Svatba rezervistova	Šlechta J. E.	18. srpna 1895	fraška, sehraána dvě představení

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Sedm havranů		14. dubna 1895	
Loupežníci	Schiller F.	15. dubna 1895	truchlohra
Noc na Karlštejně	Vrchlický J.	15. září 1895	veselohra
Probuzenci	Šubert F. A.	28. září 1895	
Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Mollenda V.	3. listopadu 1895	obraz ze života, upravil J. E. Šlechta
Lesní panna	Tyl J. K.	10. listopadu 1895	
Cesta kolem světa za 80 dní	Verne J.	15. prosince 1895	výpravná hra
Narození Páně		25. prosince 1895	zpěvohra s latinskými zpěvy, opakována 26. prosince
Nevinně odsouzen	D'Ennery a Cormon	15. března 1896	drama
Damoklův meč	Putlitz G.	6. dubna 1896	jednoaktový žert, přeložil J. E. Šlechta
Svatý obrázek		6. dubna 1896	
V přízemí	Hackländer F. W.	15. srpna 1896	jednoaktová veselohra, sehráno v rámci zahradní zábavy spolku divadelních ochotníků na Březových Horách
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	1. listopadu 1896	obraz ze života
Mniši	Pešková E.	15. listopadu 1896	veselohra
Cesta kolem světa za 80 dní	Verne J.	13. prosince 1896	výpravná hra
Betlémští pastýři		25. a 26. prosince 1896	vánoční zpěvohra, 27. prosince opakováno v Milíně
Narození Páně		25. a 26. prosince 1896	zpěvohra s latinskými zpěvy, 27. prosince opakováno v Milíně
Noc na Karlštejně	Vrchlický J.	10. října 1897	veselohra
Švédové na Moravě		14. listopadu 1897	
Betlémští pastýři		25. prosince 1897	vánoční zpěvohra, opakována 16. prosince
Cikánka a její děti	Pešková E.	27. března 1898	opakováno 17. dubna
Člověk bestie	K. V.	20. listopadu 1898	
Mrtvý ženich		15. ledna 1899	opakováno 22. ledna
Člověk bestie	K. V.	19. února 1899	
Bratři a frajtr Kalina		19. listopadu 1899	
Betlémští pastýři		25. prosince 1899	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Betlémští pastýři		7. ledna 1900	vánoční zpěvohra
Protiva aneb Osud lásky prokletce	Schmied H.	23. září 1900	obraz z vesnického života
Betlémští pastýři		25. prosince 1900	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
V podkroví a v saloně		24. února 1902	opakováno 9. března
Deputace	Wolf A.	6. dubna 1902	fraška
Švec milionář		6. dubna 1902	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Loupežníci	Schiller F.	20. dubna 1902	truchlohra, opakována 4. května
Červ svědomí		19. května 1902	sehrána dvě představení
Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Mollenda V.	1. listopadu 1902	obraz ze života, upravil J. E. Šlechta
Ric anebo nic		23. listopadu 1902	
Lesní panna	Tyl J. K.	14. prosince 1902	
Betlémští pastýři		25. prosince 1902	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Dělníková milenka	Kaiser F.	24. května 1903	
U jezera	Preis–Javorský J.	25. října 1903	opereta
Katovo poslední dílo	Boleslavský J. M.	1. listopadu 1903	truchlohra
Dobrodiní souží	Labiche E. M.	15. listopadu 1903	veselohra
České Amazonky	Told	22. listopadu 1903	žertovná hra
Červ svědomí		9. prosince 1903	
Betlémští pastýři		25. prosince 1903	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Na horách		20. března 1904	obraz ze života, sehrán ve prospěch osiřelých dětí Říhových
Sedlák křivopřísežník	Gruber L.	19. listopadu 1905	obraz ze života
Betlémští pastýři		25. prosince 1905	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Naděje		18. března 1906	
Blázinec v prvním poschodí	Šamberk F. F.	25. března 1906	veselohra
Svátek Filipojakubský	Nejedlý V.	25. března 1906	veselohra
Král darebů	Menhard X. a Zimmermann J.	15. dubna 1906	fraška se zpěvy
Staří blázni	Turnovský J. L.	23. září 1906	veselohra podle J. Štolby
Charleyova teta	Brandon T.	4. listopadu 1906	
Slunce	Lukavský J.	9. prosince 1906	drama
Betlémští pastýři		25. prosince 1906	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Bratr Honák aneb Venkované v hlavním městě	Kaiser F.	1. dubna 1907	veselohra
Na bludných cestách		22. září 1907	
Svatba rezervistova	Šlechta J. E.	27. října 1907	fraška, sehrána dvě představení
Betlémští pastýři		25. prosince 1907	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Červ svědomí		22. března 1908	
Paličova dcera	Tyl J. K.	22. listopadu 1908	
Betlémští pastýři		25. prosince 1908	vánoční zpěvohra

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Modrá krev		26. prosince 1908	
Tajemství dětské hračky	Schmidt–Beauchez L.	21. března 1909	lidová hra
Čím dál tím hůř	Berla A.	14. listopadu 1909	
Život za přítele	Aubigni	28. března 1910	činohra, přeložil J. K. Tyl
Člověk bestie	K. V.	2. října 1910	činohra
Betlémští pastýři		25. prosince 1910	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Revizor	Gogol N. V.	26. března 1911	veselohra
Protiva	Schmied H.	17. dubna 1911	obraz ze života
Paní představená	Náhlovská T.	16. listopadu 1913	veselohra
Betlémští pastýři		25. prosince 1913	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Matka a dcera		15. března 1914	
Půjč mi svou ženu	Desvallieres M.	13. dubna 1914	veselohra
Bodry venkovan	Lipovský V.	15. května 1914	obraz ze života, sehráno k jubileu 25–letého trvání spolku
Betlémští pastýři		25. prosince 1914	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Betlémští pastýři		25. prosince 1915	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Spanilá mlynářka	Melesville	18. listopadu 1917	
České Amazonky	Told	25. prosince 1917	
Pan Rada		26. prosince 1917	
České Amazonky	Told	1. ledna 1918	
Vyhraný ženich	Wolf A.	20. ledna 1918	fraška
Černé oči	Malloch P. M.	10. února 1918	drama, opakováno 10. března
Z českých mlýnů	Fořt K.	31. března 1918	fraška se zpěvy, opakována 1. dubna, 14. dubna, 25. a 26. prosince
Slunce	Lukavský J.	30. dubna 1918	drama
Psohlavci	Jirásek A.	30. května 1918	
Pan Franc ze zámku		16. června 1918	dětské představení
Kníže Oldřich		30. června 1918	dětské představení
Pojď na mé srdce	Oliva F.	6. října 1918	veselohra
Vyhraný ženich	Wolf A.	30. listopadu 1919	fraška
Paní kovářka ze železných hutí		21. prosince 1919	
Naše roztomilá Baruška	Moser G. a Lenhard P. R.	29. února 1920	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Protiva	Schmied H.	14. března 1920	obraz z vesnického života
Černý kříž v lese	Pešková E.	4. dubna 1920	
Vražda na uhelném trhu	Berger A.	5. dubna 1920	fraška
V hlavním stanu		5. dubna 1920	
Lešetínský kovář	Čech S.	30. dubna 1920	
V podkroví a v saloně		7. listopadu 1920	
Sedlák křivopřísežník	Gruber L.	21. listopadu 1920	obraz z vesnického života
Sňatek s překážkami	Tietz	5. prosince 1920	fraška
U jezera	Preis–Javorský J.	25. prosince 1920	opereta, opakována 26. prosince
Svatba rezervistova	Šlechta J. E.	20. února 1921	opakováno 27. února, z jedné hry věnováno 218 K nemocnému členu Karlovi Šourkovi
Manžel Buchta		13. března 1921	veselohra
Za českým granátem		27. a 28. března 1921	sehrána dvě představení
Zapečetěný měšťanosta	Raupach E.	17. dubna 1921	
Hospodář a výměnkář	Šlechta J. E.	11. září 1921	
Z manželského ráje		2. října 1921	
Noc na Karlštejně	Vrchlický J.	28. října 1921	veselohra, 29. října sehrána ve prospěch Církve československé na Březových Horách, v hostinci „U Jiřího z Poděbrad“ (Na Rozsypalce), potřetí opakována 30. října
Medvěd a víla	Krásnohorská E.	13. listopadu 1921	dětské představení
Z českých mlýnů	Fořt K.	20. listopadu 1921	zpěvohra
Naninka z Týnice		8. prosince 1921	dětské představení
Mistr Bedrník	Vilhelm J.	11. prosince 1921	fraška se zpěvy
Staří blázni	Turnovský J. L.	26. prosince 1921	veselohra
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický L.	8. ledna 1922	historické drama
Půjč mi svou ženu	Desvallieres M.	27. srpna 1922	fraška
Nepokradeš	Kaiser F.	17. září 1922	veselohra
Lesní panna	Tyl J. K.	8. října 1922	
Člověk bestie	K. V.	12. listopadu 1922	drama
Betlémští pastýři		25. prosince 1922	vánoční zpěvohra, opakována 26. prosince
Zlý duch Lumpacivagabundus	Nestroy J. N.	4. března 1923	veselohra
Ric anebo nic		2. dubna 1923	
Proklatec	Tobolecký T. G.	14. října 1923	obraz ze života
Faust druhý		11. listopadu 1923	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Rychtářův poklad	Bouška B.	25. prosince 1923	opereta, opakována 26. prosince
Rychtářův poklad	Bouška B.	6. dubna 1924	opereta
Kříž u potoka	Světlá K.	23. listopadu 1924	obraz z vesnického života
Král darebů	Menhard X. a Zimmermann J.	7. prosince 1924	fraška se zpěvy
V černé rokli		25. prosince 1924	
Tatínkovy juchty	Malinský K.	26. prosince 1924	veselohra
Čarovný proutek		4. ledna 1925	dětské představení
Perníková chaloupka		1. března 1925	dětské představení
Šípy Amorovy		15. března 1925	
Honza v zakletém zámku	Baldessari–Plumovská V.	12. dubna 1925	dětské představení
Pan farář a jeho kostelník	Kneisel R.	13. dubna 1925	opakováno 19. dubna
Palackého třída 27	Šamberk F. F.	12. září 1925	veselohra
Závěť	Štolba J.	3. října 1925	
V červánkách svobody		24. října 1925	
Paličova dcera	Tyl J. K.	7. listopadu 1925	
Popelka	Šíma A.	22. listopadu 1925	dětské představení
Čert a švec		22. listopadu 1925	dětské představení
Štědrý večer		25. prosince 1925	dětské představení
Julinčiny vdavky	Oliva F.	26. prosince 1925	veselohra
Zuzančin pan kaprál	Costa K.	27. února 1926	
Hrany		13. března 1926	
Noční manévry		4. dubna 1926	opakováno 5. dubna
Psohlavci	Jirásek A.	23. května 1926	historické drama, sehráno v Žezlicích
Dva kohouti		13. června 1926	první divadlo v přírodě v obci Lazec
Dědkové		7. listopadu 1926	
Srážka vlaků	Horký K.	28. listopadu 1926	opakováno 5. prosince v Lazci
Na Otavském klepáči		25. prosince 1926	opakováno 26. prosince
Na zdar sjezdu hasičskému		27. března 1927	
Ve mlýnici na šalandě	Vrána V.	17. dubna 1927	opakováno 18. dubna
Lucifer aneb Pod tou naší starou lípou		1. května 1927	opereta
Chytrák krajánek		12. června 1927	druhé divadlo v přírodě v Lazci
Adámku náš		18. září 1927	opakováno 25. září v Bohutíně

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Švejk krajánkem		2. října 1927	
Česká srdéčka		1. listopadu 1927	
Červená Karkulka	Doucha F.	13. listopadu 1927	dětské představení
Šípková Růženka	Šíma A.	13. listopadu 1927	dětské představení
Pražské děti		27. listopadu 1927	
Dražba na nevěstu		25. prosince 1927	opakováno 26. prosince
Děti naší revoluce		4. března 1928	
Když srdce promluví		18. března 1928	opakováno 25. března v Německé Lhotě
Tři zlaté vlasy děda Vševěda		1. dubna 1928	dětské představení
Černé oči	Malloch P. M.	8. dubna 1928	drama
Děti práce		30. dubna 1928	opakováno 1. května v Německé Lhotě
Růže z hor		10. června 1928	třetí divadlo v přírodě před spolkovou místností v zahradě u Františka Nováka
Krejčovic Fanyňka		30. září 1928	
Děti z hor		14. října 1928	
Nezdařené námluvy		3. listopadu 1928	
Láska divy tvoří		24. října 1928	
Kráska ze Slovače		25. prosince 1928	
Veselé Vánoce		26. listopadu 1928	dětské představení spojené s první nadílkou čokolády dětem
Manžel Putička		3. března 1929	veselohra o třech jednáních
Dědečkovy housle	Rudloff J.	31. března 1928	vesnická historie se zpěvy, opakováno 1. dubna
Pepička z malé hospůdky		20. dubna 1929	veselohra o třech jednáních
Rychtářův poklad	Bouška B.	18. května 1929	slavnostní představení národní opery o třech jednáních
Tatínek jede na manévry		5. října 1929	veselohra o třech jednáních
Pojď na mé srdce	Oliva F.	2. listopadu 1929	veselohra o třech jednáních
Z českých mlýnů	Fořt K.	1. prosince 1929	zpěvohra o třech jednáních
Slečinka z bílého zámečku	Fořt K.	25. prosince 1929	zpěvohra o třech jednáních (pokračování Z českých mlýnů)
Nevěsta legionářova		16. března 1930	
Věčný panic		6. dubna 1930	13. dubna opakováno v Žežicích
Sladovnické kvítko		20. dubna 1930	opakováno 21. dubna
Karel Poslední	Balda J.	21. září 1930	
Mistr Šídlo		5. října 1930	
Dítě lesa		2. listopadu 1930	
Její pastorkyně	Preisová G.	30. listopadu 1930	drama; při tomto představení bylo poprvé použito elektrické světlo k osvětlení a elektrický reflektor k vrhání barevného světla

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Betlémští pastýři		25. prosince 1930	vánoční zpěvohra spojená s nadílkou dětem; opakováno 26. prosince
C. k. polní maršálek	Longen E. A.	1. března 1931	opakováno 22. března v Bohutíně
Vojnarka	Jirásek A.	15. března 1931	drama
Hloupý Honza		22. března 1931	dětské představení
Dlouhý, Široký a Bystrozraký		22. března 1931	dětské představení
U jezera	Preis–Javorský J.	5. dubna 1931	opereta
Sůl nad zlato		6. dubna 1931	dětské představení
Popelka	Šíma A.	6. dubna 1931	dětské představení
Čert a Káča	Wenigová P.	6. dubna 1931	dětské představení
Tulácké dobrodružství		19. dubna 1931	opakováno 26. dubna v Obecnici
Pozor na muže		16. května 1931	
Vojno povol		19. září 1931	opakováno 27. září v Žežicích
Lamač a jeho dítě		10. října 1931	
Na Piavě		31. října 1931	opakováno 8. listopadu v Milíně
Perníková chaloupka		15. listopadu 1931	dětské představení
České Amazonky	Told	21. listopadu 1931	
Betlémští pastýři		26. prosince 1931	vánoční zpěvohra spojená s nadílkou dětem, bylo rozdáno cukrovínek za 155 Kč, opakováno 27. prosince na Dubně
Poslední muž	Svoboda F. X.	21. února 1932	
Písmáková dcera	Ruth F.	27. března 1932	
Matka Kráčmerka		16. dubna 1932	
Betlémští pastýři		25. prosince 1933	vánoční zpěvohra, 26. prosince opakováno pro děti
Májová noc		1. dubna 1934	
Husopaska		17. června 1934	čtvrté divadlo v přírodě
Zemský ráj to na pohled	Rajská–Smolíková B.	10. března 1934	
Kníže Oldřich		2. dubna 1934	dětské představení
Červená Karkulka	Doucha F.	2. dubna 1934	dětské představení
Hotel Zázračná voda		29. září 1934	
Červ svědomí		3. listopadu 1934	sehráno ve spolkové místnosti na počest 60. narozenin dlouholetého člena Bohumila Petery
Nikdy se nevrátí pohádka mládí	Veselský J. M.	1. prosince 1934	
Písníčka štěstí		25. prosince 1934	
Vánoční kytice		26. prosince 1934	dětské představení
Sestřičky u svaté panny Kláry		10. března 1935	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Pod tou naší starou lípou		21. dubna 1935	
Teta Fanny – postrach rodiny	Branald R.	11. května 1935	
Kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe		1. prosince 1935	
Oblaka	Kvapil J.	25. prosince 1935	
Veselé Vánoce		26. prosince 1935	dětské představení
Švejk krajánkem		13. dubna 1936	
Sojčí pero		11. října 1936	
Bouře	Vrchlický J.	14. listopadu 1936	
Manželství na úvěr		25. prosince 1936	
Štědrý večer		26. prosince 1936	dětské představení
Vesnička pod Šumavou		28. března 1937	
Směry života	Svoboda F. X.	18. dubna 1937	
Mlýn „Na samotě“	Kubík J.	28. října 1937	
Zázračný jezevec		25. prosince 1937	
Čarovný proutek		26. prosince 1937	dětské představení
Maminka se vzbouřila		5. března 1938	opakováno 18. dubna na žádost Čtenářské besedy Staňkovy ve Vysoké Peci
Zlatý líják		26. března 1938	
Sladovnické kvítko		17. dubna 1938	
Pod našima okny		17. září 1938	sehráno ve prospěch Obrany státu
Vlčí máky		19. listopadu 1938	
Betlémští pastýři		25. prosince 1938	vánoční zpěvohra, opakováno 26. prosince odpoledne pro děti
Rychtářův poklad	Bouška B.	3. června 1939	opereta, sehrána dvě představení
Podnájemník paní Bernáškové		4. března 1939	
Královnička		26. března 1939	
Románek krásné Toničky		9. dubna 1939	
Matěj Šambula		30. dubna 1939	
Rychtářův poklad		3. června 1939	
Z českých mlýnů	Fořt K.	29. října 1939	opakováno 12. listopadu ve Vysoké Peci a 18. listopadu v Lázu
Slečinka z bílého zámečku	Fořt K.	26. listopadu 1939	
Pojď na mé srdce	Oliva F.	3. prosince 1939	

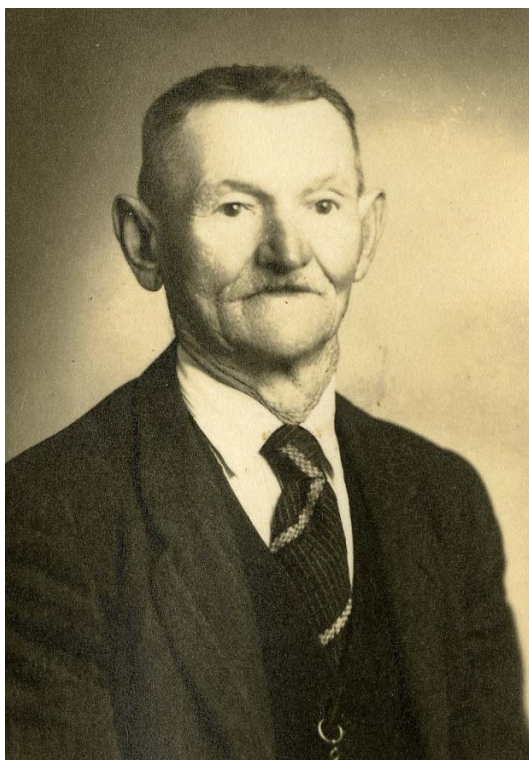
PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Zasnoubení po tmě		25. prosince 1939	
Betlémští pastýři		31. prosince 1939	vánoční zpěvohra
Písnička štěstí		18. února 1940	
Prach a broky	Bárta V.	10. března 1940	
Viktorčino štěstí		24. března 1940	
Liduška z pastoušky		14. dubna 1940	
V tom našem kostelíčku		19. května 1940	
Hvězdy nad přívozem (Hospůdka u Markyty)		6. října 1940	opakováno 8. prosince místo zakázané hry Kráska ze Šumavy
Na závětří pod Šumavou		25. prosince 1940	
Vesnička pod lipami		2. března 1941	
Celé město má radost		10. března 1941	
Louka zelená		23. března 1941	
Mámy – naše zlaté české mámy		13. dubna 1941	
Divá Bára	Rudloff J.	11. května 1941	
Jak Kašpárek strašil Kubu		4. května 1941	dětské představení
Cech panen Aninek	Lužanská K.	21. září 1941	veselohra
Mlýn „Na samotě“	Kubík J.	16. listopadu 1941	
Domov	Sudermann H.	25. prosince 1941	
Popelka		26. prosince 1941	dětské představení
Šípková Růženka		26. prosince 1941	dětské představení
Kornout		8. března 1942	
Kříž u potoka	Světlá K.	5. dubna 1942	sehrána dvě představení, odpoledne pro děti, večer pro dospělé
Podvodnice z lásky	Nížkovský R.	26. dubna 1942	
Poslední muž	Svoboda F. X.	22. listopadu 1942	
Písnička štěstí		25. prosince 1942	
Lidunka z horské paseky		28. února 1943	
U jezera	Preis–Javorský J.	2. května 1943	hra se zpěvy
Voňavá selka		13. června 1943	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Anton, nezlob!		16. května 1943	opakování 20. června v obci Žežice
Matka Kráčmerka		27. února 1944	
Zlatý liják		25. března 1944	opakováno 26. března
Zámecké strašidlo		9. dubna 1944	opakováno 10. dubna
Český Vašek a smutná princezna		19. srpna 1945	dětské představení
Královnička		9. prosince 1945	
Děda Štráchal jede k panu prezidentovi		10. března 1946	opakováno 17. března v obci Lhota
Praha je naše	Lužanská K.	21. dubna 1946	opakováno 5. května v Lazci, 30. dubna na Březových Horách v místnosti pro Komunistickou sti. československou organizaci, 9. května pro TJS, 11. května v Trhových Dušníchách pro organizaci KSČ, 2. června v Rosovicích pro SDH a 18. srpna v Kamenné
Vraťme se k půdě		9. června 1946	
Mámy – naše zlaté české mámy		26. října 1946	
Pro lásku a svobodu		17. listopadu 1946	sehráno jako dar ve prospěch rozhlasu na Březových Horách
Betlémští pastýři		25. prosince 1946	vánoční hra se zpěvy
Nikdy se nevrátí pohádka mládí	Veselský J. M.	16. března 1947	
Lucerna	Jirásek A.	6. dubna 1947	opakováno 20. dubna
Lidunka z horské paseky		22. června 1947	
Má matička chudá byla		17. září 1947	
Mařku si neber		12. října 1947	
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický L.	16. listopadu 1947	historické drama
Odpusť nám naše viny		25. prosince 1947	
Ve fukéři		25. února 1948	
Kde domov můj	Elmar K.	14. března 1948	
Bouřliváci naší vesnice	Bárta V.	18. dubna 1948	
Zemský ráj to na pohled	Rajská–Smolíková B.	16. května 1948	
Kříž na křižovatce	Pešková E.	11. a 12. září 1948	sehráno v rámci divadelní soutěže, za přítomnosti komise složené z p. Honzíka (z Dobříše), p. Zíbrta (učitele z Příbrami), p. Mrkvičky (z Příbrami), sl. Bartošové (z Březových Hor), umístil se na druhém místě
Podvodnice z lásky	Nížkovský R.	17. listopadu 1948	
Vojnarka	Jirásek A.	1949	

Příloha č. 11: Návrh spolkového odznaku Spolku vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli z roku 1892

Příloha č. 12: Fotografie nejstaršího člena spolku Miláček na Drmlově Poli Tomáše Kvapila

Příloha č. 13: Fotografie z divadelního představení Vojnarka konaného Spolkem vzájemně se podporujících divadelních ochotníků Miláček na Drmlově Poli

Příloha č. 14: Seznam odehraných představení Spolku divadelních ochotníků Jednota Podlesí v letech 1886–1901

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Černý Petr		29. června 1886	veselohra o 1 jednání
Jen mimochodem	Pešková E.	červenec 1886	jednoaktová hra
Strašný hrdelní soud v Kocourkově	Volf	1886	
Pramáti aneb Poslední z rodu Borotínů		srpen 1886	drama o 5 jednáních; obecní úřad nechtěl toto představení povolit, herci požádali o svolení c. k. okresní hejtmanský a to hru povolilo
Růže Lužanská		září 1886	
Zlý duch Lumpacivagabundus	Nestroy	1886	
Mlynář a jeho dítě	Raupach	1. listopad 1886	sehráno na zvýšeném jevišti
Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Mollenda V.	2. listopadu 1886	
Vrah a sirotek		25. prosince 1886	opakováno 26. prosince
Osudný deštník		31. prosince 1886	jednoaktová hra
Cikán v dílně kamenické		únor 1887	opakována 20. března
Protiva	Schmied H.	11. dubna 1887	obraz ze života
Žid aneb Dědicové Bělohorští		20. května 1887	
Protiva	Schmied H.	11. dubna 1887	obraz ze života
Žid neb Dědicové Bělohorští		20. května 1887	historická hra, sehrána dvě představení
Tlachal		23. června 1887	sehráno v hostinci „U Brůčků“ v obci Orlov
On, nebo žádný		7. července 1887	opakováno 25. července
Sedlák krivopřísežník	Gruber L.	18. září 1887	drama, první představení Jednoty divadelních ochotníků „Rozkoš“ ve Starém Podlesí
Vrah a sirotek		25. září 1887	
Na dušičky aneb Modlitba na hřbitově	Mollenda V.	dušičky 1887	sehráno na nové scéně
V ochraně Napoleona I. Dynamit		27. listopadu 1887	jednoaktová hra
Faust druhý		26. prosince 1887	
Farářova kuchařka		29. ledna 1888	
Nazdar Matici!		18. března 1888	sehráno ve prospěch Ústřední Matice školské, opakováno 25. března
Černé duše		2. dubna 1888	opakováno 10. dubna
Ševcův vychovanec		květen 1888	
Paní Marijanka, matka pluku	Tyl J. K.	25. července 1888	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Přátelé		23. září 1888	
Kříž u potoka	Světlá K.	dušičky 1888	
Není doma		dušičky 1888	jednoaktové hry; sehrány k oslavě čtyřicetiletého panování Františka Josefa I., ve prospěch sirotků (výnos z představení byl příliš malý, proto ze spolkové pokladny byly věnovány 2 zlaté)
Deputace			
Strakonický dudák	Tyl J. K.	26. prosince 1888	opakováno 30. prosince; Josef Khun během hry odmítl účinkovat, proto ho narychlo zastoupil František Podhráský
Smůla nad smůlu aneb Nehody pana Metličky		31. března 1889	sehráno ve prospěch nemocné členky Albíny Kecové
Střelec Král		22. dubna 1889	sehráno na zakoupení garderoby
Jiříkovo vidění	Tyl J. K.	2. června 1889	národní báchorka, opakována 25. června
Nevině odsouzena		3. listopadu 1889	drama, opakováno 17. listopadu
Lakomec		5. ledna 1890	
Svatba rezervistova		6. dubna 1890	
U jezera	Preis–Javorský J.	26. května 1890	opereta, opakována 15. června
Kříž u potoka	Světlá K.	1. listopadu 1890	drama
Strakonický dudák	Tyl J. K.	26. prosince 1890	národní báchorka
Ženichovy nehody		8. března 1891	
Furiant		30. března 1891	opakováno 19. dubna
Paní Marijánka, matka pluku	Tyl J. K.	28. září 1891	
Diblíkova dceruška		25. října 1891	
Vdovec a vdova		22. listopadu 1891	veselohra
Černé duše		25. prosince 1891	
Jeden z nás se musí oženit		27. února 1892	jednoaktová hra
Na bludných cestách		20. března 1892	obraz ze života
Ženitba Jarolíмова		18. dubna 1892	jednoaktové hry
Nepokradeš			
Sirotek Lowoodský		18. září 1892	
Doktora Fausta domácí čepička		30. října 1892	fraška, opakována 20. listopadu za přítomnosti členů ochotnického spolku Miláček
Sedlák křivopřísežník	Gruber L.	18. prosince 1892	drama
Liška nad lišku	Špinka V.	26. prosince 1892	jednoaktové hry
Hubička na schodech			
Sedlák milostpán		19. března 1893	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Protiva	Schmied H.	3. dubna 1893	obraz ze života
Fraška a basa	Pikert M. L.	23. dubna 1893	veselohra
Zatykač		25. července 1893	veselohra
Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický L.	5. listopadu 1893	
Nápoj lásky		25. prosince 1893	veselohra
Zlatohlávek	Pražský A.	25. února 1894	veselohra
Paní mincmistrová	Stroupežnický L.	26. března 1894	historická veselohra, sehraána se zvláštním povolením L. Stroupežnického; opakována 15. dubna
Zvíkovský rarášek	Stroupežnický L.	15. dubna 1894	historická veselohra; po odehrání obou her dostali ochotníci z Podlesí dopis od režiséra Národního divadla p. Šmahy s pozváním na oslavy čtyřicetiletého jubilea herecké a spisovatelské činnosti Ferdinanda Šamberka
Preciosa	Tyl J. K.	16. září 1894	
Zlý duch Lumpacivagabundus	Nestroy	7. října 1894	fraška, opakována 16. října
Sedlák Zlatodvorský	Birch–Pfeifferová Ch.	18. listopadu 1894	
Budečské jesličky		25. prosince 1894	vánoční hra, opakována 26. prosince dopoledne
Budečské jesličky		6. ledna 1895	vánoční hra
Krupařovic Pepička		24. března 1895	hra se zpěvy, opakována 31. března
Strakonický dudák	Tyl J. K.	13. října 1895	národní báchorka
Čarostřelec		24. listopadu 1895	romantická hra
Uniforma maršála Radeckého		15. prosince 1895	jednoaktová hra
Budečské jesličky		25. prosince 1895	vánoční hra, opakována 26. prosince
Válka v míru	Hess	6. dubna 1896	veselohra
Čarostřelec		26. května 1896	
Preciosa	Tyl J. K.	20. září 1896	
Popelka	Veselý J.	25. října 1896	veselohra
Mladí pastýři betlémsští		25. prosince 1896	vánoční hra, opakována 26. a 27. prosince
Mladí pastýři betlémsští		6. ledna 1897	vánoční hra, opakována 10. ledna v Německé Lhotě
České Amazonky	Told	19. dubna 1897	čistý výnos byl věnován na stavbu pomníku J. Kolára; opakována 23. května a výnos věnován TJ Sokol Příbram na stavbu tělocvičny
Černý Petr		17. září 1897	jednoaktové hry, sehraány v rámci oslav desetiletého výročí založení spolku
Náš milý venkov			

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Náš milý venkov		24. října 1897	veselohra, sehraána v Německé Lhotě
Kříž u potoka	Světlá K.	31. října	drama
Mladí pastýři betlémští		25. prosince 1897	vánoční hra, opakována 26. prosince
Mladí pastýři betlémští		6. ledna 1898	vánoční hra, sehraána v Německé Lhotě
Naši furianti	Stroupežnický L.	20. března 1898	
Veselá vojna	Tyl J. K.	11. dubna 1898	
U jezera	Pre- is–Javorský J.	24. července 1898	opereta, výnos ze hry darován nemocné člence Růženě Bláhové
Podskalák	Šamberk F. F.	23. října 1898	
Čarovná noc		25. prosince 1898	vánoční hra, opakována 26. prosince
Čarovná noc		8. ledna 1899	
Sedm havranů		3. dubna 1899	báchorka, opakována 16. dubna
Zlý duch Lumpacivagabundus	Nestroy	4. listopadu 1899	fraška
Z ráje manželského		19. listopadu 1899	veselohra, opakována 26. listopadu ve prospěch Krejcarového spolku
Mladí pastýři betlémští		25. prosince 1899	vánoční hra, opakována 26. prosince
Mladí pastýři betlémští		6. ledna 1900	vánoční hra, sehraána školními dětmi
Černé duše	Stroupežnický L.	11. února 1900	
Písmákova dcera	Ruth F.	18. března 1900	opakováno 25. dubna
Paní Marjánka, matka pluku	Tyl J. K.	16. dubna 1900	hra se zpěvy
Pan baron		20. května 1900	veselohra
Pensionát		15. srpna 1900	pro nepřízeň počasí opakováno
Když slavík uletí		1900	
Válka v míru		14. října 1900	veselohra, sehraána ve prospěch Krejca- rového spolku
Mlynář a jeho dítě	Raupach E.	4. listopadu 1900	truchlohra
Štědrovečerní pohádka		25. prosince 1900	vánoční hra, opakována 26. prosince
Štědrovečerní pohádka		6. ledna 1901	vánoční hra
Pasačka hus		7. dubna 1901	opereta, opakována 8. a 21. dubna
Svatoň a Milena		19. září 1901	dětské představení
Jan Výrava	Šubrt	17. listopadu 1901	výpravná hra, v představení účinkoval také Josef Štika, člen ochotnického spol- ku Miláček
Štědrovečerní pohádka		25. prosince 1901	vánoční hra, opakována 26. prosince

Příloha č. 15: Činní a zakládající členové Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami v roce 1926

zleva: V. Tesařík ml., V. Balík, J. Chochola st., MUDr. R. Recht, PhMg. M. Nitsch, J. Skřehota, E. Zelený, Ing. K. Šubert, L. Braun st., V. Bouška, M. Vaňková, J. Koldovský, M. Soukupová, E. Procházková, J. Zelená, M. Boubelíková, P. Machová, J. Rosol, A. Vaněk, M. Boušková, M. Braunová st., B. Dvořáček, F. Vondráček, M. Ziková, F. Zelená, M. Kamenická

Příloha č. 16: Logo Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami

Příloha č. 17: Seznam odehraných představení Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami v letech 1926–1955

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Morfium		3. ledna 1926	první představení Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami
Josef Kajetán Tyl	Šamberk F. F.	15. května 1926	obraz ze života o 3 jednáních
Palackého třída č. 28	Šamberk F. F.	1926	žertovná hra o 4 jednáních
Jedenácté přikázání	Šamberk F. F.	1926	veselohra o 3 jednáních
Únos Sabinek	Schönthanů F. a P.	1926	žert o 4 jednáních
Měšťáci na venkově		1927	
Romantikové	Rostand E.	3. dubna 1927	veselohra o 3 jednáních
Sextánka	Neubauer V.	květen 1928	hra o 7 jednáních
Pražský Žid	Kolár J. J.	1. listopadu 1928	historické drama o 6 jednáních; sehráno na oslavu desetiletého trvání československé republiky společně s osvětovým svazem
Lékařem proti své vůli	Molière	říjen 1929	komedie o 3 jednáních
Plukovník Švec	Medek R.	28. října 1929	
Abeceda úspěchů		26. února 1930	sehráno v prostorách příbramské Sokolovny
Popelka Patsy	Connors B.	19. března 1930	komedie o 3 jednáních; sehrána v prostorách příbramské Sokolovny
Obrácení Ferdyše Pištory	Langer F.	4. října 1930	komedie o 3 jednáních; sehrána v Grandhotelu Brožek v Příbrami
Srdce a válka	Medek R.	16. března 1931	drama o 3 jednáních; sehráno v Grandhotelu Brožek v Příbrami
Princezna Pampeliška	Kvapil J.	25. března 1931	pohádka o 3 jednáních
Magdalena Dobromila Rettigová	Jirásek A.	17. dubna 1932	veselohra o 3 jednáních
Křídový kruh	Klabund	6. prosince 1932	hra o 4 jednáních
Paní ministrová	Nušič B.	27. dubna 1933	veselohra o 4 jednáních
Třetí zvonění	Štech V.	1934	veselohra o 3 jednáních
Princezna Svoboděnka		17. března 1934	
Hadrián z Římsů	Klicpera J. V.	16. dubna 1934	veselohra o 4 jednáních
Život je krásný	Achard M.	12. února 1935	komedie o 3 jednáních
Hra na zámku	Molnar F.	13. března 1935	anekdota o 3 jednáních
Morálka paní Dulské	Zápolská G.	24. dubna 1935	veselohra o 3 jednáních
Jízdní hlídka	Langer F.	14. prosince 1935	národní hra ze života československých legií na Rusi o 3 jednáních; opakována 15. prosince, 16. prosince sehrána v Grandhotelu Brožek jen pro vojenskou posádku v Jincích
Poslední muž	Svoboda F. X.	30. ledna 1936	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Léto	Šrámek F.	2. dubna 1936	hra o 3 jednáních
Heda Gablerová		16. května 1936	
Dvě paní Karolové		15. listopadu 1936	
Mládenecký úklid		21. ledna 1937	
Zač lidský život	Němeček Z.	8. dubna 1937	hra o 4 jednáních
Jízdní hlídka	Langer F.	28. května 1937	hra o 3 jednáních
Babička nekandiduje	Balcarová M.	19. listopadu 1937	veselohra o 3 jednáních
Večer tříkrálový	Shakespeare W.	16. prosince 1937	komedie o 5 jednáních
Moudrá Penny	Black J. F.	1938	veselohra o 3 jednáních
R.U.R.	Čapek K.	1939	
Sen noci svatojánské	Shakespeare W.	léto 1939	hra o 5 jednáních
Farma pod jilmy	O'Neil	květen 1940	
Hubička	Smetana B.	1941	opera
Muzikantská Liduška		1941	opereta; po tomto představení byla činnost spolku na rozkaz gestapa zastavena
Pražský Žid	Kolár J. J.	9. listopadu 1946	historické drama o 6 jednáních; se- hráno v prostorách příbramské So- kolovny; opakována 10. listopadu
Lucerna	Jirásek A.	28. června 1947	pohádková hra o 8 jednáních; diva- dlo v přírodě; hrána na prostranství u Svatého Jana v Příbrami, opako- vána 29. června
Velký Mág	Dyk V.	1947	hra o 5 jednáních
Stará historie	Zeyer J.	22. března 1947	komedie o 3 jednáních; sehráno dopolední a večerní představení
Osmnáctiletí	Roger F.	19. dubna 1947	veselohra o 4 jednáních; opakována 17. května v dopoledním a večerním představení v prostorách příbramské Sokolovny
Zkrocení zlé ženy	Shakespeare W.	26. dubna 1947	veselohra o 5 jednáních; sehrána dvě představení pro vojsko, opako- vána 27. dubna, školní a večerní představení
Manon Lescaut	Nezval V.	4. října 1947	hra o 7 jednáních; sehrána v prostorách příbramské Sokolovny; opakována 11. října
Smrt matky Jugovičů	Vojnovič I.	28. října 1947	historické drama o 5 jednáních
Okénko	Scheinpflugová O.	13. prosince 1947	veselohra o 4 jednáních; sehrána v prostorách příbramské Sokolovny; hrána jako oslava čtyřicetileté diva- delní činnosti Antonína Vaňka
Veselé ženy Windsorské	Shakespeare W.	16. ledna 1948	veselohra o 5 jednáních
Kabaret		28. února 1948	
Měsíc nad řekou	Šrámek F.	březen 1948	

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Zkrocení zlé ženy	Shakespeare W.	24. dubna 1948	veselohra o 5 jednáních; sehraána v prostorách příbramské Sokolovny; 26. dubna opakována pro příslušníky vojenské posádky
Pohádkou do srdéčka	Smažík F.	15. května 1948	pohádka, sehraána v prostorách příbramské Sokolovny u příležitosti oslav Svátku matek, opakována 16. května v rámci týdne dětské radosti
Cyrano z Bergeracu	Rostand E.	2. října 1948	sehraáno v prostorách příbramské Sokolovny; civilní představení se opakovalo 9. a 10. října, 3. října byla hra sehraána bezplatně pro Ústřední radu odborů, 5. října pro vojenskou posádku z Příbrami a Jinec a pro školy ve dnech 6. a 7. října; 14. října se konalo zájezdní představení v Písku, 17. října v Březnici
Slovanské nebe	Toman J.	25. prosince 1948	komedie o 3 jednáních; sehraána v prostorách příbramské Sokolovny; opakováno 26. prosince
Slovanské nebe	Toman J.	19. března 1949	komedie o 3 jednáních; sehraána v prostorách příbramské Sokolovny, opakováno 20. března
Vojnarka	Jirásek A.	12. dubna 1949	drama o 4 jednáních; sehraáno večerní představení pro horníky a odpolední představení pro školní mládež v prostorách příbramské Sokolovny, opakováno 21. dubna v obci Kamýk nad Vltavou
Višňový sad	Čechov A. P.	21. června 1949	
Sluha dvou pánů	Goldoni C.	25. prosince 1950	opakováno 26. prosince
Neklidné stáří		11. listopadu 1950	sehraáno v prostorách příbramské Sokolovny
Profesor Poležajev	Rachmanov	17. listopadu 1950	hra o 4 jednáních
Mordová rokle		2. dubna 1951	
Romeo a Julie	Shakespeare W.	14. dubna 1951	tragédie o 4 jednáních; opakována 15. dubna
Othello			opakována 15. dubna; tyto dvě tragédie hrány jako scénické pásmo
Filosofská historie	Jirásek A.	1. září 1951	opakováno 2. září v Rožmitále pod Třemšínem
Sláva	Gusjev V.	7. července 1951	první představení Divadelního kroužku závodního klubu SRD; opakováno 8. července, 13. a 14. října
Šest zamilovaných	Arbuzov A.	1. prosince 1951	komedie o 3 jednáních
Jeho urozenost pan měšťák		1951	
Nevíte o bytě	Kalina, Kuchařová, Štorkán	13. února 1952	opakováno 14. února
Byt k pronajmutí	Kalina, Kuchařová, Štorkán	13. února 1952	opakováno 14. února

PŘEDSTAVENÍ	AUTOR	DATUM	POZNÁMKA
Kutnohorští havíři	Tyl J. K.	3. května 1952	hra o 5 jednáních; opakována 4. května
Večer tříkrálový	Shakespeare W.	28. června 1952	veselohra o 5 jednáních; sehra na přírodní scéně příbramského parku v Zátíší, opakována 29. června, prv- ní vystoupení dětského baletního souboru Závodního klubu SRD v Příbrami
Kolébka	Jirásek A.	10. září 1952	veselohra o 3 jednáních; sehra ve Zduchovicích, opakována 26. září v Hluboši a 2. října v Tochovicích
Léto		19. října 1952	opakováno 20. října
O Nebojsovi	Jeník P.	5. října 1953	opakováno 6. a 8. října
Dobrá píseň		14. dubna 1953	opakováno 30. dubna, 8., 9. a 14. května
Hadrián z Římsů	Klicpera J. V.	18. dubna 1953	veselohra o 4 jednáních; opakována 19. dubna a 14. listopadu v Milíně
Tvrdohlavá žena		26. listopadu 1953	
O princezně Néci	Jeník P.	30. dubna 1954	pohádka
Maryša	Mrštíkové A. a V.	2. ledna 1954	drama o 5 jednáních; opakováno 6. a 9. ledna, 9. ledna v Sokolovně Milín a 1., 3. a 8. dubna v Bohutíně
Hra o lásce a smrti		17. června 1954	sehra na dvě představení
Poslední muž		24. února 1955	opakováno 26. března a 10. dubna
Šeříkový sad		14. dubna 1955	opakováno 22. dubna na Brodě, 6. května na Březových Horách, 12. května v Dušnickách, 13. května, 24. května na přehradě a 2. června v Milíně

Příloha č. 18: Fotografie z divadelního představení Zkrocení zlé ženy konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 24. dubna 1948

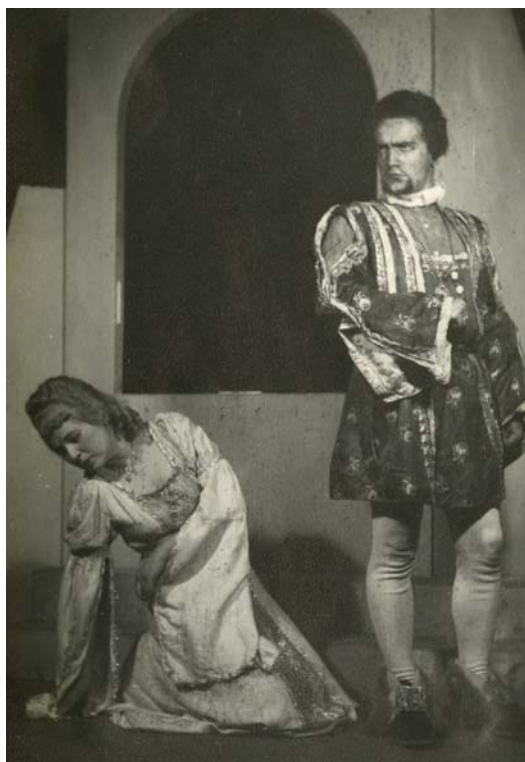
Eberle (Grumio), Lopat'uk (Vašek), Vácha (Petrucio)

Příloha č. 19: Fotografie z divadelního představení Smrt matky Jugovičů konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 28. října 1947

Kocna (II. posel), Maršík (I. posel), Vácha (Dimjan)

Příloha č. 20: Fotografie z divadelního představení Othello konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 14. dubna 1951

Frühaufová (Desdemona), Vácha (Othello)

Příloha č. 21: Fotografie z divadelního představení Cyrano z Bergeracu konaného Spolkem pro zbudování Městského divadla v Příbrami dne 2. října 1948

Kučera (Cyrano), Mrkvička st. (Le Bret)

Příloha č. 22: Dopis herci Divadla na Královských Vinohradech Otomaru Krejčovi od zástupců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami

Spolek pro zbudování divadla v Příbrami.

V Příbrami, dne 20. září 1948.

Mistr

Otomar K r e j č a
člen divadla na Královských Vinohradech

P r a h a

Vážený Mistře.

Obracejeme se na Vás s uctivou prosbou, zda-li by Vám nebylo možno zavítati do města Příbramě.

Hrajeme počátkem října Rostandovu hru „Cyrano de Bergerac“, a sice v době od 2. do 10. října 1948. Všechny role máme dvojmo obsazeny a pořádáme 7 představení, z nichž 3 jsou pro veřejnost, 1 pro posádku, 2 představení večerní pro studenty a 1 představení zdarma pro Ústřední radu odborů, t. j. převážně pro osazenstvo příbramských rudných dolů.

Dovolujeme si Vás touto cestou požádati, zda byste nemohl u nás vystoupiti v titulní uloze v závěrečném představení dne 10. října 1948. Chtěli bychom ukázati totiž našemu obecenstvu tuto nádhernou hru s představitelstvem Vašeho formátu.

My chápeme, vážený Mistře, že pro Vás hráti na malé scéně s malými herci je spojeno se značným sebezapřením, ale slibujeme Vám, že bychom se vynasnažili jak po stránce technické, tak i herecké splniti alespoň ty hlavní předpoklady.

Děkujeme Vám již předem za Vaši lask. odpověď, kterou lask. adresujte k rukám notáře Dr. a. Pravoslava Jeníka v Příbrami.

Za:

Spolek pro zbudování divadla v Příbrami

Dr. Pravoslav Jeník, v. r.

102

Mistr
Zdeněk Š t ě p á n e k
člen činohry ND
v P r a z e

Vážený Mistře.

Spolek pro zbudování městského divadla v Příbrami obrací se na Vás s uctivou prosbou, zda-li by Vám nebylo možno zavítati do Příbramě.

Připravujeme pro zahájení podzimní sezony Rostandovu hru „Cyrano de Bergerac“, kterou sehraje v počtu asi 8 představení na scéně příbramské a budeme s ní hostovat v Březnici, Dobříši, Písku a Hořovicích. Aby byla dána možnost příbramským ochotníkům zahrát si v této velkolepé romanci, jsou všechny hlavní role obsazeny dvojmo.

Pokládali bychom si za velikou čest, kdybychom Vás mohli u nás uvítati v posledním závěrečném vrcholném představení v roli titulní.

Spolek pro zbudování divadla v Příbrami po úspěchu her „Sen noci svatojánské“, „Zkrocení zlé ženy“, „Křídový kruh“, „Manon Lescaut“, přistoupil nadšeně k nastudování této bohatýrské romance.

Vážený Mistře, bylo by Vaším velikým příkladným činem v rámci tlumočení pravé kultury venkovu, kdybyste vystoupil v této hře, hodné Vašeho jména v Příbrami s prostými ochotníky, což by bylo přijato naším hornickým městem s nadšením, které lze sotva popsat.

Můžete být ujistěn, vážený Mistře, že tento Váš velkolepý čin bychom publikovali do všech přísl. míst pro vědomí, jak jeden z prvních našich umělců projevil svou lásku k prostému lidu a v zájmu kultury venkovu přijel venkovskému obecenstvu ukázat, jak vypadá pravé umění.

Vážený Mistře, my chápeme plně, že pro Vás hrát na malé scéně s malými herci by bylo velikou obětí, avšak vynasnažili bychom se z plných sil co se týče ovládnutí rolí i technických prostředků, abychom alespoň částečně splnili tento úkol.

Náš kraj je pamětníkem počátků velikého Eduarda Vojana, který začínal v nedaleké obci Obecnicí svou hereckou dráhu. Při hře Cyrano de Bergerac nelze nám nevzpomenouti tohoto z našich největších představitelů této role v ND a Vás, Mistře, v divadle na Vinohradech. Vojan byl i později častým hostem v Příbrami a naši staří pamětníci vzpomínají ještě nyní s velikým obdivem a láskou jeho vzácné osobnosti.

Prosíme Vás proto ještě jednou, bylo-li by Vám možno zavítati k nám na jedno představení v době mezi 1. až 10. říjnem 1948, abyste nám lask. sdělil. Nebude-li Vám to uskutečnitelné, prosíme Vás, zda byste nám nemohl doporučit někoho z profesionálních herců, který by mohl u nás vystoupiti v závěrečném představení této hry.

Prosíme Vás, abyste nám lask. odpověděl, po případě sdělil, jaký byste žádal honorář, abychom se dle Vaší odpovědi mohli zaříditi.

Vážený Mistře, buďte tak laskav a odpovězte nám v době, pokud Vám možno, co nejkratší.

Jsem s hlubokou úctou k Vašemu velikému umění
Za:

107

dne 3.srpna 1948

P.T.

Jan D R D A
spisovatel a poslanec český

D o b ř í š - zámek
sídlo syndikátu českých spisovatelů

Vážený Mistře.

S velkým potěšením jsme přijali zprávu, že Jste se stal ochráncem kultury hornického Příbramska. Jsme přesvědčeni, že kultura v našem kraji pod Vaším uměleckým vedením probudí v našem lidu zájem o pravé umění, které je jedním z prvních pilířů humanity a vzdělanosti lidské.

Vážený Mistře, obracíme se na Vás s uctivou prosbou, zda byste laskavě přijal záštitu Rostandovy hry „Cyrano de Bergerac“, kterou sehraje náš spolek počátkem října 1948.

Spolek pro zbudování divadla v Příbrami vytkl si úkol, šířiti do všech řad našeho venkovského lidu proslulá díla světových dramatiků. Zahráli jsme Sen noci svatojánské, Zkrocení zlé ženy, Klabundův Křídový krůh, Jiráskovu Lucernu a Nezvalovu Manon Lescaut a všechny tyto hry byly přijaty s velkým zájmem a nadšením.

Jestliže jsme nyní přistoupili k nastudování největší Rostandovy hry, jsme se plně vědomi odpovědnosti a práce, kterou na nás klade dílo, jež kdysi znamenalo vzruch celé kulturní Evropy.

Zahrajeme Cyrana v Příbrami v počtu asi 8 představení, z nichž jedno je již předem určeno pro ÚRO zcela zdarma a máme v umyslu hostovati s touto hrou v okolních městech.

Všechny hlavní role jsou obsazeny dvojmo a pro jedno představení dovolili jsme si pozvati člena činohry ND pana Zdenka Štěpánka.

Však výprava, která je velmi význačnou složkou této hry, je pro nás spojena s velikými obtížemi.

Prosíme Vás velice snažně, Vážený Mistře, zda by Vám nebylo možno intervenovati u Vinohradského divadla, kde tuto hru vypravovali, neboť nemůžeme nikde dostati 15 párů vysokých bot a 15 kordů pro tuto hru.

Nemějte nám za zlé, že se hned s počátku obracíme na Vás s prosbou tohoto rázu, ale činíme tak skutečně až v krajní situaci.

Budeme Vám velice vděční, když vyhovíte našim žádostem a dovolujeme si Vás pozvati touto cestou na naše říjnové vystoupení.

Hornická Příbram Vás přijme s obdivem a úctou, jako jednoho z našich prvních současných českých spisovatelů a sláskou uvítá zasloužilého a slavného svého rodáka.

Prosíme Vás, abyste nám lask. odpověděl na adresu výše uvedeného spolku k rukám Dra. Pravoslava Jeníka.

Za:

Příloha č. 25: Fotografie herců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami před odjezdem na zájezd

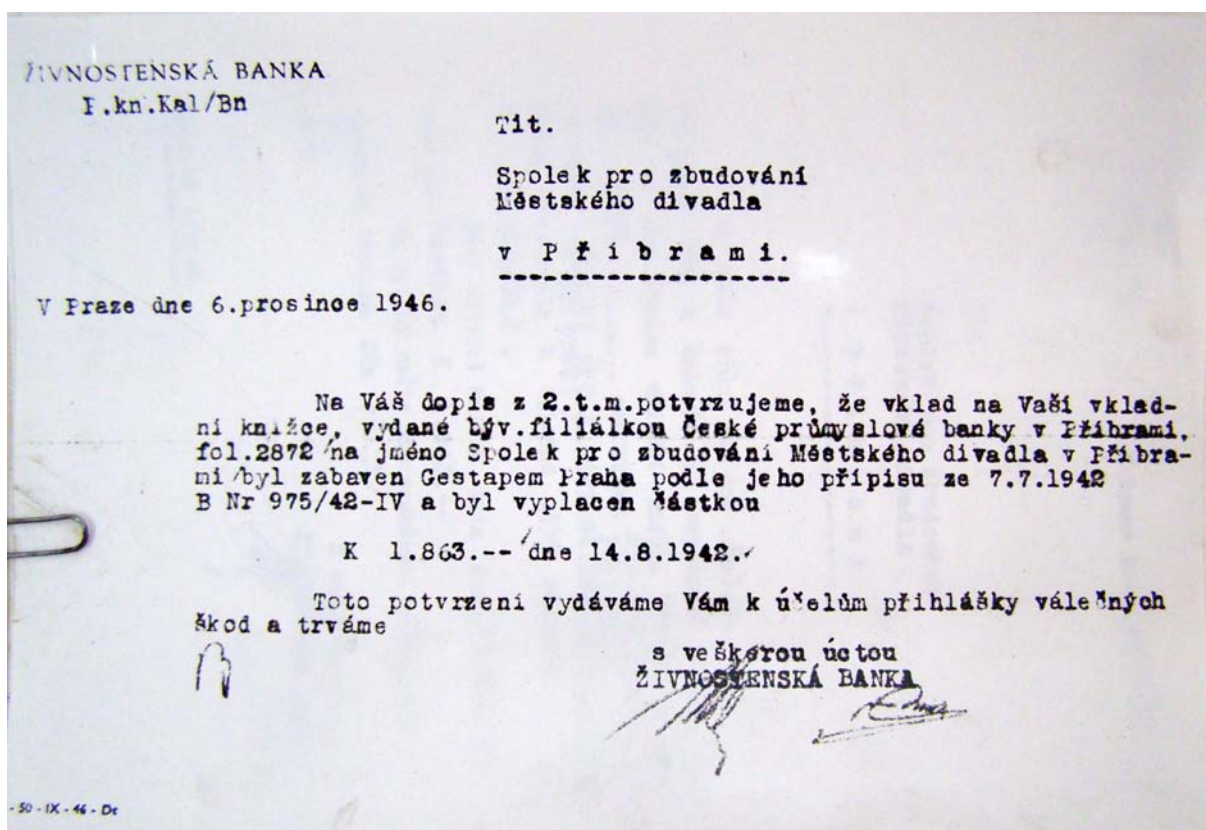
Příloha č. 26: Fotografie rekvizitářů Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami před odjezdem na zájezd

Příloha č. 27: Fotografie herců Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami před automobilem Československého rozhlasu

Příloha č. 28: Potvrzení Živnostenské banky o zabavení peněžitého majetku Spolku pro zbudování Městského divadla v Příbrami gestapem

HERECKÉ MLÁDÍ ZVÍTĚZILO

Cyrano měl v Příbrami úspěch

Iniciativa a obětavost Příbramských příkladem

Děk obětavosti a iniciativě Spolku pro zbudování divadla v Příbrami dostala se při zahájení letošní podzimní divadelní sezóny na příbramskou scénu bohatýrská komedie Ed. Rostanda „Cyrano z Bergeracu“. Pod vedením režiséra JUDr. Pr. Jeníka se mládí členové spolku po šest týdnů denně na provedení Cyrana připravovali. Jak průběh šesti sehraných představení ukázal, zhostili se příbramští ochotníci obtížného úkolu se zdarem. Cyrano hrál se v Příbrami naposledy před 45 lety a v hlavní roli vystoupil zde tenkrát slavný český herec Eduard Vojan. Tím více pak musíme ocenit výkony dnešních představitelů hrdého

gastoňského šlechtice Ilja Kučery a Gustava Váchy, kteří oba podali skvěle procítěné výkony. Jim po bok se postavila Roxana Milady Cihelkové a Věry Frühaufové, Kristián de Neuville Ed. Kouřima a Jar. Bouših. Další dobrou postavou hry byl hrabě de Guiché v podání svob. Zdeňka Valenty, Makovců v paštičkář Rage-neau, Le Bret Zdeňka Mrkvičky a kapitán Carbon de Castel Em. Laffara. Rada drobnějších postav hry v podání Jany Hofmanové, Evy Černé, Frant. Fuky a všech ostatních z početného 70členného kolektiva postarala se podle svých sil o plný úspěch hry. Dvojí obsazení hlavních

představitelů hry se ukázalo velmi šťastným a dokazuje, že příbramští ochotníci mají o zdatné nástupce postaráno. Režijní provedení JUDr. P. Jeníka dalo hře plynulý spád a výprava Oldř. Mrkvičky byla přilehavá. Zdařilé provedení romantické Rostandovy balady zavazuje členy Spolku pro zbudování divadla v Příbrami k dalším pokusům o úspěšné provedení romantické hodnotných her, které vyžadují schopnost, péči a obětavost, kterou v Cyrano-vi z Bergeracu všichni prokázali a za které je četní návštěvníci všech představení odměnili bouřlivým potleskem.

S. K.

Naše divadlo bude lidové, moderní a socialistické

Městské divadlo Příbram zahájilo sezonu

V sobotu 15. srpna 1959 byla po prvé zahájena sezóna Městského divadla v Příbrami. Pracovního zahájení se zúčastnili mimo jiné zástupci KNV, ONV a OV KSČ.

V zahajovacím projevu umělecký ředitel divadla Antonín Dvořák hovořil o úkolech a poslání divadla, které se má stát vpravdě lidovým, moderním a socialistickým.

U příležitosti Dne horníků bude uskutečněna předpremiéra Goldoniho komedie „Poprask na laguně“. Oficiální zahájení v nové budově Městského divadla v Příbrami bude k výročí Velké říjnové socialistické revoluce dne 7. listopadu 1959 československou premiérou hry Františka Pavlíčka „Labyrint srdce“ v režii Antonína Dvořáka.

Svým repertoárem chce divadlo odpovídat na nejaktuálnější problé-

my Příbramska. Chápe však i nesmírný význam výchovy mládeže, a proto si vytyčuje průkopnický úkol, udržovat na repertoáru celou linii her pro děti.

Soubor divadla, který prozatím čítá včetně techniky 95 členů, si plně uvědomuje odpovědnost své práce, je odhodlán splnit očekávání, které na něj klade nejen hornická Příbram, ale celá kulturní veřejnost.

FILHARMONIE ZAHÁJILA

V těchto dnech zahájila Příbramská filharmonie svou 51. sezónu. Přípravuje koncert k otevření kulturního domu na den 7. listopadu. Zve všechny zájemce o dobrou hudbu a mladé hudebníky ke spolupráci. Filharmonie zkouší každou středu od 19.30 hodin v sále 4. osmiletky v Příbrami, Jiráskovy sady.

Chvilka v náborovém středisku divadla

V náborovém středisku našeho divadla v Pražské ulici panuje v těchto dnech živý ruch. Protože divadlo nemá dosud své kanceláře, které budou umístěny až v kulturním domě, je středisko jakýmsi provizórním hlavním stanem, kam přicházejí členové divadla, aby si zde vyřídili své záležitosti, přijali pokyny ředitelství atd. Personál našeho divadla se stěhuje do pěkných bytů na sídlišti, buď do vlastních nebo společných či pohodlných podnájmu. I tak se projevuje péče příbramských činitelů, kteří zajišťují umělcům dobré podmínky pro jejich práci.

Do náborového střediska přichází neustále mnoho zájemců o předplatné. Soudružka Zounarová podává ochotně informace, ukazuje plán hlediště divadla, hovoří o hrách, které divadlo chystá. Velký zájem projevuje naše vesnice. Téměř ve všech obcích našeho okresu byli ustanoveni důvěrníci, kteří obstarávají styk diváků s divadlem; vedle nich funguje ještě celá řada dobrovolných pomocníků. To vše svědčí o radostném zájmu divadla ve městě i na vesnicích, kteří netrpělivě očekávají, až se zvedne opona v našem novém, krásném divadle.

Jiří Škoda (Isidoro), Pavel Bártl (Fortunato)

Příloha č. 33: Členové hereckého souboru Divadla Antonína Dvořáka Příbram v letech 1959–2010

A

Albrecht František, 1986-88
Anděl Pavel, 1988-92
Aubrecht Stanislav, 1991-92

B

Bajcarová Lenka, 1983
Bajerová Veronika, 1999-2004
Bárta Josef, 1962-63
Bártl Pavel, 1959-63
Bednářová Ludmila, 1960-61
Bednářová Milada, 1981-84
Benešová Blanka, 2004-2007
Beránková Jitka, 1987-88
Bernášek Jan, 2005
Boháčová Radoslava, 1985
Borovec Arnošt, 1959-61
Brothánek Ladislav, 1969-79
Brynda Karel, 1962-63
Brzobohatý Radoslav, 1961-62
Březinová Jana, 1965-71
Břežková Jana, 1964-66
Buchvaldek Pavel, 1978-79; 1997-98
Buriánek Vít, 1997-98

C

Cieslar Bohdan, 2004-2005

Č

Čaněk Vlastimil, 1983-86
Čermák Ivan, 1999-2001
Černý Antonín, 1959-60
Čtvrtlík Luděk, 1986-88

D

Davidová Milada, 1959-62
Diatlová Zuzana, 1996-97
Dolanský Zdeněk, 1981-82
Dolinová Michaela, 1984-87
Dousková Bohumila, 1962-75
Drahokoupilová Pavla, 1993-94
Drozda Vít, 1998-99
Duchek Milan, 1982-84
Dujsíková Ladislava, 1988-89
Duspivová Petra, 2005-2013
Dušek Zdeněk, 1965-71

F

Fáberová Vlasta, 1962-73; 1981; 1985

Faltýnek Jan, 1959-62

Filásková Radka, 2005-2011

Filip Ota, 1988-96

Fišárková Zuzana, 1970-72

Fišer Václav, 1960-61

Fixová Anna, 2011-dosud

Fixová Kateřina

Fleischer Rudolf, 1959-60; 1965-67

Florián Petr, 2012-dosud

Foltýnová Jitka, 1996

Franěk Petr, 1985-86

Frydecká Karolína, 1986-89

Fuka František, 1965-72

G

Geislerová Eva, 1959-61

Gulyáš Michal, 1986-96

Güttner Jiří, 1977-91

H

Hájek Milan, 1982

Hájek Roman, 1982-83

Hasil Jiří, 1962-87

Haubertová Eva, 1959-60

Hein Milan, 1976-78; 1980-83

Hermanová Radana, 1991-92

Hesounová Alena, 1965-67

Hess Zdeněk, 1979-95

Hessová-Czivišová Hana, 1988-96

Hladík Václav, 1959-83

Hofmann Mníslav, 1959-80

Horská Jarmila, 1981-88

Houbová Hana, 1959-63

Houdlová Květoslava, 1976-80

Hrdý Jindřich, 1982-89

Hrubý Martin, 1995

Husák Jaromír, 1988-89

Hybler Stanislav, 1989-90

Ch

Chromník Karel, 1982-84

J

Jelínek Rudolf, 2004-2005

Jelínková Tereza, 2003-2004

Jeník Libor, 1998-2004

Jeřábek Petr

Jezdenský Radim, 1985-86

Jíra Radim, 2001

Jiránek Stanislav, 2007-2008
Jirsák Vítězslav, 1984-86
Jirů Lída, 1959-66
Jiřík Luděk, 1996-97
Jiskrová Libuše, 1967-84
Joanovičová Marie, 1972-73
Joklová Šárka, 1988-89
Jurčíčková Hana, 2002-2004

K

Kalena Josef, 1976-77
Kalina Zbigniew, 2004-2011
Kamenická Tereza, 1995; 1997-2002
Kamínek Rudolf, 1986-96
Karásková Olga, 1962-75
Karochová Helena, 2004-dosud
Kašpar Jaroslav, 1969-71
Kaštovský Jan, 2002
Kavan Emil, 1959-86
Klečka Ivan, 1988-92
Kleinerová Milena, 1996-2010
Kohl Jakub, 1989-90
Kohout Jiří, 2002-2003
Kolářová Jarmila, 1961-92
Konopíková Alena, 1971-95
Koška Bohumil, 1960-65
Košnar Aleš, 1971-75
Koula Kamil, 1993-94; 1996
Kováč Jiří, 1988-90
Kozáková Miloslava, 1961-62
Krafka Jan, 1970-72
Král Lukáš, 2011-dosud
Král Václav, 1959-64
Krejča Miroslav, 1969-85
Krmíčková Ivana, 2011-dosud
Kropáček František, 1961-62
Kuba František, 1984-2011
Kubalová Karolína, 1985-89
Kubalová-Jánská Anna, 1959-60
Kubečka Ivo, 2000-2004
Kulendová Jana, 1984-85
Kulhavý Vladimír, 1967-68
Kvasničková Monika, 1985

L

Lacina Miloslav, 1959-64
Lapčíková-Hampalová Helena, 2008-dosud
Leier Jakub, 1998-99
Leitner Rudolf, 1962-69; 1970-99
Lhotová Vlasta, 1959
Lisá-Drozdová Štěpánka, 1988-92; 1996-99
Livora Milan, 1991-92

Lochovský Václav, 1963-69
Lojdová Kateřina, 1990

M

Macháček Jiří, 1990
Machálek Stanislav, 1979-80
Machoň Miloslav, 1980-90
Malá Marta, 1976-80
Marečková Ludmila, 1959-81
Marek František, 1959-60
Margolius Daniel, 1998-99
Masopust Tomáš, 1999-2001
Matějka Květoslav, 1971-72
Meduna Jaromír, 1980-82
Mejzlík Miloslav, 1977-78; 1988-89
Milbachová Ivana, 1998-2000
Mlčoch Zdeněk, 1962-65
Moučková Zdena, 1973-75
Mrva Vladimír, 1979-81; 1996-2013
Musil Miloslav, 1962-63

N

Nechutová Renata, 1996-97
Nejdlová Dana, 1959-62
Nešleha Luděk, 1972-81; 1991-92
Novák Jan, 2006-2012
Nový Pavel, 1969-76; 1984-86

O

Olšovský Kamil, 1959-75
Ornestová Hana, 1984-90
Ožana Drahomír, 1962-63

P

Patera Petr, 1972-77
Pavlišta Jindřich, 1963-66
Pecka Boleslav, 2002-2007
Pěkný Milan, 1979-80
Pešice Jaroslav, 1965-2005
Pick Daniel, 1997-2002
Pokorný František, 1959-62; 1963-71
Procházková Andrea, 2006-2007
Proschek Arnošt, 1975-83
Puttová Taťána, 1959-60

R

Rafalský Dimitrij, 1959-62
Rataj Miroslav, 1977-79
Roneš Michal, 1979-80
Růžička Jiří, 1959-61

S

Sajlerová Michaela, 2000-2003
 Samek Miroslav, 1966-74
 Sedláček Jiří, 1991-92
 Seifertová Magdaléna, 1978-90
 Sekera Karel, 1959-62
 Senič Vladimír, 2003-dosud
 Skarke Petr, 1963-65
 Schneider Karel, 1968-71
 Schuller Svatopluk, 2007-2008
 Schulzová Zuzana, 1979-84
 Schwarz Jiří, 2005-2006
 Smrčková Jana, 1963-64
 Sobotová Libuše, 1964-86
 Spurný Aleš, 2002-2003
 Staněk Vladimír, 1984-85
 Starý Bohumír, 1995-96
 Stockinger Antonín, 1965-91
 Strupková Elena, 1967-68; 1973-79
 Střelcová Věra, 1996
 Suchařípa David, 1986-92
 Svěrák Václav, 1964-65
 Světlíková Markéta, 1985-86
 Svobodová Lucie, 1993-96
 Sychra Filip, 1996

Š

Šafařová Ludmila, 1980-83
 Šedová Eva, 1959-69
 Šeplavý Antonín, 1961-62
 Šiková Marcela, 1999-2002
 Škoda Jiří, 1959-65
 Šmalcl Oldřich, 1960
 Šormová Ivana, 1985-90
 Špaček František, 1990-91
 Španihelová Jitka, 1986
 Šrámková Jana
 Štabrňák Roman, 2012-dosud
 Štemberg Jaromír, 1982
 Štěpánek Zdeněk, 1962-64
 Štolbová Debora, 2003-dosud
 Štrébl Jiří, 1990
 Štrich Michal, 1975-79
 Štrudlová Hana, 1979-93

T

Talpová Zuzana, 1964-65
 Tarant Michael, 1976
 Tauber Jiří, 1966-70
 Tichá Jaroslava, 1959-62
 Tomeš Vladimír, 1959-61
 Töpferová Zuzana, 1974-75
 Trávníček Pavel, 1995-96
 Trunečková Eva, 1959-92
 Tunová Hana, 1999-2004
 Tyleček Robert, 2003-dosud
 Typlt Lukáš, 2002-dosud

V

Vágner Jan, 1975-80
 Vainar Karel, 1966-70
 Vala Jan, 1971-72
 Vávra Jan, 1987-89
 Vesecký Zdeněk, 2003-2005
 Visnerová Renata, 2004-2005
 Vlachová Eva, 1961-62
 Vlčková Jarmila, 1999-2003
 Vojta Jiří, 2008-dosud
 Vojtová Eva, 1959-91
 Vondráček Josef, 1959-62
 Vošmiková Jaroslava, 1964-65
 Vrba Miroslav, 1984-85

W

Wagner Jaroslav, 1962-65
 Weigertová Magdaléna, 1978-90
 Weingärtner Jiří, 2004-2010
 Weishauptová-Kliková Hana, 2002-dosud

Z

Záveský Vojtěch, 2006-2013
 Zimová-Rabová Jana, 1998-2000
 Zounar Miroslav, 1959-62
 Zych Jan, 2002-2004

Ž

Žák Emil, 1996
 Žák Jiří, 1962-2000
 Želenská Olga, 1993-96
 Žid Ladislav, 1963-64; 1965-67

Příloha č. 34: Seznam premiér Divadla Antonína Dvořáka Příbram v letech 1959-2010

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNIKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Poprask na laguně	C. Goldoni	F. Čech		V. Pavlík	D. Rombergová j. h.	P. Mandel	12. 9. 1959	25
Pohádky (Poštácká, Doktorská)	K. Čapek	V. Hartl	V. Hartl				16. 9. 1959	28
Labyrint srdce	F. Pavlíček	A. Dvořák					8. 11. 1959	
Stalo se včera	A. Zak – I. Kuzněcov	I. Weiss		V. Synek j. h.	D. Rombergová j. h.		17. 11. 1959	15
Tři pomeranče	S. Michalkov	V. Hartl		V. Hartl	V. Koutecký	V. Dražan	20. 12. 1959	16
Člověk nikdy neví	G. B. Shaw	V. Hartl	V. Koutecký				6. 2. 1960	19
Zlý jelen	V. K. Klicpera	F. Čech		V. Pavlík	S. Geisler	J. Vomáčka	14. 2. 1960	39
Nanebevstoupení Tonky Šibenice	E. E. Kisch	A. Dvořák		V. Koutecký	S. Geisler	J. Vomáčka	25. 3. 1960	13
Narozeniny	V. Vejražka	A. Dvořák		V. Koutecký	S. Geisler		7. 5. 1960	13
Lucerna	A. Jirásek	F. Čech		V. Pavlík	V. Koutecký		11. 9. 1960	51
Svatá Jana	G. B. Shaw	A. Dvořák		V. Koutecký	S. Geisler		4. 10. 1960	38
Příliš štědrý večer	V. Blažek	F. Čech		V. Pavlík	S. Geisler		24. 11. 1960	35
Veselé windsorské paničky	W. Shakespeare	I. Weiss	F. Skřípek j. h.				17. 1. 1961	25
Maryša	A. a V. Mrštíkové	A. Dvořák		V. Koutecký	S. Geisler		7. 2. 1961	30
Bažina	A. N. Ostrovskij	F. Čech		V. Pavlík	S. Geisler		5. 3. 1961	18
Lištičky	L. Hellmanová	I. Weiss		V. Koutecký	S. Geisler		14. 4. 1961	27
Čas zápasů a vítězství	A. Dvořák						12. 5. 1961	13
Žebrácká opera	J. G.-B. Brecht	F. Čech		V. Pavlík V. Koutecký	S. Geisler	K. Weil	16. 6. 1961	15
Teta z Bruselu	J. N. Nestroy	G. Císař	V. Koutecký				7. 9. 1961	33
Strakonický dudák aneb Hody divých žen	J. K. Tyl	I. Weiss		F. Skřípek	V. Koutecký	V. Dražan	17. 10. 1961	44
Matka	M. Gorkij						6. 11. 1961	10
Zadržitelný vzestup Artura Uie	B. Brecht	A. Dvořák		V. Koutecký	S. Geisler		22. 11. 1961	18
Nejsilnější zbraň (Lysistrata)	Aristofanes	G. Císař	V. Koutecký			V. Hálek	14. 12. 1961	23
Kubula a Kuba Kubikula	V. Vančura	P. Bártl	V. Hartl				22. 12. 1961	20

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Hlídká v džungli	W. Hall	V. Hartl		V. Koutecký	S. Geisler		7. 1. 1962	23
Třetí přání	V. Blažek	G. Císař		V. Koutecký	S. Geisler		15. 2. 1962	19
Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete	W. Shakespeare	I. Weiss		F. Skřípek	J. Skalický j. h.	M. Ponc	1. 3. 1962	37
Božena Němcová bojující	A. Dvořák	I. Weiss		V. Koutecký	S. Geisler		21. 3. 1962	8
Svatba sňatkového podvodníka	O. Daněk	G. Císař		K. Marx j. h.	S. Geisler		12. 4. 1962	20
Křišťálová noc	F. Hrubín	V. Hartl		F. Skřípek j. h.	S. Geisler		26. 4. 1962	16
Slaměný klobouk aneb Helenka je ráda	Labiche, Martin, Voskovec, Werich	I. Weiss		F. Skřípek	J. Skalický j. h.	J. Rychlík	19. 6. 1962	21
Pygmalion	G. B. Shaw	V. Bílý	V. Koutecký				13. 9. 1962	30
Hrátky s čertem	J. Drda	I. Weiss		F. Skřípek j. h.	J. Skalický j. h.	J. Srnka	27. 9. 1962	36
Káťa Kabanová	A. N. Ostrovskij	M. Horanský j. h.		V. Suchánek j. h.	B. Ustohalová j. h.		6. 11. 1962	22
Pohádka z kufru	J. Vladislav	J. Šmída j. h.	V. Koutecký			V. Dražan	11. 11. 1962	27
Jedenačtyřicátý	B. Lavreněv	Z. Štěpánek					13. 12. 1962	27
Sluha dvou pánů	C. Goldoni	I. Weiss		V. Koutecký	J. Skalický j. h.		20. 12. 1962	30
Loupežník	K. Čapek	A. Hajda j. h.	J. Janeček j. h.			P. Blatný	10. 1. 1963	28
Podivná paní Savageová	J. Patrick	P. Freistadt j. h.	V. Koutecký				21. 2. 1963	22
Tvrdohlavá žena a zamilovaný školní mládenec	J. K. Tyl	A. Podhorský		V. Koutecký	S. Geisler	V. Dražan	7. 3. 1963	30
Za pět minut bude půlnoc	J. Solovič	P. Freistadt j. h.		O. Šimáček j. h.	S. Geisler	J. Klusák	18. 4. 1963	18
Pro lásku o lásce	Scénické pásmo						2. 5. 1963	36
Majitelé klíčů	M. Kundera	I. Weiss	V. Koutecký			J. Klusák	4. 5. 1963	18
Dva na houpačce	W. Gibson	J. Bárta	H. Köhler				30. 5. 1963	7

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Drak je drak čili Kterak Žužličti k rozumu přišli	V. Fux, V. Pantůček, M. Skála	J. Císler j. h.		K. Marx j. h.	H. Anýžová j. h.	L. Štancí	15. 6. 1963	36
Don Juan	J. B. Moliere	P. Freistadt		V. Koutecký	J. Skalický j. h.	O. Flosman	29. 6. 1963	29
Raketa	A. Tolstoj	V. Hartl		F. Skřípek j. h.	J. Konečná j. h.		3. 10. 1963	15
Bláznivý den neboli Figarova svatba	P.- A. C. de Beaumarchais	P. Freistadt		V. Koutecký	J. Skalický j. h.	O. Flosman	18. 10. 1963	28
Hadrián z Římsů	V. K. Klicpera	Č. Kovář j. h.	J. Křížková				7. 11. 1963	36
Romeo a Julie	W. Shakespeare	P. Freistadt		V. Koutecký	J. Skalický j. h.		18. 12. 1963	21
Vítězný Purlie	O. Davis	S. Vyskočil	J. Křížková			K. Sodomka	16. 1. 1964	21
Jiříkovo vidění	J. K. Tyl	V. Hartl	P. Diviš j. h.			V. P. Mlejnek	6. 2. 1964	26
C. k. státní ženich	L. Aškenazy	S. Vyskočil	J. Křížková			K. Sodomka	5. 3. 1964	14
Tři zlaté vlasy děda Vševěda	F. Pavlíček	P. Freistadt S. Vyskočil	V. Koutecký				9. 4. 1964	21
Balada z hadrů	J. Voskovec, J. Werich	S. Vyskočil		V. Koutecký	J. Křížková	J. Ježek	23. 4. 1964	33
Neočekávaný host	A. Christie	A. Novotný	V. Koutecký				28. 5. 1964	25
Ze života hmyzu	J. a K. Čapkové	S. Vyskočil		V. Koutecký	J. Křížková		25. 6. 1964	18
Kouzelná lampa Aladinova	S. Lichý	P. Freistadt	J. Křížková				8. 9. 1964	31
Idiotka	M. Achard	A. Novotný		V. Koutecký	J. Křížková		24. 9. 1964	34
Billy Ihář	K. Waterhouse W. Hall	P. Freistadt	V. Koutecký			J. Jakoubek	9. 10. 1964	19
Čarodějky ze Salemu (Hrdelní pře)	A. Miller	S. Vyskočil		V. Koutecký	J. Křížková		12. 11. 1964	19
A budou lidé na zemi...	J. Malec	A. Novotný					2. 12. 1964	1
Sen noci svatojánské	W. Shakespeare	J. Nesvadba j. h.	F. Kristin j. h.			F. Živný	17. 12. 1964	24
Periférie	F. Langer	S. Vyskočil	V. Koutecký				21. 1. 1965	16
Gangsteři z Valence	W. Ebert	A. Novotný	V. Koutecký				4. 2. 1965	14
Lakomec	J. B. Moliere	F. Laurin j. h.		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		27. 2. 1965	39

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Podivné příhody pana Pimpipána	A. Radok, M. Tesařová	A. Novotný	J. Dostálová j. h.			Z. Liška	11. 3. 1965	21
Kouzlo domova	W. S. Maugham	A. Novotný		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		22. 4. 1965	26
Nový šéf	A. Volodin	Č. Kovář j. h.	V. Koutecký				8. 5. 1965	11
Kat a blázen	J. Voskovec, J. Werich	R. Fleischer	J. Křížková			J. Ježek, E. Illín	10. 6. 1965	14
S láskou nejsou žádné žerty	A. de Musset	A. Novotný	V. Koutecký				24. 6. 1965	14
Pasáček vepřů	K. Voglová	R. Fleischer	V. Koutecký				1. 9. 1965	26
Opalu má každý rád	J. Patrick	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		16. 9. 1965	20
Charleyova teta	J. Brandon- Thomas	Č. Kovář	V. Koutecký			V. Hála	7. 10. 1965	22
Naši furianti	L. Stroupežnický	A. Novotný	V. Půhoný j. h.				11. 11. 1965	34
Anna přechází na červenou	A. Watkyn	Č. Kovář	J. Křížková				16. 12. 1965	20
Manon Lescaut	V. Nezval	K. Novák j. h.		V. Koutecký	J. Křížková	J. Srnka	15. 1. 1966	20
V tomhle domě spal bůh	G. Figueiredo	S. Vyskočil	J. Dvořák j. h.				10. 2. 1966	12
Jak přišla basa do nebe	M. Kubátová	R. Fleischer	J. Křížková			V. P. Mlejnek	3. 3. 1966	27
Osm žen	R. Thomas	A. Novotný	V. Koutecký j. h.				7. 4. 1966	13
Pohádka o zlaté knize	G. Luongo	K. Olšovský	J. Křížková				12. 4. 1966	16
Kotevní náměstí	I. Štok	Č. Kovář	J. Křížková				23. 4. 1966	14
Břemeno svobody	J. Broszkiewicz	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		7. 5. 1966	14
Stará historie lásky	J. Zeyer	R. Fleischer		J. Sedláček j. h.	J. Křížková	V. Soukup	12. 6. 1966	19
Drahomíra	J. K. Tyl	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		8. 9. 1966	33
Chytrá princezna	K. M. Walló	K. Olšovský	J. Křížková				7. 10. 1966	13
I chytrák se spálí	A. N. Ostrovskij	Č. Kovář	J. Dvořák j. h.				27. 10. 1966	19
Dobývání princezny Turandot	W. Hildesheimer	A. Novotný	J. Křížková				17. 11. 1966	18

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Popelka	M. Holková	Č. Kovář	J. Křížková			V. Dražan	26. 2. 1967	22
Dívky spálené v květu	G. P. Callegari	R. Fleischer	J. Sedláček j. h.				15. 1. 1967	15
Napoleon v Americe	G. Kaiser	Č. Kovář	J. Křížková			V. Dražan	2. 2. 1967	15
Ženichové	S. K. Macháček	R. Fleischer	J. Křížková			V. Dražan	26. 2. 1967	22
Nedostupná žena (Karolína)	W. S. Maugham	A. Novotný		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		16. 3. 1967	30
Královské vraždění	M. Rejnuš	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	V. Dražan	6. 4. 1967	36
Morálka paní Dulské	G. Zápolská	Č. Kovář	J. M. Szancer j. h.				11. 5. 1967	19
Svědectví obhajoby	A. Christie	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		25. 5. 1967	14
Jak se vám líbí	W. Shakespeare	A. Novotný	J. Křížková			M. Ponc	13. 7. 1967	13
Tři bílé šípy	J. Makarius	A. Novotný	J. Sládek j. h.			J. Kalaš	19. 9. 1967	47
Čapajev	D. Furmanov	S. Vyskočil	J. Křížková				5. 10. 1967	31
Irkutská historie	A. Arbuzov	Č. Kovář	J. Křížková				2. 11. 1967	13
Babička	B. Němcová	M. Zbavítel	J. Sládek j. h.				5. 12. 1967	47
Pražská děvečka a venkovský tovaryš aneb Paličova dcera	J. K. Tyl	S. Vyskočil	J. Sládek j. h.				4. 1. 1968	30
Čtyři hrubiáni	C. Goldoni	A. Novotný	J. Dvořák j. h., J. Sládek j. h.			K. Sodomka	18. 1. 1968	24
Pomsta končí zločinem... (Skrvny na slunci)	L. Lahola	Č. Kovář	J. Křížková				22. 2. 1968	16
Svatba pod deštníky aneb Zvoní se potřetí	V. Štech	S. Vyskočil	J. Dvořák j. h.			H. Macourek	21. 3. 1968	15
Kašpárek, Honza a zakletá princezna	J. Jílek	Č. Kovář	J. Křížková				8. 4. 1968	14
Hosté paní Veroniky	G. M.-B. Randone	M. Hofmann	J. Dvořák j. h.				20. 4. 1968	10
Mnoho povyku pro nic	W. Shakespeare	Č. Kovář	J. Křížková			J. Nevrkla	12. 6. 1968	18
Jan Hus	J. K. Tyl	S. Vyskočil	J. Křížková				26. 9. 1968	46
Princezna se zlatou hvězdou na čele	K. M. Walló	K. Olšovský		J. Dvořák j. h.	J. Křížková		20. 10. 1968	21

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
R.U.R.	K. Čapek	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		7. 11. 1968	18
Ženský boj	V. K. Klicpera	Č. Kovář	J. Sládek j. h.			J. F. Fischer	21. 11. 1968	21
Oldřich a Božena aneb Krvavé spiknutí v Čechách	F. Hrubín	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	K. Sodomka	16. 1. 1969	15
Jako by den nechtěl odejít	W. Inge	J. Novotný j. h.	J. Křížková				23. 1. 1969	12
Kolébka	A. Jirásek	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		5. 3. 1969	42
Jezinky a bezinky	J. Kesselring	Č. Kovář		J. Procházka j. h.	J. Křížková		20. 3. 1969	13
Náš táta Kondelík	I. Taller	E. Kadeřávek j. h.		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	K. Sodomka	29. 4. 1969	42
O myších a lidech	J. Steinbeck	Č. Kovář	J. Křížková				15. 5. 1969	11
Jak je důležité mít Filipa	O. Wilde	J. Novotný		A. Calta j. h.	I. Greifová j. h.		19. 6. 1969	12
Chudák manžel	J. B. Moliere	M. Švarc j. h.	J. Křížková				18. 9. 1969	15
O Kubovi	V. Čtvrtek	K. Olšovský	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			K. Sodomka	6. 11. 1969	21
Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert	J. Drda	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	K. Sodomka	6. 11. 1969	21
Balada o Enšpíglovi, Peříčku a tlusté Pompaně	G. Weisenborn	Č. Kovář	J. Křížková			P. Růžička	18. 12. 1969	13
Stromy umírají vstoje	A. Casona	Č. Kovář		J. Procházka j. h.	J. Adamy j. h.		5. 2. 1970	15
Zápas draků	F. Tetauer	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	V. Dražan	20. 2. 1970	15
Divotvorný klobouk	V. K. Klicpera	J. Stehno j. h.	J. Křížková				25. 3. 1970	32
V. I. Lenin		Č. Kovář	J. Křížková				13. 4. 1970	5
Hrdina západu	J. M. Synge	P. Palouš j. h.	V. Vališ j. h.				23. 4. 1970	7
Kůže; Na zemi	L. Aškenazy; Rejnuš	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		7. 5. 1970	10
Mirandolina	C. Goldoni	Č. Kovář	J. Křížková				18. 6. 1970	20
Detektiv Anička a čert Pytlík	M. Hofmann	M. Hofmann	J. Křížková			V. Dražan	7. 9. 1970	22

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Kaviár nebo čočka	G. Scarnicci R. Tarabusi	Č. Kovář		J. Dvořák j. h.	J. Adamy j. h.		22. 10. 1970	14
Falešná mince	M. Gorkij	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		5. 11. 1970	22
Princezna Pampeliška	J. Kvapil	Č. Kovář	J. Křížková				12. 12. 1970	21
Bradýř Melhuba	L. Holberg	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		7. 1. 1971	30
Jak přišel král o korunu	V. Müller	K. Olšovský	J. Dvořák j. h.			V. Dražan	5. 2. 1971	13
Zmoudření Dona Quijota	V. Dyk	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		18. 2. 1971	13
Sestup Orfeův	T. Williams	Č. Kovář	V. Šrámek j. h.			K. Odstrčil	25. 3. 1971	6
Socialistická naděje	J. Hora	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		6. 5. 1971	19
Psí nepohoda	Z. Olšovský, J. Hrbas	K. Olšovský	J. Křížková			J. Malina	27. 5. 1971	33
Poslední muž	F. X. Svoboda	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		24. 6. 1971	36
Co v detektivce nebylo	A. Watkyn	E. Kadeřávek j. h.		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		9. 9. 1971	15
Slavný muž ze Sing-Singu	A. Mirodan	Č. Kovář	J. Křížková				21. 10. 1971	13
Metelice	L. Leonov	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		4. 11. 1971	21
Kašpárek a loupežníci	M. Stránský	K. Olšovský	J. Křížková				11. 11. 1971	19
Íček Tajtrlíček	M. Hofmann	M. Hofmann	J. Křížková				10. 12. 1971	11
Volná neděle	O. Leck-Fischer	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		7. 1. 1972	13
Zkrocení zlé ženy	W. Shakespeare	Č. Kovář	J. Křížková				27. 1. 1972	21
Měsíc nad řekou	F. Šrámek	E. Kadeřávek j. h.	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				17. 2. 1972	14
Paní Marjánka, matka pluku	J. K. Tyl	K. Olšovský	J. Křížková			J. N. Škroup	25. 3. 1972	4
Don Carlos	F. Schiller	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	V. Dražan	6. 4. 1972	6
Než kohout zazpívá	I. Bukovčan	Č. Kovář	J. Křížková				4. 5. 1972	15
Ulička odvahy	J. Mahen	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		14. 6. 1972	16
Všichni moji synové	A. Miller	Č. Kovář	M. Fiala j. h.				9. 9. 1972	15
Otec	A. Jirásek	E. Kadeřávek j. h.		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.	V. Dražan	5. 10. 1972	30
Sůl nad zlato	J. Alda	K. Olšovský	J. Křížková				23. 10. 1972	25

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Správná věc	V. Majakovskij	S. Vyskočil	J. Sládek j. h.				8. 11. 1972	13
Červen, počátek léta	J. Edlis	Č. Kovář	J. Křížková				14. 12. 1972	9
Talisman	J. N. Nestroy	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			L. Egert	17. 1. 1973	15
Cesta k domovu	K. Třebická	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		15. 2. 1973	24
Muži v ofsajdu	Karel Poláček	Č. Kovář	J. Křížková			P. Žák	1. 3. 1973	30
Nemá kocour pořád posvícení	N. A. Ostrovskij	Č. Kovář	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				9. 5. 1973	15
Povím Vám, kdo zabije!	J. Alex-Bohumil Nepovím	M. Doutlík j. h.		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		14. 6. 1973	11
Sousedí	J. Korbel	E. Kadeřávek j. h.	J. Dvořák j. h.				20. 9. 1973	42
Kočíčí hra	I. Ůrkeny	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		24. 10. 1973	10
Strýček Váňa	A. P. Čechov	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h.				16. 11. 1973	25
Neohrožený Mikeš	B. Němcová	Č. Kovář	J. Křížková			V. Dražan	1. 12. 1973	21
Pekelník	G. B. Shaw	Č. Kovář	J. Křížková				24. 1. 1974	21
Don Pablo, don Pedro a Věra Lukášová	B. Benešová, E. F. Burian	K. Žalud		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		4. 2. 1974	10
Novosvětská	V. Trapl	S. Vyskočil	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				21. 2. 1974	12
Lhář a jeho rod aneb Lhář Pravdomluva Tadeáš	V. K. Klicpera	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			J. Pícek	7. 3. 1974	28
Hazardní hra proti nudě v neděli	B. Skočdopole	S. Vyskočil	J. Dvořák j. h.				10. 4. 1974	13
Dámský gambit	G. Jones	K. Žalud		J. Dvořák j. h.	Z. Štěpánová j. h.		30. 5. 1974	19
Sníh nad limbou	I. Bukovčan	E. Kadeřávek	M. Čech j. h.				5. 9. 1974	20
Ruská otázka	K. Simonov	S. Vyskočil		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		26. 9. 1974	19
Kdo hledá, najde	N. A. Ostrovskij	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				23. 10. 1974	16
Zlatovláska	J. Kainar	L. Rybišar j. h.		J. Dvořák j. h.			5. 12. 1974	23
Hon na zmije	B. Skočdopole	E. Kadeřávek		J. Dvořák j. h.	J. Sládek j. h.		9. 1. 1975	10
Čert na zemi	J. K. Tyl	P. Háša j. h.	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			J. Truhlář	31. 1. 1975	29
Věc Makropulos	K. Čapek	K. Žalud j. h.	B. Halmi				28. 2. 1975	10

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Stříbrný vítr IV.	M. Calábek	E. Kadeřávek	V. Faberová j. h.			P. Růžička	19. 3. 1975	19
Mordová rokle	M. Stehlík	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				30. 4. 1975	23
Déšť	B. Aprilov	S. Vyskočil	B. Halmi				28. 5. 1975	20
Mravenci	J. J. Kolár	P. Novotný j. h.	J. Fiala j. h.			J. Traxler	7. 9. 1975	10
Jolanka	K. Třebická	L. Rybišar j. h.	B. Halmi				23. 10. 1975	31
Příbuzní	E. Braginskij, E. Rjazanov	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			M. Ducháč	7. 11. 1975	13
Zvířátka a Petrovští	O. Daněk	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			V. Dražan	6. 12. 1975	35
Víkend uprostřed týdne	J. Otčenášek	J. Novák j. h.	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.			P. Skoumal	17. 12. 1975	12
Loď do Smyrny	C. Goldoni	E. Kadeřávek	B. Halmi			P. Růžička	29. 1. 1976	13
Pěna	S. Michalkov	S. Vyskočil	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				9. 3. 1976	7
Tartuffe	J. B. Moliere	P. Římovský j. h.		O. Šimáček j. h.	J. Hirschová j. h.		17. 3. 1976	19
Sólo pro bicí (hodiny)	O. Zahradník	E. Kadeřávek	J. Dvořák j. h. J. Sládek j. h.				21. 4. 1976	31
Kavárna na hlavní třídě	P. Matějček	J. Novotný j. h.	B. Halmi			P. Růžička	7. 5. 1976	13
Pygmalion	G. B. Shaw	E. Kadeřávek	Z. Pavel j. h.				23. 6. 1976	17
Maribel a podivná rodina	M. Mihura	E. Kadeřávek	Z. Pavel j. h.				14. 10. 1976	31
Prémie	A. Gelman	J. Svoboda	J. Křížková				7. 11. 1976	24
Čertovy zlaté vlasy	G. Schulze	E. Kadeřávek	J. Křížková			P. Růžička	19. 11. 1976	26
Jedenácté přikázání	F. F. Šamberk	J. Nesvadba j. h.		Z. Pavel j. h.	M. Wenigová j. h.		9. 12. 1976	20
Filosofská historie	A. Jirásek	E. Kadeřávek		J. Dvořák j. h.	J. Křížková	P. Růžička	3. 2. 1977	55

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Všechno je v zahradě	E. Albee	J. Svoboda		O. Šimáček j. h.	J. Křížková		3. 3. 1977	39
Kytice pro panenku	V. Trapl	M. Doulík j. h.		L. Provazník j. h.	J. Křížková		23. 3. 1977	11
Bláznivá vůně čerstvého sena	R. Strahl	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				28. 4. 1977	17
Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete	W. Shakespeare	J. Svoboda		V. Všeťečka	J. Křížková	P. Mandel	23. 6. 1977	15
Začínáme žít	A. S. Makarenko	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková	P. Růžička	21. 10. 1977	35
Sůva (Spolupracovníci)	E. Braginskij, E. Rjazanov	J. Svoboda		O. Šimáček j. h.	J. Křížková		10. 11. 1977	12
Cesta cest mezi oceány		R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		16. 11. 1977	6
Poklad ve mlýně	V. Čort	E. Kadeřávek	J. Křížková			P. Eliáš	17. 12. 1977	11
Všechno naruby	A. Fredro	M. Doulík j. h.	J. Křížková				21. 12. 1977	21
Cesta	A. Kachlík	J. Svoboda		O. Šimáček j. h.	J. Hirschová j. h.		15. 2. 1978	18
Úklady a láska	F. Schiller	J. Mixa j. h.		V. Všeťečka	J. Jelínek j. h.	V. Soukup	17. 3. 1978	28
Lucerna	A. Jirásek	J. Svoboda		V. Všeťečka	J. Křížková	P. Růžička	27. 4. 1978	29
Obchodník s deštěm	N. R. Nash	J. Svoboda	J. Křížková			P. Růžička	8. 6. 1978	16
Ideální manžel	Oscar Wilde	E. Kadeřávek		J. Dvořák j. h.	J. Zbořilová j. h.		7. 9. 1978	18
Nestřílejte bílé labutě	B. Vasiljev	J. Mixa j. h.		M. Heřmánek j. h.	J. Jelínek j. h.	L. Šimon	12. 10. 1978	14
Matka	K. Čapek	J. Svoboda		O. Šimáček j. h.	J. Křížková		8. 11. 1978	20
Bláznivý den aneb Figarova svatba	P.-A. C. de Beaumarchais	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Sochovský j. h.	P. Růžička	14. 12. 1978	17
Kreón, thébský král (Ananké)	V. Trapl	V. Trapl j. h.		V. Všeťečka	J. Křížková		4. 1. 1979	15
Sklenice vody	A. E. Scribe	E. Kadeřávek	V. Všeťečka			P. Růžička	8. 3. 1979	13
Věžeň na Druhé avenue	N. Simon	J. Svoboda	J. Křížková				16. 3. 1979	8
Radúz a Mahulena	J. Zeyer	R. Rouček		V. Všeťečka	J. Jelínek j. h.	J. Suk	12. 4. 1979	17

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Mořská panna	J. Štolba	J. Nesvadba j. h.			J. Křížková		5. 5. 1979	8
Dům pro nejmladšího syna	J. Kákoš	E. Kadeřávek	V. Všeťka				6. 9. 1979	12
Jasmínek můj v červeném šátečku	Č. Ajtmatov	J. Svoboda		M. Melena j. h.	J. Křížková		20. 9. 1979	9
Kterak se o princeznu čert pokoušel	B. Fixová	E. Kadeřávek	V. Všeťka				18. 10. 1979	29
Znovuzrození		R. Rouček		V. Všeťka			5. 11. 1979	3
Kutnohorští havíři	J. K. Tyl	J. Svoboda	J. Křížková			P. Růžička j. h.	15. 11. 1979	26
Brychta za nic nemůže	J. Štych	R. Fleischer j. h.		J. Dvořák	J. Sládek		10. 1. 1980	22
Višňový sad	A. P. Čechov	E. Kadeřávek	J. Křížková				7. 2. 1980	16
Ostrov splněných přání	V. Cinybulk	J. Güttner		V. Všeťka		P. Eliáš	18: 2. 1980	28
Komedie ve tmě	P. Shaffer	J. Nesvadba		J. Nesvadba	M. Wenigová		20. 3. 1980	28
O Honzovi a víle Verunce	S. Oubram, V. Novák	J. Hasil	V. Všeťka				28. 3. 1980	7
Sem padají hvězdy	M. Stoniš	M. Doutlík j. h.		V. Všeťka	J. Křížková		17. 4. 1980	15
Bláznivé nedělní tango	V. Katajev	J. Císler	J. Křížková				5. 6. 1980	24
Pyšná princezna	J. Švestka	J. Svoboda	V. Všeťka			P. Eliáš	25. 9. 1980	30
Marie Stuartovna	F. Schiller	E. Kadeřávek		V. Všeťka	J. Křížková		22. 10. 1980	17
Štafeta času		R. Rouček	V. Všeťka				7. 11. 1980	14
Motýli	L. Gershe	J. Svoboda	J. Křížková				12. 11. 1980	17
Vojnarka	A. Jirásek	R. Rouček	J. Křížková				10. 12. 1980	44
Modré z nebe	M. Camoletti	J. Nesvadba j. h.	V. Všeťka				14. 1. 1981	12
Dáma s kaméliemi	A. Dumas ml.	R. Rouček	J. Křížková			G. Verdi	18. 2. 1981	28
Dobrý večer, pane Wilde	E. Mirea	R. Rouček		V. Všeťka	J. Čechová		25. 3. 1981	19
Pohled do očí	O. Daněk	E. Kadeřávek		J. Dvořák	J. Sládek		15. 4. 1981	9
Kouzelná lampa Aladinova	S. Lichý	J. Güttner	V. Všeťka				8. 5. 1981	24
Emilia Galotti	G. E. Lessing	R. Rouček		V. Všeťka	J. Jelínek j. h.		14. 10. 1981	11

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Strýčkův sen	F. M. Dostojevskij	S. Vyskočil j. h.	J. Křížková				11. 11. 1981	17
Jak Kašpárek čaroval	M. Bílek	J. Svoboda		O. Šimáček j. h.			1. 12. 1981	25
Komik	J. Osborne	R. Rouček	J. Křížková				6. 1. 1982	5
Havířská balada	M. Majerová	R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		27. 1. 1982	15
Srpnová neděle	F. Hrubín	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		17. 2. 1982	10
Poslední bitva vzplála		R. Rouček	V. Všeťečka				23. 2. 1982	7
Dáma skřítek	P. Calderon de la Barca	R. Rouček		O. Šimáček j. h.	J. Jelínek j. h.		3. 3. 1982	21
Tvrdohlavá žena	J. K. Tyl	E. Kadeřávek	J. Křížková				7. 4. 1982	22
Staromódní komedie	A. Arbusov	J. Svoboda	J. Křížková			P. Eliáš	5. 5. 1982	20
Paganini a Fryštenský	M. Stieber	S. Vyskočil j. h.	J. Křížková				1. 6. 1982	10
Kopretinka	V. Čort	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				18. 6. 1982	26
Záhořanský hon	Alois Jirásek, F. Kožík	R. Rouček	J. Křížková				22. 9. 1982	26
Kde zimostráz nekvete	V. Krasnogorov	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				13. 10. 1982	17
Parníkem do manželství a zpět	J. Dvořák, J. Czech	J. Holeček j. h.		V. Landa	D. Dvořák		17. 11. 1982	9
Český Honza	Z. Kozák	J. Güttner		V. Všeťečka			1. 12. 1982	30
Deset malých černoušků	A. Christie	R. Rouček	J. Křížková				6. 1. 1983	17
Pěší ptáci	J. Šotola	J. Svoboda	J. Křížková				9. 2. 1983	14
Nová utrpení mladého W.	U. Plenzdorf	R. Rouček	D. Dvořák				9. 3. 1983	11
Jak umřít na lásku	J. Jílek	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				23. 3. 1983	14
Bosé nohy v parku	N. Simon	V. Tomšovský j. h.		V. Všeťečka	J. Křížková		20. 4. 1983	27
Paničky a služičky	Carlo Goldoni	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				25. 5. 1983	12
Jak se stal Rumcajs loupežníkem	V. Čtvrtek, S. Lichý	J. Svoboda	J. Křížková				3. 6. 1983	51
Duel	M. Bajdžijev	J. Svoboda	J. Křížková				21. 9. 1983	54
Josefína	V. Vančura	A. Dvořák		A. Pražák	L. Princová		5. 10. 1983	37
Dům na nebesích	J. Hubač	R. Meluzín	Z. Miklošová				16. 11. 1983	23

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Ferda Mravenec	A. Dvořák, O. Sekora	J. Bárta	J. Křížková				1. 12. 1983	54
Lhářka	M. Hennequin	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				14. 12. 1983	20
Škola pro ženy	J. B. Moliere	R. Fleischer j. h.		V. Všeťečka	J. Křížková		11. 1. 1984	16
Dnes večer: Kabaret	R. Meluzín	R. Meluzín		V. Všeťečka			9. 2. 1984	
Léto sedmnácté panenky	R. Lawler	J. Svoboda	J. Křížková				17. 2. 1984	11
Podskalák	F. F. Šamberk	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		14. 3. 1984	41
Zurabája	O. Zahradník	V. Tomšovský	J. Křížková				4. 5. 1984	9
S lodkou v lese	N. Chajtov	R. Meluzín	J. Křížková				30. 5. 1984	21
Ženich pro čertici	H. Lisická, J. M. Bourek	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				31. 8. 1984	42
Sen noci svatojánské	W. Shakespeare	E. Sokolovský j. h.	K. Vaca				19. 9. 1984	18
Revizor	N. V. Gogol	A. Dvořák j. h.		A. Pražák	L. Pražáková		7. 11. 1984	20
Vliv gama paprsků na měsíčky zahradní	P. Zindel	J. Svoboda		O. Šimáček	J. Hirschová		21. 11. 1984	11
Bouřlivá léta		R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		15. 12. 1984	5
Nejkrásnější válka	J. Brabec, V. Renčín	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		9. 1. 1985	34
Ostře sledované vlaky	V. Nývlt, B. Hrabal	Z. Staňkovský	J. Křížková				27. 2. 1985	12
Jeřábi táhnou	V. Rozov	R. Rouček		V. Všeťečka			13. 3. 1985	16
Z horoucí lásky k nim	A. Dvořák	A. Dvořák					26. 4. 1985	13
Dům Bernardy Alby	F. G. Lorca	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		29. 5. 1985	12
Možná je na střeše kůň	J. Šotola	R. Rouček		J. Křížková	L. Pražáková		18. 9. 1985	14
Tři sestry	A. P. Čechov	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		2. 10. 1985	16
Ženský zákon	J. G. Tajovský	V. Postránecký		K. Vaca	L. Pražáková		27. 11. 1985	36
Princ a chudás	M. Twain	R. Meluzín	J. Křížková				18. 12. 1985	11
Vodník Mařenka		R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		9. 1. 1986	60
Meredián	J. Solovič	S. Vyskočil	V. Všeťečka				19. 2. 1986	14
Domy pana Sartoria	G. B. Shaw	V. Tomšovský j. h.		K. Bubeník	M. Gedeonová j. h.		5. 3. 1986	15
Dalskabáty hříšná ves	J. Drda	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				23. 4. 1986	43

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Talenty a ctitelé	N. V. Ostrovskij	R. Meluzín	J. Křížková				28. 5. 1986	27
Dotek	R. Ibragimbekov	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		24. 9. 1986	10
Krejcarová opera	B. Brecht	R. Meluzín	P. Dosoudil				9. 10. 1986	14
Chytrá princezna	B. Němcová, D. Kořená	R. Rouček	V. Všeťečka			P. Eliáš	22. 10. 1986	34
Morálka paní Dulské	G. Zápolská	R. Rouček	J. Křížková				3. 12. 1986	15
Benátská vdovička	Carlo Goldoni	Z. Staňkovský	J. Křížková				19. 12. 1986	25
Tramvaj do stanice Touha	T. Williams	R. Meluzín	V. Všeťečka				11. 3. 1987	17
Padalo listí, padala jablíčka	J. Šotola	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				25. 2. 1987	13
Brouk v hlavě	G. Feydeau	R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		29. 4. 1987	52
Hadrián z Římsů	V. K. Klicpera	Z. Staňkovský	J. Křížková				27. 5. 1987	34
Anna Sněginová	S. Jesenin	R. Rouček		V. Všeťečka			3. 9. 1987	9
Kdo jinému jámu kopá	V. Trapl	V. Trapl	V. Všeťečka				23. 9. 1987	11
Na jaře se k tobě vrátím	A. Kazancev	R. Meluzín	J. Křížková				4. 11. 1987	17
Kocour v botách a klobouku	J. Toť	R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		2. 12. 1987	31
Měsíc pro smolaře	E. O'Neill	Z. Staněk	J. Křížková				6. 1. 1988	16
Obrácení Ferdyše Pištory	F. Langer	E. Kadeřávek		V. Všeťečka	J. Křížková		20. 1. 1988	17
Střílel oběma rukama	K. Štorkán, J. Bednář	Z. Staňkovský	V. Všeťečka				24. 2. 1988	11
Đáblov zrcadlo	G. Skála	R. Rouček	J. Křížková				8. 3. 1988	17
Únos Sabine	F. a P. Schönthan	M. Těšitel		I. Židek	I. Greifová		20. 4. 1988	20
Rozmarný duch	N. Cowart	R. Rouček	V. Všeťečka				25. 5. 1988	38
Flám	N. Hejda	R. Rouček	J. Křížková				14. 9. 1988	19
Výnosné místo	N. V. Ostrovskij	J. Novák		A. Pražák	J. Jelínek		5. 10. 1988	19
Hrátky s čertem	J. Drda	E. Kadeřávek	V. Všeťečka				23. 11. 1988	37
Věno slečny Laury	C. Magnier	R. Rouček	J. Křížková				7. 12. 1988	13
Prokletý básník	M. Gulyáš	P. Anděl	J. Vogelová				18. 1. 1989	7
Pečená péče	Z. Jirků	J. Krafka j. h.		M. Čech	J. Čechová		15. 2. 1989	9

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Postel pro hosty	A. Ayckbourn	E. Sadková		O. Schindler	H. Anýžová		8. 3. 1989	12
Teta na snědení	L. Feldek	R. Rouček		V. Všeťečka	J. Křížková		5. 4. 1989	13
Křišťálová noc	F. Hrubín	M. Těšitel	V. Všeťečka				26. 4. 1989	17
Robinson	P. Mochman	J. Güttner		V. Všeťečka	J. Křížková		5. 5. 1989	35
Nebe na zemi	Voskovec, Werich, Ježek	J. Janeček	J. Křížková				14. 6. 1989	72
Hrbáč	S. Mrožek	I. Zmatlík		A. Pražák	L. Pražáková		11. 10. 1989	13
Poprask na laguně	C. Goldoni	E. Sadková		O. Schindler	H. Anýžová		1. 11. 1989	10
Chechtavec	M. Gulyáš	R. Rouček	J. Křížková				12. 1. 1990	21
Audience (čtení)	V. Havel						23. 1. 1990	13
Lucerna	A. Jirásek	J. Janeček j. h.	J. Křížková			P. Rezek	23. 2. 1990	40
Vesničko má středisková	Z. Svěrák	J. Vávra	V. Šrámek				16. 3. 1990	25
Hromobití	I. Klíma	R. Meluzín		M. Čech	J. Čechová		26. 4. 1990	8
Do půlnoci se vrátím	P. Coolley	J. Uherová		V. Všeťečka	K. Hollá		31. 5. 1990	7
Případ vesnického policajta	P. Landovský	I. Zmatlík		M. Čech j. h.	J. Čechová j. h.	P. Mandel	5. 10. 1990	9
Jonáš a ti druzí	J. Suchý, J. Šlitr	P. Novotný		V. Všeťečka	J. Křížková	Z. Fous M. Příbyl	26. 10. 1990	40
Svátky ošklivých lidí	M. Gulyáš	M. Gulyáš	V. Všeťečka			I. Švarc	23. 11. 1990	68
Pohádka o líných strašidlech	V. Čort	J. Schmidt j. h.	V. Všeťečka			J. Kolín	3. 12. 1990	7
Romulus Veliký	F. Dürrenmatt	Č. Kovář j. h.	J. Křížková			P. Eliáš	14. 12. 1990	6
Modrý anděl	M. Uhde	J. Schmidt j. h.		J. Schmidt j. h.	J. Křížková		22. 2. 1991	3
Zlý duch Lumpacivagabundus	J. N. Nestroy	J. Morávek j. h.		J. Konečný j. h.	Z. Miklošová j. h.		1. 3. 1991	10
Divotvorný klobouk	V. K. Klicpera	M. Těšitel		V. Všeťečka	J. Křížková	K. Trumm	18. 4. 1991	16
Alenka	M. Gulyáš	J. Žák	V. Všeťečka			J. Sedláček	22. 5. 1991	22
Děvče z přístavu	J. Jankovec	O. Filip		V. Všeťečka	J. Křížková		30. 5. 1991	4
Černí baroni	J. Bauer, J. Someš, M. Švandrlík	P. Novotný	M. Kurel				3. 9. 1991	40

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Byl to skřivan	E. Kishon	R. Meluzín j. h.	J. Tobola			K. Vágner	12. 9. 1991	30
Candide	H. Bouček, Voltaire, M. Schejbal	M. Schejbal	M. Kurel			J. Sedláček	31. 10. 1991	10
Divotvorný hrnec	Harburg, Lane, Saidy	P. Novotný		M. Kurel	K. Hollá		28. 4. 1992	17
Tři v tom	J. Vostrý	M. Schejbal	T. Kypta				18. 6. 1992	13
Příliš počestná žena	A. Salacrou	P. Novotný		V. Všeťečka	K. Hollá		14. 10. 1992	8
Svatba pana Hastrmana	J. Hasil	J. Hasil	V. Všeťečka				26. 10. 1992	21
Místo pro všechny	M. Gulyáš	M. Gulyáš a kolektiv		V. Všeťečka	J. Vogelová	T. Hořejš	10. 12. 1992	13
Alarika	J. Audiberti	I. Zmatlík j. h.	Z. Miklošová			M. Gera	13. 1. 1993	13
Maryša	A. a V. Mrštíkové	R. Meluzín		K. Glogr	T. Kypta		11. 3. 1993	33
Skřivánek	J. Ahnouilh	M. Lorencová j. h.		V. Všeťečka	M. Wenigová	J. Sedláček	29. 4. 1993	23
Jak Kašpárek s Honzou osvobodili princeznu	J. Hasil	J. Hasil	V. Všeťečka				24. 5. 1993	36
Bastardi (Vražedné dědictví)	R. Thomas	P. Trávníček j. h.	V. Všeťečka				29. 6. 1993	47
Tlučhuba	Plautus	I. Zmatlík j. h.		M. Čech	J. Čechová	M. Gera	7. 10. 1993	16
Mlčení ryby	M. Gulyáš	M. Gulyáš		V. Všeťečka	R. Redlová	I. Švarc	30. 11. 1993	15
Kašpárek, Honza a vousatá princezna	J. Hasil	J. Hasil	V. Všeťečka			J. Hasil	13. 1. 1994	24
Snack bar	L. Gershe	M. Lorencová		V. Všeťečka	R. Blanda j. h.		27. 1. 1994	11
Cesta z Prahy do Bratislavy na parníku Lana ...	E. A. Longen	M. Lorencová		J. Tobola j. h.	R. Blanda j. h.		27. 1. 1994	11
Zdravý nemocný	J. B. Moliere	R. Rouček		V. Všeťečka	M. Wenigová	Š. Koníček	4. 5. 1994	10
Zlý jelen	V. K. Klicpera	M. Lorencová		V. Všeťečka	M. Wenigová	V. Trojan	2. 6. 1994	9
Létající snoubenky	M. Camelotti	P. Trávníček j. h.	V. Všeťečka				22. 6. 1994	165
Zlobivý brouček	J. Žák	O. Filip	V. Všeťečka			B. Burda, J. Mates, M. Příbyl	2. 11. 1994	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKE HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Tančící myši	J. Patrick	M. Lorencová		V. Všetečka	M. Wenigová	J. Hruška	8. 3. 1995	5
Charleyova teta	J. Brandon-Thomas	M. Hanuš j. h.	O. Nekvasil j. h.				4. 5. 1995	14
O pejskovi a kočičce	J. Čapek	M. Gulyáš	V. Všetečka			J. Mates	9. 6. 1995	
Kulhavý mezek	O. Daněk	M. Lorencová		R. Blanda j. h.	M. Wenigová	I. Novák	5. 10. 1995	9
Pes baskervilský	A. C. Doyle, J. Skopeček	R. Fleischer	V. Všetečka				16. 11. 1995	5
Ted' ne, darling	J. Chapman, R. Cooney	P. Trávníček		V. Vohlídal	V. Mejtová		1. 12. 1995	104
Rozmarné léto	F. Štěpánek, V. Vančura	H. Ižófová j. h.	V. Všetečka				13. 3. 1996	3
Pasáček vepřů	H. Ch. Andersen, R. Fleischer	R. Fleischer	R. Fleischer			J. Mates	4. 4. 1996	
Limonádový Joe	Brdečka, Hála, Rychlík	M. Hanuš	D. Marek				13. 6. 1996	11
Sebevraždy na jaře zakázány	A. Casona	V. Vencel j. h.		M. Kališ	M. Wenigová		9. 10. 1996	5
Tatínku, ubohý tatínku maminka Tě...	A. L. Kopit	J. Schmidt	J. Schmidt				15. 11. 1996	9
Kráska a Netvor	F. Hrubín	M. Hlaučo	A. Pitra j. h.				26. 11. 1996	
Tři Alberti a slečna Matylda	M. Horníček	R. Fleischer	V. Všetečka				9. 1. 1997	
Ženský boj	V. K. Klicpera	V. Vencel		V. Všetečka	M. Wenigová		27. 2. 1997	14
Úplně zbytečné parohy	G. Feydau	M. Hlaučo a kolektiv	V. Všetečka			M. Příbyl	24. 4. 1997	
Commedia finita	V. Hradská	V. Mrva	V. Všetečka				13. 5. 1997	
Dřevěný zámek	N. Deborská, Z. Jiráková	V. Mrva	V. Všetečka			V. Kolář ml.	10. 6. 1997	
Večer tříkrálový	William Shakespeare	M. Hlaučo	V. Všetečka			P. Růžička	16. 10. 1997	
Ježíškova košilka	Z. Mikotová, J. Zahradníček	V. Mrva	V. Všetečka			Z. Kluka	21. 11. 1997	
Jeden a jedna jsou tři	R. Cooney	V. Mrva	V. Všetečka				8. 1. 1998	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNIKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Korunní svědkyně	A. Christie	M. Lorencová j. h.		V. Všečetka	M. Wenigová		5. 3. 1998	
O chytré princezně	J. Žák	M. Gulyáš	V. Všečetka			P. Eliáš J. Mates	3. 4. 1998	
Jeptišky	D. Goggin	M. Hanuš		D. Marek	V. Všečetka		11. 6. 1998	
O bojácném Floriánkovi	Z. Kozák	M. Hlaučo					1. 10. 1998	
R.U.R.	Karel Čapek	M. Lorencová j. h.		J. Tobola j. h.	R. Blanda j. h.		29. 10. 1998	
Manon Lescaut	V. Nezval	M. Růžicka		V. Všečetka	M. Wenigová		10. 12. 1998	
Dezertér z Volšan	E. A. Longen	M. Hanuš j. h.		V. Všečetka	S. Malehová j. h.		18. 2. 1999	
Hadí kůže	F. Pavlíček	M. Lorencová	R. Blanda j. h.			J. Hruška j. h.	31. 3. 1999	
Noc na Karlštejně	J. Vrchlický	B. Jansa		M. Víšek j. h.	E. Zapletalová j. h.	K. Svoboda	3. 6. 1999	
S tvou dcerou ne	A. Procházka						15. 4. 1999	
Chytit kometu	J. Hejnic, O. Hejnic	I. Žantovská		D. Vávra	E. Pírová	J. Hejnic	24. 9. 1999	
Anička, skřítek a Slaměný Hubert	V. Nezval, M. Boková	V. Mrva	H. Malehová			V. Kolář	8. 10. 1999	
Harold a Maude	C. Higgins, A. Jerie	M. Lorencová		J. Tobola	M. Wenigová	M. Přibyl	21. 10. 1999	
Drahomíra a její synové aneb	J. K. Tyl, M. Procházková	M. Lorencová		T. Moravec	R. Blanda	M. Přibyl	9. 12. 1999	
A znovu... Jeptišky 2	D. Goggin	M. Hanuš	D. Marek			M. Přibyl	10. 2. 2000	
Amadeus	P. Shaffer	F. Miška	J. Dušek			W. A. Mozart, A. Salieri	23. 3. 2000	
Popelka	J. Chmelař, J. Klatovská	P. Stáncová	L. Konopíková			P. Eliáš	28. 4. 2000	
Pygmalion	G. B. Shaw	O. Kosek		V. Všečetka	K. Křížová		8. 6. 2000	
Škola základ života	J. Žák	D. Wiesner		R. Wiesner	D. Wiesner	D. Wiesner, M. Přibyl	21. 9. 2000	
Bylo nebylo	V. Mrva	V. Mrva					11. 10. 2000	
Kašpárek, Honza a zakletá princezna	J. Jílek	O. Liška	V. Všečetka			M. Potoček	27. 10. 2000	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNIKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Symfonieta aneb Hudba bez tónů. Dámský orchestr	J. Tardieu, J. Anouilh, F. Miška	F. Miška		I. Žídek ml.	I. Greifová	J. Smetana	14. 12. 2000	
Lev v zimě	J. Goldman	V. Mrva		V. Všeťečka	S. Malehová		2. 2. 2001	
Malá mořská víla	H. Ch. Andersen	V. Rusko	V. Všeťečka			P. Mandel	13. 2. 2001	
Kocour Modroočko	J. Kolář, J. Untermüller	J. Untermüller	J. Untermüller			M. Eben	22. 3. 2001	
Čarokrásná ševcová	F. G. Lorca	O. Kosek		M. Hess	L. Pavlousková	M. Rataj	12. 4. 2001	
Zepředu, zezadu (Bez roucha)	M. Frayn	M. Hanuš		V. Všeťečka	S. Malehová		7. 6. 2001	
Impresário ze Smyrny	C. Goldoni	P. Žák	J. Máčal				11. 10. 2001	
Pohádka o líných strašidlech	V. Čort	J. Schmiedt	V. Všeťečka			J. Kolín	20. 11. 2001	
Dva na koni, jeden na oslu	O. Daněk	M. Lorencová	M. Čech			M. Příbyl	6. 12. 2001	
O vodníkovi Česílkovi a víle Andulce	V. Čtvrtek, J. Untermüller	J. Untermüller	J. Untermüller			J. Untermüller	25. 1. 2002	
Květ kaktusu	J. P. Grédy, P. Barillet	K. Brynda	J. Máčal				7. 2. 2002	
Filosofská historie	A. Jirásek, J. Dietl	J. Dostál		V. Všeťečka	J. Křížková	Z. Petr	11. 4. 2002	
Dvojhavý orel	J. Cocteau	F. Laurin	J. Jelínek				30. 5. 2002	
Dobrý večer pane Wilde	O. Wilde, E. Mirea	V. Mrva		V. Mrva	S. Malehová	H. Malineanu	10. 10. 2002	
Hrdý Budžes	I. Dousková	J. Schmiedt		J. Schmiedt, V. Všeťečka	Z. Charouzová		14. 11. 2002	
Čertův švagr	B. Němcová	Z. Všelicha		V. Všeťečka	J. Černý	J. Klempíř, M. Baginský	21. 11. 2002	
Sněhová královna	H. Ch. Andersen, P. Pecháček	V. Mrva	S. Malehová			P. Kučera	28. 11. 2002	
Tři sestry	A. P. Čechov	J. Janeček	K. Novotná				23. 1. 2003	
Dalskabáty, hřišná ves	J. Drda	Z. Dušek	M. Červenková			K. Holas	21. 3. 2003	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Aldinova kouzelná lampa	J. Untermüller	J. Untermüller	J. Untermüller			J. Untermüller	30. 4. 2003	
Zločiny srdce	B. Henleyová	K. Brynda		V. Všečetka	J. Křížková		15. 5. 2003	
Jak se stal Rumcajs loupežníkem	V. Čtvrtek, S. Lichý	V. Mrva	S. Malehová			V. Kolář ml.	5. 9. 2003	
Dva šlechtici z Verony	W. Shakespeare, J. Guare	F. Miška, L. Píchová		F. Miška	I. Greifová	G. McDermot	30. 10. 2003	
Podivná paní Savageová	J. Patrick	J. Galin		I. Žídek	D. Březinová	J. Turek	10. 12. 2003	
O pejskovi a kočičce	J. Čapek, J. Žák	J. Žák	V. Všečetka			J. Mates	24. 1. 2004	
Radúz a Mahulena	J. Zeyer, S. Moša	K. Brožek		A. Tománek	T. Kypta, S. Malehová	P. Ulrych	12. 2. 2004	
Pěnkava s loutnou	A. Přidal	V. Mrva	S. Malehová			L. Typlt	1. 4. 2004	
Všichni moji synové	A. Miller	F. miška	K. Čulíková				16. 4. 2004	
Mnoho povyku pro nic	W. Shakespeare	J. Nosek	K. Čulíková			M. Svoboda	3. 6. 2004	
Plynové lampy	P. Hamilton	V. Mrva	S. Malehová				30. 9. 2004	
Dámský krejčí	G. Feydeau	V. Postránecký		M. Čech	J. Čechová		11. 11. 2004	
Tichá noc	H. Mueller	F. Miška	J. Víta				25. 11. 2004	
Šeherezáda	V. Blažek	F. Miška		I. Žídek ml.	T. Kypta	J. Bažant, J. Malásek, V. Hála	16. 12. 2004	
Dřevěný zámek	N. Deborská, Z. Jiráková	V. Mrva	V. Všečetka			V. Kolář	15. 1. 2005	
Hrátky s čertem	J. Drda	K. Brožek		A. Tománek	S. Malehová		24. 2. 2005	
Othello	W. Shakespeare	Z. Černín	J. Dušek			D. Rotter	7. 4. 2005	
Jak šel Matěj na obra	T. Dorst, U. Ehlerová	V. Mrva	S. Malehová				29. 5. 2005	
Rozverný duch	N. Coward	F. Miška		K. Glogr	S. Malehová	T. Gray, H. Martin	3. 11. 2005	
O myších a lidech	J. Steinbeck	M. Pavlík		V. Vohlídal	I. Brádková		15. 12. 2005	
Donaha!	T. McNally	R. Balaš		M. Hořejší, J. Schofield- Izická		D. Yazbek	2. 3. 2006	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Rychlé šípy	J. Foglar	R. Bellan	S. Bellanová				20. 4. 2006	
Kopretinka	V. Čort	V. Mrva	S. Malehová			P. Vaculík, V. Čort	31. 5. 2006	
Jak jsem vyhrál válku	P. Ryan	M. Schejbal	K. Baranowská			D. Gondík	5. 10. 2006	
Čekej do tmy	F. Knott	J. Novák		M. Hess	L. Pavlousková		26. 10. 2006	
Cesta do Betléma, Putování tří králů aneb Jak to určitě nebylo	M. Litošová	K. Fixová	K. Baranowská			J. Dostál	16. 11. 2006	
Zlobivý brouček	J. Karafiát, J. Žák	J. Žák	V. Všetečka			M. Příbyl, J. Mates, B. Burda	13. 12. 2006	
Dlouhý, Široký a Bystrozraký	K. J. Erben	L. Novák		L. Novák	D. Píchová	E. Štrupová	22. 1. 2007	
Penzion pro svobodné pány	S. O'Casey	M. Schejbal	K. Baranowská			Z. Kalina	9. 3. 2007	
Urfaust	J. W. Goethe	F. Miška	J. Dušek			I. Kurz	22. 3. 2007	
Dvouplošník v hotelu Westminster	R. Cooney	J. Fréhar	E. Brodská			D. Švorc	17. 5. 2007	
Výlet pana Broučka	S. Čech, A. Kubečková- Černá	V. Mrva	K. Baranowská				26. 5. 2007	
Drobečky z perníku	N. Simon	M. Schejbal		K. Baranowská			4. 10. 2007	
Autobus	S. Stratiev	N. Penev		M. Syrový	J. Kotíková		18. 10. 2007	
Sněhová královna	H. Ch. Andersen	V. Mrva	S. Malehová			P. Kučera	1. 11. 2007	
Přelet nad kukaččím hnízdem	K. Kesey, D. Wasserman	M. Schejbal		K. Baranowská		O. Brousek	6. 12. 2007	
Na skle malované	E. Bryll	M. Pacek		K. Baranowská		K. Gärtnerová	7. 2. 2008	
Dvacet tisíc mil pod mořem	J. Verne	K. Baranowská, D. Nová		K. Baranowská		P. Kovařík	27. 3. 2008	
Dřevěný zámek	N. Deborská, Z. Jiráková	V. Mrva	V. Všetečka			V. Kolář ml.	20. 4. 2008	
Jezinky bezinky	J. Kesserling	O. Kosek		M. Hess	L. Pavlousková	J. Maxián	22. 5. 2008	
Strašidýlko z Metrwilu	P. Lněnička	K. Fixová	K. Baranowská			T. Alferi	28. 9. 2008	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNIKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Amadeus	P. Shaffer	J. Pecha	K. Baranowská			W. A. Mozart, G. B. Pergolesi, U. Giordano, J. Haydn, A. Salieri	16. 10. 2008	
Otelo z ostrova Susaku	M. Gavran	M. Schejbal	K. Baranowská			T. Alferi	11. 12. 2008	
Tři veteráni	J. Werich, O. Lážňovský	O. Lážňovský		M. Jeřábková	P. Vykoukalová	P. Kovařík	12. 2. 2009	
Saturnin	Z. Jirotko, F. Zborník	M. Schejbal	K. Baranowská			O. Brousek	8. 4. 2009	
Misery	S. King, S. Moore	P. Ondruch	Z. Mazáčová			R. Hnát	22. 4. 2009	
Ať žije Bouchon!	J. Dell, G. Sibleyras	N. Penev j. h.		A. Valášek j. h.	M. Král j. h.		21. 5. 2009	
Rychlé šípy II. - Sněhová mise	J. Foglar, R. Bellan	R. Bellan		A. Novák	Š. Bellanová		15. 6. 2009	
Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete	W. Shakespeare	M. Schejbal	K. Baranowská			D. Gondík	8. 10. 2009	
Korunní svědek	A. Christie	J. Fréhar		I. Žídek	K. Kovářová	D. Švorc	3. 12. 2009	10
Zlomatka	M. Gelardi	M. Tomeš				M. Napoletani, F. M. Bartholdy, J. Brahms	11. 2. 2010, 25. 2. 2010	
Jakub a jeho pán	M. Kundera	M. Schejbal					18. 2. 2010	
Zmatení jazyků	A. Bovell	M. Vokoun					8. 4. 2010	
Tři v tom	Vostrý J.	Pacek M.					9. 6. 2010, 10. 6. 2010	
Každý den šťastný den	Jaan Tätte	Engelová L.		Žídek I.	Brádková I		21. 10. 2010	
D'Artagnan	Dabadie J.-L., Savary J.	Schejbal M.	Baranowská K.			Řehák J.	16. 12. 2010	14
Bylo nás pět	Poláček K. Lážňovský O.	Lážňovský O.		Maška R. (j. h.)	Jůzová P. (j. h.)	Kovařík P.	17. 2. 2011	

NÁZEV HRY	AUTOR	REŽIE	VÝTVARNÍK SCÉNY A KOSTÝMŮ	VÝTVARNÍK SCÉNY	VÝTVARNÍK KOSTÝMŮ	AUTOR SCÉNICKÉ HUDBY	DATUM PREMIÉRY	POČET REPRÍZ
Ach, ta něha našich dam	Danaud J.-C.	Tyc M. (j. h.)		Čapek K. (j. h.)	Krčmářová P. (j. h.)	Alferi T.	21. 4. 2011	
Strážel! Strážel!	Pratchett T. Briggs S.	Schejbal M.	Baranowská K. (j. h.)				19. 5. 2011	
Na pejska a kočičku	Čapek J. Fixová K.	Fixová K.	Fixová K.			Víta J.	19. 6. 2011	
Tajemství žlutého hřbetu	Šotek M.	Pacek M.					6. 10. 2011	
Brouk v hlavě	Feydeau G.	Schejbal M.					8. 12. 2011	
Dáma s kaméliemi	Dumas A. ml. Ceccatty R.	Schejbal M.	Zbořilová J.			Brousek O.	1. 3. 2012	
Cizinec	Shue L.	Ondruch P.	Mazáčová Z.				19. 4. 2012	
Tři zlaté vlasy děda Vševeda	Pavlíček F.	Schejbal M.					17. 6. 2012	
Dům Bernardy Alby	Lorca F. G.	Vokoun M.					11. 10. 2012	
Bez roucha (za scénou)	Frayn M.	Schejbal M.					13. 12. 2012	
Válka Roseových	Adler W.	Sokol O.					7. 2. 2013	
Rande s duchem	Simon N.	Schejbal M.					4. 4. 2013	
Škola základ života	Žák J. Fixová K.	Schejbal M.					16. 5. 2013	

Příloha č. 35: Fotografie z divadelního představení Vesničko má středisková, premiéra 16. března 1990

František Kuba (Otík), Zdeněk Hess (Turek)

Příloha č. 36: Fotografie z divadelního představení Saturnin, premiéra 8. dubna 2009

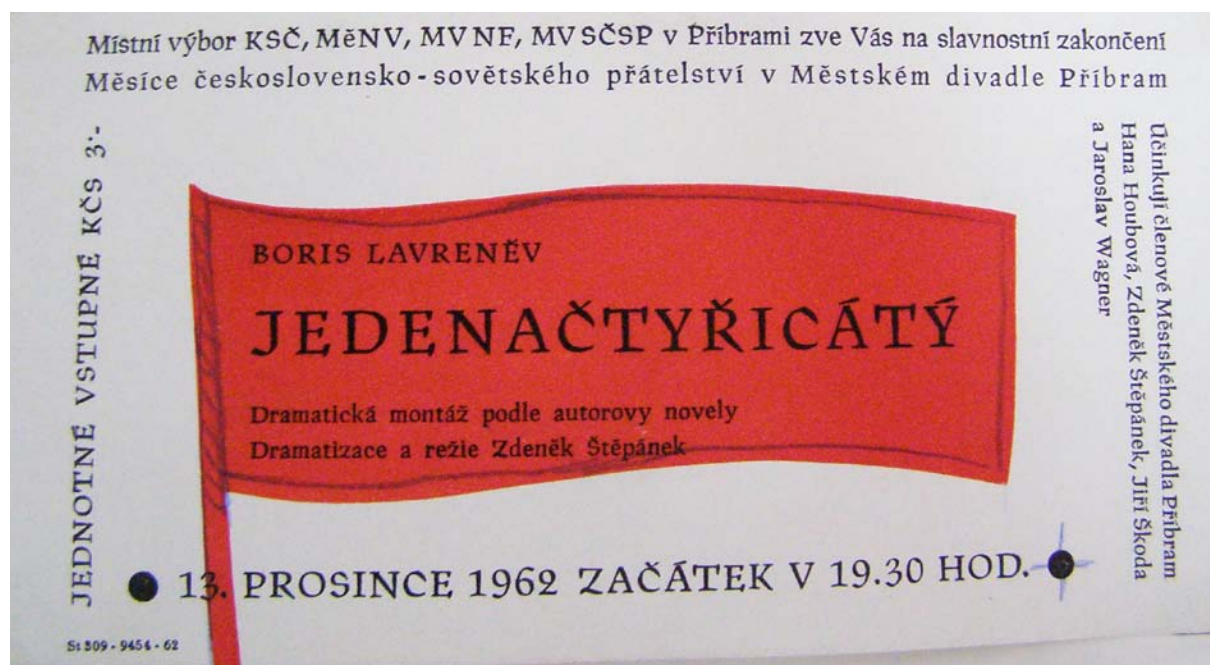

Jaroslav Someš j. h. (Dědeček), Vladimír Senič (Saturnin), Martin Písařík j. h. (Jiří)

Příloha č. 37: Divadelní program k představení Křišťálová noc, premiéra 26. dubna 1962

Příloha č. 38: Pozvánka k divadelnímu představení Jedenačtyřicátý

Divadelní festival v Příbrami

Krajská odbočka Svazu čs. divadelních a filmových umělců spolu s odborem školství a kultury rady Středočeského KNV uspořádají ve dnech 15.—19. května 1962 první festival divadel Středočeského kraje v Městském divadle v Příbrami. Přehlídka výsledků práce činoherních souborů divadel z Kladna, Kolína, Mladé Boleslavi a Příbrami, spojená s dopoledními semináři divadelních pracovníků, předních div. kritiků a teoretiků, bude významným pří-

● Dne 16. března 1962 zahájil ředitel Václav Hartl s členy uměleckého souboru příbramského divadla zkoušky příští premiéry, Hrubínovy „Křišťálové noci“. Básník František Hrubín se zúčastnil zahajovací besedy, která se stala srdečnou a tvůrčí diskusí divadelních umělců s autorem.

● V pátek 20. dubna 1962 pořádá v Městském divadle v Příbrami kulturní komise OV KSČ slavnostní večer u příležitosti 92. výročí narození Vladimíra Iljiče Lenína. V kulturní části pořadu vystoupí členové uměleckého souboru Městského divadla v Příbrami spolu s vítěznými soubory krajského kola STM.

spěvkem ke zkvalitnění umělecké práce divadel Středočeského kraje a k vzájemnému poznání umělců zúčastněných divadel i jejich problémů.

PŘED NOVOU PREMIÉROU

● Ve čtvrtek 12. dubna 1962 uvádí Městské divadlo v Příbrami další premiéru - veselohru Oldřicha Daňka „Svatba sňatkového podvodníka“. Autor hry, známý z řady svých dramatických prací a konečně i jako filmový režisér, si klade v této hře za hlavní cíl rozesmát diváka. Režisér představení Gerik Císař spolu s účinkujícími členy uměleckého souboru věří, že tento záměr bude beze zbytku splněn.

— ★ —

Zaslouží si pochvalu

Nevšední obětavost při zajišťování noclehu pro účastníky přehlídky vítězů krajského kola STM projevila s. Růžena Kuncová ze Střední zdravotní školy, která zajišťovala nocleh pro 40 lidí na internátě, sama jejich ubytování řídila a obětovala tak svůj volný čas, který ostatní děvčata mohla věnovat návštěvě domovů. (z)

Příloha č. 40: Hlasovací lístek divácké ankety

Divadlo A. Dvořáka • Legionářů 400 • 261 01 Příbram VII

Hlasovací lístek - po vyplnění a doručení bude zařazen do slosování

Nejoblíbenější herečka.....

Nejoblíbenější herec.....

Nejoblíbenější představení.....

Jméno, příjmení.....

Adresa.....tel:.....

Do 11. června 2010 zašlete na adresu divadla nebo vhodíte do anketních schránek umístěných ve foyer divadla a na všech prodejních místech. Vyhlašování ankety a vylosování výherce proběhne při slavnostním zakončení sezony dne 17. 6. 2010. Výlosovaný výherce získá zájezd od CK Itiny Tours.

ANKETA

Divadlo A. Dvořáka Příbram 50

Příloha č. 41: Prezident Herecké asociace Jiří Hromada předává cenu absolutnímu vítězi Vojtěchovi Záveskému

Příloha č. 42: Přepisy dvou rozhlasových relací o premiérách her Napoleon v Americe a Jak se vám líbí odvysílaných v pořadu Československého rozhlasu V zrcadle kultury

GEORG KAISER - NAPOLEON V AMERICE, 24. únor 1967

V New Orleansu ve Spojených státech je hrob, ve kterém prý je pochován císař Napoleon. Pověst praví, že ho tajně odvezli z ostrova Sv. Heleny, místo něho do vězení tajně propašovali nějakého chudáka a tak prý poslední léta svého bouřlivého života prožil velký dobyvatel v Americe. - Georg Kaiser, jeden z největších německých spisovatelů expresionistů, rozvedl tuto legendu v tragické komedii Napoleon v New Orleansu. Hru napsal v roce 1941 ve švýcarské emigraci, aby ukázal německému měšťákovi, že to byl on, kdo přivedl Hitlera k moci a že to bude on, který na to doplatí.

Kaiserovu hru uvedlo Městské divadlo Příbram pod názvem Napoleon v Americe v překladu a podstatné úpravě Miloše Zbavitele, v režii Čestmíra Kováře, na scéně Jarmily Křížkové a s hudbou Dra Václava Dražana.

Úprava se týká především postavy barona Dorgana, představitele „spiesbürgera“, který ctí císaře Napoleona natolik, že je ochoten obětovat pro znovuvzkříšení jeho slávy a moci a pro uskutečnění jeho světovládných cílů nejen své jmění, ale i celou Ameriku. Jeho tragický konec byl změněn na komediální a zároveň se změnil i poměr sil uvnitř hry. Prim převzal komediant You-jou, který se podvolí hrát baronovi Dorganovi Napoleona přesně podle jeho představ a který také se svými kumpány jednorukým rváčem Šestákem, chmatákem Mrkvičkou a dvěma prostitutkami - Polly a Pepou - Dorgana oškube do posledního centu. Dorgan do jisté míry ztratil jeden důležitý směr: tragičnost.

Je nakonec pouze potrestaný, když mu je vtisknut do rukou flašinet, aby si mohl vyžebrať živobytí, ale není zničen. Sen o světovládě ho pouze ožebračil, ale jeho vlastní zbraň ho nezabila.

Režisér svou koncepcí lidové komedie ve stylu ilustrací jarmareční písničky Dorganovu proměnu ještě podtrhl. Tak jak ho hraje Miloslav Musil je to šedivoučký stařeček, hodně senilní, až je ho líto, že naletěl takovým darebákům. Jeho nebezpečný sen se zdá spíš směšný, jeho iniciativa a duchovní otcovství celé té komedie a kapitoluje před iniciativou pětice podářených kumpánů.

Z nich zaslouží zmínky především You-jou - Napoleon Kamila Olšovského. Hraje svého dobyvatele s dokonalostí protřelého šmíráka, vědomého si velikosti svého úlohy, který se přímo opíjí úspěchem před diváky tak vděčnými, jako je Dorgan a jeho dcera. Je to jedna z nejcelistvějších a nejbohatších postav inscenace.

Pomáhá jí zejména Šesták Václava Hladíka a Polly Evy Trunečkové. Celá pětice tu dokazuje jak je hercům dobře ve vypjatých komediálních situacích, využívají každé možnosti, aby rozesmáli obecenstvo, a je třeba říci, že se jim to daří téměř bez šaržírování.

Představení má švih a spád, až na několik míst, se daří i písničky, které nejsou nad síly činoherců. Hraje se na vtipné a pestré scéně, která se proměňuje za hry.

Obecenstvo představení přijalo vděčně jako dobrou zábavu, aniž zpozorovalo, že se hraje na něčem jiném.

WILLIAM SHAKESPEARE - JAK SE VÁM LÍBÍ, 6. říjen 1967

Jak se vám líbí v Příbrami? Máme u nás velkou shakespeareovskou tradici. Začala někdy v padesátých letech minulého století, kdy české divadlo sotva otevíralo oči, prošla vzedmutými vlnami kvapilovských a hilarovských inscenací a na počátku šedesátých let zaznamenala nové vrcholy v inscenacích Pleskotových a Krejčových. I v současném repertoáru je největší dramatik všech dob na prvním místě, alespoň co do počtu inscenovaných her a repríz. Velká část našich divadel však dnes dává přednost raději Shakespeareovým komediím před tragédiemi. Z komedií pak se nejvíce hraje JAK SE VÁM LÍBÍ. Jí také zahájilo letošní sezónu divadlo v Příbrami.

Upřímně jsem se na tuto komedii těšila. Ráda se dávám vést kouzelnou a okouzlenou, moudrou a vtipnou Rosalindou do nového příšeří Ardenského lesa, ráda mám očistné ironické šlehy šaška Prubíka, ochotně se ztotožním s melancholickou skepsí životem zrazeného Jacquese, abych se z ní uprostřed optimistické společnosti vyhnaného vévody dostala a našla ztracenou odvalu a chuť čelit všední proradnosti a špíně. Popravdě řečeno, těšila jsem se marně.

Na jevišti příbramského divadla probíhal známý, poněkud neuvěřitelný příběh s převlekovou zápletkou a šťastným koncem. Od samého počátku zakopával o špatně řešený jevištní prostor, který divákovi nedával představu volnosti a herci více překážel, než pomáhal. Překážel pravděpodobně i režisérovi Antonínu Novotnému, který mnohem větší úsilí věnoval aranžmá postav na jevišti než postavám samotným. Inscenace se mu rozpadla na árie, dueta, terceta, která jsou občas vystřídána sborem vévodovy družiny. Prim ovšem hraje Rosalinda Jarmily Kolářové. Ale i přes pěkná a naplněná místa je to prim operní. Tahle Rosalinda nehraje svou žensky moudrou, citlivou, rozmarnou a odvážnou hru pro svého Orlanda, ale pro sebe a pro obecnost. Je to jen parádní role, většinou dobře zvládnutá, ale herečka v ní nenašla nic z dnešního mládí a pravděpodobně v ní dnešní mládí nenajde sebe. Podobně se dařilo, anebo lépe řečeno nedařilo i většině ostatních představitelů. Ani Miloslavu Musilovi se nepodařilo vniknout do postavy resp. podstaty Jacquese. V první polovině hry je to spíše podivín než melancholický skeptik, pozorovatel a soudce mravů. V druhé polovině se pak postava úplně zlomila do poloh mrzutého strejce. Jedině snad Kamilu Olšovskému se podařilo proniknout do tajemství postav, které se přerouží svým lidstvím vždy do nové doby. Jeho Prubíkovi jsme rozuměli, jeho vtip, ironie, vůle k životu nás rezonovaly. A rezonovaly i v hercích, a proto se v inscenaci zablýskalo na časy vždy, když se objevil na jevišti.

Velkým nedorozuměním bylo použití Poncovy hudby komponované před třiceti lety pro zcela jinou inscenaci. Mnohá nedorozumění způsobil i Saudkův překlad, s nímž se soubor na mnohých místech těžce potýkal.

Obecnost přijalo představení vlažně. Je to škoda. Shakespeare se hrál v Příbrami naposledy v roce 1964.

Příloha č. 43: Fotografie z divadelního představení Periferie, premiéra 21. 1. 1965

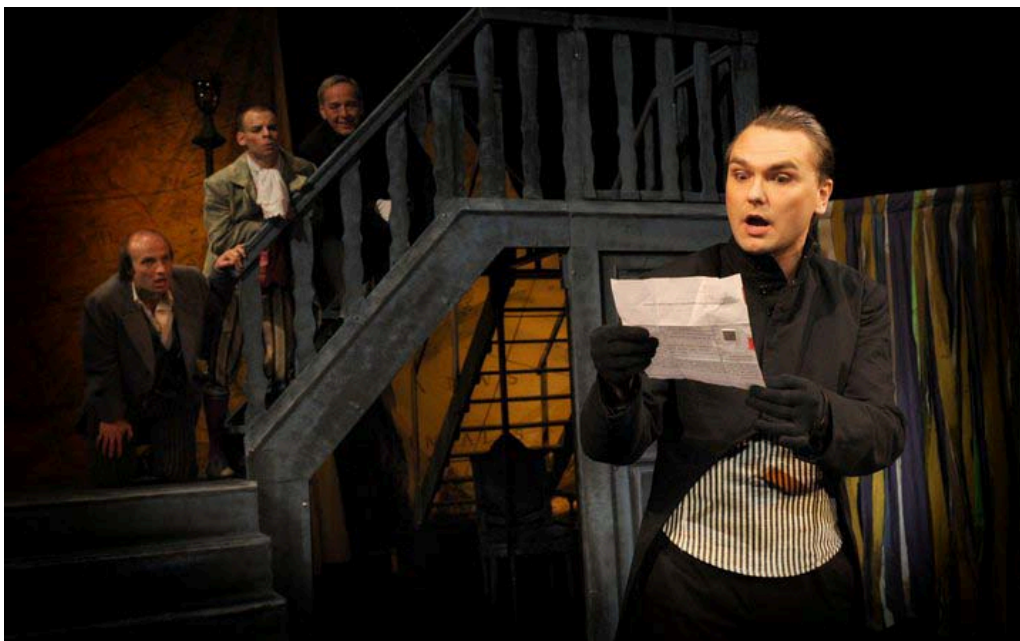
Jiří Žák (Franci), Jarmila Kolářová (Ančí)

Příloha č. 44: Fotografie z divadelního představení Hrdý Budžes, premiéra 14. listopadu 2002

Jarmila Vlčková (Žena), Bára Hrzánová (Helenka), Libor Jeník (Muž)

Příloha č. 45: Fotografie z divadelního představení Večer tříkrálový aneb Cokoli chcete, premiéra 8. října 2009

Jiří Ployhar j. h. (Pan Tobáš Říhal), Vojtěch Závský (Pan Ondřej Třasořítka), Vladimír Mrva (Fabian), Zbigniew Kalina (Malvolio)

Příloha č. 46: Fotografie z divadelního představení Zlomátka, premiéra 11. a 25. února 2010

Milena Kleinerová (Anna), Vojtěch Závský (Diego)

Příloha č. 47: Fotografie z divadelního představení Rychlé šípy, premiéra 20. dubna 2006

Boleslav Pecka j. h. (Jarka Metelka), Vojtěch Závěský (Červenáček), Vladimír Mrva (Štětinač), Jan Novák (Jindra Hojer), Zbigniew Kalina (Rychlonožka)

Příloha č. 48: Fotografie z divadelního představení Rozmarné léto, premiéra 13. března 1996

Rudolf Kubík j. h. (Kouzelník Arnoštek), Miriam Kantorková j. h. (Kateřina Důrová), Rudolf Leitner (Kanovník Roch), Jaroslav Pešice (Antonín Důra), Emil Žák (Major Hugo)

Příloha č. 49: Pokládání základního kamene Kulturního domu dne 1. května 1957

Ministr zahraničních věcí Václav David

Příloha č. 50: Budova Kulturního domu v Příbrami

Příloha č. 51: Fotografie rizalitu

Příloha č. 52: Štukový reliéf múzy ve foyeru divadla s původním nábytkem v roce 1959

Příloha č. 53: Štukový reliéf kováře ve foyeru divadla

Příloha č. 54: Malá scéna s původními dětskými dvojsedadly v roce 1959

Příloha č. 55: Estrádní sál v roce 1959

Příloha č. 56: Knihovna v roce 1959

Příloha č. 57: Restaurace v roce 1959

Příloha č. 58: Taneční zábava na terase Kulturního domu v roce 1959

